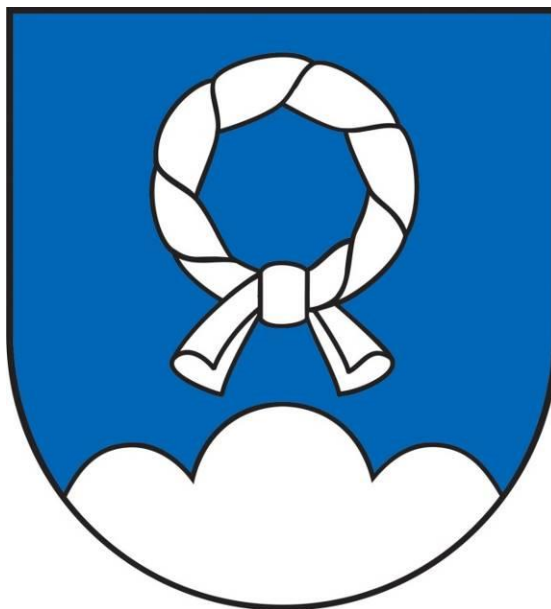

Załącznik do
Uchwały Nr XXXI/208/17
Rady Gminy Dobra
z dnia 14 marca 2017 r.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY DOBRA NA LATA 2016-2023

Dobra 2016

WPROWADZENIE	4
I. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH W GMINIE DOBRA	7
A. POŁOŻENIE OBSZARU GMINY	7
B. METODA PRZEPROWADZENIA ANALIZ DIAGNOSTYCZNYCH	8
C. SFERA SPOŁECZNA	10
D. SFERA GOSPODARCZA	28
E. SFERA ŚRODOWISKOWA	39
F. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA.....	49
G. SFERA TECHNICZNA.....	57
H. ANALIZA WYNIKÓW ANKIET NT. OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH	68
II. WYZNACZANIE SYNTETYCZNEGO WSKAŹNIKA DEGRADACJI DLA OBSZARU GMINY DOBRA	73
III. WYZNACZENIE GRANIC OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	80
IV. DOKUMENTY PLANISTYCZNE – ANALIZA W KONTEKŚCIE ZDIAGNOZOWANIA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH GMINY DOBRA	97
A. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2011-2020	97
B. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020.....	98
C. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2014-2020	99
D. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE (KSRR)	100
E. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030 (KPZK).....	101
F. STRATEGIA ROZWOJU GMINY DOBRA NA LATA 2014-2024	102
G. GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	109
H. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DOBRA.....	112
V. IDENTYFIKACJA POTRZEB REWITALIZACYJNYCH.....	114
VI. POGŁĘBIONA ANALIZA OBSZARU REWITALIZACJI	116
VII. WIZJA I CELE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	122
A. WIZJA.....	122
B. CELE GŁÓWNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH DLA GMINY DOBRA NA LATA 2016-2023.....	122
VIII. LISTA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI.....	127
A. PROJEKTY KLUCZOWE.....	127
B. PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE.....	129
IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA	135
A. ZAGRANICZNE ŚRODKI PUBLICZNE	135
B. KRAJOWE ŚRODKI PUBLICZNE.....	139
C. ŚRODKI PRYWATNE	139
X. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY DOBRA NA LATA 2016-2023.....	141
XI. ZARZĄDZANIE I SYSTEM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	143
XII. MONITORING I EWALUACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA.....	148
XIII. PRZESTRZENNE KIERUNKI ZMIAN W OBSZARACH REWITALIZACJI	150
XIV. MECHANIZM INTEGROWANIA CELÓW REWITALIZACJI ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	154
XV. WYZNACZANIE SPECJALNEJ STREFY REWITALIZACJI	162

XVI.	OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH DO PRZEPROWADZENIA ZMIAN W UCHWAŁACH GMINY DOBRA.....	163
XVII.	SPOSÓB REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	164
	SPIS ANEKSÓW I ZAŁĄCZNIKÓW.....	169

WPROWADZENIE

Zadania i cel opracowania

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji prezentuje wyniki analizy i diagnozy pod kątem identyfikacji i określenia skali problemów, których rozwiązaniu służyć ma proces rewitalizacji gminy Dobra. Wyznaczono w nim granice przestrzenne obszaru rewitalizacji na terenie Gminy jako obszaru kryzysowego, na którym kumulują się problemy społeczne, gospodarcze i przestrzenne, a także wskazano kierunki rewitalizacji wraz ze sztandarowymi projektami w tym zakresie. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Dobra (GPR) stanowi program rewitalizacji w myśl zasad przygotowywania tego typu programów w oparciu o ustawę o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1777). GPR Dobra na lata 2016-2023 stanowić będzie podstawę ustaleń samorządu gminy z władzami Województwa Małopolskiego w zakresie wsparcia procesu rewitalizacji ze środków RPO WM.

Program rewitalizacji to dokument mający na celu głównie przeciwdziałanie fragmentaryzacji przestrzeni gminy, a także działania w celu wyprowadzenia wyznaczonych obszarów z sytuacji kryzysowej. Program rewitalizacji dla gminy Dobra wprost ma prowadzić do spadku intensywności zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym, jak również zmniejszenia się obszarów kryzysowych na terenie gminy Dobra. Zakłada również uzyskanie poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej także poza wyznaczonymi terenami zdegradowanymi oraz obszarami rewitalizacji przy założeniu, że działania rewitalizacyjne rodzą nadzieję na rozwój na obszarach kluczowych z gospodarczego punktu widzenia. Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Dobra jest przynajmniej w części odpowiedzią na zidentyfikowane problemy społeczne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Wizja wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego oraz cele rewitalizacji na lata 2016-2023 mają wskazywać kierunki działań władz gminy oraz kluczowych interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych pozwalających na przeprowadzenie procesu rewitalizacji i uzyskanie spójności przestrzennej, społecznej i gospodarczej. GPR dla gminy Dobra wskazywać ma najbardziej efektywne narzędzia mające na celu przywrócenie spójności społecznej i zrównoważenie procesów rozwojowych. Działania te, zgodnie z wnioskami z diagnozy zjawisk problemowych w gminie Dobra mają dotyczyć przede wszystkim poprawy warunków życia, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i aktywizacji zawodowej mieszkańców, wyrównania szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, aktywizacji gospodarczej obszaru, wzmocnienia zasobów endogennych gminy, w tym wykorzystanie cech swoistych. Wizję tę zrealizować pozwolą cele główne i szczegółowe opisane w niniejszym Programie.

Autorzy Założeń

Założenia GPR opracowane zostały przez firmę HMR Consulting – Doradztwo Strategiczne s.c. na zlecenie Urzędu Gminy Dobra przez zespół autorski w składzie:

- dr Michał Kudłacz – kierownik tematu,
- dr inż. arch. Dorota Jopek,
- mgr inż. arch. krajobrazu Laura Klimczak,
- dr inż. Marcin Czyż,
- mgr Marek Oramus.

W pracach konsultacyjnych uczestniczył prof. UEK dr hab. Stanisław Mazur oraz prof. dr hab. inż. arch. Aleksander Noworól.

Metody pracy

Poniżej autorzy dokonali analizy stanu faktycznego gminy Dobra w zakresie potencjału gospodarczego, społecznego, przestrzennego, a także kulturowego i środowiskowego. Analizowane są przede wszystkim te elementy, które stanowią o słabości gminy w podanych powyżej obszarach funkcjonowania. Ważna jest siła, charakter oraz kierunek zjawisk, które zostały zdiagnozowane jako negatywne (dysfunkcjonalne). Wspomniany „kierunek” dotyczy przestrzennego rozmieszczenia zjawisk, które są kluczowe przy delimitacji obszaru zdegradowanego. W diagnozie czynników i uwarunkowań społeczno-gospodarczych, przestrzennych, technicznych oraz kulturowych potencjału rozwojowego gminy Dobra, wykorzystano obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań, a także wynikające z dostępności danych. Przyjęty kształt diagnozy oraz zastosowane metody analizy, mają na celu potwierdzenie spełnienia przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczania, o czym mowa w art. 11 ustawy o rewitalizacji z października 2015 r. Poniższa diagnoza obejmuje analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie gminy Dobra.

Analiza diagnostyczna składa się z trzech części:

- **Ogólnej charakterystyki gminy Dobra:** Określenie cech swoistych, uwarunkowań kontekstowych, stanowiących podstawę do dalszych analiz.
- **Analiza danych ilościowych na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.** Wzięto pod uwagę wskaźniki określające potencjał w odniesieniu do obszarów wspomnianych powyżej. Poszukiwano w ramach niniejszego badania częściowej odpowiedzi na dwie kluczowe kwestie: jak plasuje się gmina Dobra wśród innych gmin powiatu limanowskiego, a także w odniesieniu do wartości wskaźników dla Małopolski oraz kraju;
- **Analiza rozkładu przestrzennego barier rozwojowych wewnątrz gminy Dobra.** Autorzy niniejszej diagnozy starali się wskazać na poziomie sołectw miejsca, które wyróżniają się ponadprzeciętną intensywnością negatywnych zjawisk o charakterze gospodarczym, społecznym, przestrzennym, kulturowym czy też środowiskowym. Analizy przestrzenne, wykonane przy użyciu narzędzi GIS, zostały wykonane na podstawie danych otrzymanych m.in. z Urzędu Gminy Dobra czy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Szczegółowość pozyskanych danych była określona na poziomie punktów adresowych lub na poziomie sołectwa. Dlatego też przyjęto, że podział administracyjny gminy Dobra jest tożsamy z przyjętym podziałem analizowanych jednostek mieszkaniowych. Dodatkowym materiałem źródłowym dla wykonanych analiz były dokumenty dotyczące stanu i jakości infrastruktury technicznej i tkanki budowlanej gminy Dobra oraz wykonane badania terenowe w formie inwentaryzacji obszarów poszczególnych sołectw i dokumentacji fotograficznej.
- **Konsultacji społecznych.** W procesie tworzenia diagnozy przeprowadzono konsultacje społeczne, wsparte dodatkowo procesem badań ankietowych. Kwestionariusze ankietowe były dostępne w dniu przeprowadzania bezpośrednich konsultacji społecznych, a także przez 30 dni w siedzibie Urzędu Gminy Dobra oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy. Dzięki społecznemu udziałowi, dokonano weryfikacji założeń poczynionych w wyniku analiz ilościowych oraz rozkładu

przestrzennego zjawisk w gminie Dobra. W procesie wyznaczania kierunków rewitalizacji przeprowadzono również społeczne konsultacje, w ramach których metodą warsztatową określono kluczowe dysfunkcje społeczno-gospodarcze i wyznaczono najważniejsze przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Kompilacja wniosków z każdej z części pozwoliła na wyznaczenie obszaru zdegradowanego, który w formie propozycji-projektu był przedmiotem konsultacji społecznych z liderami społeczności lokalnej gminy Dobra oraz w ramach spotkań otwartych.

W ramach części projekcyjnej, wyznaczony został obszar rewitalizacji wraz ze wskazaniem wizji rewitalizacji, celów strategicznych, potrzeb rewitalizacyjnych, a także projektów kluczowych i uzupełniających. Aby zadośćuczynić założeniom stworzenia dokumentu wewnętrznie spójnego, komplementarnego z politykami lokalnymi i ponadlokalnymi stworzono rozdziały w ramach niniejszego dokumentu będące analizą spójności przedsięwzięć rewitalizacyjnych i celów rewitalizacji oraz treści Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Dobra z założeniami dokumentów planistycznych różnego poziomu. Całość dopełnia koncepcja wdrożenia założeń dokumentu z punktu widzenia organizacyjno-procesowego i finansowego. Ważną część dokumentu stanowią interpretacje graficzne zjawisk, których ustalenie i opisanie jest integralną częścią Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Dobra.

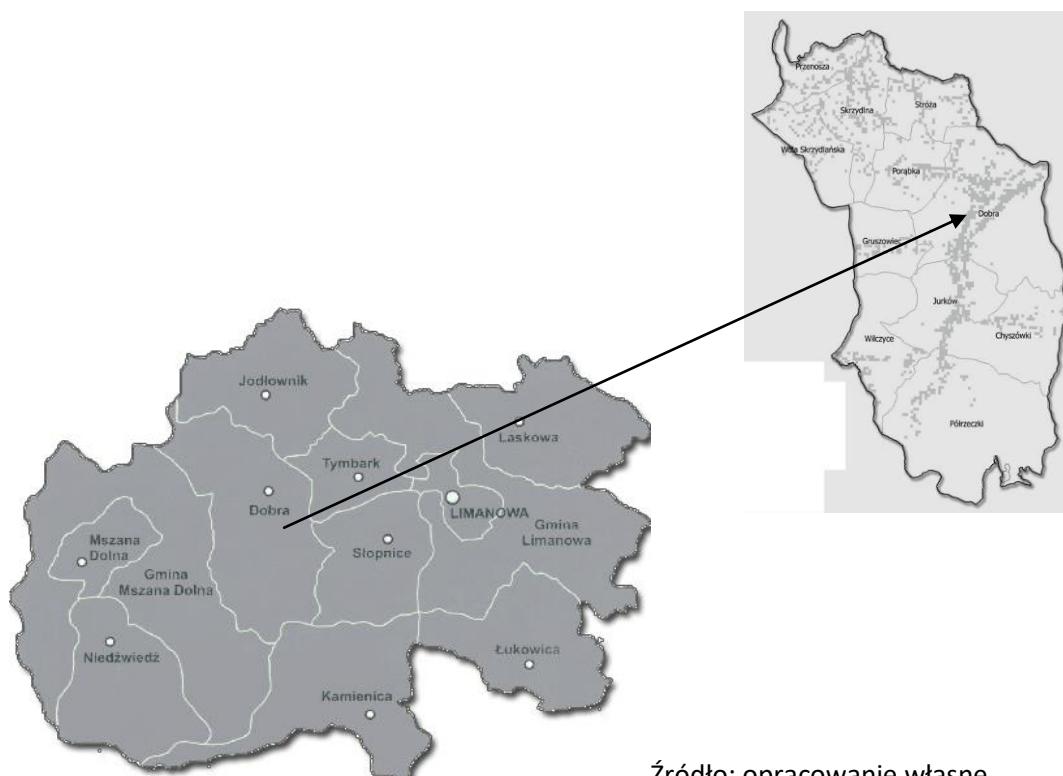
I. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH W GMINIE DOBRA

A. Położenie obszaru gminy

Gmina Dobra położona jest w województwie małopolskim, w powiecie limanowskim, w granicach Beskidu Wyspowego oraz Beskidu Sądeckiego. Charakteryzuje się atrakcyjnym położeniem geograficznym, walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, co stanowi potencjał do rozwoju turystyki. Na dzień 31 grudnia 2014 r. gminę Dobra zamieszkiwało 9 855 osób. Powierzchnia gminy wynosi 109,05 km². Gmina składa się z następujących sołectw:

- Chyszówki,
- Dobra (siedziba gminy),
- Gruszowiec,
- Jurków,
- Porąbka,
- Pótrzezki,
- Przenosza,
- Skrzydlna,
- Stróża,
- Wilczyce,
- Wola Skrzydlańska.

Rys. 1. Położenie gminy Dobra na tle powiatu limanowskiego

Źródło: opracowanie własne.

Gmina Dobra jest położona w obrębie Beskidu Wyspowego – część południowa i zachodnia – oraz Pogórza Wiślickiego w jego południowym fragmencie. Należy wspomnieć, że Beskid Wyspowy pod względem przyrodniczym i krajobrazowym przedstawia odrębną grupę pasma górskiego w polskiej części Karpat. Zasadniczo składa się z pojedynczych szczytów wznoszących się z wyrównanego górzystego krajobrazu. Wśród najwyższych szczytów występują: Mogielica, Śnieżnica, Łopień, Ćwilin. Teren Beskidu Wyspowego i Pogórza Wiślickiego porożcinany jest licznymi charakterystycznymi dla tego terenu dolinami potoków i strumieni górskich. Do znaczących należą doliny: Łososinki, Stradomki i Chyszówki.

B. Metoda przeprowadzenia analiz diagnostycznych

W części z poniższych analiz dokonano analizy danych ilościowych w ujęciu dynamicznym, obrazującym zmiany wielkości zjawisk społecznych, gospodarczych i przestrzennych w gminie Dobra na przestrzeni lat. Pozwoli to na uchwycenie kluczowych zjawisk, których rosnąca siła może powodować negatywne skutki dla potencjału gminy. Będzie to ważna wskazówka dla kierunków kolejnych, pogłębionych analiz już w podziale na mniejsze jednostki analityczne. Dane ilościowe zamieszczone są w podziale na gminy ze względu na brak informacji dla sołectw. Poczynione analizy stanowią punkt wyjścia do dalszych, bardziej szczegółowych badań nad rozkładem przestrzennym zjawisk wewnątrz gminy. Przeprowadzone analizy mają jeszcze jeden istotny walor: możliwe jest przeprowadzanie analiz porównawczych gmin powiatu limanowskiego, a także odniesienie danych do średniej dla województwa małopolskiego oraz całego kraju. Można zatem stwierdzić czy zdiagnozowane dysfunkcje wyróżniają gminę Dobra, a także odwołać się do charakteru, kierunku i dynamiki zmian w zakresie pojedynczego zjawiska.

Wyznaczanie jednostek analitycznych odbywa się poprzez identyfikację obszarów znajdujących się w sytuacji kryzysowej z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz występowania problemów w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Poprzedzone zostało to analizą, w której wykorzystano zgodnie z art. 4.1 ustawy o rewitalizacji obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań gminy Dobra. W pierwszym kroku w obszarze gminy wyznaczono odpowiednie jednostki referencyjne zwane w niniejszym opracowaniu jednostkami analitycznymi. W celu dokonania precyzyjnej diagnozy obszarów kryzysowych występujących na obszarze gminy Dobra, wykorzystano dwa rodzaje wyznaczonych jednostek analitycznych: jednostki analityczne pokrywające się z granicami administracyjnymi poszczególnych sołectw gminy oraz jednostki analityczne GRID.

W pierwszym przypadku wyznaczono jednostki analityczne charakteryzujące się wspólnymi cechami społecznymi, gospodarczymi, funkcjonalnymi i przestrzennymi. W przypadku gminy Dobra pokrywają się one z granicami administracyjnymi poszczególnych sołectw. Istniejący podział na jednostki administracyjne i jednostki statystyczne (obwody spisowe, okręgi wyborcze, rejony szkolne, itp.) nie zawsze odzwierciedlający zróżnicowanie gminnej przestrzeni i wykształcające się w jej obrębie obszary funkcjonalno-przestrzenne, których społeczność jest ze sobą zintegrowana. Jednak w przypadku gminy Dobra, charakteryzującej się rozproszeniem obszarów zabudowanych jak również możliwością zidentyfikowania problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i technicznych na podstawie danych określonych na poziomie sołectwa, wyznaczone w ten sposób

podobszary znajdują swoje uzasadnienie. Dla tak wyznaczonych jednostek analitycznych – sołectw wykonano analizę koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Zgodnie z ustawową definicją przyjęto 5 głównych kategorii wskaźników cząstkowych delimitacji obszaru zdegradowanego oraz 3 dodatkowe kategorie wskaźników: negatywne zjawiska gospodarcze, negatywne zjawiska przestrzenno- funkcjonalne oraz negatywne zjawiska techniczne. Następnie w każdej z kategorii (głównej i dodatkowej) wyszczególniono jeden lub kilka wskaźników cząstkowych. Wskaźniki te przedstawiono w zbiorczej tabeli nr 29 zawartej w Diagnostyce, natomiast pełna analiza wskaźników została przedstawiona w rozdziale III i IV Diagnostyki.

W drugim przypadku powierzchnia gminy została podzielona na jednostki analityczne (GRID) o powierzchni 1 ha (kwadrat o boku 100m), dla których została zliczona liczba mieszkańców. Dokonano obliczeń wskaźnika narażenia mieszkańców dla wybranych zamieszkałych jednostek analitycznych gminy Dobra. Ze względów technicznych w niniejszym opracowaniu nie załączono uzyskanych wartości wskaźnika w postaci tabelarycznej. Rozkład zjawisk kryzysowych w przestrzeni gminy przedstawiono za pomocą kartogramu (IV rozdział Diagnostyki). Jednostka analityczna GRID była również podstawą do wytyczenia granic obszaru rewitalizacji w gminie Dobra. W tym celu obliczono syntetyczny wskaźnik koncentracji problemów społecznych. Wskaźnik opracowano na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wartość wskaźnika syntetycznego opracowano na podstawie zsumowanej wartości wskaźników cząstkowych poddając dane normalizacji za pomocą metody min-max.

Lista wskaźników cząstkowych do opracowania wskaźnika syntetycznego przedstawia się następująco:

- Świadczenia wychowawcze,
- Zasiłek dla opiekuna,
- Dodatki mieszkaniowe,
- Świadczenia rodzicielskie,
- Fundusz alimentacyjny,
- Dożywianie dzieci w szkole,
- Zasiłek celowy,
- Zasiłek na zakup posiłku lub żywności,
- Składka FUZ,
- Składka ZUS,
- Zasiłek okresowy,
- Zasiłek stały,
- Zasiłek rodzinny z dodatkami.

Wskaźnik koncentracji problemów społecznych w gminie Dobra przyjmował wartości od 0,06 do 4,22. Ze względów technicznych, oraz w celu zapobieżenia stygmatyzacji osób zamieszkujących poszczególne jednostki analityczne GRID nie zamieszczono w niniejszym opracowaniu szczegółowego kartogramu przedstawiającego rozkład wartości wskaźnika w przestrzeni Gminy.

Zastosowane metody wyznaczania jednostek referencyjnych – analitycznych pozwoliły na bardziej precyzyjną analizę zjawisk kryzysowych występujących na terenie gminy Dobra niż w przypadku zastosowania tylko jednego typu ww. jednostek referencyjnych.

Procedura delimitacji obszarów przyjęła zatem następującą postać:

1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego z dokładnością do obszaru sołectwa. Na podstawie wskaźników cząstkowych o charakterze stymulanty/destymulanty stanu kryzysowego oraz obliczonej na ich podstawie wartości syntetycznego wskaźnika stopnia degradacji danego sołectwa (Wss) zidentyfikowano 3 sołectwa. Konstrukcja wskaźnika zapewnia identyfikację obszaru znajdującego się w stanie kryzysu z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, a ponadto współwystępowania co najmniej jednego z negatywnych zjawisk sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Wskaźnik pozwala jednocześnie na identyfikację tych sołectw, na których występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk, jednak dla zwiększenia dokładności analizy nie zdecydowano się na wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji tylko na tej podstawie.
2. Uszczegółowienie granic obszaru zdegradowanego na podstawie dokładniejszej jednostki analitycznej – GRID o powierzchni 1 ha. Wyznaczenie wskaźnika narażenia mieszkańców gminy na zjawiska kryzysowe (Wnm).
3. Wytyczenie obszaru rewitalizacji, jako fragmentu obszaru zdegradowanego cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Mimo, iż identyfikację w tym zakresie z dokładnością do sołectw przeprowadzono w ramach działań opisanych w pkt. 1 dla dokładniejszej analizy dokonano - oceny szczególnej koncentracji zjawisk społecznych również przy wykorzystaniu jednostki GRID. Analizę przeprowadzono na podstawie Wskaźnika koncentracji problemów społecznych. Wskaźnik wyliczono z dokładnością do punktu adresowego, a następnie zagregowano do poziomu jednostki analitycznej GRID w celu zapewnienia zgodności z metodologią zastosowaną do uszczegółowienia granic obszaru zdegradowanego. Granice obszaru rewitalizacji poprowadzono obejmując GRIDy o ponadprzeciętnych wartościach wskaźnika koncentracji problemów społecznych (na podstawie wartości mediany) leżących w granicach obszaru zdegradowanego oraz uwzględniając w miarę możliwości przebieg granic działek ewidencyjnych, linii drogowych, naturalnego ukształtowania terenu itp. Wyznaczając granice uwzględniano również opinie uzyskane w wyniku analiz jakościowych (konsultacje, ankiety, warsztaty). Nie zdecydowano się na agregację danych wskaźnika koncentracji problemów społecznych w podziale na sołectwa ze względu na fakt, iż zastosowana w tym przypadku jednostka typu GRID pozwoliła na osiągnięcie znaczenie bardziej precyzyjnych wyników, a dalsze prace analityczne oparto w podziale na 3 wytyczone podobszary rewitalizacji.
4. Pogłębiona analiza zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji. Analizę przeprowadzono w celu zbadania specyfiki każdego z podobszarów. W ramach prac analitycznych oparto się na danych ilościowych pozyskanych z ogólnodostępnych rejestrów, danych własnych Urzędu Gminy Dobra czy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, badań terenowych oraz w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych, w tym między innymi warsztatów i badań ankietowych.

C. Sfera społeczna

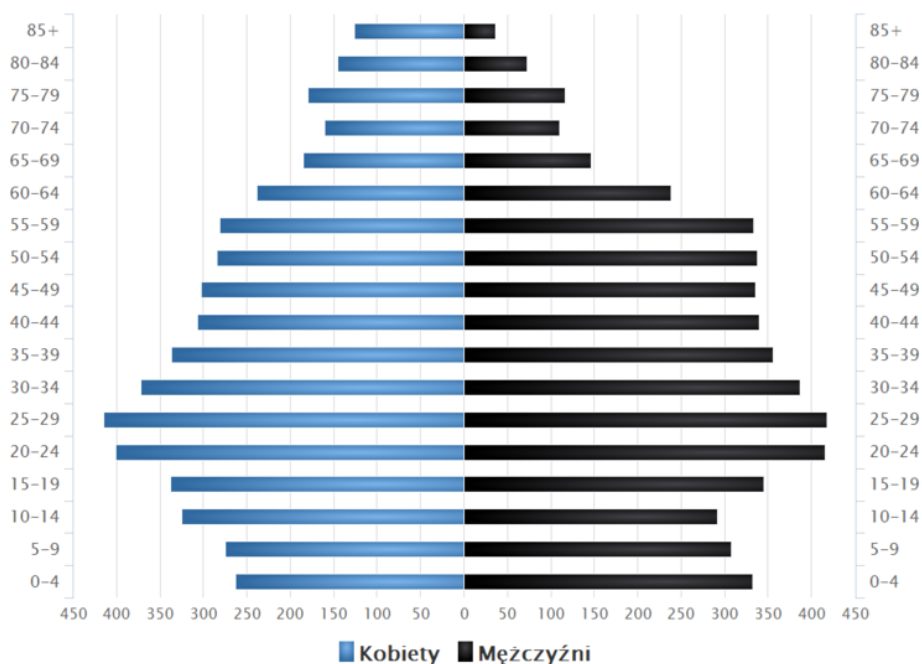
Gmina Dobra – podobnie jak wiele gmin powiatu limanowskiego, a także sądeckiego i gorlickiego, posiadające wspólne, subregionalne determinanty rozwoju (ukształtowanie terenu, zasoby naturalne, klimat, gleby, ale również strukturę rynku pracy, infrastrukturę, zasoby ludzkie) – borykają się z problemami dotyczącymi aspektów demograficznych. Ujemne saldo migracji – w szczególności wśród

ludzi młodych, poszukujących możliwości pracy, lub kształcenia się poza gminą – powoduje sukcesywne pogarszanie się struktury wiekowej gminy.

Tabela 1. Dane ilościowe zawierające ogólne wskaźniki na temat gminy Dobra w ujęciu dynamicznym

WYBRANE DANE STATYSTYCZNE	2012	2013	2014	Powiat 2014
Ludność	9726	9796	9855	129073
Ludność na 1 km ²	88	89	90	136
Kobiety na 100 mężczyzn	100	100	100	100
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	60,7	60,9	60,8	62,6
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	2923	3151	4007	3538
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł	3078	3264	3891	3622
Turystyczne obiekty noclegowe ^a	2	3	4	35
Porady udzielone w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	4	4	4	4
Lesistość w %	46,9	46,8	46,8	38,6
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. ludności	22	30	34	31
Pracujący ^b na 1000 ludności	74	74	80	123
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	12,0	11,7	9,9	11,1
Ludność - w % ogółu ludności - korzystająca z instalacji ^c :				
wodociągowej	38,6	38,7	39,9	50,7
kanalizacyjnej	17,5	18,3	19,3	33,0
gazowej	42,5	42,9	43,3	50,0
Podmioty w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	972	954	971	1176

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Rys. 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Dobra na dzień 31 grudnia 2014 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

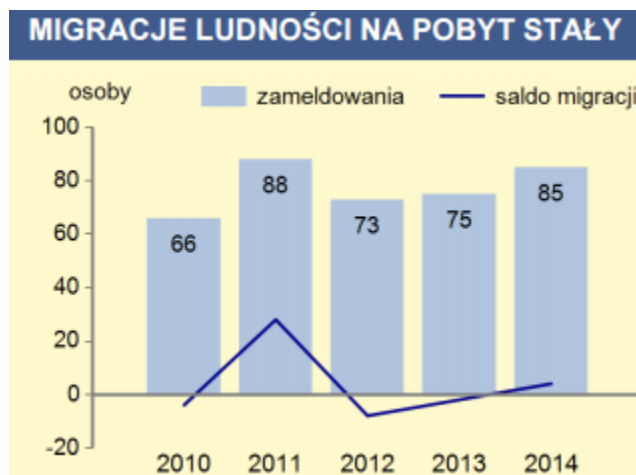
Gmina Dobra ma względnie stabilną liczbę ludności oraz saldo migracji, pomimo położenia poza obszarem funkcjonalnym metropolii krakowskiej. Wskaźniki obrazujące stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do produkcyjnego jest również stabilny. Osobną kwestią, wymagającą zbadania w dalszej części diagnozy jest rozkład przestrzenny tego zjawiska. Uwagę zwraca wzrastająca liczba osób oficjalnie pracujących, wzrost liczby zameldowań poczynawszy od roku 2012, a także sukcesywnie poprawiające się dane określające potencjał demograficzny oraz w zakresie rynku pracy w stosunku do średnich danych dla powiatu limanowskiego. Istnieje jednak duże prawdopodobieństwo, że rosnący potencjał społeczno-gospodarczy ma nierównomierny rozkład przestrzenny i dotyczy przede wszystkim obszarów najbardziej zurbanizowanych. Co więcej, w takiej sytuacji wysoce prawdopodobne jest, że skala zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym również ma nierównomierny rozkład przestrzenny.

Tabela 2. Dane ilościowe obrazujące potencjał demograficzny gminy Dobra

WYBRANE DANE DEMOGRAFICZNE W 2014 R.			
	Powiat	Gmina	Powiat=100
Ludność	129073	9855	7,6
w tym kobiety	64504	4935	7,7
Urodzenia żywe	1660	130	7,8
Zgony	1049	90	8,6
Przyrost naturalny	611	40	x
Saldo migracji ogółem	-93	4	x
Ludność w wieku:			
przedprodukcyjnym	31090	2197	7,1
produkcyjnym	79398	6127	7,7
poprodukcyjnym	18585	1531	8,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Rys. 3. Saldo migracji dla gminy Dobra w ujęciu dynamicznym

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Jak w przypadku znacznej części gmin wiejskich w Polsce, gmina Dobra zmagają się z problemami dotyczącymi wysokiego wskaźnika bezrobocia, szczególnie wśród zmarginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne bądź uzależnione mają nieporównywalnie gorszą sytuację na rynku pracy, aniżeli pozostała część społeczeństwa w wieku produkcyjnym. Dodatkowo, w ośrodkach wiejskich elastyczność rynku pracy jest dużo mniejsza w porównaniu do miast, co powoduje dodatkowe problemy związane z pozyskiwaniem nowych miejsc pracy. Polityka zatrudnienia prowadzona przez publiczne służby zatrudnienia oraz inne podmioty administracji publicznej różnego szczebla w niewystarczającym stopniu uzupełnia niedostatki powstałe poprzez oddziaływanie wolnego rynku. Na terenie gminy zlokalizowana jest znaczna liczba małych i średnich przedsiębiorstw.

Tabela 3. Wybrane dane o rynku pracy w gminie Dobra za 2014 r.

	Powiat	Gmina
Pracujący ^b	15821	790
Bezrobotni zarejestrowani	8815	606
w tym kobiety w %	55,6	55,4
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	11,1	9,9
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	13,3	11,9

Stan w dniu 31 XII. ^b Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 4. Struktura bezrobotnych według wieku w gminie Dobra. Stan na 31.12.2015 r.

Miejscowości	Struktura zarejestrowanych bezrobotnych					
	18-24 lat	25-34 lat	35-44 lat	45-54 lat	55-59 lat	powyżej 60 r. życia
Chyszówki	6	5	6	3	2	2
Dobra	47	53	41	30	16	15
Głuszowiec	3	3	6	3	1	1
Jurków	14	12	7	5	1	1
Porąbka	5	10	5	7	2	0
Pótrzczyki	10	7	5	10	2	0
Przenosza	6	8	5	3	3	2
Skrzydlna	14	19	8	7	5	1
Stróża	12	4	3	4	2	0
Wilczyce	8	14	4	2	2	0
Wola Skrzydlańska	7	7	2	2	2	0
Ogółem	132	142	92	76	38	22

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dobra.

Tabela 5. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg poziomu wykształcenia w Gminie Dobra

Miejscowości	Struktura zarejestrowanych bezrobotnych wg poziomu wykształcenia				
	wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
Chyszówki	3	5	2	8	4
w tym kobiet	2	3	2	4	4
Dobra	30	40	26	43	32
w tym kobiet	22	16	20	15	16
Gruszowiec	1	4	1	5	4
w tym kobiet	7	4	1	3	3
Jurków	2	17	7	7	4
w tym kobiet	2	11	5	3	
Porąbka	3	9	4	5	3
w tym kobiet	2	7	3	2	7
Pólrzeczeki	0	11	3	8	11
w tym kobiet	0	9	0	5	6
Przenosza	4	9	1	7	5
w tym kobiet	3	7	1	2	7
Skrzydlna	7	14	6	13	9
w tym kobiet	6	10	3	5	4
Stróża	2	8	3	7	2
w tym kobiet	1	6	2	2	2
Wilczyce	4	8	5	7	6
w tym kobiet	3	3	4	4	1
Wola Skrzydlańska	1	5	5	5	3
w tym kobiet	0	4	3	7	7
Ogółem	57	130	63	115	83
w tym kobiet	42	80	44	46	44

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej.

Tabela 6. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w miejscowości Dobra

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych ogółem	do 1 m-ca	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	12-24 m-cy	powyżej 24 m-cy	Liczba bezrobotnych kobiet	do 1 m-ca	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	12-24 m-cy	powyżej 24 m-cy
Wiek	18-24 lat	39	2	11	8	15	1	2	15	1	3	2	8	0	1
	25-34	48	1	9	6	8	9	15	32	0	3	3	6	5	15
	35-44	33	2	4	8	4	6	9	23	1	2	6	3	2	9
	45-54	23	1	1	0	8	4	9	10	0	0	0	3	1	6
	55-59	15	1	2	4	2	3	3	7	1	0	1	1	1	3
	powyżej 60 laty	13	0	1	1	4	1	6	2	0	0	0	0	0	2
Ogółem		171	7	28	27	41	24	44	89	3	8	12	21	9	36

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej.

Tabela 7. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w miejscowości Skrzydlna

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	do 1	1-3 m-	3-6 m-	6-12	12-24	powyżej 24 m-cy	Liczba bezrobotnych	do 1	1-3 m-	3-6 m-	6-12	12-24	powyżej 24 m-cy

		ogółem	m- ca	cy	cy	m- cy	m-cy		kobiet	m- ca	cy	cy	m- cy	m-cy	
Wiek	18-24 lat	15	3	5	1	3	0	3	9	2	5	0	2	0	0
	25-34	20	1	1	7	4	1	6	9	0	1	3	2	0	3
	35-44	4	0	0	1	1	1	1	3	0	0	1	1	1	0
	45-54	7	1	0	2	0	2	2	5	0	0	2	0	2	1
	55-59	3	0	0	2	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0
	powyżej 60 laty	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem		49	5	6	13	8	4	13	28	2	6	8	5	3	4

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej.

Tabela 8. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych w miejscowości Jurków

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych ogółem	do 1 m-ca	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	12-24 m-cy	powyżej 24 m-cy	Liczba bezrobotnych kobiet	do 1 m-ca	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	12-24 m-cy	powyżej 24 m-cy
Wiek	18-24 lat	12	1	3	3	3	2	0	3	0	1	1	1	0	0
	25-34	11	0	1	1	2	2	5	9	0	1	0	1	2	5
	35-44	7	0	1	3	0	0	3	6	0	0	3	0	0	3
	45-54	5	2	0	0	0	1	2	4	2	0	0	0	0	2
	55-59	2	1	0	0	0	0	1	2	1	0	0	0	0	1
	powyżej 60 lat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem		37	4	5	7	5	5	11	24	3	2	4	2	2	11

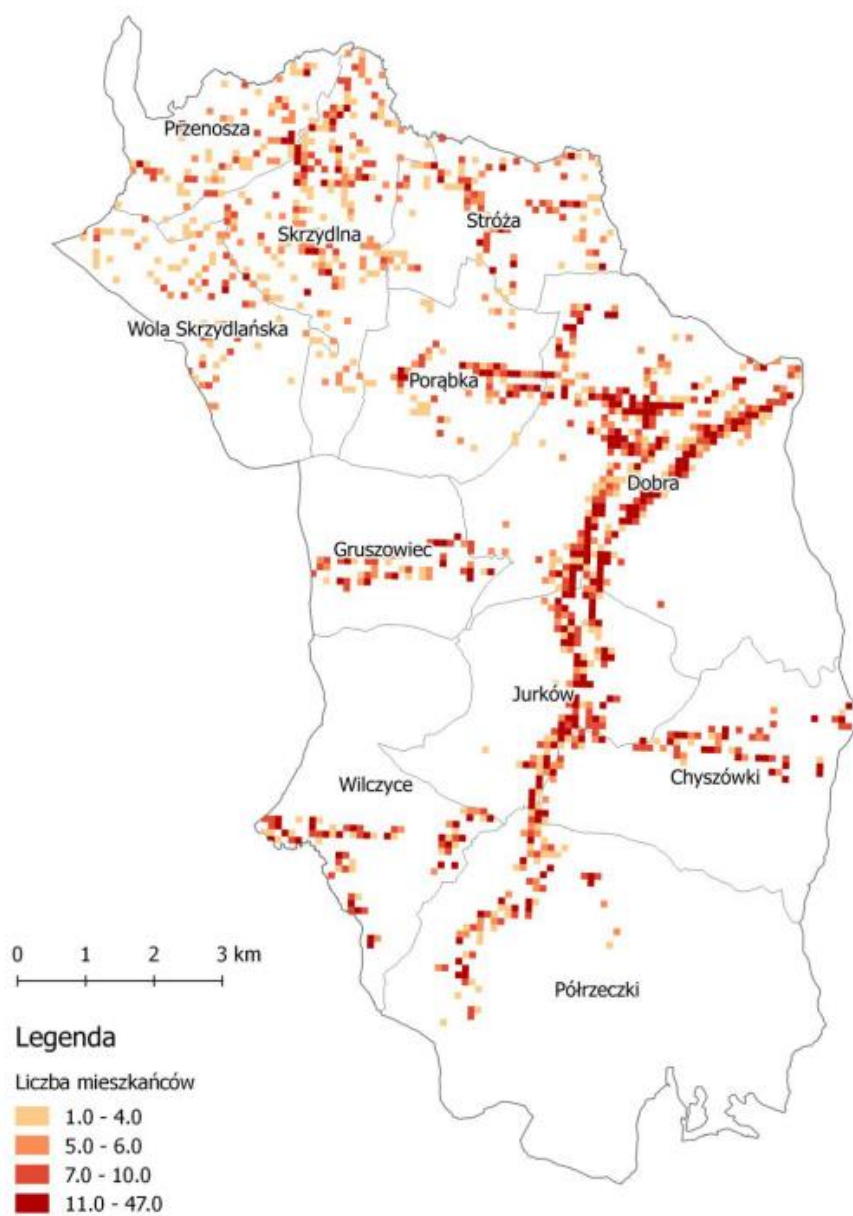
Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej.

Gmina Dobra posiada stabilną sytuację zarówno demograficzną jak i w obszarze rynku pracy, choć konstatacja ta wynika z analizy wskaźników ogólnogminnych. Analizując dane dotyczące rynku pracy w podziale na sołectwa, widać, że wysokie wartości wskaźnika będącego destymulantą mamy przede wszystkim w odniesieniu do sołectw: Dobra, Skrzydlina i Jurków.

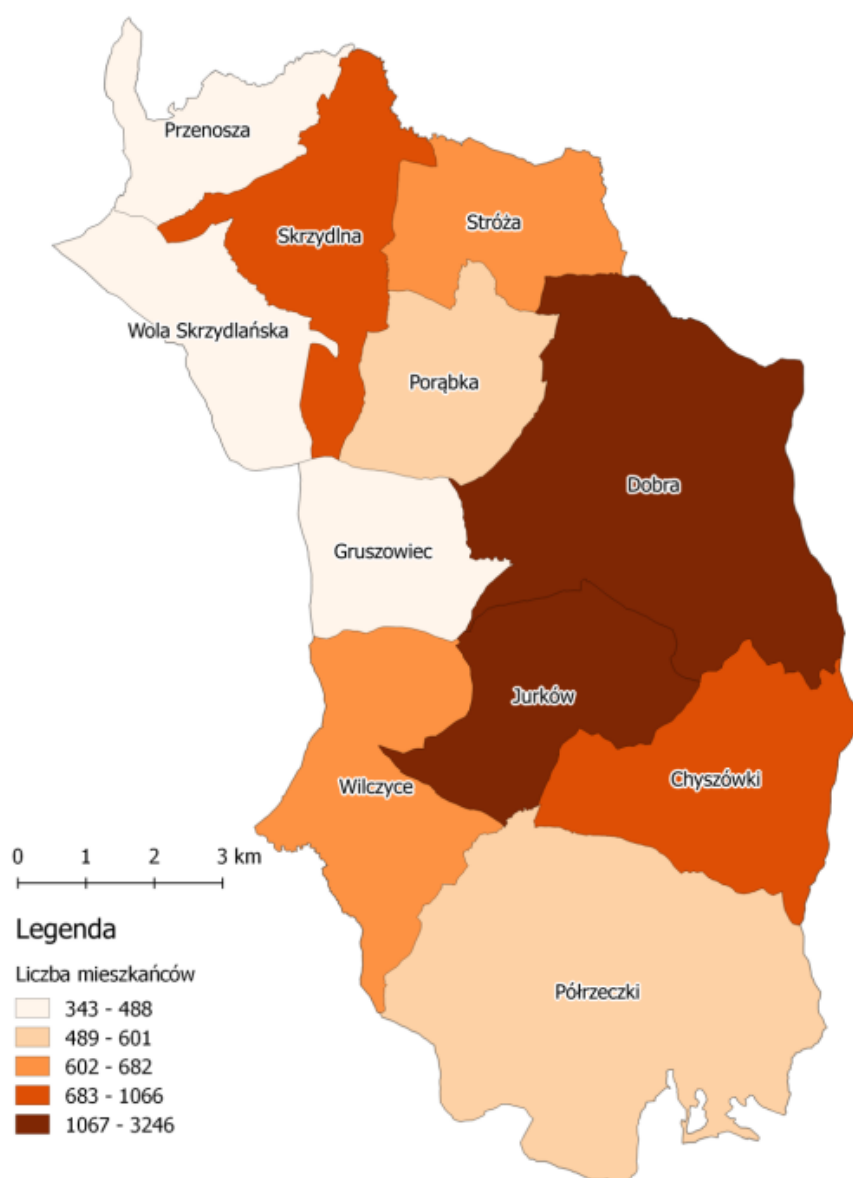
Gmina Dobra - Tereny zamieszkane w przestrzeni gminy

Gmina Dobra - Liczba mieszkańców w przestrzeni gminy

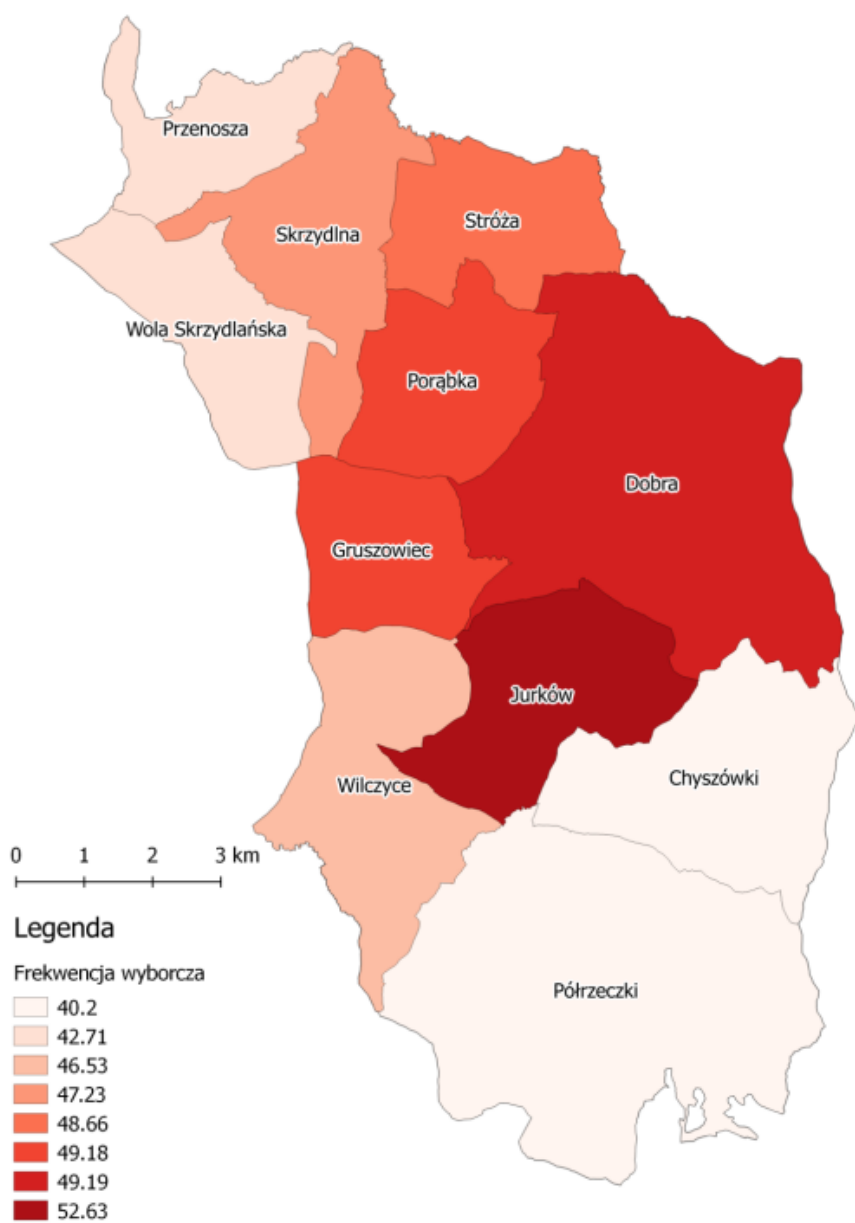

Gmina Dobra - Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach

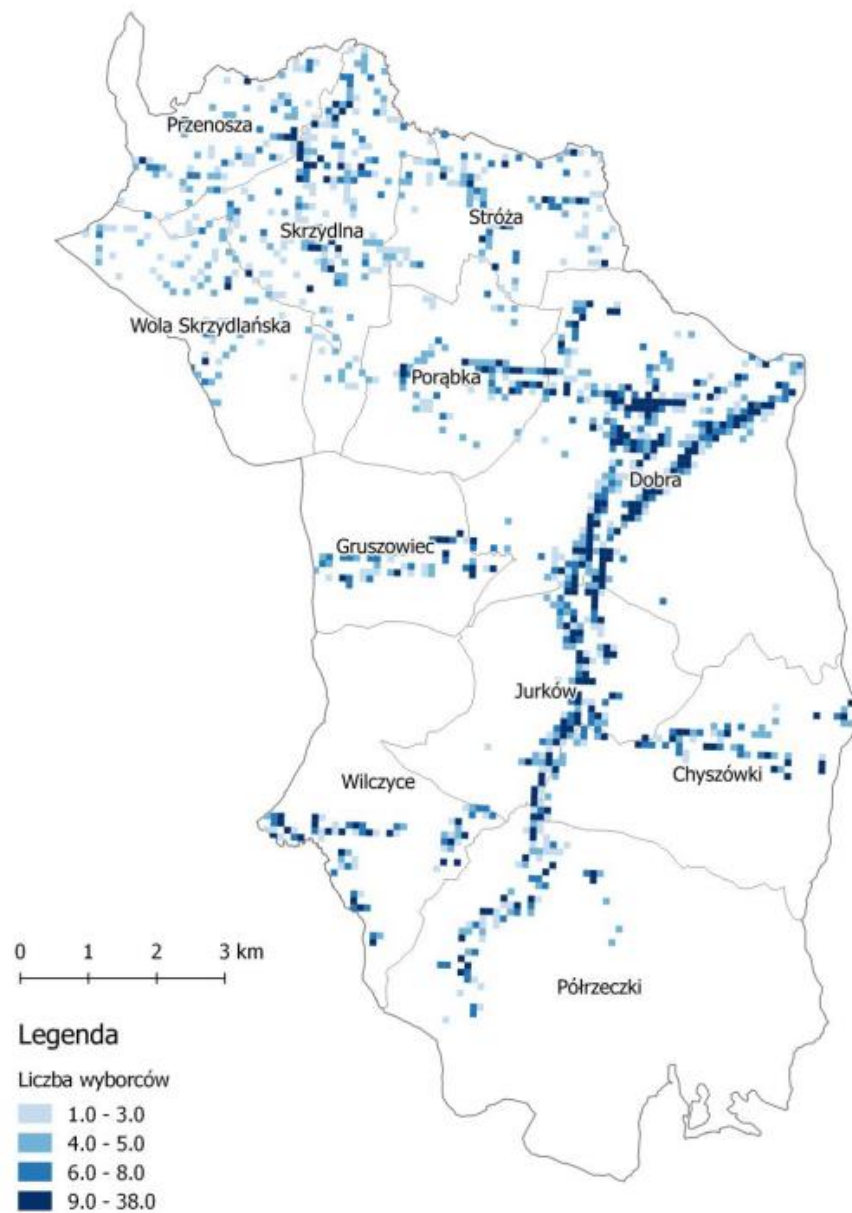
W Dobrej, Jurkowie i Skrzydlnej, wraz z Pórzeczkami i Porąbką występuje najwyższa frekwencja wyborcza. Warto nadmienić, że frekwencja wyborcza jest jednym ze sposobów mierzenia poziomu kapitału społecznego, rozumianego jako kapitał miękki dotyczący aktywności obywatelskiej, poczucia odpowiedzialności za swoje sąsiedztwo i zdolności do poświęceń. Drugim, najczęściej stosowanym wskaźnikiem pomiaru aktywności obywatelskiej i jakości kapitału społecznego jest liczba organizacji pozarządowych (NGO). Tutaj znowu na czele są sołectwa: Dobra i Skrzydlina, a także Jurków i Stróża. Na ogół wyższy poziom kapitału społecznego oznacza mniejszą ilość zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym, jednakże w przypadku gminy Dobra należy mówić o tym, że nagromadzenie mieszkańców w wymienionych gminach, wraz z koncentracją aktywnych obywateli sprzyja pojawianiu się dynamicznych przemian społeczno-gospodarczych, których efektem mogą być dysfunkcje sprzyjające określeniu terytorium jako zdegradowanego. Należy również podkreślić, że obszary, na których są aktywni obywatelsko mieszkańcy są dobrym miejscem do przeprowadzania działań rewitalizacyjnych, ze względu na wysoki odsetek działań realizowanych w ramach modelu partycypacyjnym, przy wysokiej społecznej aprobacie, a działania rewitalizacyjne częściej przynoszą tzw. efekt synergii: oprócz poprawy estetyki miejsca, poprawia się również funkcjonalność, której odbiorcami jest większa liczba ludzi.

Gmina Dobra - Frekwencja wyborcza w poszczególnych sołectwach
Wybory do Sejmu 2015

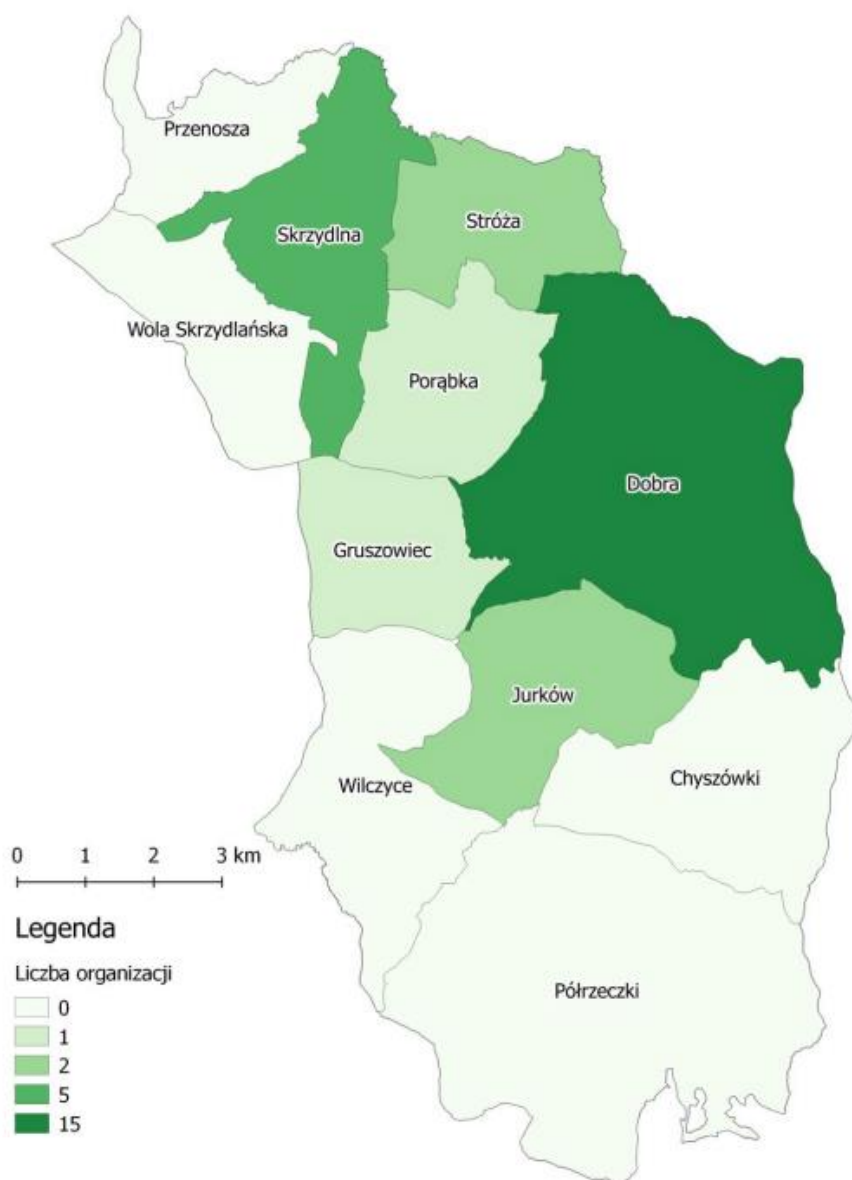

Gmina Dobra - Liczba wyborców w przestrzeni gminy

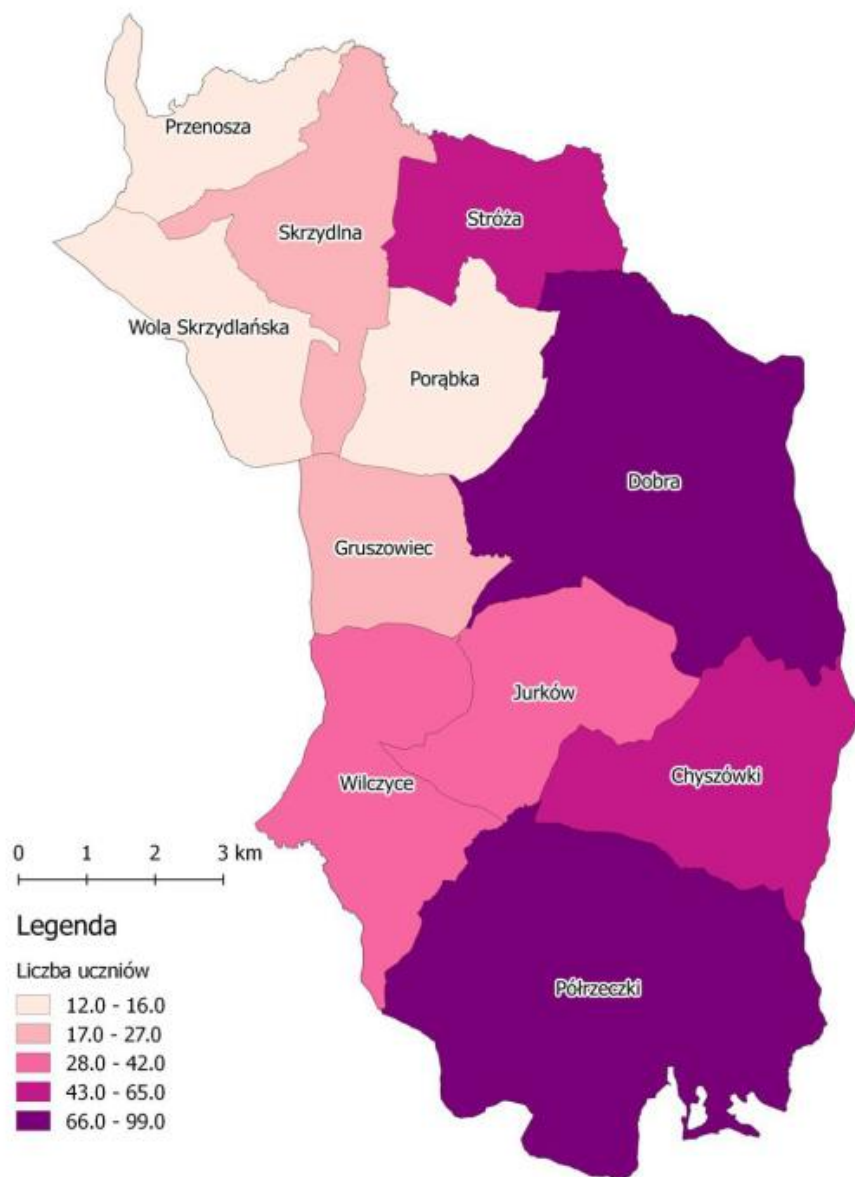

Gmina Dobra - Organizacje pozarządowe w poszczególnych sołectwach

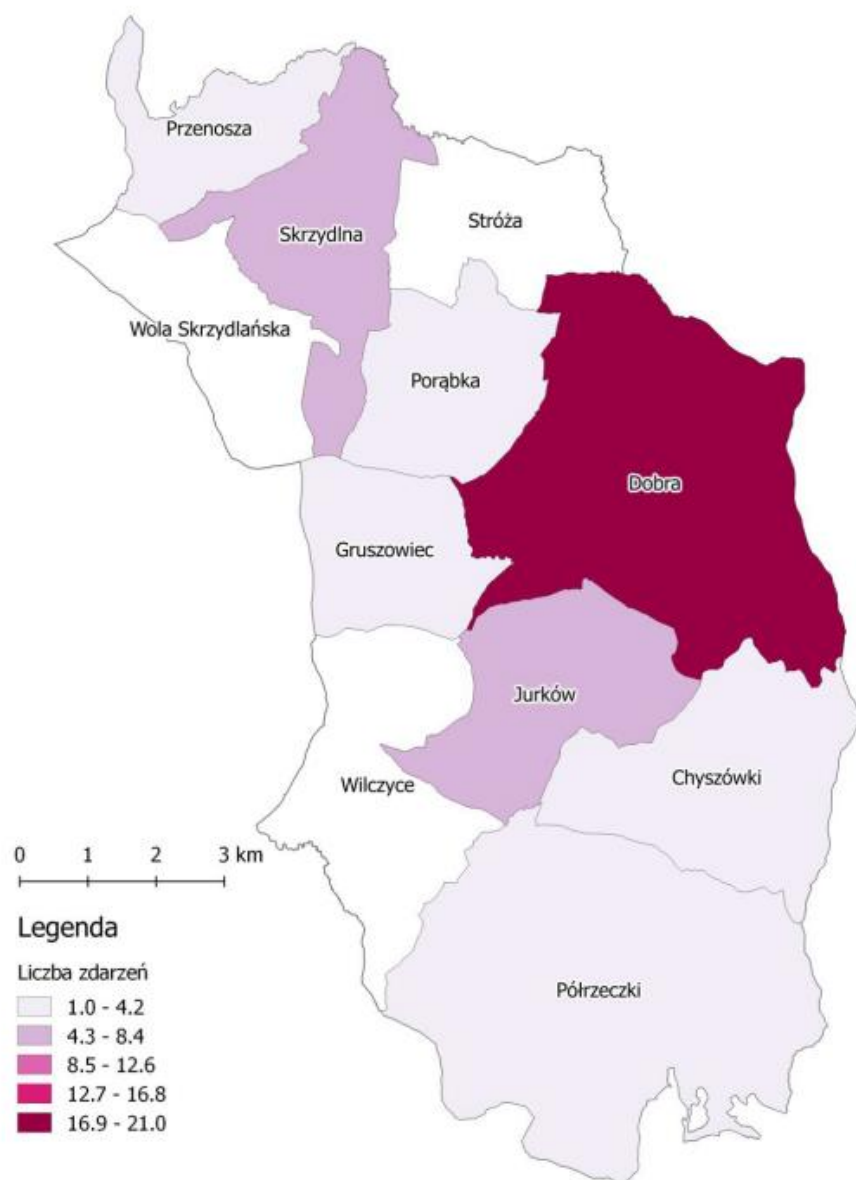

Widać wyraźnie na poprzednich mapach pewne zależności: najbardziej ludne obszary to sołectwa: Dobra, Jurków i Skrzydlna, a także Porąbka, Chyszówki i Stróża. Szczególnie ważne są mapy pokazujące dokładny rozkład zjawiska wewnątrz sołectwa. Duża liczba gospodarstw domowych jest rozmieszczona wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych i w tych miejscach znajdziemy nagromadzenie zjawisk społeczno-gospodarczych: mamy w tych miejscach najwyższą frekwencję wyborczą, najwięcej organizacji pozarządowych (na ogół wysoki odsetek głosujących znajduje się w miejscach koncentracji NGO. Organizacje pozarządowe są „przedłużoną ręką obywatelskości”, zrzeszając najbardziej aktywnych obywatelsko mieszkańców. Wysoka jakość kapitału społecznego jest również elementem wzbogacającym gospodarkę danego miejsca); największą liczbę przedsiębiorstw, najlepiej rozwiniętą infrastrukturę, ale i natężenie zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym.

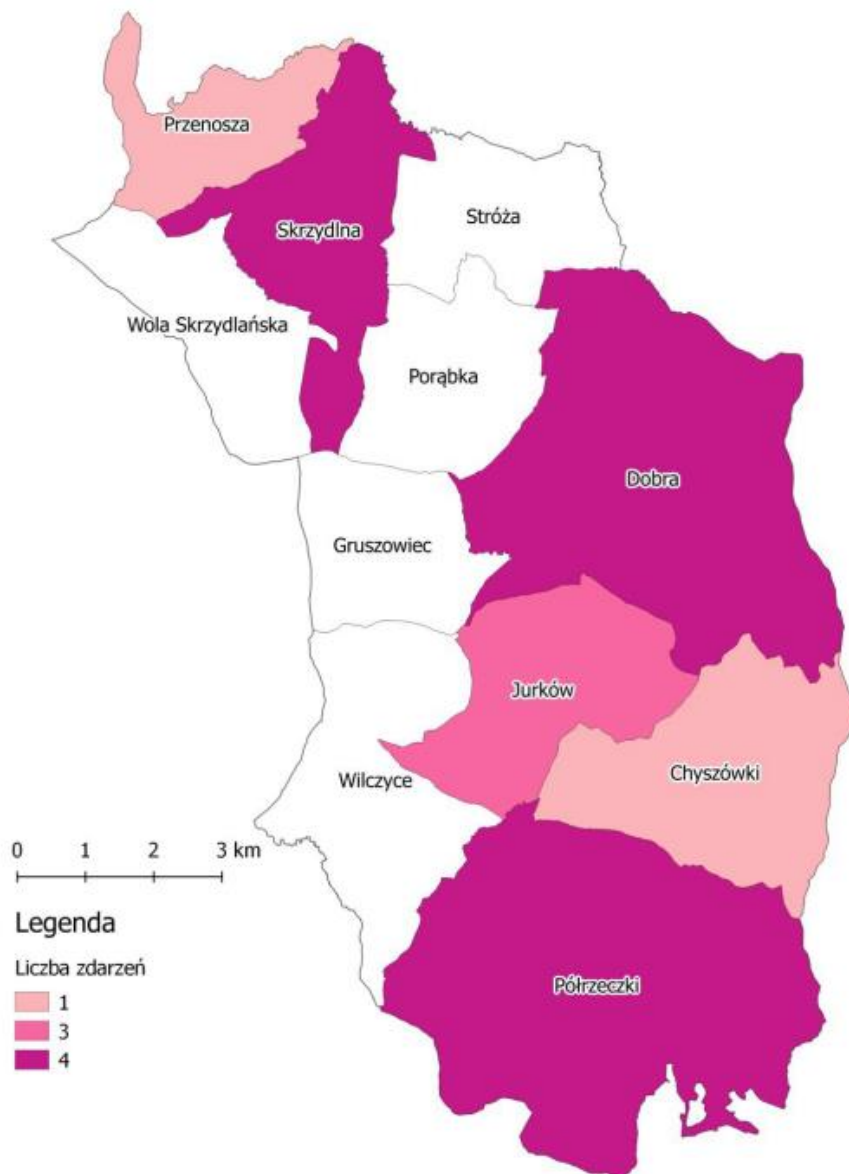
Gmina Dobra - Stypendia w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Bezpieczeństwo publiczne w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Bezpieczeństwo publiczne w poszczególnych sołectwach
Bez zdarzeń drogowych

Poziom bezpieczeństwa publicznego, podobnie jak w przypadku wybranych powyższych zdarzeń jest silnie skorelowany z intensywnością zabudowy, liczbą mieszkańców, a także intensywnością występowania procesów społeczno-gospodarczych. Jak wykazała powyższa analiza przeprowadzona za pomocą oceny rozkładu przestrzennego zjawisk wewnątrz sołectw (metoda analiz punktowych „modularnych”, zjawisk w przestrzeni) oraz rozkładu przestrzennego uwzględniającego średnią wartość zjawiska dla sołectwa, miejscowościami o największej liczbie zdarzeń drogowych jest Dobra oraz Jurków i Skrzydlna. Ogólnie w Dobrej jest najwięcej zdarzeń dotyczących bezpieczeństwa – kolejne dwie miejscowości (Skrzydlna i Jurków) z największą liczbą zdarzeń „niebezpiecznych” ma ich dwa razy mniej. W pozostałych miejscach zdarzenia te występują w ilościach śladowych. Pomijając zdarzenia drogowe, sołectwami o największej liczbie zdarzeń „niebezpiecznych” są: Dobra, Pólrzeczki, Skrzydlna i Jurków. Zaprezentowane rozkłady przestrzenne potwierdzają tezę o dominacji obszarów zdegradowanych na terenie Dobrej, Jurkowa

i Skrzydlniej. Wysokie wartości destymulant rozwoju, dotyczących bezpieczeństwa publicznego świadczą o gospodarczej polaryzacji potencjału trzech analizowanych sołectw. Bezpieczeństwo publiczne to jedno ze zjawisk skorelowanych ściśle z procesami określającymi rozwój zasobów ludzkich. Kapitał ludzki (tzw. kapitał twardy, rozumiany jako zasób niezbędny do rozwoju przedsiębiorczości na dany terenie, mierzony przykładowo za pomocą wskaźników określających strukturę wykształcenia, kompetencje, umiejętności, doświadczenie zawodowe i wiek, czyli elementy ważne z punktu widzenia potencjalnego pracodawcy) oraz kapitał społeczny (tzw. kapitał miękki, rozumiany jako zasób ważny w kontekście postępu cywilizacyjnego, wymiany kultur, jak również rozwoju przedsiębiorczości; mierzony przykładowo za pomocą aktywności obywatelskiej, liczby NGO, frekwencji wyborczej, inicjatyw obywatelskich, ruchów społecznych itp.). Jest to istotne z punktu widzenia budowania społeczeństwa obywatelskiego, odpowiedzialnego, utożsamiającego się z problemami gminy. Co ciekawe, w przypadku gminy Dobra mamy do czynienia z sytuacją, w której w trzech sołectwach o dominujących pozytywnych procesach społeczno-gospodarczych, istnieją równocześnie ponadprzeciętnie intensywne zjawiska o charakterze negatywnym: bezrobocie, przestępczość, czy ubóstwo to tylko niektóre z nich. Jednocześnie, co istotne, rewitalizacja terenów opisywanych sołectw rodzi największą nadzieję na funkcjonalne ożywienie gminy Dobra, ze względu na najwyższy potencjał gospodarczy wsi Dobra, Jurków i Skrzydlna.

Kwestia bezpieczeństwa publicznego są na ogół obszarem badań ilościowych: dotyczą indywidualnego odczucia każdej z osób i są łatwiejsze do uchwycenia w badaniach konsultacyjnych. W trakcie konsultacji społecznych zadano pytanie uczestnikom odnośnie poczucia bezpieczeństwa w gminie oraz ewentualnego wskazania miejsc szczególnie niebezpiecznych. Co warto podkreślić, żaden z mieszkańców gminy uczestniczących w spotkaniu konsultacyjnym, jak i wypełniających ankietę do części diagnostycznej nie wskazał, że czuje się zagrożony w gminie Dobra. Poczucie bezpieczeństwa ma niewątpliwie związek z wysokim poziomem kapitału społecznego. Podczas konsultacji społecznych interlokutorzy wielokrotnie dawali wyraz swojemu lokalnemu patriotyzmowi: traktowaniu gminy jak małą ojczyznę, poczucia dumy z bycia mieszkańcem Dobrej, przywiązaniu do lokalnych tradycji, itp. Analizując problemy z bezpieczeństwem, mieszkańcy wskazali, że najpoważniejszym problemem jak brak bezpiecznych miejsc do poruszania się dla rowerzystów i pieszych, w szczególności pomiędzy sołectwami Dobra i Jurków.

Tabela 9. Wykaz organizacji pozarządowych w Gminie Dobra. Stan na 31.12.2015 r.

Lp.	Nazwa organizacji	Prezes	Miejscowość	Forma prawna
1.	Klub Motorowy „THOR” www.crossway.pl	Sylvia Stokłosa-Mysza	34-642 Dobra 288	Stowarzyszenie – KRS 0000328669
2.	Ludowy Klub Sportowy „Dobrzanka” w Dobrej www.dobrzanka.pl	Jerzy Miśkowiec	34-642 Dobra 745	Stowarzyszenie – KRS 0000045364
3.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Dobrej przy Publicznym Gimnazjum w Dobrej	Maria Smaga	34-642 Dobra 628	Stowarzyszenie, wpisane do rejestru stowarzyszeń Starosty Limanowskiego
4.	Towarzystwo Miłośników Regionu Dobrzańskiego	Maria Stokłosa	34-642 Dobra	Stowarzyszenie – KRS 0000038734
5.	Uczniowski Klub Sportowy „SET-JURKÓW” www.uks-setjurkow.pl	Sławomir Rosiek	34-643 Jurków 115	Stowarzyszenie, wpisane do rejestru stowarzyszeń Starosty Limanowskiego
6.	Klub Sportowy „STRADOMKA”	Henryk Pazdur	34-625 Skrzydlna 62	Stowarzyszenie wpisane do rejestru stowarzyszeń Starosty

				Limanowskiego
7.	Stowarzyszenie Niezależnych Inicjatyw Społecznych „Błękit” www.blekit.org	Joanna Trzópek-Paszkiewicz	34-642 Gruszowiec 56	Stowarzyszenie – KRS 0000328858
8.	Ochotnicza Straż Pożarna w Dobrej	Stanisław Olesiak	34-642 Dobra 623	Stowarzyszenie – KRS 0000036722
9.	Ochotnicza Straż Pożarna w Jurkowie	Łukasz Chalcarz	34-643 Jurków 260	
10.	Ochotnicza Straż Pożarna w Skrzydlnej	Smaga Jan	34-625 Skrzydlina 277	Stowarzyszenie – KRS 0000125772
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Stróży	Robert Cieślak	34-625 Stróża 74	Stowarzyszenie – KRS 0000035926
12.	Akcja Katolicka	Anna Sołtys	34-642 Dobra 24	Oddział
13.	CARITAS	Czesława Smoleń	34-642 Dobra 535	Oddział
14.	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich	Jan Palki	34-642 Dobra 498	Oddział
15.	Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Dobrej	Kazimierz Podgórn	34-642 Dobra	Spółdzielnia – KRS 0000128106
16.	Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Skrzydlnej	Halina Smaga	34-625 Skrzydlina	Spółdzielnia – KRS 0000170985
17.	Spółdzielnia Kótek Rolniczych w Skrzydlnej		34-625 Skrzydlina	Spółdzielnia – KRS 0000168467
18.	Stowarzyszenie Zimowy Beskid Wyspowy www.zimowybeskidwyspowy.pl	Tomasz Tobiasz Tel. 18 3330117	34-642 Dobra 635	Stowarzyszenie – KRS 0000500938
19.	Spółdzielnia Socjalna MAGIS	Małgorzata Wróbel	34-625 Skrzydlina 66	Spółdzielnia – KRS 0000410596
20.	Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Dobra	Wanda Jarosz	34-642 Dobra 38	Stowarzyszenie – KRS 0000422800
21.	Stowarzyszenie MULTIPLEXX	Trzupek Zofia	34-642 Porąbka 44	Stowarzyszenie – KRS 0000375587
22.	Stowarzyszenie Przyjaciół Limanowian	Jacek Smaga	34-625 Stróża 14	Stowarzyszenie – KRS 0000497060
23.	Stowarzyszenie „Nasza Europa”		Publiczne Gimnazjum w Dobrej	Stowarzyszenie zwykłe
24.	Drapa 2014		34-642 Dobra 635	Stowarzyszenie zwykłe
25.	Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Koło w Dobrej		34-642 Dobra 413	Koło
26.	Karpacki Związek Pszczelarzy, Koło w Dobrej	Daniel Michorczyk		Koło

Źródło: Dane Urzędu Gminy Dobra.

Z powyższego wykazu organizacji pozarządowych wyraźnie wynika, iż koncentracja organizacji pozarządowych występuje w Dobrej oraz Skrzydlnej. Ponadto organizacje pozarządowe są zarejestrowane w Gruszowcu, Jurkowie i Stróży. Oczywiście z powyższego wykazu nie wynika zakres terytorialnej działalności NGO, ale powołując się na raporty odnoszące się do przestrzennego zasięgu działań organizacji trzeciego sektora warto zauważyć ich ogólnogminną aktywność, choć bezpośrednio inicjatywy

edukacyjne, kulturalne, z zakresu pomocy społecznej, a także projekty podkreślające dziedzictwo kulturowe gminy Dobra najczęściej były realizowane w Sołectwach Dobra i Jurków¹.

D. Sfera gospodarcza

Tabela 10. Pracujący na 1000 ludności

Nazwa	ogółem								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	211	220	226	223	223	224	223	226	230
MAŁOPOLSKIE	193	201	208	207	209	211	211	215	220
Powiat limanowski	108	112	118	116	121	119	118	120	123
Limanowa (1)	425	436	441	436	451	447	435	439	457
Mszana Dolna (1)	186	199	216	224	252	219	225	221	215
Dobra (2)	61	71	79	78	73	77	74	74	80
Jodłownik (2)	50	55	65	62	74	72	83	93	102
Kamienica (2)	61	59	65	72	72	71	60	56	58
Laskowa (2)	58	57	67	64	73	68	61	67	69
Limanowa (2)	31	34	44	41	46	47	46	45	45
Łukowica (2)	37	38	37	32	34	37	39	42	41
Mszana Dolna (2)	39	37	35	35	36	34	41	48	47
Niedźwiedź (2)	73	70	69	61	61	62	63	65	66
Słupnice (2)	39	43	44	47	55	56	55	55	53
Tymbark (2)	213	220	239	220	203	207	214	216	220

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 11. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (w %)

Nazwa	ogółem												
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POLSKA	13,2	12,4	11,4	9,4	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8	7,5	6,5
MAŁOPOLSKIE	10,4	9,5	8,7	7,0	5,4	4,7	6,2	6,7	6,8	7,6	7,8	6,6	5,7
Powiat limanowski	16,8	16,1	14,3	12,1	10,2	9,6	11,9	12,4	13,1	13,3	13,4	11,1	9,5
Limanowa (1)	15,2	14,9	13,3	11,0	8,9	9,3	11,9	11,2	12,3	12,9	13,1	10,5	10,0
Mszana Dolna (1)	14,1	13,7	12,6	11,4	8,7	8,8	11,8	12,0	12,2	12,1	12,4	11,0	9,6
Dobra (2)	14,9	13,9	11,9	10,0	8,1	7,0	8,8	10,1	11,1	12,0	11,7	9,9	8,2
Jodłownik (2)	15,7	14,9	11,8	10,6	8,4	7,5	9,9	10,6	10,6	11,7	12,2	10,4	7,8
Kamienica (2)	20,2	20,3	17,9	14,8	12,9	12,9	14,1	14,4	15,5	16,2	16,3	13,9	11,8
Laskowa (2)	15,4	15,1	12,8	10,3	8,2	7,6	9,3	10,2	10,9	10,9	11,1	7,6	6,4

¹ Kudłacz M. (red.), *Analiza potencjału gmin Dobra i Mszana Dolna w zakresie przedsiębiorczości społecznej*, wyd. Fundacja GAP, 2012.

Limanowa (2)	19,7	19,0	17,1	14,1	12,2	10,9	13,5	13,9	15,0	15,0	14,9	12,0	10,2
Łukowica (2)	20,0	19,8	17,5	15,1	12,3	10,9	12,9	13,5	14,4	14,8	15,3	13,3	10,7
Mszana Dolna (2)	14,6	13,2	12,6	10,5	9,2	9,0	10,8	11,8	12,0	12,0	12,2	10,5	9,2
Niedźwiedź (2)	14,5	14,0	11,7	10,5	9,2	9,0	11,0	12,3	12,8	13,1	12,9	11,2	8,8
Słopnice (2)	18,9	17,2	14,9	13,9	12,2	10,1	13,7	14,5	14,0	14,4	13,2	10,9	8,9
Tymbark (2)	18,5	16,1	14,9	13,1	11,4	11,3	14,3	14,7	15,0	14,2	14,2	11,4	10,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Podstawową analizę zasobów rynku pracy przeprowadzono w rozdziale charakteryzującym podstawowe zasoby rozwojowe gminy Dobra. Analizując dane w porównaniu do innych gmin powiatu limanowskiego należy stwierdzić, iż rynek pracy w gminie Dobra jest raczej jednorodny, choć czynniki i uwarunkowania wpływające na jego strukturę i pojemność są kwestią złożoną: należy wspomnieć o ujemnym saldzie migracji, w szczególności osób w wieku 19-24 lat, które wyjeżdżają do większych ośrodków miejskich w poszukiwaniu pracy, wiedzy i certyfikatów poświadczających nabyte umiejętności i doświadczenie. Po drugie, spory odsetek osób wyjeżdża do pracy za granicę, często nie rejestrując się jako formalnie posiadający zatrudnienie. Duże zainteresowanie pracownikami pochodzącymi między innymi z powiatu limanowskiego zapewniają wysokie kompetencje w specyficznych branżach, w których wysoko wykwalifikowani pracownicy są pożądanymi, w szczególności w krajach Europy Zachodniej (budowlańcy, stolarze, cieśle, dekarze, elektrycy, spawacze itp.). Powoduje to, że z jednej strony mamy do czynienia ze spadkiem bezrobocia, ale z drugiej strony z odpływem kapitału ludzkiego. Co warto zauważyć, osoby wyjeżdżające z Dobrej, nierzadko czują emocjonalną więź z gminą, z której pochodzą, decydując się na powrót po zakończeniu zawodowej aktywności lub poszukując pracy w pobliżu miejsca pochodzenia (w zasięgu możliwości codziennego dojazdu)².

Jak pokazuje tabela 12, dochody własne gminy Dobra po pierwsze należą do dolnej części średnich dochodów w powiecie limanowskim, a po drugie, mają charakter cykliczny. Wahania występujące praktycznie co roku od początku okresu pomiarowego (2007) nie są zjawiskiem odosobnionym. W innych gminach również mamy do czynienia z podobnymi odchyleniami. Ma to związek przede wszystkim ze zmiennymi uwarunkowaniami: korzystaniem z zewnętrznych narzędzi finansowania przedsięwzięć gminnych, wpływów z podatków, saldem migracji czy działaniami o charakterze inwestycyjnym. W kontekście obszarów do rewitalizacji gminy Dobra, tabela ta nie wskazuje dodatkowych działań o charakterze inwestycyjnym.

W odniesieniu do danych zawartych w tabeli 24, sieć kanalizacyjna w gminach powiatu limanowskiego nie rozwija się dynamicznie. W gminie Dobra sieć kanalizacyjna według statystyk była najdłuższa w 2006 r. Wynikają z tego dwa rodzaje wniosków w kontekście dalszych badań diagnostycznych, polegających na tworzeniu rozkładów przestrzennych zjawisk społeczno-gospodarczych w gminie Dobra na poziomie sołectw: dotychczasowa infrastruktura może wymagać podjęcia działań naprawczych. Niezbędne jest sprawdzenie potrzeb związanych z rozbudową tejże infrastruktury.

² Zob. Kudłacz M. (red.), *Analiza potencjału gmin Dobra i Mszana Dolna w zakresie przedsiębiorczości społecznej*, wyd. Fundacja GAP, Kraków, 2012.

Nazwa	ogółem							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	8 827 414 443,69	8 393 266 465,86	8 924 408 927,55	13 416 990 703,51	14 599 026 507,54	15 482 496 818,94	13 962 710 896,68	14 836 693 977,11
MAŁOPOLSKIE	587 779 292,38	505 657 069,29	726 622 884,55	1 159 419 493,17	1 237 019 465,87	1 099 517 249,02	913 588 639,99	997 619 774,51
Powiat limanowski	17 547 633,67	19 513 772,73	34 405 181,96	49 334 439,00	56 495 186,62	44 331 587,00	35 810 653,74	54 201 239,35
Limanowa (1)	3 573 115,03	1 436 392,38	6 974 250,04	2 910 277,84	2 322 287,63	3 893 815,58	4 094 426,06	7 145 728,13
Mszana Dolna (1)	1 469 666,75	1 725 252,40	5 675 201,15	2 933 615,09	11 534 209,81	4 842 296,25	5 774 956,77	3 318 206,78
Dobra (2)	1 140 089,57	551 452,54	5 085 923,58	2 300 865,29	4 002 792,77	2 088 850,08	3 814 226,46	9 221 496,13
Jodłownik (2)	1 128 562,64	2 563 444,67	1 322 588,77	6 264 948,94	8 469 220,32	9 168 476,51	3 694 034,73	7 300 792,17
Kamienica (2)	478 900,00	2 642 225,30	521 208,00	1 474 823,00	2 915 688,00	3 312 978,74	1 293 287,75	5 948 660,71
Laskowa (2)	1 900 218,50	1 040 882,00	2 692 332,06	5 709 282,22	7 796 739,70	2 892 931,09	2 945 529,71	691 247,31
Limanowa (2)	1 789 625,63	2 301 837,97	3 577 719,58	13 528 609,10	9 348 196,90	8 108 581,20	3 667 967,27	1 174 830,04
Łukowica (2)	328 404,82	770 000,00	927 898,00	3 680 664,59	2 488 201,92	1 135 445,93	1 110 364,45	4 080 030,70
Mszana Dolna (2)	2 394 223,28	2 268 194,19	3 850 382,06	3 823 818,37	1 356 402,23	3 843 652,65	2 387 921,58	9 784 036,20
Niedźwiedź (2)	2 049 594,58	1 351 535,54	1 795 139,78	1 369 958,10	2 452 677,73	1 458 362,17	2 890 010,53	2 372 630,19
Słupnice (2)	28 780,00	153 446,34	1 287 220,00	2 998 689,89	1 556 342,05	2 244 409,87	3 130 730,50	1 292 730,00
Tymbark (2)	1 266 452,87	2 709 109,40	695 318,94	2 338 886,57	2 252 427,56	1 341 786,93	1 007 197,93	1 870 850,99

Tabela 12. Dochody własne gmin (w zł)

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

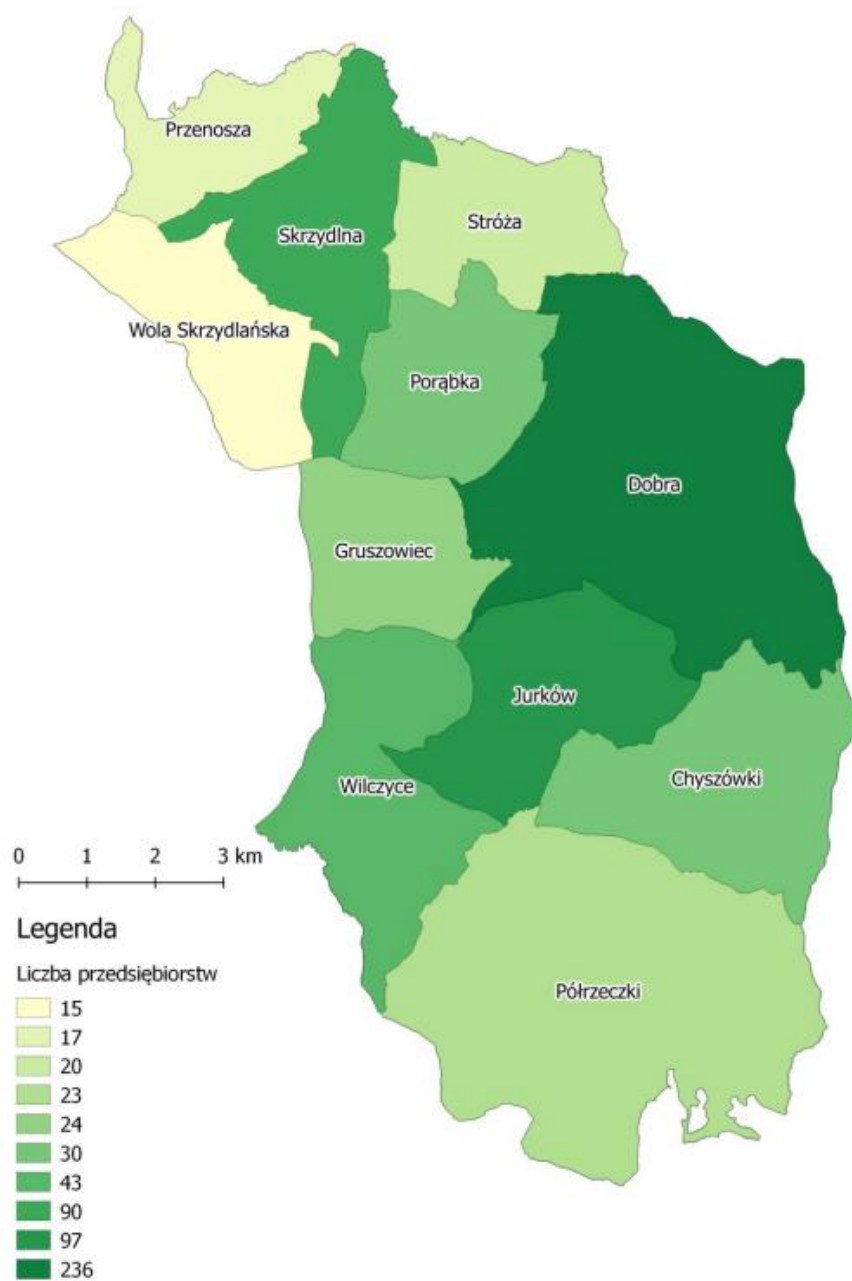
Unia Europejska
Fundusz Spójności

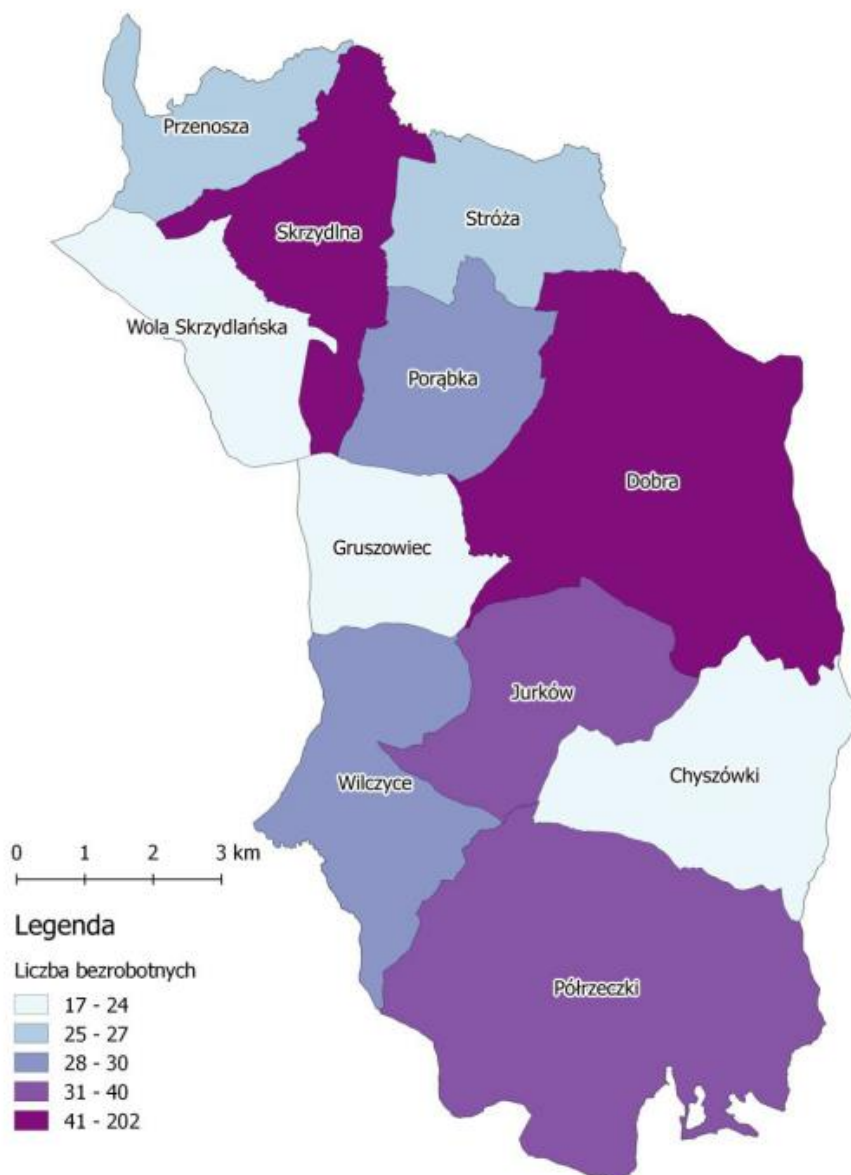
Załącznik do
Uchwały Nr XXXI/208/17
Rady Gminy Dobra
z dnia 14 marca 2017 r.

W gminie Dobra rośnie liczba podmiotów gospodarczych. Zdecydowanie przeważają mikro- i małe przedsiębiorstwa. Dominujące branże powiązane są przede wszystkim z lokalnymi tradycjami (turystyka), a także rzemiosłem i wytwórczością (przemysł drzewny, budownictwo oraz usługi). Rosnąca liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON jest dobrym sygnałem, świadczącym o powolnym, ale sukcesywnym wzroście znaczenia lokalnej gospodarki. Należy pamiętać, że część zarejestrowanych podmiotów zgodnie ze statystykami przechodzi w stan nieaktywności, a w konsekwencji dochodzi do ich rozwiązania. Występują również okresy, w których liczba podmiotów gospodarczych nieznacznie malała (2011, 2013), jednakże należy podkreślić względnie stabilną sytuację gospodarczą gminy Dobra szacowaną w oparciu o liczbę podmiotów gospodarczych. Zjawisko to wpisuje się w ogólną tendencję zaobserwowaną w zdecydowanej większości gmin powiatu limanowskiego. Należy jednak zwrócić uwagę na przestrzenny rozkład zjawisk gospodarczych wewnątrz gminy Dobra tak, aby można było dokonać delimitacji obszarów zdegradowanych według tego kryterium.

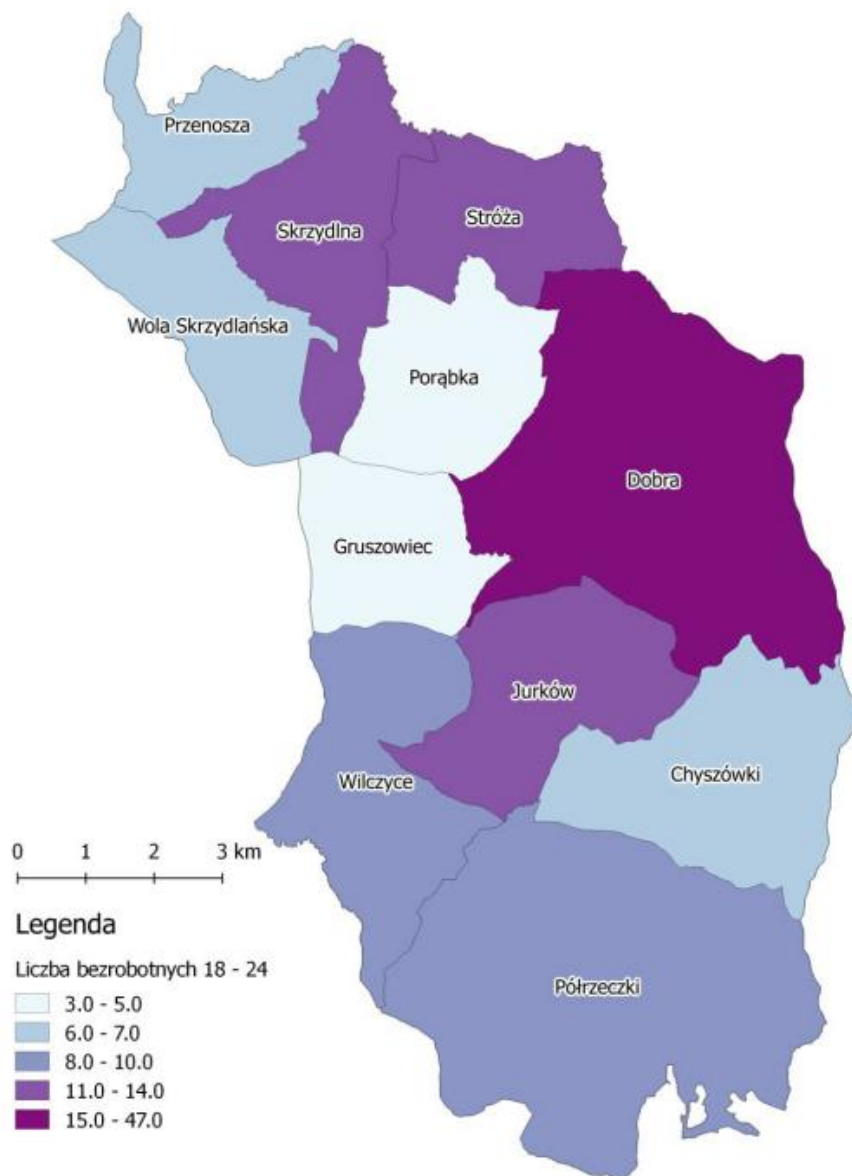
Gmina Dobra - Liczba przedsiębiorstw w poszczególnych sołectwach

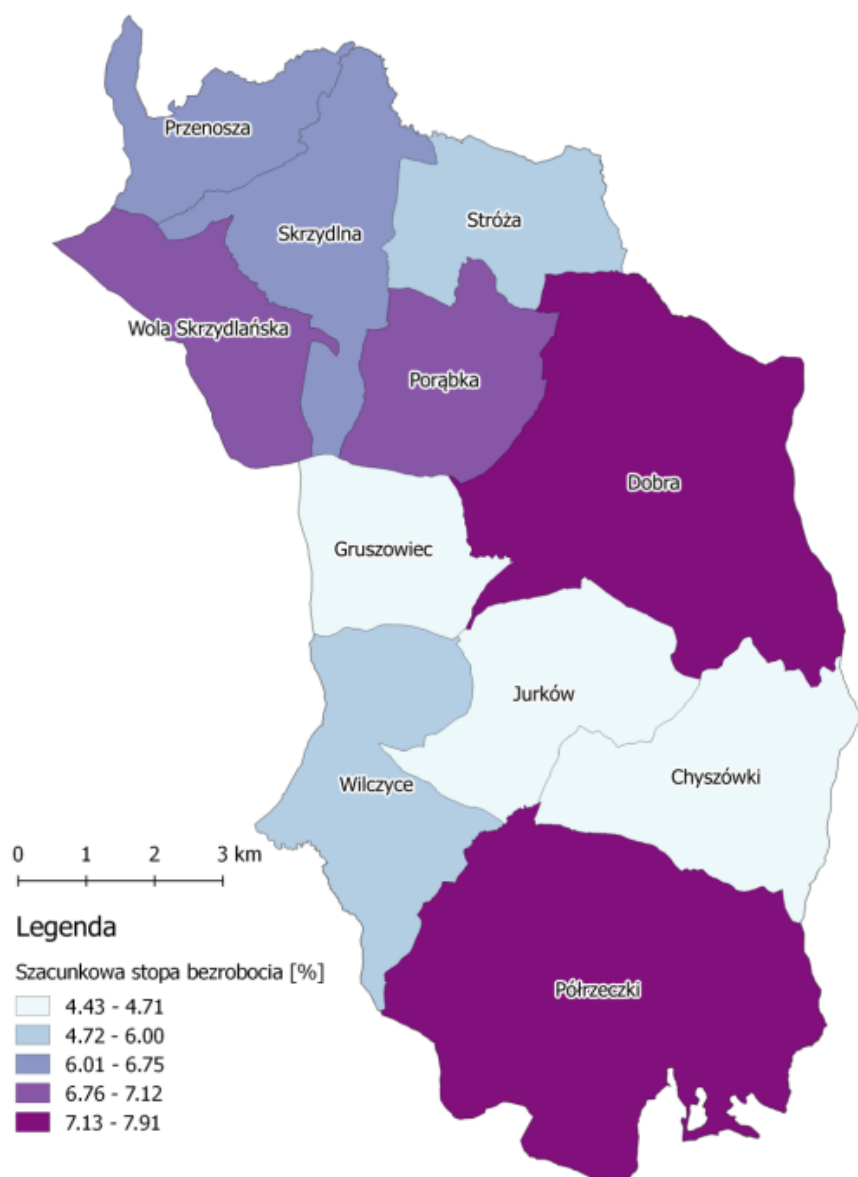
Gmina Dobra - Liczba bezrobotnych ogółem w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Liczba bezrobotnych w wieku 18 - 24 w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Szacunkowa stopa bezrobocia w poszczególnych sołectwach

Sołectwa: Skrzydlna, Dobra i Jurków wyróżniają się *in plus* zasobami w postaci mieszkańców, ponadprzeciętnie wysoką liczbą przedsiębiorstw, ale i wysokimi wartościami wskaźników będących destymulantami rozwoju jak: wskaźnik bezrobocia ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych mieszkańców z początku wieku produkcyjnego. Pomimo wysokiego wskaźnika przedsiębiorczości oraz wysokich wskaźników w zakresie infrastruktury technicznej, sołectwo Dobra wespół z Pólrzeczki posiada najwyższą szacunkową stopę bezrobocia. W poprzednich analizach (dokumentów planistycznych i analizy ilościowej w ujęciu dynamicznym) najczęściej powtarzającymi się miejscami występowania różnorodnych dysfunkcji były Dobra, Skrzydlna oraz Jurków. Wskaźnik bezrobocia, będący jednym z podstawowych kryteriów przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego wskazuje na najniższe bezrobocie wśród sołectw, które mogą być pod wpływem drogi krajowej 28. Dla mieszkańców gmin z najwyższym wskaźnikiem bezrobocia jest prawdopodobnie za daleko, aby

codziennie bez używania transportu samochodowego dojeżdżać do pracy do innych oddalonych miejsc (Limanowa, Mszana Dolna, Rabka Zdrój, Myślenice, Kraków itp.). Oznacza to potrzebę wyprowadzki i zmiany miejsca zamieszkania, lub pozostawania bez zawodowej aktywności. Wyjątkiem jest gmina Dobra, legitymująca się wysokim bezrobociem i wysokimi wskaźnikami ludności, przedsiębiorczości, infrastruktury – czyli dynamicznymi przemianami społeczno-gospodarczymi. Centrum gminy Dobra wyróżnia się także jako potencjalne miejsce, gdzie istnieje potrzeba wyznaczenia terenów do rewitalizacji, aby maksymalizować korzyści dla całej gminy.

Analizując bazę REGON dla podmiotów gospodarczych z siedzibą na terenie Gminy Dobra można jednoznacznie stwierdzić, że dominują w niej mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające poniżej 10 pracowników, których jest ok. 600. Małych podmiotów gospodarczych zatrudniających 10-49 pracowników jest blisko dwadzieścia, a średnie są tylko cztery (Zespół Placówek Oświatowych w Jurkowie, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc chłopska” w Dobrej, Zespół Szkół Ogólnokształcących w Dobrej oraz „Stolart” Spółka z o.o.). W Gminie Dobra nie ma natomiast siedziby ani jedno duże przedsiębiorstwo. Warto także zwrócić uwagę, że wśród małych i średnich podmiotów gospodarczych duży udział mają placówki oświatowe. Struktura gospodarcza gminy Dobra jest względnie jednorodna: zdecydowana mniejszość firm przesyłowych, a w ramach branży wytwórczej dominują przywołane powyżej branże. Struktura przedsiębiorstw w praktyce nie uległa zmianom od początków przemian ustrojowych, bardziej możemy mówić o zmianach wynikających z postępu cywilizacyjnego: wzrost udziału sektora usług i firm o znaczeniu ponadlokalnym (sprzedającym swoje dobra i usługi w całej Małopolsce oraz na terenie kraju), jak np. firma FAKRO, posiadająca jedną ze swych hal produkcyjnych w gminie Dobra. Struktura gospodarcza gminy ma istotny wpływ na strukturę rynku pracy, choć w zasięgu codziennych dojazdów mieszkańców gminy Dobra znajdują się takie miejscowości jak: Mszana Dolna, Rabka-Zdrój, Limanowa, Nowy Sącz, a także w niektórych przypadkach – Kraków. Wiąże się to z charakterem pracy, a także poziomem zarobków, które pozostają główną motywacją do ponoszenia kosztów związanych z codziennymi dojazdami do pracy. Jak wynika z pogłębionych analiz poczynionych w części diagnostycznej Strategii Rozwoju gminy Dobra na lata 2014-2024, aktywni zawodowo pozostają przede wszystkim w sektorze rolnictwa, turystyki, wytwórczości i usług. Dominują osoby w wieku 25-29 lat (związane przede wszystkim z ujemnym saldem migracji z tendencją malejącą) oraz 35-39 lat (dodatnie saldo zatrudnienia). Jak wynika z przeprowadzonych analiz, w tym wywiadów bezpośrednich, wiele osób w wieku 18-29 lat wyjeżdża do pracy lub w celu dalszego kształcenia się poza gminę Dobra, osłabiając swoim wyjazdem lokalny rynek pracy. Z kolei wzrost zatrudnienia osób w wieku 25-39 lat i więcej wiąże się z tradycjami wyjazdów za granicę do pracy i powrotami osób, które z racji ciężkich doświadczeń zawodowych utraciły możliwość podejmowania dalszej pracy fizycznej.

Załącznik do

Uchwały Nr XXXI/208/17
Rady Gminy Dobra
z dnia 14 marca 2017 r.

Nazwa	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POLSKA	907	938	937	948	954	967	985	981	1 015	1 004	1 032	1 057	1 071	1 089
MAŁOPOLSKIE	859	885	886	887	885	896	917	952	993	991	1 024	1 045	1 059	1 079
Powiat limanowski	516	527	510	521	540	563	599	642	681	677	686	696	724	742

Tabela 13. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Limanowa (1)	941	918	931	942	956	977	1 020	1 061	1 089	1 087	1 133	1 131	1 158	1 153
Mszana Dolna (1)	785	803	821	830	862	854	896	943	978	956	984	988	1 030	1 044
Dobra (2)	419	444	427	426	446	466	517	563	621	596	605	593	604	638
Jodłownik (2)	509	529	492	481	503	532	547	569	610	657	629	636	670	678
Kamienica (2)	432	417	418	463	481	483	523	584	599	590	602	635	676	691
Laskowa (2)	461	460	404	397	431	479	515	560	590	574	601	597	632	664
Limanowa (2)	393	413	393	399	411	446	475	522	556	548	559	574	612	632
Łukowica (2)	367	367	335	349	375	401	440	466	503	496	490	501	501	523
Mszana Dolna (2)	445	466	454	476	504	520	557	599	655	649	648	659	683	712
Niedźwiedź (2)	493	512	488	499	498	511	530	535	576	587	569	602	631	668
Słupnice (2)	350	362	308	320	367	411	464	558	608	621	618	632	656	674
Tymbark (2)	552	580	564	596	588	596	648	696	739	735	755	775	803	795

Źródło: BDL GUS.

Załącznik do
Uchwały Nr XXXI/208/17
Rady Gminy Dobra
z dnia 14 marca 2017 r.

E. Sfera środowiskowa

Zasoby i stan środowiska naturalnego

Budowa geologiczna i tektonika podłoża skalnego występującego na terenie gminy Dobra jest wynikiem długotrwałych, skomplikowanych procesów geologicznych w obrębie trzech jednostek tektonicznych Karpat Zewnętrznych: płaszczowiny podśląskiej, śląskiej oraz magurskiej. Płaszczyzna podśląska ukazuje się w tzw. oknie tektonicznym Skrzydłnej. W północnej części gminy występuje płaszczowina śląska, a od południa ograniczona jest zatokowo wygiętą płaszczowiną magurską. Płaszczyzna magurska obejmuje środkową i południową część gminy.

Omawiany obszar gminy Dobra charakteryzuje się wyraźnie zróżnicowaną **rzeźbą terenu**. Morfologia zdeterminowana jest ściśle budową geologiczną i ma charakter strukturalny, powiązany z układem jednostek tektonicznych. Północna część położona w obrębie Pogórza charakteryzuje się wydłużonymi, szerokimi oraz spłaszczonymi garbami o przebiegu zbliżonym do równoleżnikowego, rozdzielonymi wąskimi obniżeniami pochodzenia erozyjnego. Najwyższe wzniesienia to Dobra (631 m n.p.m.), Ostra Góra (616 m n.p.m.) oraz Dalna Góra (606 m n.p.m.). Deniwelacje tego obszaru wynoszą 150-200 metrów. Ponadto pozostały obszar leży w obrębie Beskidu Wyspowego, który charakteryzuje się występowaniem odosobnionych wzniesień tzw. ostańców denudacyjnych piaskowców magurskich. Szczyty gór poprzedzielane są od siebie niskimi przełęczami i dolinami potoków. Najwyższymi wzniesieniami jest: Mogielica (1171 m n.p.m.), Ćwilin (1071 m n.p.m.), Jasień (1052 m n.p.m.), Śnieżnica (1007 m n.p.m.) i Łopień (951 m n.p.m.). Strome zbocza szczytów są efektem większej odporności na wietrzenie zespołów piaskowców warstw magurskich, z kolei zbocza łagodne w części dolnej uformowane zostały przez bardziej podatne warstwy hieroglifowe oraz łupki pstre. Deniwelacje są znaczne i dochodzą do 500 m. Analiza rzeźby terenu sołectw wykazała znaczne zróżnicowanie. Najwyżej położone sołectwo w gminie 817 m n.p.m to Pólrzeczek natomiast Przenosza jest najniżej położonym sołectwem o średniej wysokości 422 m n.p.m. Sołectwa, na których występują wysokie wzniesienia to Chyszówki, Jurków, Gruszowiec. Ponadto niektóre sołectwa zlokalizowane są w dolinach potoków: Dobra, Jurków, Pólrzeczek (dolina Łososiny) Przenosza, Skrzydlna (dolina Stradomki), Stróża (dolina potoku Stróża), Wilczyce (nad potokiem Łostówka). Grzbiety Beskidu Wyspowego są zbudowane z warstw piaskowców, które podścielają łupki co predysponuje omawiany teren do powstawania osuwisk.

Na podstawie badań prowadzonych przez PIG w ramach Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej (SOPO) opracowana została Mapa osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi dla gminy Dobra w skali 1:10 000 [Sydow, Dobrzański, Nęczyńska, Rybak 2010]. Na terenie gminy zinventaryzowano 239 osuwisk o łącznej powierzchni 23,26 km² i 4 obszary zagrożone ruchami masowymi, co daje ok. 2,19

osuwiska na 1 km² (5 kategoria osuwiskowości). Według powyższych materiałów na obszarze gminy zidentyfikowano (mapa *Ekofizjografia I*): aktywnych, 105 okresowo aktywnych, 97 nieaktywnych, 17 o złożonej aktywności. Większość osuwisk występuje na terenach zalesionych, co wiąże się z niewielkim stopniem zagospodarowania gminy. Poza tym osuwiska o największych powierzchniach leżą w wyższych partiach gór lub na stromych stokach, które nie sprzyjają zarówno zabudowie mieszkalnej, gospodarczej jak i rolniczemu wykorzystaniu tych terenów.

Obszar gminy Dobra jest ubogi w występowanie **surowców mineralnych**. Zgodnie z „Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2015” na terenie gminy znajdują się 6 złóż kopalin: Porąbka, Porąbka 1, Skrzydlina, Skrzydlina 1, Skrzydlina 2, Skrzydlina 3.

Tabela 14. Wykaz złóż na terenie gminy Dobra

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
		geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Porąbka	E	3 540	3 523	88
Porąbka 1	E	2 203	—	27
Skrzydlna	E	1 091	—	47
Skrzydlna 1	E	968	—	47
Skrzydlna 2	R	2 804	—	—
Skrzydlna 3	R	340	—	—

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2015, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2013.

Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe – ochrona prawna

Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe na terenie gminy Dobra zostały objęte następującymi formami ochrony prawnej. Międzynarodową tworzy sieć ekologiczna ECONET-PL. Krajową formę ochrony przyrody reprezentują:

- rezerваты przyrody „Śnieżnica” i „Mogielić”,
- Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obszary Natura 2000 – Ostoja Gorczańska, Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego, Uroczysko Łopień,
- pomniki przyrody,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Sieć ekologiczna ECONET-PL obejmuje północną część gminy, w rejonie Stróży i Skrzydlnej.

Południową część gminy Dobra obejmuje Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu (POChK). Powierzchnia obszaru wynosi 364 176 ha. Chodzi o czynną ochronę ekosystemów leśnych (utrzymywanie i rozwijanie ekosystemów leśnych ze względu na różnorodne role) i nieleśnych (w odniesieniu do łąk, torfowisk, oczek wodnych, pastwisk, siedlisk chronionych np. fauny i flory itp.), a także ekosystemów wodnych. Na terenie gminy Dobra znajdują się częściowo 3 specjalne obszary ochrony Natura 2000 o zdecydowanych zróżnicowanych warunkach ekologicznych. Obszar „Ostoja Gorczańska” (PLH120018) zajmuje powierzchnię 17 997,89 ha i obejmuje głównie pasmo Górców położone poza terenem gminy. Natomiast w granicach gminy Dobra obejmuje on rozległy zwarty kompleks lasów porastających pasmo Mogielicy i Jasienia. Obszar „Uroczysko Łopień” (PLH120078) zajmuje łączną powierzchnię 44,63 ha. Składa się z dwóch rozłącznych fragmentów terenu

położonych w lasach porastających masyw Łopienia. Obszar Natura 2000 utworzono tu głównie dla ochrony nietoperzy³.

Rezerwat przyrody „Śnieżnica” o powierzchni 24,92 ha znajduje się na obszarze części działek ewidencyjnych: nr 919 (oddział 74 a, b, c, linia oddziałowa) o powierzchni 12,33 ha i nr 920 (oddział 74 k, l, m) o powierzchni 12,59 ha, położony w jednostce ewidencyjnej Dobra, w obrębie Porąbka. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, krajobrazowych i naukowych naturalnego fragmentu buczyny karpackiej. Drugi rezerwat „Mogielica” jest faunistyczny, powierzchnia 50,44 ha. Został on utworzony w celu „ochrony głuszca *Tetrao urogallus* i jego biotopu, a także innych rzadkich gatunków ptaków oraz siedlisk przyrodniczych i form skalnych występujących w szczytowej partii góry Mogielica”⁴. W skład rezerwatu wchodzi: część działki ewidencyjnej nr 2918 (oddział 126: wydzielienia „d, f, g”) o powierzchni 16,00 ha, położonej w gminie Dobra, w obrębie ewidencyjnym Chyszówki, część działek ewidencyjnych nr: 2317 (oddział 129: wydzielienia „a, g”) o powierzchni 6,37 ha oraz 2334 (oddział 221: wydzielienie „a”, część wydzielienia „b”) o powierzchni 2,68 ha, położonych w gminie Dobra, w obrębie ewidencyjnym Pótrzezki, część działek ewidencyjnych nr: 9003 (oddział 207: część wydzielienia „a”) o powierzchni 1,27 ha, 9014 (oddział 112: część wydzielienia „g”) o powierzchni 2,23 ha, 56 oraz 9017 (oddział 113: część wydzieleń „c, d, f”) o powierzchni 21,89 ha, położonych w Gminie Słupnice, w obrębie ewidencyjnym Słupnice Królewskie. W gminie Dobra występują także pomniki przyrody, obszary i tereny górnicze (wydobywane są kamienie drogowe i budowlane oraz piaskowce) oraz linie wysokiego napięcia, dla których zabezpieczono rezerwę terenową⁵.

Bogactwem tej krainy są przede wszystkim wspaniałe **las**y, w których przeważa świerk, buki i jodły. Rzadziej występują: wiąz, sosna, modrzew, jesion i brzoza. W lasach, na polanach i łąkach rośnie wiele roślin rzadko gdzie indziej spotykanych i prawnie chronionych. **Faunę** reprezentuje przede wszystkim zwierzyna leśna - sarny lisy dziki, zające, kuny, łasice i borsuki, spotkać można także jelenia, wilka, a rzadziej rysia, tchórza czy gronostaja. Do często spotykanych ptaków należą bażanty łowne, gołębie grzywacze, dzięcioły czarne. Wśród ptaków nocnych w masywie Mogielicy spotkać można rzadkiego już puchacza. **Świat owadów** to prawie 3 tysiące gatunków motyli i także sama liczba chrząszczy. Najpiękniejszym spotykanym tu motylem jest paź żeglarz, do rzadziej występujących należą: podbójka rakuska, miniak stróżnik, krasa poziomkówka, wstęgówka jesionka i niepylak mnemozyna⁶. Największą koncentracją unikalnej przyrody spotkamy w sołectwach: Jurków, Pótrzezki, Chyszówki i Dobra, choć warto zaznaczyć, że w zasadzie nie ma w gminie Dobrej sołectwa bez unikalnych zasobów przyrodniczych.

Walory krajobrazowe gminy można ocenić jako wysokie. Cechuje je duża różnorodność ukształtowania terenu, specyficzna dla krajobrazu średnio górskiego. Dodatkowo obszar jest cenny pod względem wartości przyrodniczych. Dominuje krajobraz naturalno-kulturowy utworzony przez mozaikę pól, łąk i dużych kompleksów leśnych. Charakterystycznymi elementami rzeźby terenu są pojedyncze szczyty. Gmina położona w Beskidzie Wyspowym o charakterystycznych formach izolowanych gór i pasm z dużym udziałem terenów leśnych i osadnictwa skupionym wzdłuż dolin rzek i potoków. Najniżej położony punkt gminy znajduje się w dolinie Stradomki na granicy

³ Ibidem, s. 54.

⁴ Zarządzenie nr 37/10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie.

⁵ Prognoza oddziaływania na środowisko do zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra, Instytut Rozwoju Miast, 04/2016, s. 56-59.

⁶ <http://www.dobra.powiat.limanowa.pl> [data dostępu: 12.06.2016 r.]

z gminą Szczyrzyc 348 m n.p.m., a najwyższym punktem jest Mogielica 1171 m n.p.m. Krajobraz gminy Dobrej jest atrakcyjny widokowo.

Wody podziemne na analizowanym obszarze znajdują się w obrębie XIV regionu karpackiego. Główne poziomy użytkowe występują w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych – kredowych – fliszowych. Poziom czwartorzędowy wód podziemnych związany jest z plejstoceniowymi i holoceniowymi osadami akumulacji rzecznej. Zasięg ograniczony jest do dolin rzecznych Łososiny i Stradomki. Utwory związane z poziomem czwartorzędowym stanowią piaszczysto-żwirowe osady z otoczkami, miejscami w znacznym stopniu zaglinione, o dobrej wodoności. W trzeciorzędowych i kredowych seriach fliszu, które budują Beskid Wyspowy, użytkowe poziomy wodonośne występują w piaskowcach magurskich poszczególnych masywów. Tworzą one izolowane wyspy, między którymi brak jest poziomów użytkowych. Podobnie jest w części północnej, gdzie poziomy użytkowe występują w piaskowcach kredowych serii śląskiej. Poziomy użytkowe pozbawione są izolacji, stąd też wody potencjalnie zagrożone są zanieczyszczeniem, jednakże z uwagi na brak ognisk zanieczyszczeń zachowują one dobrą jakość. Na obszarze gminy znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych GZWP nr 442 Dolina rzeki Stradomki wraz ze strefą najwyższej ochrony wód (ONO) i wysokiej ochrony (OWO). Zbiornik wykształcony jest w utworach czwartorzędowych, zaliczany jest do typu porowego. Wody uznaje się za czyste i bardzo nieznacznie zanieczyszczone jednak należą do klasy A o bardzo małej wartości (1,6 pkt.).

Analizując **wody powierzchniowe**, cały teren objęty opracowaniem znajduje się w zlewni Dunajca i Raby. Obszar zlewni Dunajca odwadniany jest przez Łososinę i jej dopływy oraz poprzez lewobrzeżne dopływy Kamienicy spływające spod Jasienia, Kostrzycy, Krzysztonowej i Mogielicy (sołectwo Pólrzeczki). Obszar zlewni Raby odwadniany jest przez Stradomkę i jej dopływy, Łostóweczkę prawy dopływ Mszanki i jej dopływy (sołectwo Wilczyce), prawobrzeżne dopływy Kasinki (sołectwo Gruszowiec) oraz lewobrzeżne potoki w leju źródłowym Tarnawki (Owsianki) w sołectwie Stróża. Główną rzeką gminy jest Łososina. Jej całkowita długość wynosi 56,1 km, a powierzchnia zlewni 412,9 km². Na obszarze gminy dopływami są: prawobrzeżny Gruszowiecki Potok (dług. 4,0 km, pow. zlewni 8,2 km²) oraz lewobrzeżny Chyszówka (dług. 3,8 km, pow. zlewni 7,7 km²) oraz liczne małe ciek. Drugi ważny potok Stradomka (Średniawa w górnym odcinku). Powierzchnia zlewni wynosi 370,7 km². Na obszarze gminy największym dopływem jest Stróża o powierzchni zlewni 10,4 km².

Według klasyfikacji M. Hessa **warunki klimatyczne** obszaru gminy są charakterystyczne dla pogranicza piętra umiarkowanie ciepłego obejmującego Pogórze w tym większą część terenu gminy (o średniej temperaturze roku od 8 °C do 6 °C,) oraz piętra umiarkowanie chłodnego obejmującego Beskid Wyspowy (partie szczytowe o średniej temperaturze roku od 6 °C do 4 °C). Na obszarze gminy ze względu na zróżnicowanie lokalne sołectw, warunki klimatyczne cechują się zmiennością. Do najważniejszych zróżnicowań zaliczyć należy: ukształtowanie terenu, nasłonecznienie i podatność na działania wiatru. Trudno jednak o konstatację różnicującą sołectwa na podstawie przedstawionych w tym miejscu kryteriów. Raczej możliwe byłoby pokazanie punktowych różnic (zróżnicowania wewnątrz sołectw).

Pokrywę glebową tworzą głównie grunty klasy bonitacyjnej IVa, IVb oraz IV i VI. Gleby klas I-III podlegają ochronie zgodnie z Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 909, 1338, 1695, z 2016 r. poz. 904.) zajmują na terenie gminy 10 ha, tj. 0,2% powierzchni gruntów rolnych. Warunki agroekologiczne w gminie Dobra są lepsze niż w gminie Kamienica i Mszana Dolna, natomiast gorsze niż w gminach położonych na północy Wiśniowej i Jodłowniku. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej waha się między 47 a ok 53. Średni

parametr dla Polski wynosi 66.6, a maksymalne wartości osiąga w rejonie Wrocławia ponad 108. Brak jest w zasadzie zróżnicowania porywy glebowej wewnątrz gminy Dobra, w podziale na sołectwa.

Na podstawie geobotanicznego podziału Polski obszar gminy zaliczony jest do Działu Karpaty Zachodnie, Okręg: Beskidy (C), Podokręg: Śląsko-Babogórski (C1). Podokręg Śląsko-Babogórski – to najbardziej zachodni w obrębie granic Polski podokręg beskidzki ciągnący się od Śląska Cieszyńskiego po Limanową. Wschodnia granica podokręgu przebiega na linii Kamienica – Limanowa – Łososina Górna obejmując Gorce i większa część Beskidu Wyspowego. Z uwagi na większą wilgotność i wyższe opady charakteryzuje się odmienną **szatą roślinną** w stosunku do sąsiadujących podokręgów między innymi stwierdzono występowanie tutaj *Crocus scepusiencis* i brak gatunków kserotermicznych właściwych dla podokręgu Sądeckiego. Górski charakter podokręgu powoduje zróżnicowanie pionowe roślinności. W obrębie gminy występuje piętro pogórza i piętro regła dolnego. Piętro pogórza sięga do około 550 m n.p.m., w którym zdecydowanie przeważają użytki rolne, a naturalne lasy liściaste zastępowane są sztucznie wprowadzanymi lasami iglastymi i mieszanymi.

Piętro regła rolnego, z dominacją lasów występuje powyżej 550 m n.p.m. z powszechnie panującą buczyną karpacką z drzewostanami bukowymi z jodłą i świerkiem oraz płatami borów jodłowo-świerkowych i jedlin, a także lasów świerkowych na siedliskach jedlin i buczyn. Nad potokami występuje smugowo olszyna karpacka. W użytkach rolnych tego piętra dominują łąki i pastwiska oraz grunty orne, a w zbiorowiskach występują ziołorośla i traworośla polan reglowych oraz żyzne łąki mietlicowo-mieczykowe i ubogie polany bliźniczkowe. Na polanach i łąkach charakterystyczne jest występowanie krokusów. Zróżnicowanie geobotaniczne, wynikające z niewielkiego zróżnicowania geologicznego obszaru, wpłynęło na niewielką różnorodność warunków ekologicznych i niewielkie zróżnicowanie szaty roślinnej. Do najciekawszych grup roślinności obszaru zaliczyć należy gatunki górskie, stanowiące około 12% ogółu flory, tj. około 90 gatunków, z tego 3 gatunki alpejskie, 15 subalpejskich, 23 ogólnogórskie, a około 50 to gatunki reglowe. Do pospolitych gatunków należy jodła i inne gatunki związane z buczyną karpacką. Liczne są tu żywce, parzydło leśne, śnieżyczka przebiśnieg, miesięcznica trwała, czosnek niedźwiedzi, kostrzewa górska, paprotnik brauna i inne. Występuje też kilka rzadkich gatunków podgórskich, np. rogownica leśna i skrzyp olbrzymi. Na obszarze gminy występują przede wszystkim gatunki zachodniokarpackie, miejscami również wschodniokarpackie, np. żywokost sercowaty, bluszcz kosmaty czy kłokoczka południowa. Zbiorowiska leśne na obszarze gminy zajmują powierzchnię około 5200 ha, co stanowi ponad 47% powierzchni. Największe powierzchnie leśne oraz zadrzewień i zakrzewień występują w sołectwach Pótrzczy i Gruszowiec (powyżej 60% powierzchni), natomiast najmniej w Stróży i Skrzydłnej (poniżej 25%). Dominują siedliska lasu górskiego około 83%, lasu górskiego mieszanego około 15%, a na niewielkich powierzchniach występuje las łąkowy górski około 2%. Głównym gatunkiem drzewostanów jest buk około 32%, jodła 29%, świerk 30%, sosna 4%, olsza 2%, inne gatunki 3%. Z tego wynika, że skład gatunkowy lasu jest na ogół zbliżony do prawidłowego, a udział świerka zmniejsza się na korzyść jodły i buka. Wśród gatunków rzadkich, zagrożonych i chronionych w runie wymienić można około 40 roślin, np. wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, skrzyp olbrzymi, widłaki, orlik pospolity, parzydło leśne, goryczki, dziewięciśły, storczyki i inne.

Gmina z uwagi na swoje położenie reprezentuje znaczne zróżnicowanie elementów środowiska przyrodniczego i należy do terenów o bogatej bioróżnorodności. **Świat zwierzęcy** obszaru charakteryzuje się obecnością około 80% gatunków powszechnie występujących na obszarze Karpat Zachodnich, o różnym stopniu zorganizowania obejmuje różnorodne organizmy, począwszy od jednokomórkowych pierwotniaków poprzez szereg typów bezkręgowców aż do strunowców z

ptakami i ssakami. Wysoki stopień naturalności środowiska oraz zalesienie sprzyjają występowaniu zwierząt z różnych grup systematycznych. Większość gatunków zwierząt związana jest z terenami leśnymi oraz przyleśnymi.

Zanieczyszczenie powietrza

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi monitoring stanu jakości powietrza w województwie małopolskim. Na omawianym terenie gminy Dobra brak jest stacji pomiarowych monitoringu powietrza co rzutuje na fakt, że prezentowane wyniki mają charakter szacunkowy. Strefa małopolska, w której leży gmina Dobra według „Oceny jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 roku” w odniesieniu do kryterium ochrony zdrowia i obszarów przekroczeń normatywnych stężeń zanieczyszczeń, zaliczona została do klasy C/D2. Zanotowano przekroczenia we wskaźnikach: pył zawieszony PM10 -24 godz., pył zawieszony PM2.5 -rok, benzo(a)piren-rok, O₃-max 8godz. Jako przyczynę przekroczeń zdiagnozowano oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków. W pozostałych wskaźnikach nie stwierdzono przekroczeń. W kryterium ochrony roślin strefa małopolska została zaliczona do klasy C/D2. Za przyczynę zanieczyszczeń uznano napływ spoza granic kraju.

Obecnie gmina Dobra stara się pozyskać dofinansowanie na realizację zadań związanych z obniżeniem poziomu niskiej emisji (wymiana starych kotłów węglowych, pieców i urządzeń grzewczych na nowe piece ekologiczne spalające paliwa gazowe lub biomasę). Mieszkańcy mogą składać wnioski do projektu *Wymiana źródła ciepła w Dobrze*. W ramach naborów kwalifikowalne są projekty dotyczące wymiany źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych.

Według informacji WIOŚ z 2013 (Ekofizjografia 2013) stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, określany jako tło zanieczyszczenia powietrza przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 15. Średnioroczne stężenia zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na terenie gminy Dobra w 2013r.

Zanieczyszczenie	Poziom stężenia	Aktualne poziomy dopuszczalnych substancji w powietrzu (rok kalendarzowy) 2016
Dwutlenek siarki	5,8 µg/m ³	20
Dwutlenek azotu	18,7 µg/m ³	40
Pył zawieszony PM10	30,8 µg/m ³	40
Pył zawieszony PM2.5	21,1 µg/m ³	25
Benzen	2,5 µg/m ³	5µg/m ³
Ołów w pyle PM10	0,019 µg/m ³	0,5

Źródło: Opracowanie własne, dane z Ekofizjografii, WIOŚ Kraków 2013 r.

Podsumowując **średnie stężenia podstawowych zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Dobra nie przekraczają poziomów dopuszczalnych** określonych w załączniku nr 1 do Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, (Dz.U. z 2012 roku, nr 0 , poz. 1031).

Dla szerszego zobrazowania stanu jakości powietrza zaprezentowano wyniki pomiarów z najbliższego punktu znajdującego się w Nowym Sączu. Zgodnie z portalem System monitoringu jakości powietrza WIOŚ dane pomiarowe ze stacji w dniu 6 listopada 2016 prezentują się następująco:

Tabela 16. Dane pomiarowe z Systemu monitoringu jakości powietrza WIOŚ z dn. 06.11.2016

Zanieczyszczenie	Poziom stężenia minimum $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Poziom stężenia maksimum $\mu\text{g}/\text{m}^3$
Dwutlenek siarki SO_2 ¹⁾	8,3	18,5
Dwutlenek azotu	8	29
Pył zawieszony PM_{10}	7	62
Tlenek azotu NO	1	7
Benzen	2,1	5,4

Źródło: System monitoringu jakości powietrza WIOŚ, <http://monitoring.krakow.pios.gov.pl/dane-pomiarowe/automatyczne/stacja/8/parametry/wszystkie>; dostęp z 06.11.2016.

Podsumowując w Nowym Sączu zanotowano przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu PM_{10} $62\mu\text{g}/\text{m}^3$ w stosunku do dopuszczalnego poziomu $50\mu\text{g}/\text{m}^3$ dla okresu uśredniania równego 24 h. W pozostałych substancjach nie zaobserwowano przekroczeń.

Według *Informacji o zanieczyszczeniu powietrza w województwie małopolskim w okresie 1-31 sierpnia 2016* w najbliższym w punkcie pomiaru Nowy Sącz zaobserwowano najniższe 24-godzinne stężenie $\text{PM}_{2,5}$ na terenie województwa małopolskiego w gminie Dobra wynoszące $5\mu\text{g}/\text{m}^3$. Ponadto średnie stężenie pyłu $\text{PM}_{2,5}$ wahało się $12\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Nowym Sączu do $15\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Zakopanem i Krakowie. Stężenie godzinne dwutlenku azotu wynosiło $1\mu\text{g}/\text{m}^3$ (1% dopuszczalnego poziomu). Średnie stężenie benzenu na terenie Nowego Sącza wynosiło $1,7\mu\text{g}/\text{m}^3$ a maksymalne $2,1\mu\text{g}/\text{m}^3$. W zakresie stężenia 24-godzinnego oraz częstotliwości przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{10} w Nowym Sączu zanotowano średnio $18\mu\text{g}/\text{m}^3$, maksymalnie $32\mu\text{g}/\text{m}^3$. Reasumując liczba przekroczeń kształtuje się pomiędzy 8 a 16 nLV.

Tabela 17. Ocena poziomów substancji w powietrzu w sierpniu 2016 r.

	PM_{10}	$\text{PM}_{2,5}$	SO_2		NO_2	NO_x	CO	O_3	
	D24	D24	D24	mD1	mD1	D24	mD8	mD8	mD1
Średnia	19	12	3	-	-	25	-	-	-
Maksimum	31	21	5	19	71	43	-	-	-
Minimum	7	5	1	1	1	12	-	-	-
nLV	0	-	0	0	0	-	-	-	-
PI	0	-	-	-	-	-	-	-	-
PA	0	-	-	-	-	-	-	-	-
% ważnych wyników	100	100	100	99	99	94	-	-	-

LV - dopuszczalny poziom substancji w powietrzu mD1 - maksimum średnich 1 godz. NLV - dopuszczalna częstość przekraczania LV mD8 - maksimum kroczących średnich 8 godz. nLV - liczba przekroczeń LV D24 - średnia 24 godz. PA - poziom alarmowy Da - średnia roczna PI - poziom informowania

Źródło: *Informacja o zanieczyszczeniu powietrza w województwie małopolskim w okresie 1-31 sierpnia 2016*.

Jak wskazują ogólnopolskie badania związane badaniem przyczyn powstawania zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego⁷, najpoważniejszym źródłem smogu są piece na paliwa stałe. Można więc wysnuć wniosek, iż najbardziej narażonymi na oddychanie zanieczyszczonym powietrzem są mieszkańcy sołectw o największych skupiskach gospodarstw domowych (zdecydowana większość ogrzewa domy piecami na węgiel i drewno): Dobra, Skrzydlina i Jurków.

Klimat akustyczny

Największy wpływ na klimat akustyczny na analizowanym terenie ma hałas komunikacyjny, kolejowy, zakłady produkcyjne, usługowe i gospodarka domowa. Poziom hałasu komunikacyjnego uzależniony

⁷ <http://www.krakowskialarmsmogowy.pl/text/przyczyny> [dostęp: 23.02.2017r.]

jest od natężenia ruchu i jego struktury, a także od stanu technicznego drogi. Znaczącymi źródłami hałasu komunikacyjnego są droga krajowa nr 28 Zator – Medyka oraz drogi powiatowe:

- nr 1922 K Wiśniową – Wierzbanowa – Przenosza – Skrzydlina,
- nr 1622 K Dąbie – Szczyrzyc – Dobra,
- nr 1620 K Skrzydlina – Wilkowisko,
- nr 1614 K Stopnice – Chyszówki – Jurków,
- nr 1616 K Mszana Górna – Podłopień,
- nr 1615 K Mszana Górna – Wilczyce,

Stąd też należy ocenić, że sołectwami najbardziej narażonymi na hałas są: Dobra, Skrzydlina i Jurków, przez które przechodzą najważniejsze ciągi komunikacyjne, najczęściej używane również z udziałem ruchu tranzytowego.

Badania hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu limanowskiego przeprowadzono w 2005 i 2006 roku na drodze krajowej nr 28 Zator – Medyka w Limanowej, poza terenem gminy Dobra oraz w w 2008 r. w Kasinie Wielkiej. Poziom dźwięku w punktach pomiarowych wykazał przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego dla pory dnia i nocy.

Tabela 18. Wartość poziomu hałasu przy drodze krajowej nr 28 Zator – Medyka

Lp.	Punkt pomiarowy – lokalizacja	Poziom dźwięku w dB (A)	Przekroczenie poziomu dźwięku [dB]
1.	Limanowa, ul. Piłsudskiego 64	68,0	8,0
2.	Kasina Wielka	65,1	5,1

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla powiatu limanowskiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017, Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2011 roku, Biblioteka Monitoringu 2012, WIOŚ, brak nowszych danych.

Przy ocenie hałasu komunikacyjnego należy zwrócić uwagę, na fakt, że punkty pomiarów nie znajdowały się na terenie gminy Dobra oraz dane są stosunkowo nieaktualne. Zmieniła się również sytuacja prawna bowiem w obecnym porządku pomiary nie wskazują na przekroczenia dopuszczalnego poziomu.

W obowiązującym Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 października 2012 (Dz.U.poz.1109, tekst jednolity Dz.U.2014r.poz.112), zmieniającego rozporządzenie w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku z dnia 14 czerwca 2007 r (Dz.U. z 2007r. Nr120 poz.826), wartości dopuszczalnego długookresowego średniego poziomu dźwięku w dB dla dróg i linii kolejowych wynoszą:

- dla terenów zabudowy wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego 68 dB w porze dziennej, 59 dB w porze nocnej,
- dla terenów mieszkaniowo-usługowych - 68 dB w porze dziennej i 59 dB w porze nocnej,
- dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 64dB w porze dziennej i 59 dB w porze nocnej.

Na terenie gminy znajduje się linia kolejowa nr 104 Chabówka – Nowy Sącz, w 2015 roku przeprowadzono modernizację torów. Aktualnie jest ona używana okazjonalnie do przejazdów pociągów retro. Wpływ kolei na hałas komunikacyjny w gminie jest marginalny. Niewielkie znaczenie ma również emisja hałasu komunalno-bytowego.

Wzrastające znaczenie komunikacji, dostępność indywidualnych środków transportu decyduje o trwale rosnącej uciążliwości związanej z lokalnym hałasem drogowym.

Źródła:

Ocena jakości powietrza w województwie małopolskim w 2015 roku, WIOŚ, Wydział Monitoringu, kwiecień 2016

Informacja o zanieczyszczeniu powietrza w województwie małopolskim w okresie 1-31 sierpnia 2016

Program Ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, Małopolska 2023-w zdrowej atmosferze

Program Ochrony Środowiska dla powiatu limanowskiego na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017,

Uchwała nr XL/416/10 Rady Powiatu Limanowskiego z dnia 27 października 2010

Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w 2011 roku, Biblioteka Monitoringu 2012, WIOŚ

Mapa akustyczna dróg krajowych na terenie województwa małopolskiego (zadanie 6), GDDKiA, sierpień 2012.

Tabela 19. Wielkość obszarów prawnie chronionych

Nazwa	ogółem								
	1999 [ha]	2001 [ha]	2003 [ha]	2005 [ha]	2007 [ha]	2009 [ha]	2011 [ha]	2013 [ha]	2014 [ha]
POLSKA	10 158 810,1	10 313 810,8	10 173 238,7	10 175 896,7	10 101 478,6	10 103 727,1	10 146 264,1	10 164 813,60	10 165 112,01
MAŁOPOLSKIE	881 679,9	878 553,8	886 302,1	894 385,2	790 332,6	790 351,8	790 342,8	790 766,43	790 794,92
Powiat limanowski	89 607,7	89 606,7	89 607,6	95 191,7	61 938,4	61 938,4	61 938,2	65 135,58	65 135,58
Limanowa (1)	1 864,0	1 864,0	1 864,0	1 864,0	103,5	103,5	103,5	221,00	221,00
Mszana Dolna (1)	2 710,0	2 710,0	2 710,0	2 710,0	997,6	997,6	997,6	1 075,00	1 075,00
Dobra (2)	10 906,8	10 905,0	10 905,0	10 906,7	6 791,6	6 791,6	6 791,6	7 157,60	7 157,60
Jodłownik (2)	7 243,0	7 243,0	7 243,0	7 243,0	34,5	34,5	34,5	34,50	34,50
Kamienica (2)	8 907,8	8 907,8	8 908,5	9 611,0	9 768,4	9 768,4	9 768,4	9 517,98	9 517,98
Laskowa (2)	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	7 282,0	6 999,50	6 999,50
Limanowa (2)	15 239,0	15 239,0	15 239,0	15 239,0	6 110,2	6 110,2	6 110,2	8 070,06	8 070,06
Łukowica (2)	6 971,0	6 971,0	6 971,0	6 971,0	6 004,2	6 004,2	6 004,2	6 937,80	6 937,80
Mszana Dolna (2)	14 995,6	14 996,4	14 996,4	16 983,0	12 730,7	12 730,7	12 730,8	12 775,42	12 775,42
Niedźwiedź (2)	4 550,5	4 550,5	4 550,7	7 444,0	5 861,5	5 861,5	5 861,3	5 941,92	5 941,92
Słupnice (2)	5 674,0	5 674,0	5 674,0	5 674,0	5 344,8	5 344,8	5 344,7	5 403,50	5 403,50
Tymbark (2)	3 264,0	3 264,0	3 264,0	3 264,0	909,4	909,4	909,4	1 001,30	1 001,30

Źródło: BDL GUS.

Istnieje generalna tendencja do zawężania korytarzy ekologicznych, w powiecie limanowskim, co ma przede wszystkim związek z dość liberalną ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przeznaczaniu nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową oraz inwestycje. Zmniejszająca się liczba terenów zielonych nie musi być zjawiskiem negatywnym pod warunkiem, że nie wiąże się z degradacją krajobrazu, harmonii przestrzeni oraz cech funkcjonalnych gminy. Za szczególnie ryzykowne uważa się zjawisko „szatkowania przestrzeni” (*scatterization*), które polega na intensywnej zabudowie najbardziej atrakcyjnych miejsc np. ze względu na unikalny widok i „zawłaszczanie” unikalnej przestrzeni, jak również „amorficzny rozrost” (*sprawl*), polegający na nieciągłym użytkowaniu przestrzeni, co ma związek z faktem, iż występuje ogólnie w Polsce nadpodaż terenów budowlanych oraz duża popularność wznoszenia budynków w oparciu o tzw. warunki zabudowy.

F. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

F.1. Dziedzictwo kulturowe i jego ochrona prawna

Dziedzictwo kulturowe na terenie gminy Dobra reprezentują obiekty zabytkowe chronione prawem. Na omawianym obszarze zlokalizowanych jest 5 obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz 80 ujętych w ewidencji zabytków.

Lista obiektów wpisanych do rejestru zabytków⁸:

- Dobra gm. Dobra – kościół parafialny pw. św. Szymona i Judy, otoczenie, drzewostan, ogrodzenie z bramkami, A-303 z 13.10.1971;
- Jurków gm. Dobra – kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy, A-163/M z 17.02.2009;
- Skrzydlina gm. Dobra – kościół parafialny pw. św. Mikołaja, otoczenie, starodrzew, A-177 z 23.12.1961;
- Skrzydlina gm. Dobra – dwór, A-603 z 08.12.1989 (NSz);
- Skrzydlina gm. Dobra – ogród podworski, A-301 z 26.06.1982 (NSz).

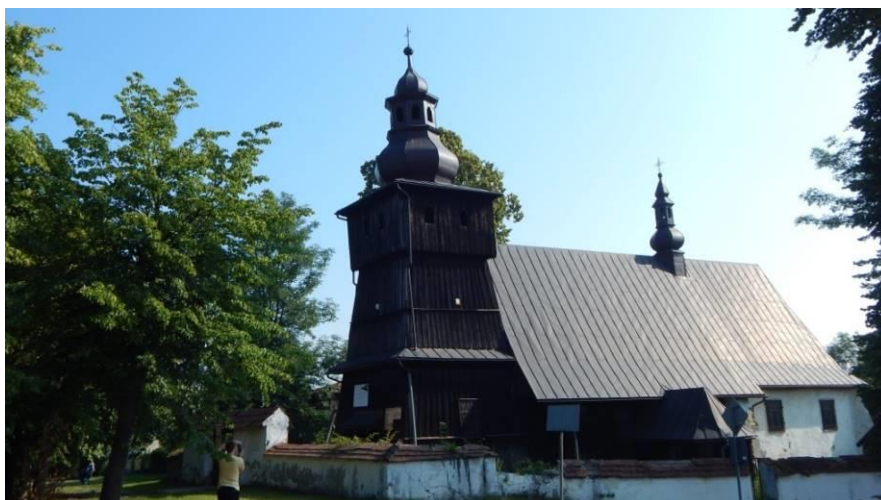
Fot. 1. Kościół par.
p.w. św. Szymona
i Judy, otoczenie,
drzewostan,
ogrodzenie
z bramkami.

Źródło: il. L. Klimczak.

⁸ Na podstawie wykazu Rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego, stan na kwiecień 2016 r.
http://www.wuoz.malopolska.pl/images/file/Rejestr%20powiaty_aktualne22.pdf

Fot. 2. Kościół parafialny pw. MB Nieustającej Pomocy w Jurkowie.
Źródło: D. Jopek.

Fot. 3. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa w Skrzydlnej.
Źródło: L. Klimczak

Fot. 4. Dwór w Skrzydlnej
Źródło:<http://eksploratorzy.com.pl/viewtopic.php?t=14871>

Fot. 5. Dwór w Skrzydlnej
Źródło:<http://eksploratorzy.com.pl/viewtopic.php?t=14871>

W gminnej ewidencji zabytków ujętych zostało 80 obiektów. Są to przede wszystkim domy mieszkalne – drewniane chałupy z XIX i XX w., stodoły oraz niewielkie budowle kultowe – kapliczki, lokalizowane głównie przy drogach. Znalazły się tam również obiekty takie jak dwór murowany w Stróży czy dzwonnica w Skrzydlnej. Na analizowanym obszarze brak jest obiektów z Listy Dóbr Kultury Współczesnej.

Lista obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków:

– sołectwo Chyszówki:

- kapliczka murowana z 1816 r., dz.ew. 1180
- kapliczka murowana z k. XIX w., przy rozwidleniu dróg Pórzeczki i Wilczyce
- chałupa z 1925 r. Chyszówki 176/ dz.ew. 1172
- chałupa z 1920 r., Chyszówki 39/dz.ew. 1992/1967
- chałupa z pocz. XX w., Chyszówki 40/dz.ew. 1511/1
- figurka kamienna, Chyszówki 95/dz.ew.465/2,
- pomnik kamienny, dz.ew. 1342/2
- kapliczka kamienna, dz.ew. 848/1

– sołectwo Dobra:

- chałupa, Dobra 46/dz.ew. 2194
- chałupa, Dobra 60/dz.ew. 3698/1
- chałupa, Dobra 61/dz.ew. 2712
- chałupa, Dobra 81/dz.ew.3693 i 2694/4
- stodoła i piwnica, dz.ew.3693
- chałupa, Dobra 93/dz.ew.2309
- chałupa, Dobra 126/dz.ew. 1558
- chałupa, Dobra 127/dz.ew. 2720
- piwnica kamienna, Dobra 127/dz.ew. 2721
- chałupa, Dobra 144/dz.ew. 1919/8
- chałupa, Dobra 333/dz.ew. 89/3
- chałupa, Dobra 342/dz.ew. 1207
- chałupa, Dobra 406/dz.ew 1214
- chałupa, Dobra 407/dz.ew. 5176/4
- chałupa, Dobra 428/dz.ew. 2667/1
- chałupa, Dobra 444/dz.ew. 3043/1
- chałupa, Dobra 469/dz.ew. 5628
- chałupa, Dobra 472/dz.ew. 2724
- chałupa, Dobra 522/dz.ew 1514
- chałupa, Dobra 281/dz.ew. 1491
- kapliczka matki boskiej z dzieciątkiem, dz.ew. 2198/15
- kapliczka matki boskiej, dz.ew 5056/1
- kapliczka słupowa drewniana
- plebania murowana, Dobra 99/dz.ew. 2198/15

- kaplica cmentarna, dz.ew. 2200
- kapliczka matki boskiej nieustającej pomocy, dz.ew. 2194

– sołectwo Gruszowiec:

- kapliczka Narodzenia Pana Jezusa, dz.ew. 1539/1
- chałupa, Nr 28/dz.ew. 408/3
- chałupa, Nr 66/dz.ew. 434

– sołectwo Jurków:

- kościół p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy, Jurków 128/dz.ew. 2055/1
- dzwonnica kamienna, dz.ew. 2055/1
- Kapliczka Matki Bożej z Dzieciątkiem, dz.ew. 796/1
- kapliczka p.w. Matki Boskiej
- kapliczka p.w. Matki Boskiej, dz.ew. 1881
- kapliczka murowana, dz.ew. 3050
- chałupa, Jurków 4/dz.ew. 796/1
- chałupa, Jurków 22/dz.ew. 2991/4
- chałupa, Jurków 107/dz.ew.2041/1
- chałupa, Jurków 112/dz.ew. 2009/1
- chałupa, Jurków 34/dz.ew. 2071
- chałupa, Jurków 133/dz.ew. 3048/1
- chałupa, Jurków 126/dz.ew. 2568

– sołectwo Przenosza:

- chałupa i spichlerz nr 18, Przenosza 18/dz.ew. 222/3
- chałupa, Przenosza 31/dz.ew. 208
- chałupa, Przenosza 32/dz.ew. 478

– sołectwo Porąbka:

- kapliczka p.w św. Rodziny, Porąbka 8/dz.ew. 596
- kapliczka p.w. Matki Boskiej, Porąbka (koło kamieniołomu)
- kapliczka "Piechówki"
- chałupa, Porąbka 19/dz.ew. 487

– sołectwo Wola Skrzydlańska:

- chałupa, Wola Skrzydlańska 14/dz.ew. 105/1
- chałupa, Wola Skrzydlańska 15/dz.ew. 173/1
- chałupa i piwnica nr 26, Wola Skrzydlańska 26/dz.ew. 79/5
- chałupa, Wola Skrzydlańska 44/dz.ew. 40

– sołectwo Skrzydlna:

- chałupa nr 68 i spichlerz, Skrzydlna 68/dz.ew. 85

- kapliczka p.w. św. BARBARY, dz.ew. 173
- kapliczka Jezusa Chrystusa, dz.ew. 441/2
- kapliczka Matki Boskiej Częstochowskiej, dz.ew. 340
- dzwonnica drewniana, dz.ew. 393
- chałupa, Skrzydlina 4/dz.ew. 302
- chałupa, Skrzydlina 4/dz.ew. 302
- chałupa, Skrzydlina 4/dz.ew. 302
- chałupa, Skrzydlina 124/dz.ew. 411
- wikarówka, dz.ew. 407

– sołectwo Wilczyce:

- chałupa, Nr 38/dz.ew. 1090/1

– sołectwo Stróża:

- dwór murowany, Nr 1/dz.ew. 216
- chałupa i spichlerz, Nr 14/dz.ew. 221
- chałupa, Nr 18/dz.ew. 74
- chałupa, Nr 33/dz.ew. 73
- chałupa, Nr 85/dz.ew. 201
- kapliczka kamienna, Nr 92/dz.ew. 428

– sołectwo Pólrzeczeki:

- chałupa, Pólrzeczeki Nr 85/dz.ew. 201
- chałupa, Dobra, Nr 85/dz.ew. 201.

F.2. Rozkład przestrzenny zjawisk społeczno-gospodarczych w gminie Dobra w podziale na sołectwa

W gminie Dobra można wyznaczyć trzy najważniejsze ośrodki usługowe: główny w Dobrej oraz wspomagające w Skrzydlnej i w Jurkowie. Dobra to najważniejsza jednostka osadnicza gminy skupiająca obok podstawowych funkcji mieszkaniowej i usługowej, funkcje administracyjne i usług publicznych (m.in. Urząd Gminy, biblioteka gminna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Placówek Oświatowych wraz z ośrodkiem szkolno-wychowawczym oraz ośrodek zdrowia. Ponadto można w Dobrej wyróżnić: funkcje kultury i obiektów sakralnych, funkcje przemysłowe, handlowe oraz usługowe wraz z usługami gastronomicznymi.

Rys. 4. Struktura funkcjonalna wg MPZP

Źródło: <http://dobra.e-mpzp.pl/> (20.06.2016)

Skrzydlna i Jurków to wspomagające jednostki urbanistyczne w zakresie usług w stosunku do głównej jednostki w Dobrej. Skrzydlina pełni tę funkcję dla części północnej gminy, natomiast Jurków dla południowej – chociaż bezpośrednie sąsiedztwo z jednostką główną umniejsza jego rangę. W gminie Dobra występuje wyraźny podział obszaru na część bardziej zurbanizowaną północną i mniej zurbanizowaną południową – co wynika z warunków geograficznych charakterystycznych dla tych obszarów. W Skrzydlnej najważniejszymi budynkami użyteczności publicznej są: Zespół Placówek Oświatowych, Dom Nauczyciela, remiza OSP, obiekty sakralne, ośrodek zdrowia, poczta. Wśród obiektów handlu i usług można wymienić: dom towarowy, bank, sklepy i punkty usługowe, lokale gastronomiczne. W Skrzydlnej znajdują się również obiekty produkcyjne i magazynowe. W Jurkowie natomiast działają następujące instytucje i zakłady, w których znajdują zatrudnienie mieszkańcy: Zespół Placówek Oświatowych (gimnazjum, szkoła podstawowa, przedszkole, biblioteka), Urząd Pocztowy, Wiejski Ośrodek Zdrowia, Punkt Skupu Owoców i Warzyw, Punkt Apteczny, Punkt Kasowy Banku Spółdzielczego, kilka sklepów spożywczych i spożywczo przemysłowych, dwie placówki gastronomiczne, zakład produkcji ziemi kwiatowej, kilka zakładów stolarskich, firm transportowych i budowlanych⁹.

⁹ Analiza tkanki budowlanej gminy Dobra z podziałem na sołectwa wraz z oceną jej stanu została przedstawiona w aneksie nr 2.

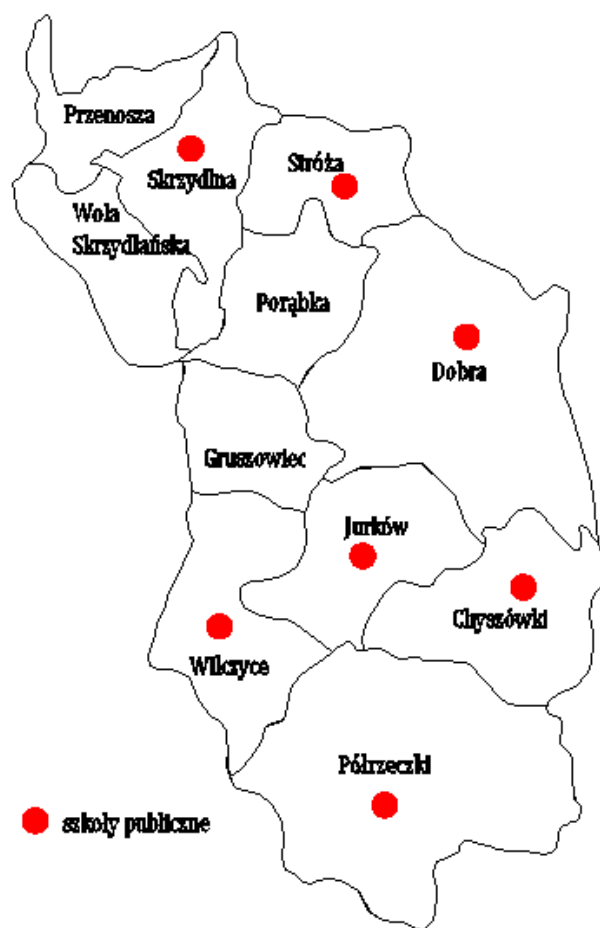
Na obszarze gminy Dobra obserwowana jest tendencja rozwoju przestrzennego zabudowy mieszkaniowej wraz z przekształcaniem terenów zabudowy letniskowej w tereny zabudowy mieszkaniowej jak również tendencję intensyfikacji i wielofunkcyjnego użytkowania terenów przeznaczonych do zabudowy. Intensyfikacja ta (jak wspomniano wyżej) jest najsilniejsza wzdłuż głównych ciągów drogowych.

Rozkład przestrzenny zjawisk zamieszczonych na mapach niniejszej diagnozy: negatywne zjawiska koncentrują się w obszarach zainwestowanych. Gmina Dobra w dużej części składa się z lasów i terenów nieprzystępnych do zamieszkania ze względu na ukształtowanie terenu. Znaczna część obszaru to tereny rolne, co powoduje, że obszary zamieszkane są rozproszone w sposób dość chaotyczny, z drugiej jednak strony trudno oczekiwać w najbliższym czasie, aby znaczne połacie obszarów niezamieszkanymi istotnie zmieniły swoje funkcje. Najliczniej zamieszkałymi sołectwami są: Dobra, Jurków i Skrzydlina.

Szkolnictwo

W gminie Dobra znajduje się siedem zespołów oświatowych (Dobra, Jurków, Pólrzeczek, Chyszówki, Wilczyce, Skrzydlina, Stróża), jedno gminne przedszkole (Dobra) oraz jednak placówka szkoły muzycznej I stopnia (Dobra). Nauka w szkołach jest jednozmianowa. W Porąbce istniejąca Szkoła Podstawowa z klasami od 0 do 3 klas została zamknięta z uwagi na utrzymujący się od kilku lat spadek liczny uczniów, co wiąże się z koniecznością dojazdów uczniów do pobliskich placówek. Zarówno liczba szkół publicznych jak i ich baza lokalowa zapewniają prawidłową obsługę wszystkich sołectw, szczególnie w obliczu spadku liczby uczniów. Poprawa dostępności tych placówek jest możliwa między innymi poprzez budowę brakujących ciągów pieszych (chodników) i rowerowych jak również zapewnienia oświetlenia głównych ciągów komunikacyjnych, co jest szczególnie ważne w miesiącach zimowych. Analizując jednak sprawę dostępności i obsługi szkół pod względem osób niepełnosprawnych to należy stwierdzić, że żadna z istniejących placówek nie jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Problem ten został również ujęty w Strategii rozwoju gminy Dobra, uchwalonej w dniu 7 listopada 2014 r.

Gminna Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Dobra, uchwalona w dniu 17 stycznia 2014 r. wskazuje natomiast na konieczność doposażenia szkół jako barierę rozwoju społecznego gminy Dobra. Na terenie gminy problemem jest brak, poza Dobrą, gminnych przedszkoli oraz całkowity brak żłobków.

Rys. 5. Rozmieszczenie przestrzenne szkół publicznych w Gminie Dobra.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 20. Baza lokalowa placówek oświatowych na terenie Gminy Dobra

L.p	Placówka	BAZA LOKALOWA PLACÓWEK					
		sale lekcyjne	pracownie komputerowe	pracownie językowe	świetlice	biblioteki szkolne	OGÓŁEM
1.	ZSO Dobra	20	2	2	2	1	27
2.	ZPO Jurków	11	1		1	1	14
3.	SF Pólrzeczki	3					3
4.	SP Chyszówki	6	1			1	8
5.	SP Wilczyce	4	1			1	6
6.	ZPO Skrzydlina	12	1	1	1	1	16
7.	SP Stróża	4	1			1	6

8.	Gminne Przedszkole w Dobrej	7					7
9.	Szkoła Muzyczna I Stopnia w Dobrej	13					13
ogółem		80	7	3	4	6	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Dobra.

Transport zbiorowy

W gminie Dobra nie ma zapewnionej obsługi transportem zbiorowym. Połączenia autobusowe i minibusowe pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminy jak i pomiędzy innymi miastami regionu zapewnione są przez transport prywatny.

Usługi

Sieć usług jest ściśle związana z istniejącą siecią dróg. Usługi we wszystkich analizowanych sołectwach są zlokalizowane wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Na terenie każdego sołectwa zlokalizowany jest co najmniej jeden punkt handlowy zapewniający dostęp do artykułów pierwszej potrzeby.

Analiza przestrzenno-funkcjonalna poszczególnych sołectw gminy Dobra wraz z oceną stanu technicznego tkanki budowlanej została zawarta w aneksie nr 2 niniejszego opracowania.

G. Sfera techniczna

Analiza aspektów technicznych, infrastrukturalnych jest istotna z punktu widzenia wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, ze względu na fakt, iż jest to jeden z elementów budujących potencjał konkurencyjny gminy, a także pozwala na realizację społecznych i technicznych (należących do komunalnych) usług publicznych. Poniżej dokonano analizy danych ilościowych gminy Dobra zarówno w ujęciu dynamicznym na przestrzeni lat, w celu identyfikacji kierunków zmian, jak i w podziale na jednostki analityczne pokrywające się z granicami sołectw w celu analizy rozkładu zjawisk w przestrzeni gminy Dobra. Analiza obejmowała również odniesienie się do innych gmin powiatu limanowskiego, a także średnich dla województwa małopolskiego i kraju.

Tabela 21. Budynki mieszkalne

Nazwa	ogółem						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	5 751 174	5 820 763	5 869 959	6 006 608	6 063 721	6 123 726	6 182 136
MAŁOPOLSKIE	586 076	592 796	599 190	611 195	617 155	623 685	630 469
Powiat limanowski	27 841	28 101	28 547	28 922	29 128	29 463	29 825
Limanowa (1)	2 492	2 530	2 548	2 605	2 631	2 667	2 706
Mszana Dolna (1)	1 704	1 724	1 790	1 748	1 751	1 758	1 767
Dobra (2)	2 398	2 406	2 608	2 588	2 599	2 615	2 641
Jodłownik (2)	2 079	2 091	2 076	2 080	2 090	2 109	2 134
Kamienica (2)	1 838	1 848	1 816	1 869	1 876	1 889	1 900

Laskowa (2)	1 770	1 779	1 802	1 796	1 812	1 840	1 864
Limanowa (2)	5 489	5 571	5 627	5 726	5 827	5 914	6 017
Łukowica (2)	2 192	2 220	2 235	2 258	2 286	2 321	2 361
Mszana Dolna (2)	3 835	3 858	3 919	4 039	4 009	4 047	4 076
Niedźwiedź (2)	1 511	1 516	1 534	1 612	1 617	1 630	1 644
Słupnice (2)	1 204	1 221	1 241	1 238	1 256	1 281	1 306
Tymbark (2)	1 329	1 337	1 351	1 363	1 374	1 392	1 409

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W gminie Dobra przybywa budynków mieszkalnych. Ma to związek przede wszystkim z dynamicznym rozwojem budynków jednorodzinnych. Przeważają budynki nowe i wyremontowane z wyjątkiem 2011 r., w którym zanotowano ich spadek. Generalnie, na podstawie wielu analiz, należy odnotować wzrost liczby budynków nowych i odremontowanych. Ma to związek z tradycjami rzemiosła budowlanego, cechów murarstwa i stolarstwa, a także doświadczenia w budowlanym fachu zdobywanego przez mieszkańców gminy Dobra i mieszkańców innych gmin powiatu limanowskiego.

Tabela 22. Przeprowadzone remonty w budynkach gminnych

Nazwa	roboty remontowe - remont dachu					
	Mieszkania					
	2003	2005	2007	2009	2011	2013
POLSKA	84 539	36 654	33 884	29 433	33 875	27 489
MAŁOPOLSKIE	3 612	433	621	406	718	554
Powiat limanowski	35	6	9	6	11	21
Limanowa (1)	32	0	0	0	0	8
Mszana Dolna (1)	0	0	0	0	0	0
Dobra (2)	0	0	0	0	11	9
Jodłownik (2)	1	0	3	3	0	0
Kamienica (2)	2	0	0	0	0	0
Laskowa (2)	0	0	0	0	0	0
Limanowa (2)	0	0	0	3	0	1
Łukowica (2)	0	0	0	0	0	0
Mszana Dolna (2)	0	0	0	0	0	3
Niedźwiedź (2)	0	6	6	0	0	0
Słupnice (2)	0	0	0	0	0	0
Tymbark (2)	0	0	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 23. Przeprowadzone roboty remontowe - wymiana stolarki budowlanej

Nazwa	roboty remontowe – wymiana stolarki budowlanej					
	Mieszkania					
	2003	2005	2007	2009	2011	2013
POLSKA	240 203	114 575	82 765	84 878	81 326	53 955
MAŁOPOLSKIE	6 081	1 666	2 018	2 150	2 220	1 404
Powiat limanowski	400	16	19	9	0	7
Limanowa (1)	382	0	6	5	0	0
Mszana Dolna (1)	0	0	0	0	0	0
Dobra (2)	9	0	0	4	0	7
Jodłownik (2)	0	6	0	0	0	0
Kamienica (2)	0	0	3	0	0	0
Laskowa (2)	0	0	0	0	0	0
Limanowa (2)	3	0	0	0	0	0
Łukowica (2)	2	0	0	0	0	0
Mszana Dolna (2)	4	0	0	0	0	0
Niedźwiedź (2)	0	10	10	0	0	0
Słupnice (2)	0	0	0	0	0	0
Tymbark (2)	0	0	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Budynki gminne w gminie Dobra były dość regularnie remontowane, choć najbardziej intensywnie od 2011 r. W ostatnim czasie ilość działań w tym kierunku zmalała. Oznacza to, że istnieją poważne podstawy do przeprowadzenia pogłębionej analizy rozkładu przestrzennego infrastruktury mieszkalnej w kontekście przyszłych potrzeb rewitalizacyjnych. Warto również zauważyć, że wskaźniki związane z potrzebami przeprowadzenia remontów w budynkach są szczególnie podatne na dezaktualizację.

Analizując rozkład przestrzenny zjawisk kreujących potencjał techniczny w gminie Dobra, w odniesieniu do przyjętych jednostek analitycznych, należy zauważyć, że stan techniczny budynków jest względnie dobry, a najwięcej budynków wymagających remontu, znaleźć można w sołectwach: Dobra, Stróża i Gruszowiec. Z analiz przeprowadzonych podczas konsultacji społecznych wynika, że odrębną kwestią jest stan techniczny budynków, osobno zaś należy analizować funkcje budynków, które – dzięki inwestycjom poprawiającym stan techniczny mogą rozszerzać ich funkcje. Na potrzeby inwestycji w poprawę stanu technicznego budynków użyteczności publicznej zwracali uwagę uczestnicy spotkania konsultacyjnego, wskazując jako powód nie zły stan techniczny uniemożliwiający korzystanie z poszczególnych budynków (mowa w tym przypadku nie o mieszkaniach, ale obiektach świadczących usługi medyczne i kulturalne), ale rozszerzanie, bądź ulepszanie ich funkcji. Jako przykłady budynków mogących najefektywniej rozszerzyć funkcje dzięki poprawie stanu technicznego, wskazuje się OSP w Jurkowie, ośrodek zdrowia w Skrzydlnej oraz szkołę w Dobrej.

Tabela 25 obrazuje długość sieci gazowej w gminie Dobra. Od 2006 r. przybyło poniżej 2% sieci gazowej, co jest wynikiem na poziomie innych gmin powiatu limanowskiego. Z drugiej jednak strony, należy podkreślić niską dynamikę przyrostu infrastruktury do przesyłu gazu ziemnego, co nie musi jednak

oznaczać dysfunkcji, gdyż może wynikać z niewielkiego przyrostu zapotrzebowania na tego typu infrastrukturę. Z metodologicznego punktu widzenia, niski przyrost infrastruktury technicznej (komunalnej) nie idzie jednak w parze z jakością świadczonych usług publicznych, a także dynamiką rozwoju gospodarczego. Wygląda na to, że brak rozwoju tego typu infrastruktury wynika z niskiej dynamiki przyrostu wskaźnika przedsiębiorczości, który jest dźwignią rozwoju gospodarczego każdej z gmin. Dlatego też kwestia infrastruktury technicznej będzie przedmiotem pogłębionej analizy rozkładu przestrzennego zjawisk społeczno-gospodarczych w gminie Dobra.

W zakresie sieci wodociągowej, analiza ilościowa nie potwierdza dotychczasowych wniosków dotyczących przyrostu infrastruktury komunalnej (tabela 26). Największy przyrost sieci miał miejsce pomiędzy latami 2005-2007. Aktualnie mamy w gminie Dobra niemal 50 km sieci wodociągowej, co pozwala na ułożenie gminy mniej więcej w połowie rankingu gmin powiatu limanowskiego. Niemniej jednak należy dodać do tego informację o złej jakości wód podziemnych (nie zanieczyszczenie wody, ale rzadkość jej występowania, co w okresie suszy zaburza gospodarkę wodną gmin powiatu limanowskiego). Oznacza to potrzebę wnikliwej analizy rozkładu przestrzennego infrastruktury sieci wodociągowej w gminie Dobra. Rosnąca długość infrastruktury wodociągowej to dobry symptom w kontekście podnoszenia jakości życia oraz zapewniania potrzeb interesariuszy zewnętrznych (przedsiębiorcy, turyści), jednakże należy sprawdzić czy i na ile gmina Dobra wymaga działań rewitalizacyjnych w obszarze infrastruktury wodociągowej.

Drogi

W zakresie powiązań funkcjonalno-przestrzennych gminy szczególnie ważne są związki z terenami bezpośrednio otaczającymi. Gmina należy do powiatu limanowskiego, który stanowi dla Dobrej także najbliższy ośrodek handlowo-usługowy. Gmina posiada też korzystne powiązania komunikacyjne z Krakowem.

Podstawowy układ drogowy gminy tworzą:

droga krajowa nr 28: Zator – Wadowice – Rabka-Zdrój – Limanowa – Nowy Sącz – Gorlice – Jasło – Krosno – Sanok – Kuźmina – Bircza – Przemyśl – Medyka – granica państwa.

Pozostałe elementy podstawowej sieci drogowej tworzą **drogi powiatowe** pełniące funkcję dróg lokalnych:

Mszana Dolna - Jurków – Podłopień,

Skrzydlna – Wilkowisko,

Skrzydlna – Wierzbanowa,

Dobra – Raciechowice.

Układ uzupełniający dróg tworzą **drogi gminne** (186,5km). Na utrzymaniu gminy znajdują się drogi o łącznej długości 186,5km (drogi gminne). Wysiłek gminy w zakresie infrastruktury drogowej ukierunkowany jest na:

remont i modernizację dróg gminnych; prowadzenie spraw zarządu dróg, placów, parkingów i mostów, w tym remontów bieżących; przygotowanie, prowadzenie i nadzór w zakresie modernizacji i inwestycji oświetlenia ulicznego (szczegółowa analiza układu sieci dróg w gminie Dobra została zawarta w Aneksie nr 1: Stan wyposażenia w infrastrukturę techniczną).

Nazwa	Ogółem											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5
MAŁOPOLSKIE	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Powiat limanowski	0,5	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6	0,9	0,9	0,9	0,9
Limanowa (1)	0,7	0,7	0,7	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Mszana Dolna (1)	2,0	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	2,3	1,7	1,3	1,3	1,5
Dobra (2)	1,1	1,0	1,0	1,0	0,3	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,7
Jodłownik (2)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,4	0,4	0,4	0,4
Kamienica (2)	0,6	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	1,0	1,2	1,4	1,4	1,4	1,2
Laskowa (2)	0,4	0,4	0,6	0,4	0,4	1,0	1,0	1,0	2,3	2,7	2,9	2,3

r XXXI/208/17
Rady Gminy Dobra
dnia 14 marca 2017 r.

Tabela 24.
Długość
sieci
kanalizacyjnej w
relacji do
długości
sieci
wodociągowej

Limanowa (2)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
Łukowica (2)	0,8	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,8	2,6	2,6	2,4	2,8	3,0
Mszana Dolna (2)	1,5	1,0	2,8	2,8	2,8	3,1	4,8	2,2	8,1	11,5	11,5	12,9
Niedźwiedź (2)	0,0	0,8	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2	1,0	1,0	1,0	0,7
Słopnice (2)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2
Tymbark (2)	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Źródło: BDL GUS.

Tabela 25. Długość czynnej sieci gazowej (w m)

Nazwa	ogółem								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	125 065 154	127 809 389	129 582 847	131 538 085	133 127 361	135 121 313	137 371 365	139 797 094	142 412 027
MAŁOPOLSKIE	21 609 692	21 785 151	21 902 666	22 032 232	22 123 104	22 227 891	22 351 856	22 571 078	22 749 341
Powiat limanowski	1 193 421	1 220 085	1 222 602	1 227 092	1 233 218	1 237 472	1 241 504	1 252 890	1 263 321
Limanowa (1)	94 322	98 319	98 775	100 258	103 756	104 018	104 980	105 759	106 717
Mszana Dolna (1)	93 004	93 131	93 115	93 374	93 616	93 687	93 874	94 273	94 834
Dobra (2)	133 035	133 063	133 063	133 452	133 707	134 604	134 921	134 979	135 216
Jodłownik (2)	131 909	132 088	132 126	132 322	132 448	132 553	133 031	133 514	134 091
Kamienica (2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Laskowa (2)	97 042	99 959	100 049	100 049	100 083	100 093	100 590	105 320	105 513
Limanowa (2)	234 637	246 205	246 838	248 347	249 593	251 469	251 891	255 030	261 603
Łukowica (2)	780	780	780	780	780	780	780	780	780
Mszana Dolna (2)	208 316	208 589	208 848	209 368	209 536	209 798	210 391	210 978	211 621
Niedźwiedź (2)	73 172	73 172	73 172	73 172	73 172	73 172	73 245	73 763	74 116
Słopnice (2)	68 659	74 862	75 315	75 449	75 878	76 257	76 760	76 954	77 048
Tymbark (2)	58 545	59 917	60 521	60 521	60 649	61 041	61 041	61 540	61 782

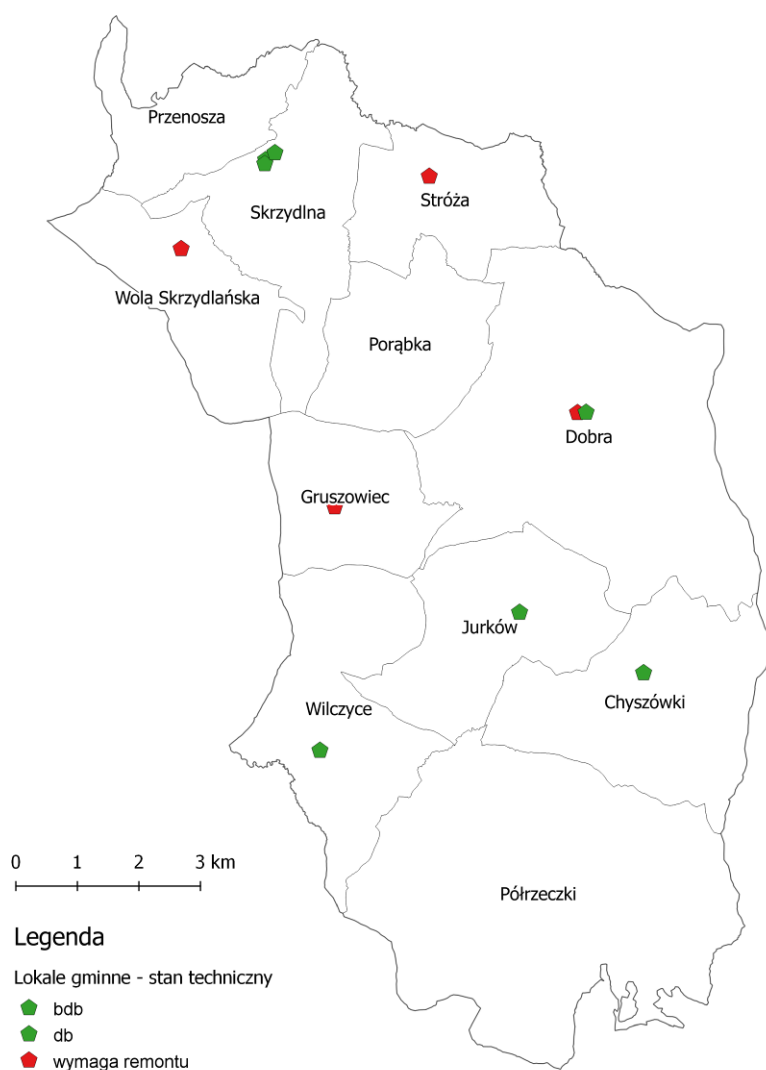
Źródło: BDL GUS.

Tabela 26. Długość sieci wodociągowej (w km)

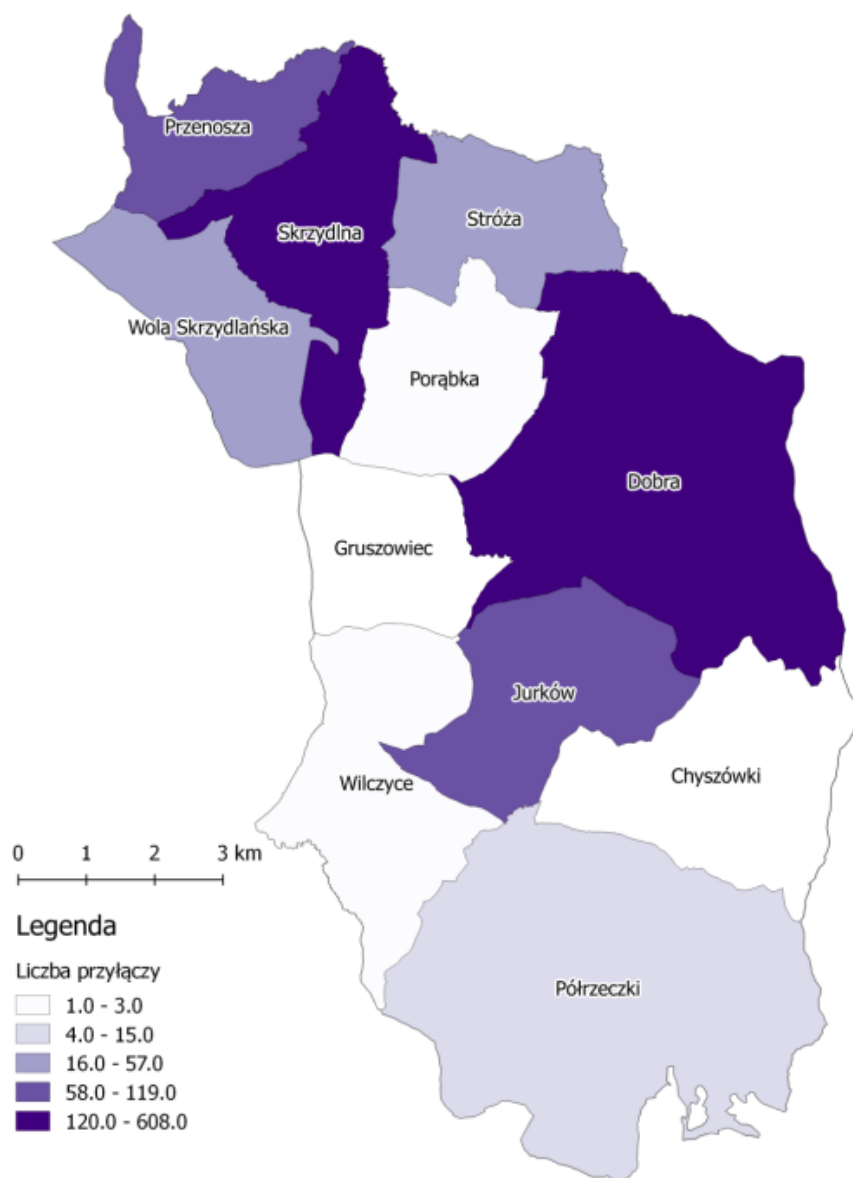
Nazwa	ogółem										
	1995	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
POLSKA	155 493,1	183 223,6	203 465,8	218 098,0	232 310,4	245 600,8	257 060,0	267 332,1	278 300,4	287 651,3	292 455,7
MAŁOPOLSKIE	10 348,5	12 012,3	13 674,7	14 577,4	15 141,6	15 720,7	16 371,9	17 324,2	17 697,9	18 508,4	19 006,1
Powiat limanowski	284,1	292,3	304,2	336,7	369,0	423,6	507,3	623,7	587,7	615,0	673,9
Limanowa (1)	20,2	20,3	21,2	29,2	31,0	55,7	64,1	72,5	82,5	83,4	84,5
Mszana Dolna (1)	5,6	7,1	8,6	8,6	8,5	14,7	14,7	14,9	21,0	27,5	27,6
Dobra (2)	9,8	12,1	12,1	12,2	12,2	13,2	48,2	48,8	48,8	50,3	64,0
Jodłownik (2)	26,6	41,2	41,2	41,2	19,5	19,5	23,0	82,7	48,9	48,9	48,9
Kamienica (2)	31,0	31,0	31,0	31,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	55,5
Laskowa (2)	21,3	24,3	24,3	24,8	18,4	18,4	18,4	18,0	18,0	16,5	20,9
Limanowa (2)	67,5	72,5	77,8	109,1	126,0	130,1	136,4	155,7	141,8	160,3	172,6
Łukowica (2)	9,8	9,8	12,6	12,6	12,5	12,6	12,6	12,6	12,6	14,4	14,4
Mszana Dolna (2)	12,6	15,8	15,8	15,8	18,6	28,1	28,7	35,0	15,0	10,5	10,5
Niedźwiedź (2)	9,4	9,4	10,2	10,8	17,6	26,6	26,6	26,6	35,9	35,9	53,9
Słopnice (2)	-	15,0	15,0	7,0	7,0	7,0	35,3	57,6	63,9	68,0	69,8
Tymbark (2)	70,3	33,8	34,4	34,4	49,7	49,7	51,3	51,3	51,3	51,3	51,3

Warto również powołać się na dane pochodzące ze źródeł Urzędu Gminy Dobra dotyczące długości infrastruktury technicznej w gminie. Na koniec roku 2015, sieć wodociągowa w gminie Dobra liczyła według danych urzędu 86,08 km, przy czym 23,28 km oddano w ostatnim roku. W przypadku sieci kanalizacyjnej, nie poczyniono żadnych inwestycji powiększających długość infrastruktury, która na dzień 31.12.2015 r. liczy sobie 42,87 km.

Gmina Dobra - Lokale gminne stan techniczny

Gmina Dobra - Przyłącza wodociągowe w poszczególnych sołectwach

Gmina Dobra - Przyłącza kanalizacyjne w poszczególnych sołectwach

Zaprezentowany na mapach rozkład przestrzenny infrastruktury technicznej w gminie Dobra, w podziale na jednostki analityczne, sugeruje, że infrastruktura komunalna najsilniej obecna jest w sołectwach: Dobra, Jurków, a także Skrzydlina i Przenosza. W sołectwach: Chyszówki, Porąbka, Gruszowiec i Wilczyce brak jest w zasadzie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Powstaje zatem pytanie o potrzeby rozwojowe gminy w tym zakresie: z jednej strony brak takiej infrastruktury w niektórych sołectwach jest czynnikiem hamującym rozwój społeczno-gospodarczy, w tym przykładowo tworzy problemy z przyciąganiem nowych inwestorów. Z drugiej jednak strony, istniejąca infrastruktura w miejscach najbardziej ludnych wydaje się być niedoinwestowana ze względu na skalę potrzeb społecznych i bardziej podatna na potrzeby remontowe. Z punktu widzenia idei rewitalizacji w myśl ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r., ze względu na aspekty techniczne i ich rozkład w przestrzeni gminy, jednostkami analitycznymi, które powinny zostać uznane za obszar przeznaczony do rewitalizacji są jednostki – sołectwa Dobra, Jurków i Skrzydlina. Powołując się na definicję rewitalizacji, wynikającą z przywołanej ustawy należy stwierdzić, że

terenami zdegradowanymi oraz rewitalizowanymi mają być te obszary, których funkcjonalne ożywienie ma być kołem zamachowym dla gospodarki gminy. W ten sposób myślenia, z punktu widzenia jakości infrastruktury technicznej oraz intensywności jej wykorzystania, wpisują się wymienione powyżej sołectwa. Potencjalne działania rewitalizacyjne z punktu widzenia niniejszej analizy technicznej są rekomendowane do przeprowadzenia na terenie sołectw: Dobra, Jurków i Skrzydlina.

H. Analiza wyników ankiet nt. obszarów zdegradowanych

W ramach prac nad diagnozą potencjału społeczno-gospodarczego, technicznego, przestrzennego i kulturowego gminy Dobra, zwrócono się z prośbą do mieszkańców gminy o wskazanie miejsc charakteryzujących się wysokim stopniem dysfunkcji wraz z doprecyzowaniem o jaki rodzaj negatywnych zjawisk społecznych chodzi. W tym celu posłużono się dwoma narzędziami badawczymi: ankietą zamieszczoną na stronie internetowej Urzędu Gminy, której celem było pozyskanie jak największej liczby szczegółowych informacji od mieszkańców gminy Dobra nt. rozkładu przestrzennego kluczowych problemów z punktu widzenia budowania obrazu potencjału rozwojowego gminy Dobra. Druga ankieta była wykorzystana przede wszystkim do uporządkowania dyskusji podczas dwóch spotkań konsultacyjnych, zorganizowanych w dniu 19.07.2016 r.

Pierwsza z ankiet była dostępna on-line, na stronie internetowej Urzędu Gminy Dobra od kwietnia do lipca 2016 r. W sumie udało się uzyskać 35 w pełni wypełnionych kwestionariuszy. W dwóch spotkaniach konsultacyjnych wzięło w sumie udział kilkadziesiąt osób i podczas nich większość zaspokoila swoją ciekawość w formie pytań. Osoby te wyartykułowały również podczas spotkań swoje opinie na temat obszarów zdegradowanych ze względu na wybrane kryteria, jak również dokonały charakterystyki swoich sołectw pod względem ewentualnych terenów do rewitalizacji. Dlatego też otrzymano w sumie 18 w pełni wypełnionych ankiet w wersji drugiej.

Całość stanowi ciekawy materiał do analizy, który został wykorzystany przez autorów do potwierdzenia lub odrzucenia tezy nt. prawidłowości delimitacji obszaru zdegradowanego. Dane zawarte w ankietach pozwoliły autorom na pogłębioną analizę zjawisk zachodzących wewnątrz gminy oraz ich charakteru, siły, kierunku i, co ważne, miejsca występowania. W ankiecie pytano przede wszystkim o stopień istotności, stopień występowania oraz miejsce występowania określonych zjawisk w gminie Dobra. Część pytań miała charakter zamknięty. Podsumowujące wyniki tej części badania społeczne przedstawiono w Tabeli 27.

W przypadku drugiej z ankiet, miała ona charakter uzupełniający i dotyczyła przede wszystkim kwestii: czy zaprezentowana propozycja obszaru zdegradowanego wymaga rewizji i ponownej analizy ze względu na nowe okoliczności, które nie były znane (analizy statystyczne ich nie uchwyciły), a mają one znaczenie w kontekście wyznaczania obszaru zdegradowanego w gminie Dobra, a w dalszym etapie – obszaru rewitalizowanego. Po zapoznaniu się z wynikami wypełnionych ankiet, należy zauważyć, że nie wpłynęły one w zasadniczy sposób na kształt obszaru zdegradowanego. W debatach publicznych dominowało przekonanie o słuszności powziętych założeń oraz interpretacji danych, które pozwoliły na podtrzymanie zaproponowanych granic obszaru zdegradowanego. Wśród najczęstszych uwag można było usłyszeć między innymi, że przyczyną powstawania obszarów zdegradowanych jest nieuregulowany stan prawny dróg w gminie Dobra. Jak dowodzili inni mieszkańcy, programem rewitalizacji należałoby objąć kapliczki w gminie Dobra, a także mur parafialnego cmentarza w Dobrej oraz miejsca historyczne (zabytki). Podczas

wypełniania ankiet, trwała dyskusja nt. projektu diagnozy oraz możliwości ewentualnych zmian zaproponowanego projektu obszaru zdegradowanego. Nikt jednak z uczestników nie zaproponował formalnie zmiany zaprojektowanego obszaru.

Analizując wyniki ankiet, najpoważniejszym problemem według mieszkańców gminy Dobra jest zła kondycja lokalnych firm, w szczególności w Dobrej, Jurkowie i Skrzydlnej, chociaż pojawiały się również głosy świadczące o świadomości istnienia „czarnych dziur” na mapie gminy, gdzie nie występują niemal żadne formy przedsiębiorczości. Chodzi o najślabsze gospodarczo sołectwa w gminie (np. Wola Skrzydlańska, Pórzeczki, Wilczyce), które jednak zdaniem interlokutorów w szczególności drugiej z wymienionych ankiet niekoniecznie muszą być objęte programem rewitalizacji ze względu na trudność w wykreowaniu funkcji rozwojowych dla całej gminy. Dotkliwym problemem zdaniem respondentów jest wysokie bezrobocie, przede wszystkim w sołectwach legitymujących się największą dynamiką przemian społeczno-gospodarczych: Dobrej, Jurkowie i Skrzydlnej. Trzecim, najpoważniejszym problemem według obywateli gminy Dobra są kwestie związane z aktami wandalizmu i innymi zdarzeniami godzącymi w bezpieczeństwo publiczne. Jako najważniejsze miejsca występowania tego typu dysfunkcji wskazano Dobrą i Jurków. Wnioski poczynione przez mieszkańców są zbieżne z analizami rozkładu przestrzennego zdarzeń niebezpiecznych w gminie Dobra sporządzonymi na podstawie danych ilościowych.

W opinii mieszkańców dominuje pogląd, że najpoważniejsze problemy dotyczą sfery społeczno-gospodarczej, zdecydowanie w mniejszym stopniu zaś aspektów technicznych i przestrzennych. Pytania o problemy wynikające ze złego stanu lub niskiego zagęszczenia infrastruktury komunalnej (wodociągi, gaz, prąd) oceniono jako mało istotne w relacji do problemów gospodarczych i społecznych.

Warto również podkreślić, że analiza kwestii środowiskowych w szczególności dotycząca przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska wykazała, że w Gminie Dobra nie występują tego typu problemy (potwierdzono to w ankietach) stąd do diagnozy obszarów zdegradowanych nie przyjęto wskaźników z tego zakresu.

Za najważniejsze obszary rozwoju w tym obszary działań rewitalizacyjnych uznano: przedsiębiorczość, bezpieczeństwo oraz sport i rekreację.

Za najważniejsze miejsca zdegradowane w gminie Dobra zdecydowanie wskazano Dobrą, a dalej Jurków i w dalszej kolejności Skrzydlną oraz Pórzeczki. W pojedynczych ankietach wskazywano również na Stróżę, Przenoszę i Porąbkę.

Tabela 27. Średnie arytmetyczne skali problemów gospodarczych, społecznych i przestrzennych w gminie Dobra według jej mieszkańców.

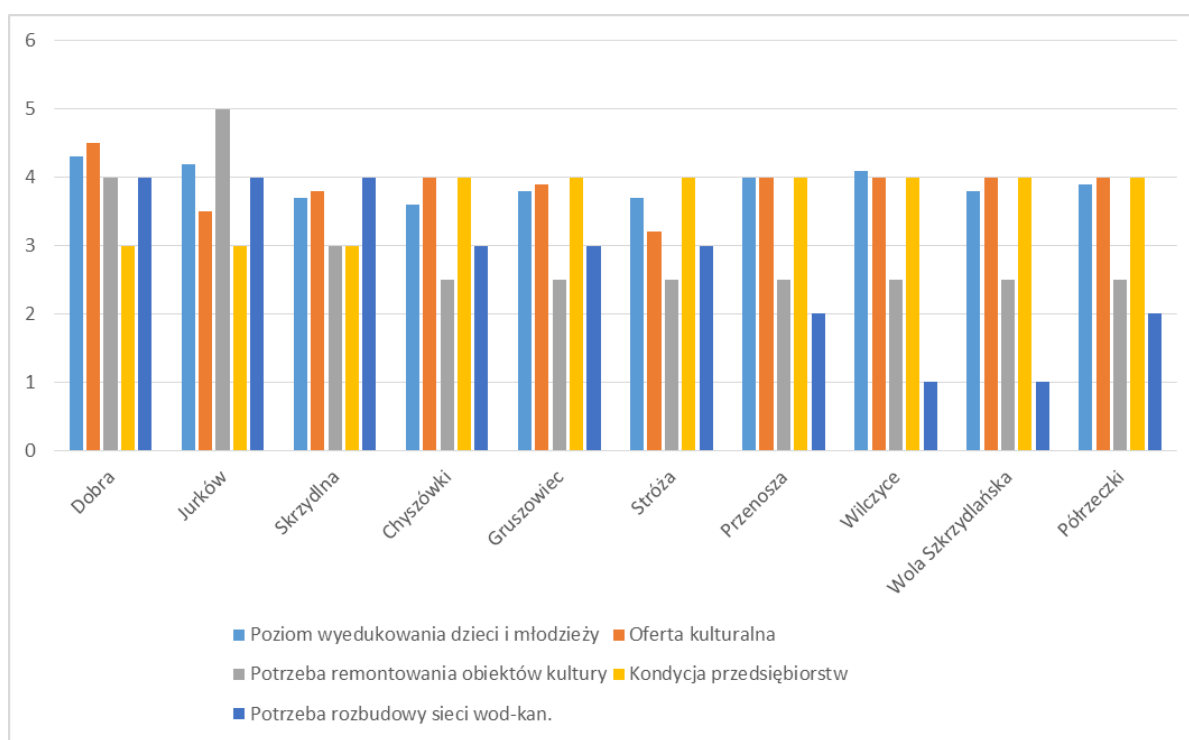
Kategoria problemu	Średnia arytmetyczna skali problemu	Najczęściej podawane miejsca występowania problemu
Ponadprzeciętnie wysokie bezrobocie	2,19	Dobra, Jurków, Skrzydlina, Pórzeczki, Chyszówki
Ubóstwo – problemy z biedą, niskie dochody, brak	2,04	Jurków, Skrzydlina, Pórzeczki, Chyszówki

zaradności życiowej		
Koncentracja przestępstw i wykroczeń (wandalizm, chuligaństwo)	2,13	Dobra, Jurków, Pótrzeczeki, Chyszówki
Przemoc w rodzinie	1,54	Dobra, Pótrzeczeki
Brak współpracy pomiędzy mieszkańcami a instytucjami publicznymi	1,68	Dobra
Niski poziom edukacji	1,23	brak wskazań
Mało imprez kulturalnych	1,54	Jurków, Stróża
Brak obiektów kultury	1,72	Jurków
Zła jakość lub słaby dostęp do obiektów edukacji	1,18	brak wskazań
Zła kondycja lokalnych firm	2,46	Dobra, Jurków, Skrzydlina
Dzkie wysypiska śmieci	1,57	brak wskazań
Brak sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscach niezbędnych	1,69	Przenosza, Pótrzeczeki, Skrzydlina, Dobra, Jurków, Chyszówki
Brak sieci gazowej w miejscach niezbędnych	1,11	Przenosza, Pótrzeczeki, Skrzydlina, Dobra, Jurków, Chyszówki
Brak Internetu lub zbyt powolny Internet	0,99	brak wskazań
Zdewastowane budynki, opuszczone nieruchomości	1,09	brak wskazań
Zły stan techniczny terenów rekreacyjnych	1,89	Jurków, Pótrzeczeki, Chyszówki
Zły stan techniczny zabytków	0,88	Jurków
Kluczowe obszary rozwoju:		
Przedsiębiorczość	4,56	
Bezpieczeństwo	4,16	

Edukacja	3,32
Kultura, zabytki	3,32
Sport i rekreacja	4,14

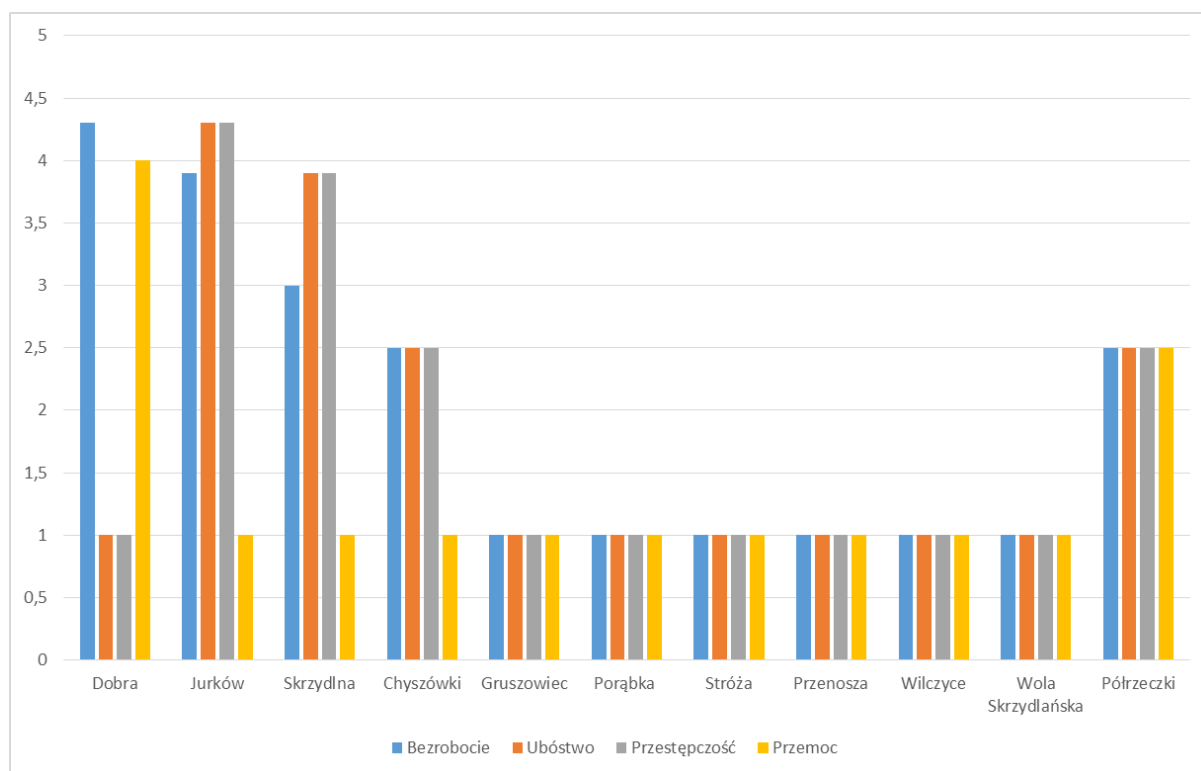
Źródło: opracowanie własne

Rys. 6. Ocena występowania zjawisk o charakterze rozwojowym w gminie Dobra według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 7. Ocena występowania negatywnych zjawisk w gminie Dobra wg ankietowanych

Źródło: opracowanie własne.

Analizując powyższe wykresy należy najpierw zaznaczyć, że wartości dla poszczególnych zjawisk w podziale na sołectwa dokonano w oparciu o liczbę ankiet podkreślających charakter, siłę i kierunek danego zjawiska. Zdaniem ankietowanych miejscami, które wymagają nakładów na rozwój społeczno-gospodarczy są przede wszystkim sołectwa: Dobra, Jurków i Skrzydlina, a także – choć w mniejszym stopniu: Pólrzeczki i Chyszówki. W przypadku pierwszej grupy z wymienionych sołectw, mamy przede wszystkim do czynienia zdaniem interlokutorów z „niewykorzystanym potencjałem”. Przykładowo potencjał gminy Dobra w zakresie edukacji oceniany jest jako wysoki, jednakże ankietowani zwracali uwagę na potrzebę wzmocnienia funkcji edukacyjnej poprzez rozbudowę szkoły. Drugi przykład to przedsiębiorczość: w sołectwie Dobra mamy wiele przedsiębiorstw i patrząc na wielość procesów gospodarczych Dobra zawyża średnią dla gminy, jednakże ankietowani zwracają uwagę, iż potencjał Dobrej jest w tym obszarze znacznie większy, dlatego też istnieje potrzeba podejmowania działań, podnoszących potencjał społeczno-gospodarczy najbardziej „ obiecujących ” sołectw w gminie Dobra. W przypadku drugiej grupy z wymienionych sołectw, mamy do czynienia z miejscami relatywnie słabiej rozwiniętymi z gospodarczo-społecznego punktu widzenia, w odniesieniu do Dobrej, Jurkowa i Skrzydlny, stąd też wskazania interlokutorów na potrzeby zmiany. Potwierdzają to dane liczbowe zawarte w sekcjach opisujących poszczególne sfery rozwoju gminy Dobra, jak również wskazania ankietowanych. Nakładając jednak na siebie analizy ilościowe i jakościowe, podstawowymi miejscami, które wskazano jako zdegradowane i wymagające działań rewitalizacyjnych do sołectwa Dobra, Jurków i Skrzydlina.

II. WYZNACZANIE SYNTETYCZNEGO WSKAŹNIKA DEGRADACJI DLA OBSZARU GMINY DOBRA

Obszar zdegradowany gminy Dobra zdefiniowano zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji (Dz. U. 2015 Poz. 1777). Według tego artykułu za obszar zdegradowany można uznać obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności:

- 1) bezrobocia,
- 2) ubóstwa,
- 3) przestępczości
- 4) niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego,
- 5) niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

pod warunkiem występowania na nim dodatkowo, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Analizę koncentracji negatywnych zjawisk społecznych dokonano z dokładnością do obszaru sołectwa. Wynikało to z dostępności danych w tym zakresie. Zgodnie z ustawową definicją przyjęto 5 głównych kategorii wskaźników cząstkowych delimitacji obszaru zdegradowanego oraz 3 dodatkowe kategorie wskaźników: negatywne zjawiska gospodarcze, negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne oraz negatywne zjawiska techniczne.

Analiza kwestii środowiskowych, w szczególności dotycząca przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska wykazała z jednej strony, że w Gminie Dobra nie występują tego typu problemy (potwierdzono to w ankietach), a z drugiej trudności w możliwości pozyskania wiarygodnych danych np. w zakresie jakości powietrza, czy klimatu akustycznego. Na terenie gminy Dobra brak jest bowiem stacji pomiarowych monitoringu powietrza – dostępne dane mają charakter szacunkowy lub badania nie były realizowane na terenie gminy stąd do diagnozy obszarów zdegradowanych, ze względów metodologicznych, nie można było przyjąć wskaźników z tego zakresu. Pogłębiona analiza w tym zakresie została opisana w dziale „Sfera środowiskowa” niniejszego opracowania.

Następnie w każdej z kategorii (głównej i dodatkowej) wyszczególniono jeden lub kilka wskaźników cząstkowych. Wskaźniki te przedstawiono w zbiorczej tabeli (Tabela 29). Wskaźniki cząstkowe, co do zasady, należą do grupy wskaźników względnych jak i bezwzględnych. Taka kombinacja zapewnia odpowiednią jakość przeprowadzonej analizy oraz precyzyjne wskazanie obszarów kumulowania się zjawisk kryzysowych. Jednakże w przypadku małych gmin, charakteryzujących się zabudową silnie rozproszoną, tak jak to ma miejsce w przypadku Gminy Dobra, wskazana jest silniejsza reprezentacja wskaźników bezwzględnych. Rozwiązanie to zapobiega identyfikacji obszarów o niewielkim faktycznym nasileniu zjawiska kryzysowego jako obszaru wymagającego interwencji w pierwszej kolejności. Z drugiej strony, w celu zapobieżenia premiowania miejsc bardziej zaludnionych dla wytyczania obszarów kumulacji

zjawisk kryzysowych, wykorzystano metodę analizy za pomocą jednostek modularnych o niewielkiej powierzchni jednostki GRID – 1 ha.

W zależności od istoty wskaźnika ustalono, czy należy on do grupy zmiennych charakteryzujących się dodatnią lub ujemną korelacją ze zjawiskiem nasilania stanu kryzysowego:

- stymulanta – dodatnia korelacja, wzrost wartości wskaźnika prowadzi do wzrostu nasilenia stanu kryzysowego;
- destymulanta – ujemna korelacja, wzrost wartości wskaźnika prowadzi do spadku nasilenia stanu kryzysowego.

Dla każdego wskaźnika cząstkowego określono wartość średnią dla obszaru gminy. Ze względu na fakt, iż średnia arytmetyczna jest podatna na obserwacje odstające, zdecydowano się obliczyć wartość mediany, jako miary dającej bardziej adekwatne wyniki. Jeśli dany wskaźnik cząstkowy był gorszy niż wartość średnia dla obszaru gminy (lub lepszy w przypadku destymulant) przyznawano danemu sołectwu 1 punkt. Zsumowanie poszczególnych wskaźników pozwoliło na wstępne oszacowanie natężenia kryzysu w danym sołectwie – określenie szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk.

Ostatecznej oceny zjawiska kryzysu dokonano na podstawie Wskaźnika syntetycznego danego sołectwa (W_{ss}), który jest iloczynem sumy wynikającej z szacunków natężenia kryzysu (S_n) oraz wartości wskaźnika istotności obszaru dla rozwoju lokalnego gminy (W_i):

$$W_{ss} = S_n \times W_i$$

Gdzie:

W_{ss} – wskaźnik syntetyczny stopnia degradacji danego sołectwa;

S_n – szacunkowe natężenie zjawisk kryzysowych;

W_i – wskaźnik istotności obszaru dla rozwoju lokalnego gminy. Zastosowanie wskaźnika wynika z art. 10 ustawy o rewitalizacji. Wartość dla poszczególnych sołectw opracowano na podstawie wskaźników cząstkowych przedstawiających znaczenie danego sołectwa dla rozwoju lokalnego gminy w 5 różnych wymiarach. Przyjęto zarówno wskaźniki związane z kapitałem ludzkim (gęstość zaludnienia, potencjał ludnościowy sołectwa) jak i kapitałem gospodarczym (potencjał gospodarczy, liczba firm zaawansowanych technologicznie/opartych na wiedzy). Dobór wskaźników pozwala z jednej strony zidentyfikować miejsca istotne dla rozwoju lokalnego, a z drugiej te, na których ewentualna interwencja powinna przynieść najwyższe korzyści, ze względu na liczbę mieszkańców znajdujących się w zasięgu oddziaływania. Gęstość zaludnienia oszacowano jako stosunek liczby mieszkańców sołectwa do jego powierzchni liczonej w hektarach. Potencjał ludnościowy określono na podstawie stosunku liczby mieszkańców sołectwa do liczby mieszkańców gminy. Potencjał gospodarczy sołectwa przyjęto na podstawie liczby podmiotów gospodarczych sołectwa z wyłączeniem podmiotów z sekcji A PKD: „Rolnictwo, Leśnictwo, Łowiectwo i Rybactwo”. Sektor rolniczy znajduje się w trudnym położeniu i wymaga szczególnej uwagi oraz dalszych nakładów, dotyczących głównie restrukturyzacji i modernizacji stąd jego wyłączenie do określenia potencjału gospodarczego dla rozwoju gminy wydaje się być uzasadnione. Kluczowymi wskaźnikami cząstkowymi są natomiast te związane z firmami opartymi na wiedzy. Wiedza jest bowiem obecnie

jednym z podstawowych warunków zapewniania trwałego wzrostu gospodarczego. Zdolność do jej wykorzystania (w szczególności wykorzystania nowych technologii, które się z nią wiążą) stanowi obecnie jeden z kluczowych czynników przewagi konkurencyjnej gospodarki danej jednostki samorządu terytorialnego. Kluczową rolę pełnią firmy wysokich technologii oraz wysoko wykwalifikowani pracownicy. Przez podmioty kształtujące potencjał rozwojowy danej jednostki samorządu terytorialnego należy zatem uważać firmy o wysokim stopniu zaawansowania techniki z sekcji przetwórstwa przemysłowego oraz firmy usługowe z wiedzochłonnych rodzajów działalności jak i o wysokim zaawansowaniu wiedzy. Stopień zaawansowania techniki oraz zaawansowania wiedzy w usługach określono na podstawie agregacji poszczególnych grupowań PKD danych podmiotów z bazy REGON zgodnie z metodologią zaproponowaną w opracowaniu M. Mojsiewicz, D. Rozkrut i innych, Gospodarka oparta na wiedzy w województwie zachodniopomorskim w latach 2009 – 2010, Urząd Statystyczny w Szczecinie, liOS, Szczecin 2011.

Wartość wskaźnika istotności opracowano na podstawie zsumowanej wartości wskaźników częściowych poddając dane normalizacji za pomocą metody min-max, a następnie przedstawiono je w postaci procentowej. Suma wartości W_i poszczególnych sołectw wynosi 1. Szczegółowe dane przedstawiające sposób wyliczenia wartości W_i przedstawiono w tabeli.

Tabela 28. Sposób wyliczenia wartości wskaźnika istotności (W_i)

	Wilczyce	Wola Skrzydlańska	Przenosza	Skrzydlna	Gruszowiec	Porąbka	Pólrzeczki	Jurków	Stróża	Dobra	Chyszówki
Wskaźnik częściowy											
Gęstość zaludnienia	0,72	0,52	0,98	1,24	0,82	0,81	0,27	1,44	0,97	1,58	0,69
Potencjał ludnościowy sołectwa	6,85	3,45	4,9	10,71	4,77	5,47	6,04	11,91	6,08	32,61	7,21
Liczba firm przetwórstwa przemysłowego wysokich technologii	0	0	0	1	0	0	0	2	0	3	0
Liczba firm usługowych opartych na wiedzy	5	0	1	14	1	4	1	11	4	58	1
Potencjał gospodarczy sołectwa	41	14	17	87	24	30	22	96	20	233	28
Normalizacja wskaźników częściowych											
Gęstość zaludnienia	0,46	0,33	0,62	0,78	0,52	0,52	0,17	0,92	0,62	1,00	0,44
Potencjał ludnościowy sołectwa	0,21	0,11	0,15	0,33	0,15	0,17	0,19	0,37	0,19	1,00	0,22
Liczba firm przetwórstwa przemysłowego wysokich technologii	0,00	0,00	0,00	0,33	0,00	0,00	0,00	0,67	0,00	1,00	0,00
Liczba firm usługowych opartych na wiedzy	0,09	0,00	0,02	0,24	0,02	0,07	0,02	0,19	0,07	1,00	0,02
Potencjał gospodarczy sołectwa	0,18	0,06	0,07	0,37	0,10	0,13	0,09	0,41	0,09	1,00	0,12
SUMA	0,93	0,50	0,86	2,06	0,79	0,88	0,47	2,55	0,96	5,00	0,80
Wartość W_i	0,06	0,03	0,05	0,13	0,05	0,06	0,03	0,16	0,06	0,32	0,05

Źródło: opracowanie własne.

Wyznaczając obszar zdegradowany przy pomocy Wss obejmującego wszystkie analizowane sfery (w tym społeczną) zwrócono szczególną uwagę na eliminację ewentualnego zagrożenia wyznaczenia jako obszaru zdegradowanego terenu, na którym nie zidentyfikowano szczególnej koncentracji problemów społecznych. W tym celu obliczono syntetyczny wskaźnik koncentracji problemów społecznych. Wskaźnik

opracowano na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wartość wskaźnika syntetycznego opracowano na podstawie zsumowanej wartości wskaźników cząstkowych poddając dane normalizacji za pomocą metody min-max. Szczegółowe wyjaśnienia w tym zakresie przedstawiono w rozdziale „Metoda przeprowadzenia analiz diagnostycznych” niniejszego opracowania.

Wartość syntetycznego wskaźnika określającą stopień degradacji poszczególnych sołectw przedstawiono w tabeli 29. Dane zostały uszeregowane od największych wartości do najmniejszych.

Obszar zdegradowany powinien zatem zostać wytyczony w obrębie sołectw, które osiągnęły najwyższą wartość wskaźnika Wss tj.: Dobrej, Jurkowa oraz Skrzydlnej. Rozkład wartości wskaźnika syntetycznego w przestrzeni gminy przedstawiono na rysunku.

Gmina Dobra

- wartość syntetycznego wskaźnika obszarów zdegradowanych dla sołectw

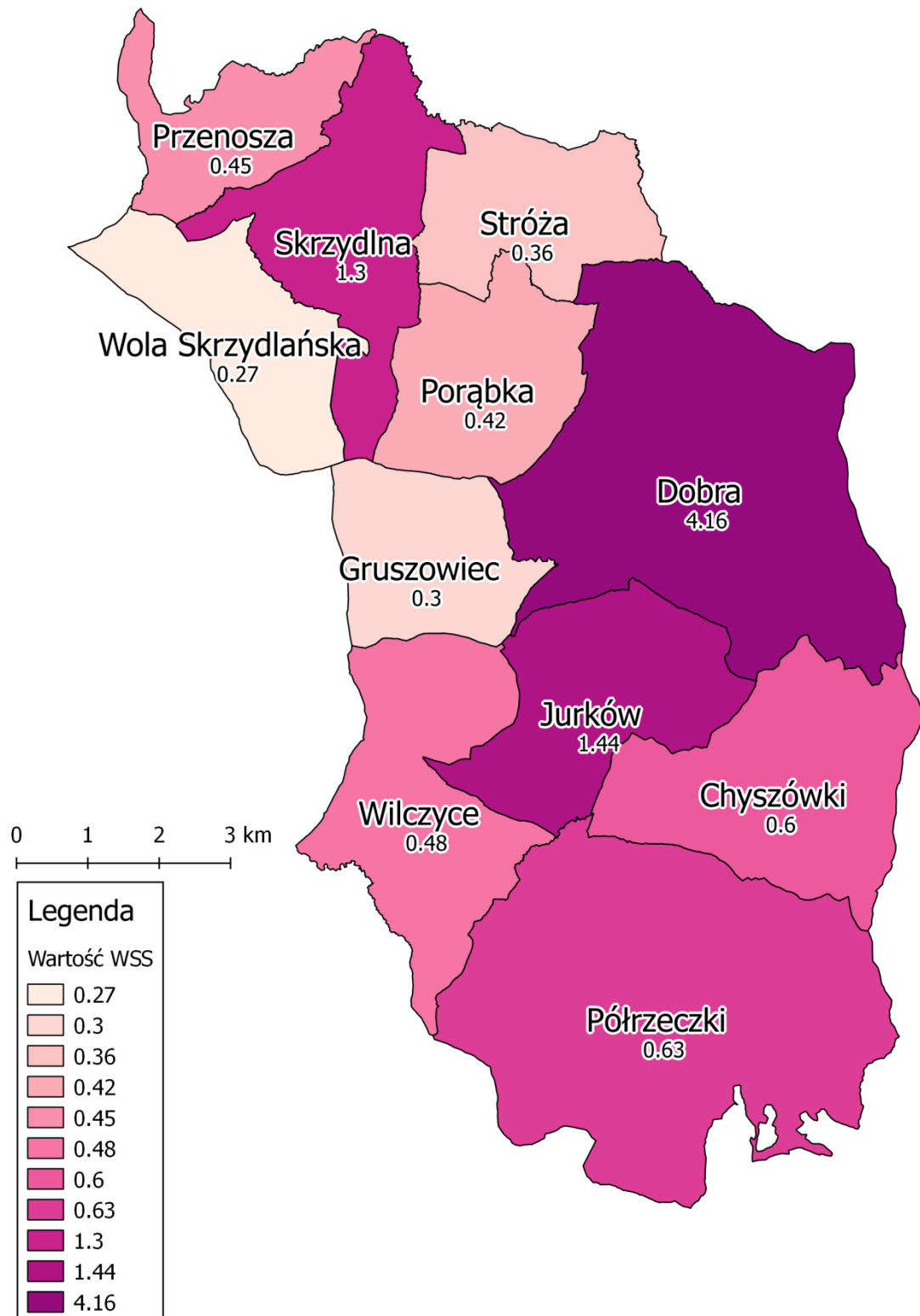

Tabela 29. Wskaźniki częstkowe delimitacji obszaru zdegradowanego*

Lp	Kategoria wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka wskaźnika	Wpływ na obszar zdegradowany	Wilczyce	Wola Skrzydląska	Przenoża	Skrzydlna	Gruszowiec	Porąbka	Półreczek	Jurków	Stróża	Dobra	Chyżówki	mediana
1	nd	Liczba mieszkańców	osoby	nd	682	343	488	1066	475	544	601	1186	605	3246	718	605
2		Liczba wyborców	osoby	nd	500	281	400	860	361	429	467	903	460	2553	531	467
3		Liczba mieszkańców 2005r.	osoby	nd	622	348	502	1091	449	543	621	1110	563	3136	640	621
4		Ośrodki opieki zdrowotnej	liczba	nd	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0
5	bezrobocie	Bezrobocie wśród młodych	osoby	stymulanta	8	7	6	14	3	5	10	14	12	47	6	8
6		Bezrobocie wśród osób powyżej 25 roku życia	osoby	stymulanta	22	13	21	40	14	24	24	26	13	155	18	22
7		Bezrobocie ogółem	osoby	stymulanta	30	20	27	54	17	29	34	40	25	202	24	29
8		Szacunkowa stopa bezrobocia	%	stymulanta	6	7,12	6,75	6,28	4,71	6,76	7,28	4,43	5,43	7,91	4,52	6,28
9	niski poziom edukacji lub kapitału społecznego	Liczba organizacji pozarządowych	liczba	destymulanta	0	0	0	5	1	1	0	2	2	15	0	1
10		Baza lokalowa placówek szkolnych	liczba	destymulanta	6	0	0	16	0	0	3	14	6	47	8	6
11		Wypożyczenie w komputery placówek szkolnych	liczba	destymulanta	17	0	0	34	0	0	6	41	19	66	17	17
12		Średni wynik sprawdzianu w szkołach podstawowych	%	destymulanta	72,7			64,2				65,3	73,9	64,9	74,8	69
13	przestępczość	Przestępczość ogółem	osoby	stymulanta	0	0	1	5	3	3	4	7	0	21	4	3
14		Przestępczość z wyłączeniem zdarzeń drogowych	osoby	stymulanta	0	0	1	4	0	0	4	3	0	4	1	1
15		Przestępczość ogółem w stosunku do liczby mieszkańców	%	stymulanta	0	0	0,2	0,47	0,63	0,55	0,67	0,59	0	0,65	0,56	0,55
16		Przestępczość z wyłączeniem zdarzeń drogowych w stosunku do liczby mieszkańców	%	stymulanta	0	0	0,2	0,38	0	0	0,67	0,25	0	0,12	0,14	0,12
17	niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	Frekwencja w wyborach do sejmiku 2015 r.	%	destymulanta	46,53	42,71	42,71	47,23	49,18	49,18	40,2	52,63	48,66	49,19	40,2	47,23
18	ubóstwo	Stypendia dla uczniów	osoby	stymulanta	42	12	12	27	17	16	73	31	49	99	65	31
19		Udział procentowy stypendiów	%	stymulanta	9,48	2,71	2,71	6,09	3,84	3,61	16,48	7	11,06	22,35	14,67	7
20		Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS	rodziny	stymulanta	29	13	10	34	17	17	31	28	29	105	36	29
21		Liczba osób korzystających z opieki GOPS	osoby	stymulanta	140	57	42	132	65	65	143	123	136	421	176	132
22		Liczba osób korzystających z opieki GOPS w stosunku do liczby mieszkańców	%	stymulanta	20,53	16,62	8,61	12,38	13,68	11,95	23,79	10,37	22,48	12,97	24,51	13,68
23	negatywne zjawiska gospodarcze	Liczba firm	liczba	destymulanta	43	15	17	90	24	30	23	97	20	236	30	30
24	negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne	Przylączy sieci wodociągowej	liczba przyłączy	destymulanta	3	57	105	241	0	3	15	119	17	608	0	17
25		Przylączy sieci kanalizacyjnej	liczba przyłączy	destymulanta	0	0	0	0	0	0	0	162	0	599	0	0
26		Migracje mieszkańców	osoby	destymulanta	60	-5	-14	-25	26	1	-20	76	42	110	78	26,0
27	negatywne zjawiska techniczne	Liczba obiektów zabytkowych	liczba	stymulanta	1	5	4	18	3	4	1	16	5	32	10	5
28	nd	Wskaźnik istotności obszaru dla rozwoju lokalnego gminy	%	nd	0,06	0,03	0,05	0,13	0,05	0,06	0,03	0,16	0,06	0,32	0,05	

*Wskaźniki obliczone w stosunku do liczby mieszkańców odnoszą wartość danego czynnika w stosunku do liczby mieszkańców danego sołectwa

Wilczyce	Wola Skrzydląska	Przenoża	Skrzydlna	Gruszowiec	Porąbka	Półreczek	Jurków	Stróża	Dobra	Chyżówki
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	0
0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1
1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1
0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	1
1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1
0	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0
0	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0
0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1
0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0
0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1
0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1
1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	1
1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1
1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1
0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0
1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1
8	9	9	10	6	7	21	9	6	13	12
0,48	0,27	0,45	1,30	0,30	0,42	0,63	1,44	0,36	4,16	0,60

Suma
Wskaźnik
statystyczny
sołectwa

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Załącznik do
Uchwały Nr XXXI/208/17
Rady Gminy Dobra
z dnia 14 marca 2017 r.

Tabela 30. Wartość wskaźnika syntetycznego degradacji sołectw

I.p.	Sołectwo	Wss
1	Dobra	4,16
2	Jurków	1,44
3	Skrzydlna	1,30
4	Pótrzeczki	0,63
5	Chyszówki	0,60
6	Wilczyce	0,48
7	Przenosza	0,45
8	Porąbka	0,42
9	Stróża	0,36
10	Gruszowiec	0,30
11	Wola Skrzydlańska	0,27

Źródło: opracowanie własne.

III. WYZNACZENIE GRANIC OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

Na potrzeby wytyczenia precyzyjnych granic obszaru zdegradowanego opracowano wskaźnik narażenia mieszkańców gminy na zjawiska kryzysowe (W_{nm}). W tym celu powierzchnię sołectw o najwyższej wartości wskaźnika W_{ss} podzielono na jednostki analityczne o powierzchni 1 ha (kwadrat o boku 100 m), a następnie zliczono liczbę mieszkańców dla każdej z nich. Wskaźnik narażenia mieszkańców określono, jako iloczyn sumy mieszkańców danej jednostki analitycznej (M) oraz wartości wskaźnika syntetycznego degradacji dla danego sołectwa (W_{ss}):

$$W_{nm} = M \times W_{ss}$$

Gdzie:

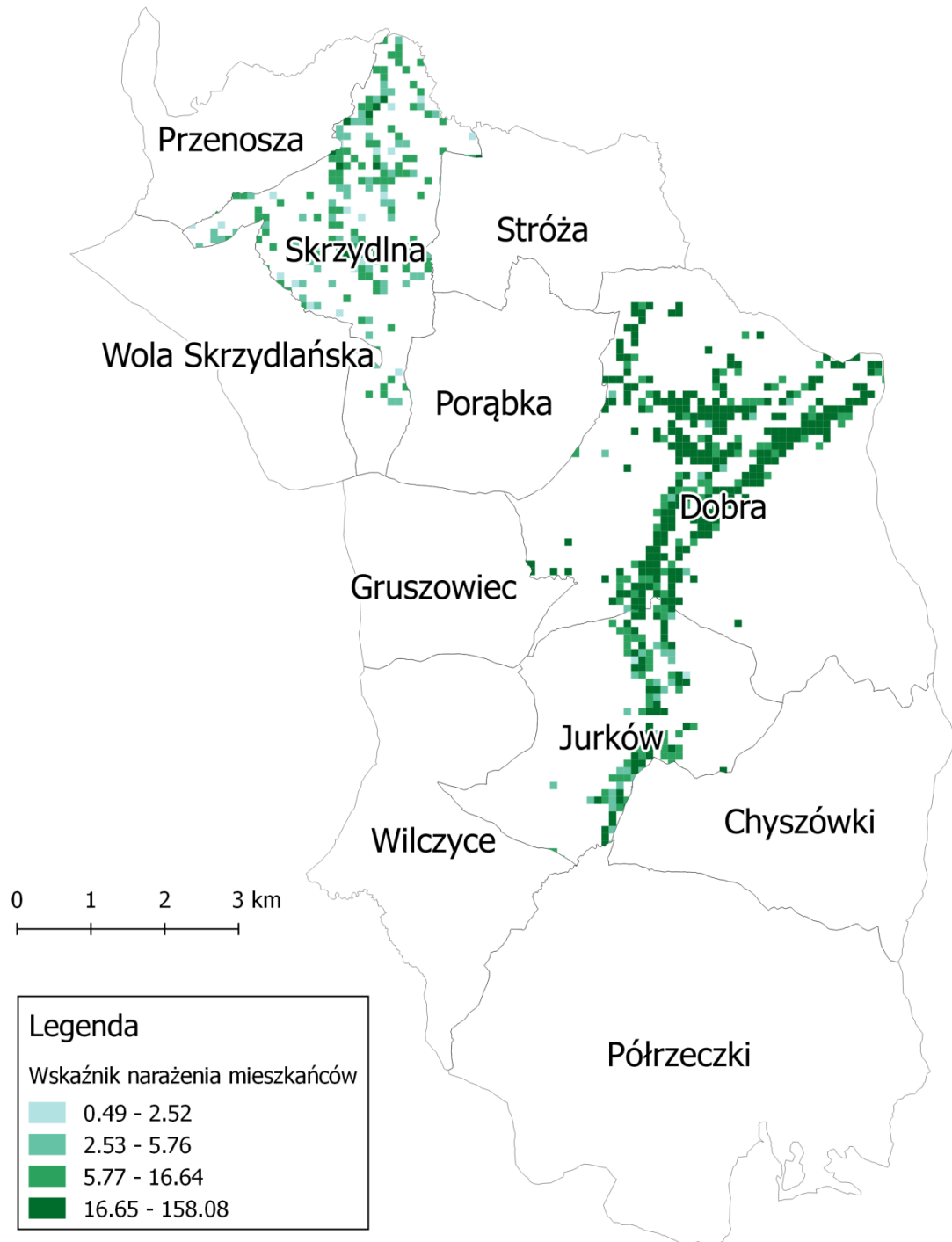
W_{nm} – wskaźnik narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe. W gminie Dobra przyjmuje wartości od 0,49 do 158,08. Im wyższa wartość wskaźnika tym większe zagrożenie mieszkańców zjawiskami kryzysowymi.

M – liczba mieszkańców w danej jednostce analitycznej;

W_{ss} – wskaźnik syntetyczny stopnia degradacji danego sołectwa.

Gmina Dobra

- rozkład wartości wskaźnika narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe
w przestrzeni gminy

Dokonano obliczeń wskaźnika narażenia mieszkańców dla wszystkich zamieszkałych jednostek analitycznych gminy Dobra – łącznie 12 151 jednostek. Ze względów technicznych w niniejszym opracowaniu nie załączono uzyskanych wartości wskaźnika w postaci tabelarycznej. Rozkład Wnm w przestrzeni gminy przedstawiono za pomocą kartogramu.

Na podstawie obliczonych wartości wskaźników wytyczono granice obszaru zdegradowanego.

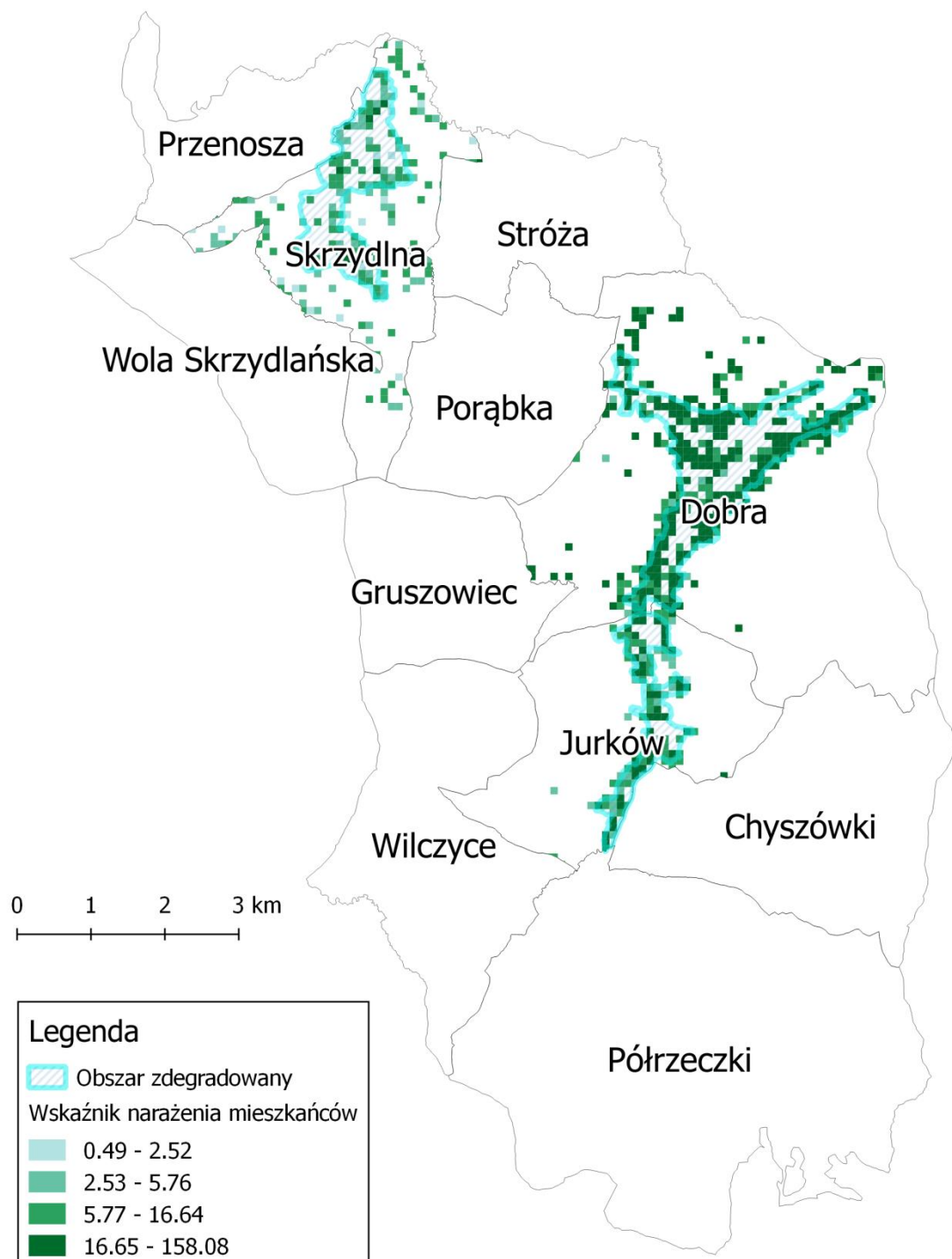
Wyznaczono trzy podobszary zdegradowane:

- **Dobra** (obszar zdegradowany obejmuje 325,375 ha),
- **Jurków** (obszar zdegradowany obejmuje 115,264 ha).
- **Skrzydlna** (obszar zdegradowany obejmuje 203,632 ha),

Obszar zdegradowany obejmuje łącznie powierzchnię ok. 644,27 ha (6% powierzchni gminy) i jest zamieszkiwany przez 4 045 osób (41 % mieszkańców gminy).

Gmina Dobra

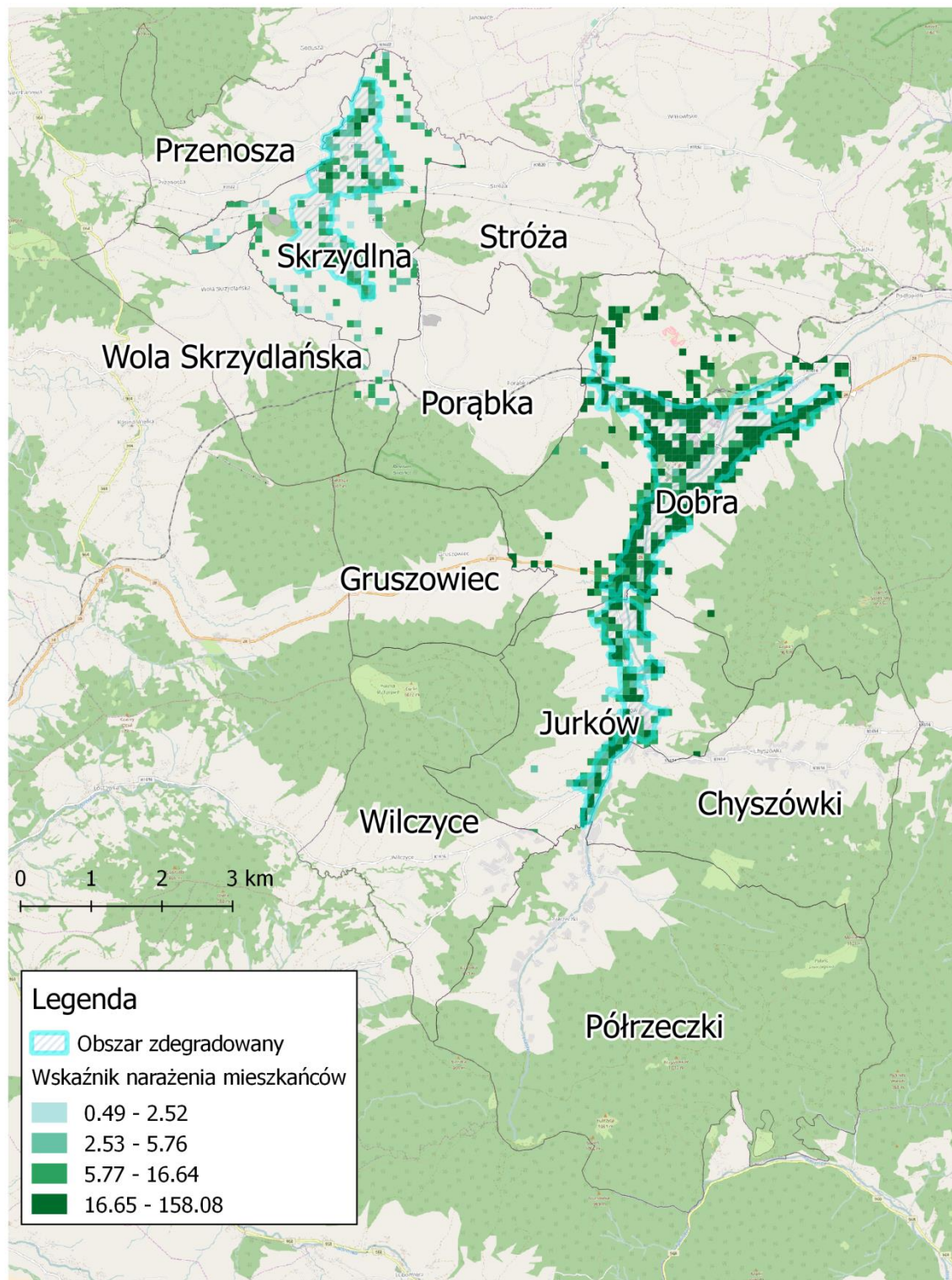
- granice obszaru zdegradowanego na tle wskaźnika narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe

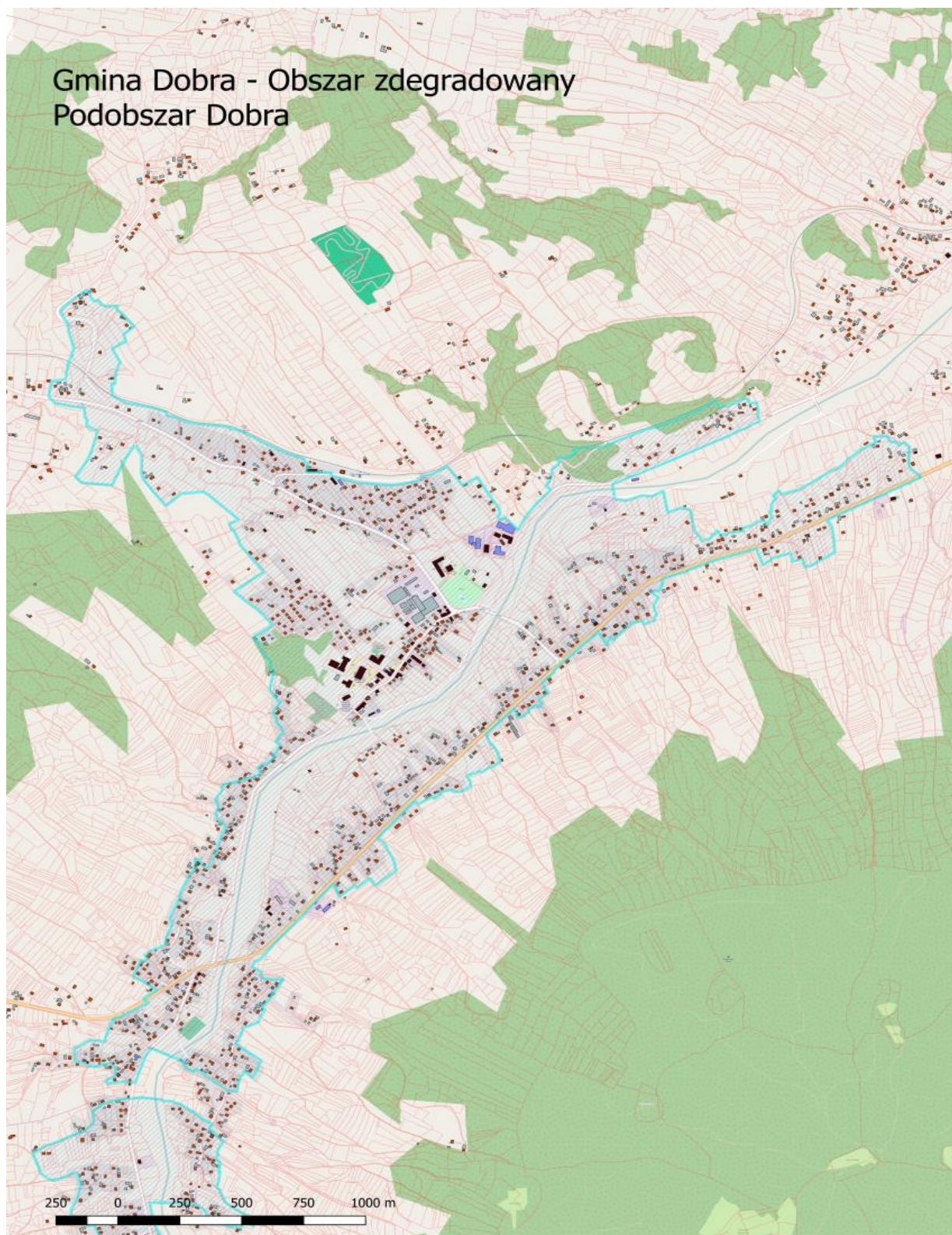

Gmina Dobra

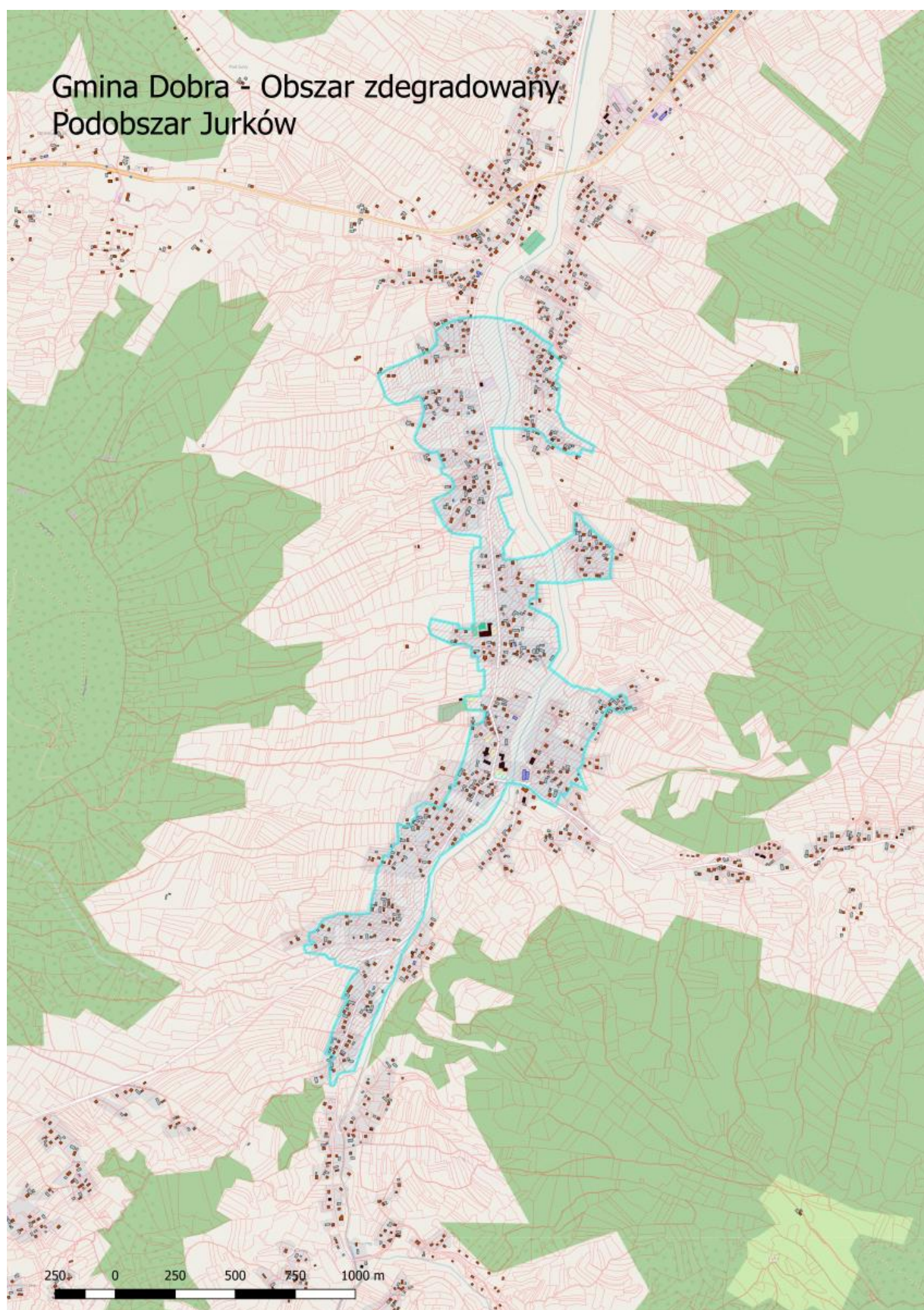
- granice obszaru zdegradowanego na tle wskaźnika narażenia mieszkańców na zjawiska kryzysowe

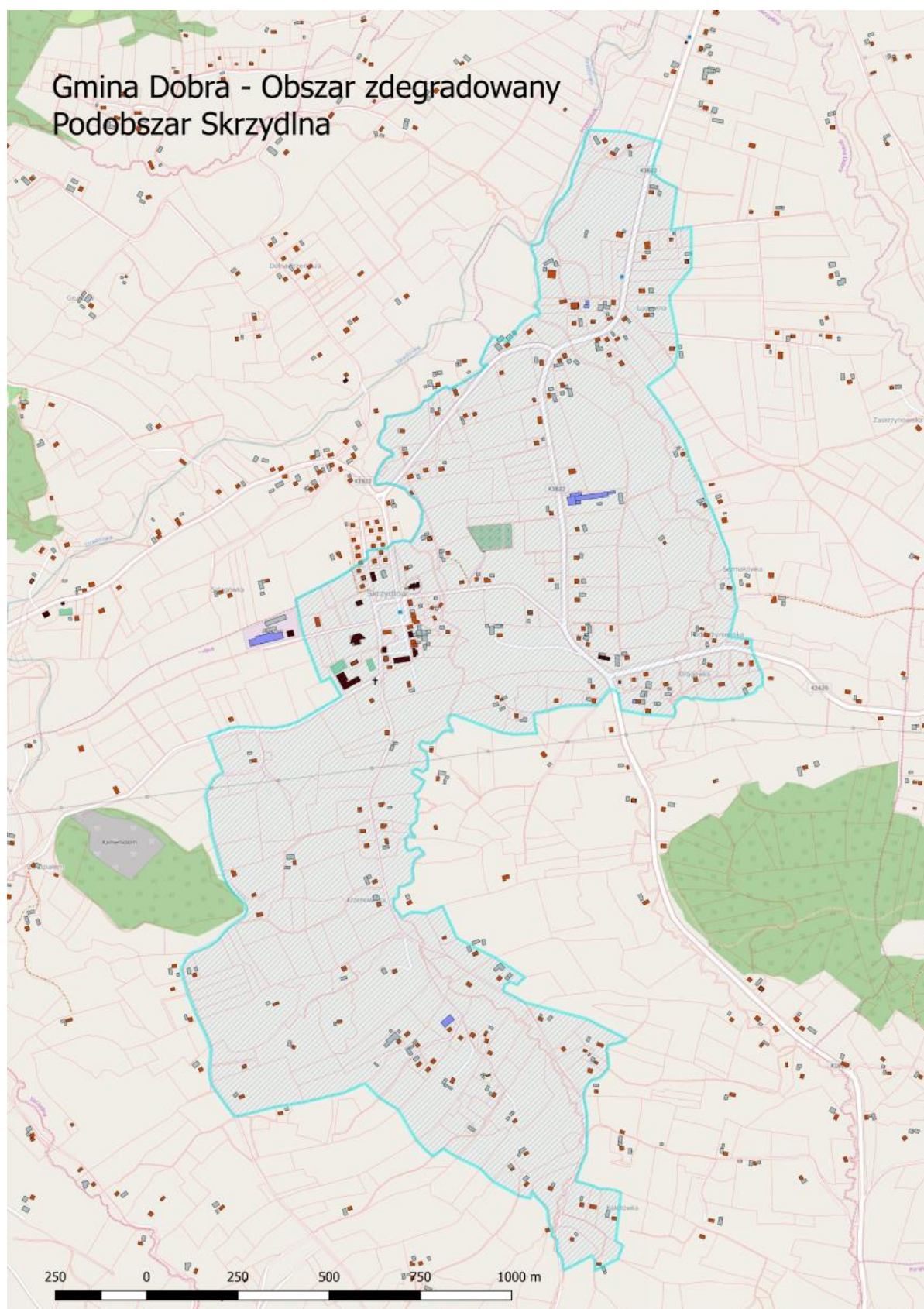

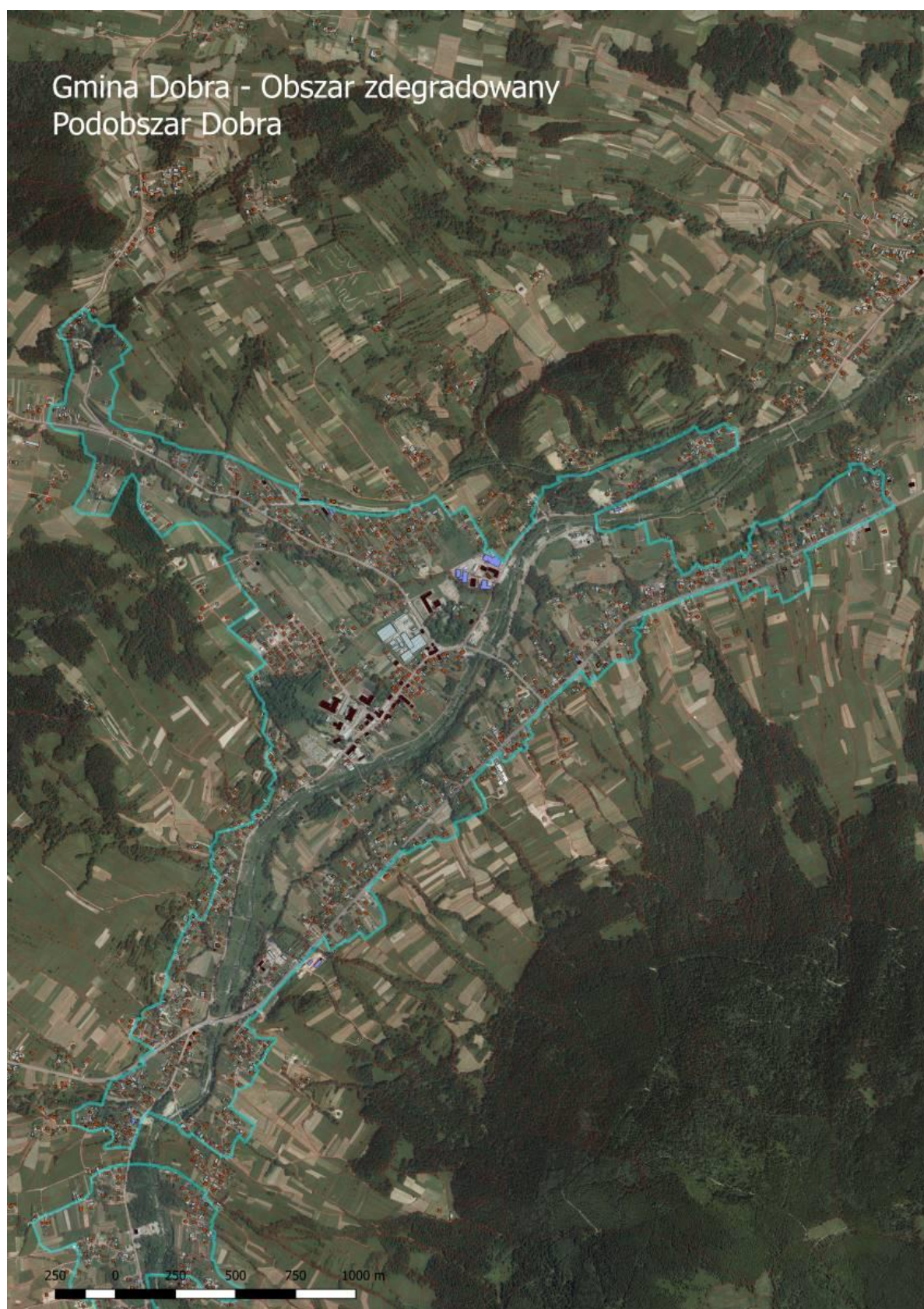

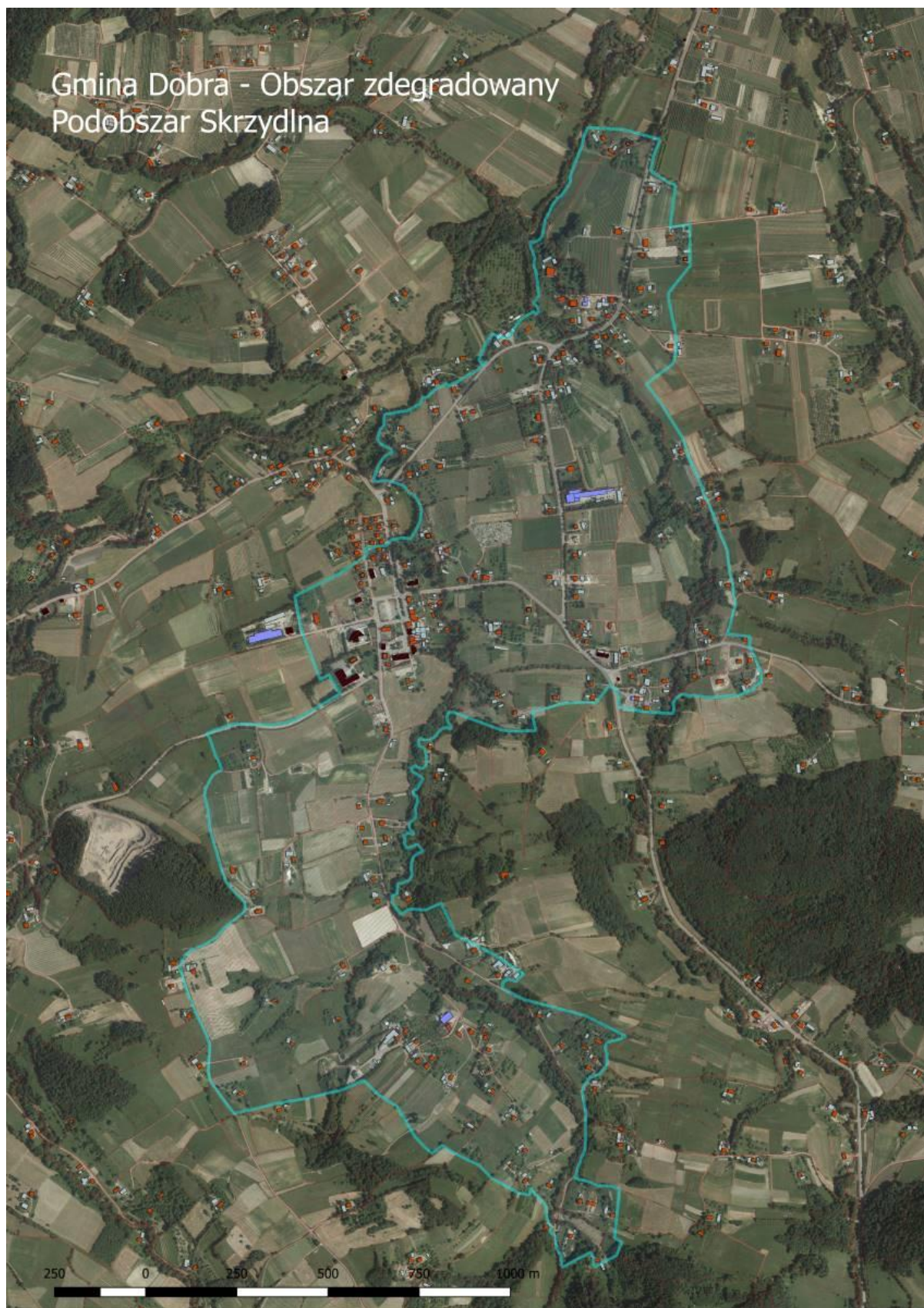

Źródła map: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Dobra, Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (CODGiK), serwisu www.geoportal.gov.pl, OpenStreetMap.

Należy przyjąć, że zdegradowany obszar przedstawiony w niniejszej diagnozie, wynika z kompilacji kilku elementów diagnozy:

- danych ilościowych obrazujących potencjał gospodarczy, społeczny, przestrzenny i środowiskowy gminy Dobra w ujęciu dynamicznym oraz w odniesieniu do pozostałych gmin powiatu limanowskiego oraz danych regionalnych i ogólnokrajowych;
- analizy zapisów podstawowych dokumentów planistycznych poziomu lokalnego, regionalnego i centralnego;
- analizy rozkładu przestrzennego kluczowych zjawisk w gminie Dobra w podziale na sołectwa.

Diagnozy dokonano zgodnie z zasadami przewidzianymi w ramach ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r., uwzględniając pożądane metody badawcze, jak również opierając wnioski na wynikach, które opracowano z wykorzystaniem ram formalnych narzuconych przez ten akt prawny.

Biorąc pod uwagę przeanalizowane dane, jak również głosy mieszkańców gminy Dobra (pozyskane podczas spotkań konsultacyjnych oraz poprzez ankiety) wyłonił się obraz gminy, której zabudowania są rozproszone, a miejsca koncentrujące dynamiczne zjawiska społeczno-gospodarcze w całej gminie mają charakter punktowy. Wynika to z faktu, iż ukształtowanie terenu w gminie sprzyja rozwojowi zabudowy rozproszonej, względy historyczne decydują o charakterystycznym dla gminy Dobra typie zabudowy rozproszonej, a także determinują to najbardziej drożne ciągi komunikacyjne, wokół których zbudowane są centra handlu i usług oraz wiele gospodarstw domowych.

Analizując przedstawione powyżej dane w oparciu o wspomniane kryteria ustawowe należy zauważyć, że miejscami o największej koncentracji procesów społeczno-gospodarczych i przestrzennych są sołectwa: Dobra, Skrzydlna i Jurków. Intuicyjne konstatacje autorów diagnozy i mieszkańców gminy Dobra, zostały potwierdzone obiektywnymi analizami ilościowymi, z których wynika – przy zastosowaniu syntetycznego wskaźnika dla obliczenia wartości obszaru zdegradowanego – że obszar ten przebiega właśnie przez te trzy sołectwa w miejscach o ponadprzeciętnie wysokiej koncentracji potencjału. Mamy bowiem do czynienia z dwoma zjawiskami zachodzącym na tym terytorium równolegle: wysokiemu poziomowi koncentracji potencjału społeczno-gospodarczego towarzyszy relatywnie duży odsetek zjawisk o charakterze negatywnym, szczegółowo opisanych w niniejszej diagnozie. Wynika to z faktu, iż nagromadzenie zjawisk społeczno-gospodarczych, wywołuje zjawisko polaryzacji potencjału.

Przy wyznaczaniu obszaru rewitalizacji wzięto pod uwagę jeszcze jeden bardzo ważny czynnik: ze zdegradowanym terenem należy wiązać nadzieję, że jego rewitalizacja stanie się impulsem do rozwoju dla całej gminy, a zatem należy szukać takich obszarów, które mogą stać się motorem napędowym dla rozwoju gminy Dobra. Należy więc wskazać, że nie całe sołectwa, przez które przechodzi proponowany obszar zdegradowany posiadają taki potencjał, zatem obejmuje on centralne z punktu widzenia społeczno-gospodarczego rozwoju miejsca wskazanych sołectw.

Podstawą do wytyczenia granic obszaru rewitalizacji była jednostka analityczna GRID. W celu precyzyjnej delimitacji obszaru obliczono syntetyczny wskaźnik koncentracji problemów społecznych. Wskaźnik opracowano na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wartość wskaźnika syntetycznego opracowano na podstawie zsumowanej wartości wskaźników cząstkowych poddając dane normalizacji za pomocą metody min-max.

Lista wskaźników cząstkowych do opracowania wskaźnika syntetycznego przedstawia się następująco:

- Świadczenia wychowawcze,
- Zasiłek dla opiekuna,
- Dodatki mieszkaniowe,
- Świadczenia rodzicielskie,
- Fundusz alimentacyjny,
- Dożywianie dzieci w szkole,
- Zasiłek celowy,
- Zasiłek na zakup posiłku lub żywności,
- Składka FUZ,
- Składka ZUS,
- Zasiłek okresowy,
- Zasiłek stały,
- Zasiłek rodzinny z dodatkami.

Wskaźnik koncentracji problemów społecznych w gminie Dobra przyjmował wartości od 0,06 do 4,22. Ze względów technicznych, oraz w celu zapobieżenia stygmatyzacji osób zamieszkujących poszczególne jednostki analityczne GRID nie zamieszczono w niniejszym opracowaniu szczegółowego kartogramu przedstawiającego rozkład wartości wskaźnika w przestrzeni Gminy. Granice obszaru rewitalizacji poprowadzono obejmując GRIDy o ponadprzeciętnych wartościach wskaźnika koncentracji problemów społecznych (na podstawie wartości mediany) leżących w granicach obszaru zdegradowanego oraz uwzględniając w miarę możliwości przebieg granic działek ewidencyjnych, linii drogowych, naturalnego ukształtowania terenu itp. Wyznaczając granice uwzględniano również opinie uzyskane w wyniku analiz jakościowych (konsultacje, ankiety, warsztaty). Charakterystyka obszaru zdegradowanego i rewitalizacji została przedstawiona w tabeli.

Tabela 31. Mieszkańcy i powierzchnia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji

	Mieszkańcy*		Powierzchnia	
	Liczba	Procent	ha	Procent
Gmina:	9 954	100	10 905,00	100
Obszar zdegradowany				
Podobszary:				
Jurków	1026	10	115,26	1
Dobra	2389	24	325,38	3
Skrzydlna	630	6	203,63	2
Obszar zdegradowany suma:	4045	41	644,27	6
Obszar rewitalizacji				
Podobszary:				
Jurków	680	7	73,70	1
Dobra	1688	17	242,54	2
Skrzydlna	239	2	79,80	1
Obszar rewitalizacji suma:	2607	26	396,03	4

*Dane UG Dobra na dzień 11.05.2016

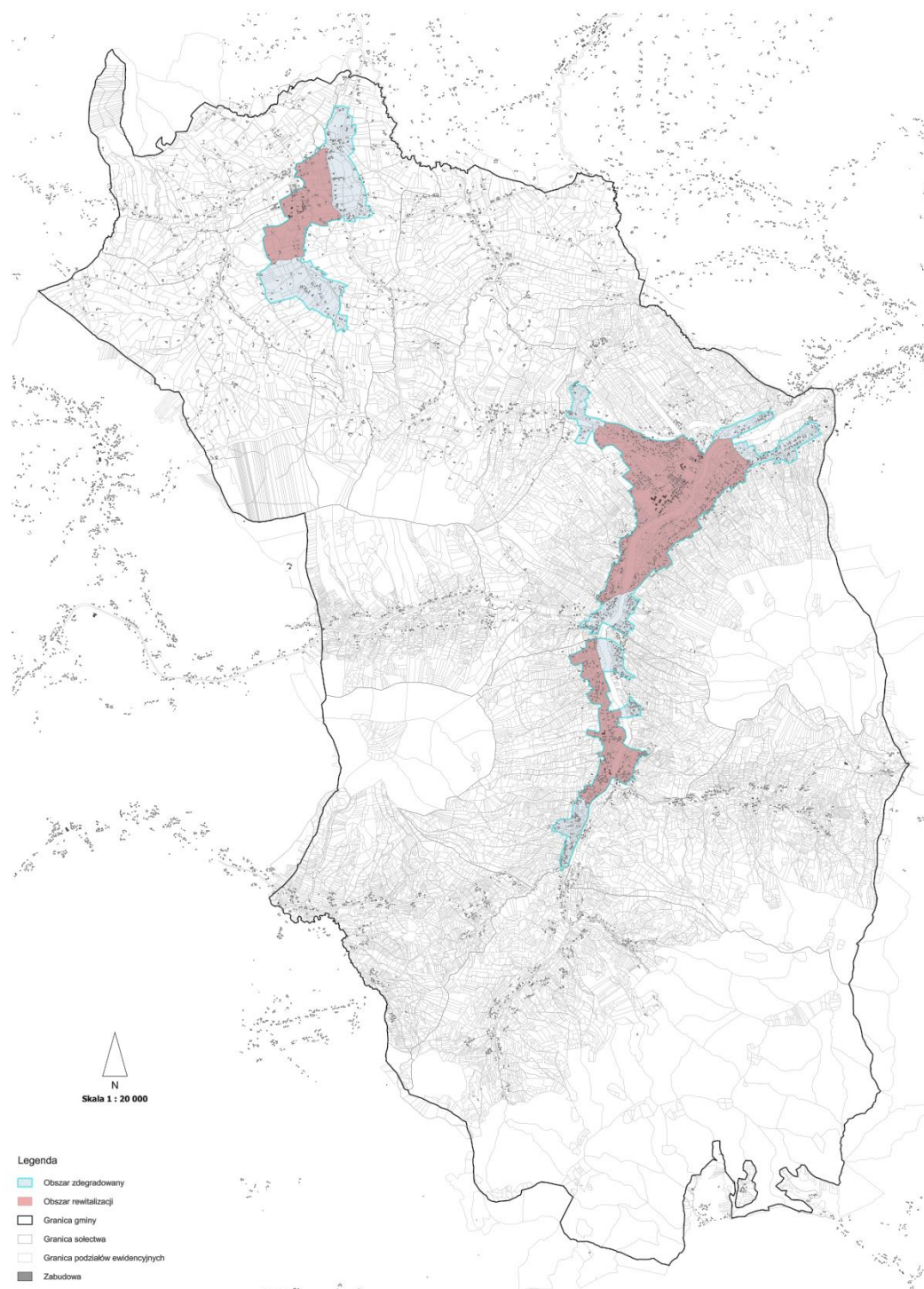
Różnica w wartości sumy procentowej liczby mieszkańców obszaru zdegradowanego wynika z zaokrąglenia danych do liczb całkowitych.

Źródło: opracowanie własne.

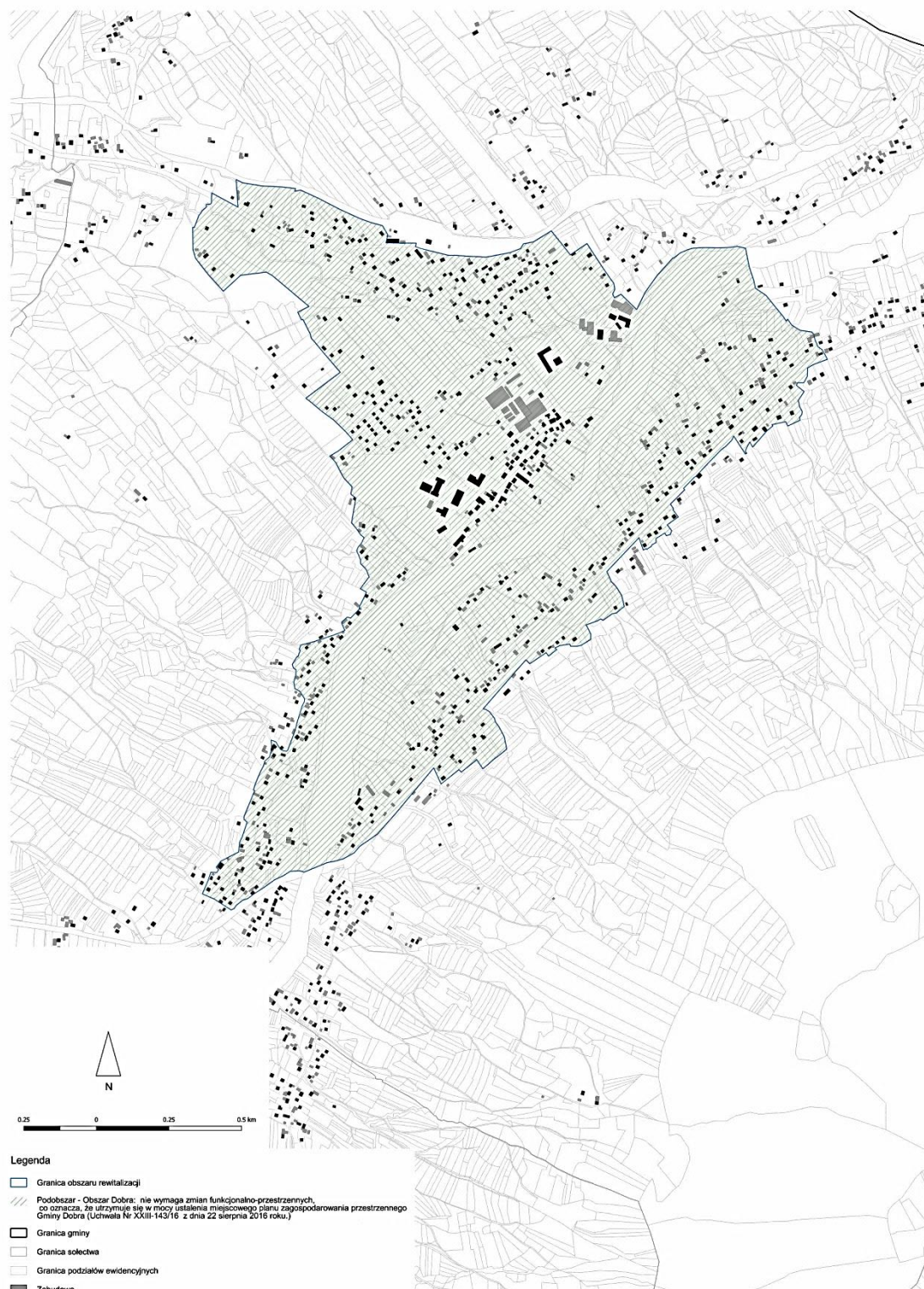
Mapa ukazująca podobszary rewitalizacji pokazane na tle całej gminy oraz obszaru zdegradowanego została zamieszczona poniżej. Następnie przedstawiono szczegółowe mapy ukazujące poszczególne podobszary rewitalizacji. Mapy w wyższej rozdzielczości znajdują się w załącznikach.

Gmina Dobra - obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Rys. 8. Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji w Gminie Dobra

Gmina Dobra - obszar rewitalizacji
Podobszar Dobra

Rys. 9. Zmiany funkcjonalno-przestrzenne obszaru rewitalizacji Podobszaru Dobra

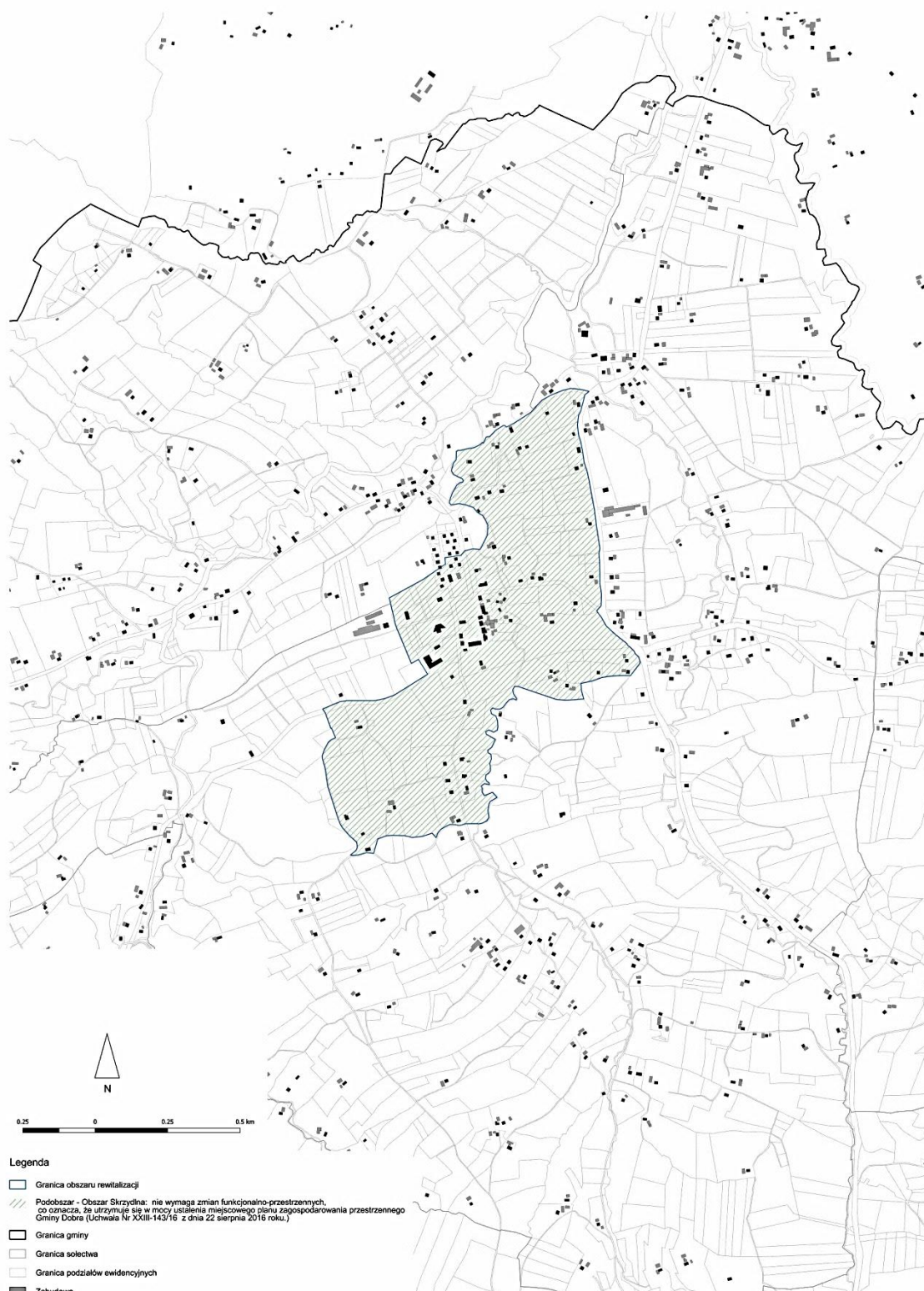

Gmina Dobra - obszar rewitalizacji
Podobszar Jurków

Rys. 10. Zmiany funkcjonalno-przestrzenne obszaru rewitalizacji Podobszaru Jurków.

Gmina Dobra - obszar rewitalizacji
Podobszar Skrzydlina

Rys. 11. Zmiany funkcjonalno-przestrzenne obszaru rewitalizacji Podobszaru Skrzydlina

IV. DOKUMENTY PLANISTYCZNE – ANALIZA W KONTEKŚCIE ZDIAGNOZOWANIA OBSZARÓW PROBLEMOWYCH GMINY DOBRA

Poniżej dokonano analizy najważniejszych dokumentów planistycznych szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego. Analiza w przypadku każdego z dokumentów szczebla centralnego i regionalnego miała na celu wykazać ewentualne sprzeczności z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Dobra. W przypadku każdego z dokumentów zamieszczono kluczowe informacje, które dowodzą zgodności planowanych kierunków działań w gminie Dobra w ramach programu rewitalizacji oraz, co więcej, że planowane działania wpisują się w założenia poczynione w Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020, Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Małopolskiego 2014-2020, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 i koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Dodatkowo, analizowano dokumenty gminne pod kątem ewentualnej sprzeczności z zapisami GPR dla gminy Dobra, ale również analizowano zapisy w częściach diagnostycznych tych dokumentów (Strategia Rozwoju gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych), aby ewentualnie ujawnić zjawiska dysfunkcyjne, stanowiące słabe strony gminy Dobra z gospodarczego, społecznego, technicznego czy też kulturowego punktu widzenia. Stanowi to podstawę do dalszych analiz przestrzennych, które zostały przeprowadzone na potrzeby niniejszego dokumentu.

A. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego jest jednym z najistotniejszych dokumentów uchwalanych przez wojewódzki samorząd regionalny, który swoimi zapisami określa obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni regionalnej. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego została przyjęta Uchwałą Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 r. i stanowi ona aktualizację założeń dotychczasowej polityki, która została zredefiniowana i rozwinęta. Po analizie obecnej sytuacji władze województwa małopolskiego w kategorii wyzwań stawiają zagadnienia związane m.in. z kapitałem intelektualnym i gospodarką wiedzy, dziedzictwem regionalnym, kulturą i turystyką, infrastrukturą komunikacyjną, obszarami funkcjonalnymi na poziomie regionalnym, małymi i średnimi miastami oraz obszarami wiejskimi, bezpieczeństwem i zarządzaniem rozwojem województwa. Określona została też wizja Małopolski w 2020 r., aby stała się „atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i spędzania czasu wolnego, europejskim regionem wiedzy i aktywności, silnymi wartościami uniwersalnymi, tożsamością i aspiracją swoich mieszkańców, świadomie czerpiącym z dziedzictwa i przestrzeni regionalnej, tworzącymi szanse na rozwój ludzi i nowoczesnej gospodarki”. Cel główny strategii został z kolei zdefiniowany, jako „efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim”. Ma być on realizowany w takich obszarach, jak:

1. Gospodarka wiedzy i aktywności.
2. Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego.
3. Infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej.
4. Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony.
5. Rozwój miast i terenów wiejskich.

6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne.
7. Zarządzanie rozwojem województwa.

Szczególnie istotne dla rozwoju gminy Dobra jest działanie w Obszarze 5., gdyż zakłada ono wsparcie na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Według diagnozy zawartej w omawianym poniżej KSRR, jednym z najpoważniejszych problemów dotyczących przestrzeni regionalną jest polaryzacja potencjału społeczno-gospodarczego, która oznacza rozwijanie się silnych gospodarczo ośrodków miejskich kosztem obszarów wiejskich. Przejawia się to przede wszystkim poprzez erozję zasobów ludzkich, która wprost prowadzi do osłabiania bazy podatkowej. Mniejsze wpływy do budżetów gmin skutkują z kolei mniejszą aktywnością inwestycyjną w szczególności w zakresie budownictwa mieszkaniowego i infrastruktury komunalnej, a negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze pogłębiają rozmaite dysfunkcje, na które odpowiedzią są między innymi działania rewitalizacyjne.

B. Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Program, który jest jednym z głównych zakładanych źródeł finansowania GPR, stanowi realizację Strategii „Europa 2020” oraz Umowy Partnerstwa. Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego składa się z dwunastu osi priorytetowych, gdzie każda posiada swój cel główny:

1. Gospodarka Wiedzy

Cel: „wzrost innowacyjności gospodarki regionalnej, wyrażający się głównie zwiększeniem nakładów na działalność badawczo-rozwojową”.

2. Cyfrowa Małopolska

Cel: „zwiększenie poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie udostępniania zasobów i realizacji zadań publicznych”.

3. Przedsiębiorcza Małopolska

Cel: „budowanie i wzmacnianie pozycji konkurencyjnej sektora MŚP”.

4. Regionalna Polityka Energetyczna

Cel: „stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju w regionie uwzględniającego aspekty nowoczesnego sektora energetycznego oraz sektora transportu miejskiego, zapewniającego bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców regionu oraz poprawę jakości ich życia, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska”.

5. Ochrona środowiska

Cel: „wzmocnienie stanu bezpieczeństwa ekologicznego regionu z zachowaniem zasad równowagi pomiędzy poprawą stanu środowiska, racjonalnym użytkowaniem zasobów naturalnych oraz minimalizowaniem niekorzystnych oddziaływań na środowisko i jego zasoby”.

6. Dziedzictwo regionalne

Cel: „podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa regionalnego”.

7. Infrastruktura transportowa

Cel: „tworzenie nowoczesnego systemu transportowego efektywnie zaspokajającego potrzeby rozwoju gospodarczego oraz adekwatnego do potrzeb mobilnego społeczeństwa, poprzez rozwój infrastruktury transportowej sprzyjającej konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej regionu, przyczyniającej się do ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko”.

8. Rynek Pracy

Cel: „szeroko rozumiane wsparcie zatrudnienia na regionalnym rynku pracy”.

9. Region Spójny Społecznie

Cel: „wzrost spójności wewnątrzregionalnej w wymiarze społecznym i zdrowotnym”.

10. Wiedza i kompetencje

Cel: „rozwój kapitału intelektualnego mieszkańców jako podstawa budowania silnej pozycji regionu”.

11. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej

Cel: „ograniczenie problemów społecznych w miastach i na obszarach wiejskich”.

12. Infrastruktura społeczna

Cel: „zwiększona dostępność do wybranych usług społecznych w zakresie ochrony zdrowia i edukacji”.

13. Pomoc techniczna (EFS)

Cel: „zapewnienie skutecznej i efektywnej realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020”.

W opisywanym dokumencie procesowi rewitalizacji została poświęcona cała oś 11. Zakłada ona, że istnieją tereny w jakiś sposób zniszczone, zaniedbane, w których często można zaobserwować zjawisko wykluczenia społecznego. Dlatego przewiduje się przeprowadzanie kompleksowej odnowy społecznej, gospodarczej i przestrzennej w oparciu właśnie o lokalne programy rewitalizacji. Wsparcie ma zostać udzielone z dwóch funduszy: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego. Środki z obu funduszy zapewnią wsparcie m.in. projektów miękkich, związanych ze społeczeństwem, ale też na działania związane z gospodarką i przestrzenią. W ramach innych osi priorytetowych tego programu, możliwe będzie wsparcie działań o charakterze rewitalizacyjnym, finansowanych ze środków EFRR, szczególnie, jeżeli chodzi o tworzenie i rozwój stref aktywności gospodarczej, lokowanych na terenach typu *brownfield*, wzrost efektywności energetycznej budynków, rekultywację terenów zniszczonych i przekształcenie ich na cele środowiskowe. Działania w danym obszarze będą obejmować realizację projektów dotyczących przestrzeni publicznej, obiektów użyteczności publicznej, aktywności mających na celu ożywienie gospodarcze odnawianych obszarów, zabudowy mieszkaniowej ze szczególnym uwzględnieniem części wspólnych i modernizacji energetycznej budynków, lokalnej infrastruktury społecznej, inwestycji drogowych.

C. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020) został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej, w szczególności *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005* oraz aktów delegowanych i wykonawczych Komisji Europejskiej. Zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „*Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego.

Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie¹⁰:

1. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
2. Poprawę konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
3. Poprawę organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
4. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
6. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

W odniesieniu do GPR Dobra, szczególnego znaczenia nabierają działania wynikające z dwóch ostatnich Priorytetów, których operacjonalizacja może również dotyczyć działań o charakterze rewitalizacyjnym. W kontekście rewitalizacji w ogóle, bez odnoszenia do konkretnego przypadku, istotne wydają się być działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez inwestycję w infrastrukturę ograniczającą emisję szkodliwych substancji do atmosfery. Po drugie w ramach PROW, istnieją możliwe do podjęcia działania zmierzające do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej poprzez projekty działające na rzecz ograniczenia zjawisk gospodarczo niekorzystnych wynikających z utrwalania się zjawisk dysfunkcyjnych: bezrobocia, biedy, przestępczości, etc. Jednocześnie PROW wspiera rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, co wpisuje się w założenia GPR Dobra. Warto w tym miejscu zauważyć, że w pozostałych fragmentach GPR Dobra oraz PROW mają charakter niesprzeczny. Wynika to ponieważ z rozłączności analizowanych treści. Podsumowując, biorąc pod uwagę działania określone przez priorytet 5 i 6 warto zaznaczyć, że analizowane dokumenty są spójne

D. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) to rządowa wizja rozwoju polskich regionów do 2020 roku. Określa najważniejsze wyzwania, założenia i cele polityki regionalnej państwa. Dokument ten został przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.

Układ celów polityki regionalnej zawarty w KSRR uwzględnia szanse i zagrożenia wynikające z przestrzennego charakteru procesów rozwojowych zidentyfikowanych w części diagnostycznej i jest odpowiedzią na zdefiniowane wcześniej wyzwania:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”).

---

¹⁰ <http://www.minrol.gov.pl/Wsparcie-rolnictwa/Program-Rozwoju-Obszarow-Wiejskich-2014-2020> [data dostępu: 23.07.2016]

2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Istotnego znaczenia w kontekście GPR Dobra nabierają działania zaplanowane w ramach Celu 1 KSRR. Zawarto w nim takie cele operacyjne jak: wspieranie rozwoju obszarów wiejskich (1.2.3.), wspieranie działań na rzecz specjalizacji terytorialnej (1.2.4), a także podnoszenie jakości infrastruktury komunikacyjnej (1.2.1). Wszystkie te działania mają pozytywny związek z działaniami planowanymi do realizacji w gminie Dobra w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Jak wskazano w wyzwaniach polityki regionalnej, w Polsce znajduje się wiele obszarów, które, pomimo znacznej na tle innych jednostek terytorialnych zamożności, utraciły w ostatnich latach na skutek zmian społeczno-gospodarczych możliwości wzrostu i kreowania zatrudnienia. Stało się w nich tak z powodu upadku tradycyjnego przemysłu, gwałtownej zmiany koniunktury na wytwarzane produkty i usługi, degradacji środowiska przyrodniczego czy też powiązanej z tymi procesami degradacji infrastruktury, w tym mieszkaniowej, a także dużego odpływu ludności.

E. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK)

Przyjęta przez Radę Ministrów w grudniu 2011 r. KPZK jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Koncepcja ta jest również częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski. Oznacza to, że KPZK 2030 wraz z długo- i średniookresową Strategią Rozwoju Kraju oraz z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi mają prezentować spójną wizję rozwoju Polski.

W KPZK zawarto następujące cele:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Analizując zarówno powyższe cele, jak i poniższe zapisy z KPZK widać spójność koncepcji tam zawartej z planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi w ramach GPR Dobra:

W ramach polityki przestrzennego zagospodarowania i polityki regionalnej restrukturyzacja obszarów wiejskich ma podstawowe znaczenie dla Polski. Niezbędne jest wzmacnianie potencjału rozwojowego obszarów wiejskich (także w wymiarze lokalnym: gminnym, powiatowym i subregionalnym) i rozszerzanie oferty lokalnych rynków pracy, z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych. Obszary wiejskie pełnią wiele funkcji o zasadniczym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju kraju zarówno w sferze produkcji (rolniczej i pozarolniczej), konsumpcji, jak i dostarczania dóbr publicznych; są miejscem życia, pracy i wypoczynku większości społeczeństwa. Jednocześnie na obszarach tych znajduje się zdecydowana większość form ochrony przyrody oraz prowadzone są różne rodzaje aktywności gospodarczej, z których najbardziej powszechne i charakterystyczne jest rolnictwo. Dlatego szczególnie istotne jest wspieranie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich z wykorzystywaniem ich potencjału endogenicznego [...]. Konieczne jest ułatwienie mieszkańcom dostosowania się do zmian strukturalnych poprzez wykorzystanie innych walorów tych obszarów (np. w zakresie ekologii, rozwoju turystyki, produkcji energii w oparciu o lokalne źródła surowców) i zwiększenie możliwości znalezienia zatrudnienia w bardziej produktywnych sektorach gospodarki. Nastąpi to dzięki wsparciu rozwoju zasobów ludzkich, kapitału społecznego oraz inwestycji w infrastrukturę techniczną (transportową, telekomunikacyjną, energetyczną oraz ochrony środowiska) i społeczną. Ważnym elementem działań restrukturyzacyjnych są te ukierunkowane na wzrost roli i jakości działania instytucji publicznych (w tym administracji), obsługujących procesy restrukturyzacyjne oraz służące pobudzaniu aktywności i budowaniu partnerstwa pomiędzy różnymi grupami społecznymi¹¹.

F. Strategia rozwoju gminy Dobra na lata 2014-2024

Strategia rozwoju gminy Dobra została uchwalona w dniu 7 listopada 2014 r. W toku analizy części diagnostycznej strategii rozwoju, jak i analizy SWOT, zdiagnozowano następujące bariery rozwoju społeczno-gospodarczego:

Problemy społeczne

- 1) duże znaczenie emigracji zarobkowej (Europa Zachodnia) w tym młodych ludzi z dziećmi (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 2) duży udział rodzin z niezarobkowymi źródłami dochodów (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 3) funkcjonowanie w tzw. *szarej strefie* – ograniczanie legalnego zatrudnienia w lokalnych firmach (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 4) przypadki zakłócania spokoju i porządku publicznego wraz z niszczeniem mienia publicznego (przeważnie w miejscach, gdzie odbywają się wydarzenia kulturalne);

---

¹¹ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Załącznik do Uchwały Rady Ministrów nr 239 z dnia 13 grudnia 2011.

- 5) występujące przypadki i zagrożenia związane z niedożywaniem dzieci i osób dorosłych (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 6) wzrastająca liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 7) niewystarczające działania związane z krzewieniem kultury i tradycji ludowych wśród dzieci i młodzieży (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 8) niewystarczające uznanie dla osób aktywnych na rzecz własnego środowiska (np. ze strony władz);
- 9) niepełna integracja pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w Gminie;
- 10) niska aktywność części organizacji pozarządowych (najbardziej aktywne są: OSP, kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich, kluby turystyczne, NGO realizujące swoją misję w obszarze pomocy społecznej);
- 11) niska aktywność mieszkańców w zakresie zapewniania/pozyskiwania dochodów (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 12) wzrastająca liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 13) przypadki wyłudzenia świadczeń z tyt. pomocy społecznej (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 14) niewiara mieszkańców w to, że można coś zrobić, osiągnąć (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 15) niski poziom wykształcenia ludności 50+ (nie ma wyróżnionych sołectw, gdzie problem ten by dominował);
- 16) brak lokalnych organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób niepełnosprawnych oraz osobami uzależnionymi od alkoholu (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 17) niewielka oferta pracy dla osób wykluczonych społecznie (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 18) niż demograficzny (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 19) wysoki poziom bezrobocia, zwłaszcza wśród kobiet (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 20) obserwowana ilość zjawisk marginalizacji niektórych grup społecznych (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 21) zjawisko wykluczenia cyfrowego (dotyczy względnie równomiernie terenu całej gminy);
- 22) prognozowany wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego, który już teraz jest nieznacznie wyższy od średniej dla PL i wynosi 60,9;
- 23) spadek liczby zawieranych małżeństw;
- 24) spadek liczby urodzeń;
- 25) ujemne saldo migracji w 2012 r.;
- 26) dość niski poziom kapitału ludzkiego – stosunkowo niskie wyniki egzaminu po szkole podstawowej i gimnazjalnego;
- 27) niższy standard zamieszkania od średniej krajowej mierzony liczbą m²/os. oraz liczby os./1 mieszkanie;
- 28) znaczny wzrost liczby i kwot wypłacanych dodatków mieszkaniowych;
- 29) nieznacznie niższy od średniej wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 ludności (17);
- 30) wysokie wskaźniki bezrobocia, w tym długotrwałego;
- 31) Gmina Dobra znajduje się na obszarze o średnim w Polsce zagrożeniu ubóstwem;

- 32) Udział procentowy osób korzystających z pomocy do ogólnej liczby osób ukazuje tendencję wzrostową; 6,8% ludności Gminy Dobra pozostaje trwale w złej sytuacji materialnej;
- 33) wzrost przestępczości kryminalnej w latach 2010-2013 – 8,56%/1000 mieszk.;
- 34) najwięcej wypadków i kolizji drogowych przy drodze K 28 /osiedla Rola, Krzyżowa i miejscowość Gruszowiec/.

Problemy gospodarcze

- 1) ograniczanie legalnego zatrudnienia w lokalnych firmach;
- 2) wskaźnik G (iloraz dochodów podatkowych gminy i liczby jej mieszkańców) o ok. połowę niższy niż średnia w regionie;
- 3) brak rozpoznawalności Gminy pod względem produktów/branży (np. stolarstwo);
- 4) niska kultura prowadzenia biznesu – kłopoty firm podwykonawców;
- 5) niska aktywność mieszkańców w zakresie zapewniania/pozyskiwania dochodów;
- 6) niewykorzystany potencjał produkcji ekologicznej;
- 7) niezbyt korzystna struktura wydatków i dochodów gminy (niski udział dochodów własnych i wydatków majątkowych);
- 8) ograniczone możliwości rozwoju przedsiębiorstw na dużą skalę ze względu na lokalizację (komunikacja, ukształtowanie terenu, brak przygotowanych terenów inwestycyjnych);
- 9) wzrastająca liczba osób zatrudnionych nielegalnie;
- 10) niewystarczający nadzór inwestorski nad inwestycjami gminnymi (w ocenie mieszkańców);
- 11) niski wskaźnik średniego wynagrodzenia w pow. limanowskim (75,2% śred. krajowej) i niska dynamika wzrostu;
- 12) bardzo wysoka stopa bezrobocia – pow. limanowski 17,9% w IV 2014 r.;
- 13) Wskaźnik liczebności firm (dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Dobra ma wartość niższą od notowanej w gminach wiejskich województwa małopolskiego i dla kraju;
- 14) brak dużych przedsiębiorstw – 95,52% mikroprzedsiębiorstw;
- 15) na terenie gminy brak jest usług pralniczych, szewskich i krawieckich.

Problemy środowiskowe

- 1) zagrożenie wylewaniem potoków związane z gwałtownymi opadami;
- 2) wzrost populacji bobrów i innych dzikich zwierząt (słabe zagospodarowanie brzegów rzek i użytków zielonych) – klęska ekologii;
- 3) zagrożenia ze strony bezpańskich psów;
- 4) okresowe braki wody pitnej w ujęciach prywatnych;
- 5) obniżający się poziom wód gruntowych;
- 6) zanieczyszczenie wód powierzchniowych ściekami bytowymi;
- 7) niewystarczające wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;
- 8) ograniczone możliwości rozwoju sieci kanalizacyjnej;
- 9) brak możliwości budowy przydomowych oczyszczalni ścieków (nieprzepuszczalne gleby);
- 10) zanieczyszczenie powietrza (niska emisja, ruch komunikacyjny, uwarunkowania lokalizacyjne – dolina);

- 11) ostoje nietoperzy Beskidu Wyspowego (11 enklaw głównie w kościołach) – potencjalne utrudnienia przy remontach;
- 12) głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza w Gminie Dobra są źródła rozproszone z sektora komunalno- bytowego, a także sektor tzw. „niskiej” emisji ze źródeł małych i niezorganizowanych, do których zalicza się głównie paleniska domowe, małe kotłownie, obiekty rzemieślniczo-usługowe oraz transport;
- 13) szczególnym zagrożeniem dla wód powierzchniowych jest brak systemu odprowadzania ścieków zakończonego sprawną oczyszczalnią.; głównym źródłem zanieczyszczeń bakteriologicznych jest wadliwa lokalizacja i brak właściwego zabezpieczenia gnojowic na terenach gospodarstw; poważnym zagrożeniem jest odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do gleby i do wód powierzchniowych;
- 14) zanieczyszczenia gleby – pyłowe pochodzące z palenisk domowych, komunikacji, oraz odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków bytowych bezpośrednio do gleb, a także rolnictwo z wykorzystaniem mechanicznych maszyn rolniczych;
- 15) zagrożenie pożarowe w Gminie Dobra stwarzają budynki placówek oświatowych w gminie, obiekty kościelne, zakłady stolarskie; zdaniem Nadleśniczego Nadleśnictwa Limanova zagrożenie pożarowe kompleksów leśnych jest niewielkie – szczególne zagrożenie dotyczy głównie śródleśnych polan porośniętych roślinnością trawiastą;
- 16) na terenie Gminy Dobra występują ciek wodne zagrażające powodzią, do których zaliczają się nieuregulowane potoki górskie, dopływy Łososiny, a są to:
  - a. miejscowość Pótrzczyki: potoki – Tromiska, Krzysztonów, dopływ Krzysztonowa spod Mogielicy, Siciarze (bez nazwy spod Łostówki),
  - b. miejscowość Jurków: potoki – Ćwilin , Rubasie – Urbasie, Zawady-Folwark, Judy – Czyrki, oś. Potok, Szyszenie – Pólkówka , Wróblówka
  - c. miejscowość Chyszówki : potok Chyszówki , Krawce – Lachy.
  - d. miejscowość Dobra – potok Gruszowiec, Madziarówka, Porąbka, Zimny Potok, Chochotowski.
  - e. zagrożenie stwarza również nieuregulowana Stradomka i jej dopływy tj. Potok Przenosza, Czarny Potok, potok Stróża. Wyżej wymienione potoki są w administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej i Małopolskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych.
- 17) najczęściej przyczyną powodzi są gwałtowne ulewy, a w mniejszym stopniu długotrwałe opady deszczu, które powodują niszczenie dróg dojazdowych, zamulenie przepustów, uszkodzenia mostów, podmycia brzegów potoków – na terenie gminy nie ma terenów zalewowych z brakiem możliwości odpływu wody;
- 18) niekorzystne warunki do rozwoju elektrowni wiatrowych;

Problemy przestrzenno-funkcjonalne

- 1) brak lokali socjalnych i chronionych;
- 2) ograniczona dostępność niektórych miejsc na terenie gminy dla prowadzenia akcji ratowniczych (wąskie drogi);
- 3) ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej (specjalistyczna itp. pediatra oraz po godz. 15);
- 4) ograniczona dostępność opieki przedszkolnej ze względu na niewystarczającą ilość miejsc w przedszkolach i brak żłobków;

- 5) bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych oraz w podeszłym wieku w obiektach i przestrzeniach publicznych;
- 6) brak centralnej, zagospodarowanej i wyposażonej przestrzeni w gminie do organizacji imprez sportowo-rekreacyjnej;
- 7) brak miejsc do integracji mieszkańców (m. in. międzypokoleniowej);
- 8) brak ścieżek rowerowych;
- 9) niewykorzystany w pełni lokalny potencjał dziedzictwa kulturowego;
- 10) brak działań zmierzających do zachowania dorobku kultury materialnej regionu – brak budynku muzeum lub izby regionalnej;
- 11) brak odpowiedniej infrastruktury dla organizacji imprez kulturalnych (koncerty);
- 12) brak miejsc aktywnego wypoczynku dla młodzieży, brakuje infrastruktury typu skatepark, ścieżka rowerowa wzdłuż rzeki Łososiny;
- 13) utrudniony, chaotyczny transport publiczny pomiędzy miejscowościami w Gminie i poza nią (brak koordynacji rozkładów jazdy różnych przewoźników, przewoźnicy nie chcą udostępniać rozkładów jazdy – bardzo ograniczona dostępność informacji o kursach);
- 14) brak centrum usług wspólnych – centrum administracyjnego;
- 15) brak wielofunkcyjnego obiektu o charakterze sportowo-rekreacyjnym i dla organizacji dużych imprez „pod dachem”;
- 16) zbyt wąskie drogi gminne;
- 17) większość dróg gminnych nieutwardzona;
- 18) nieuporządkowany system oświetlenia ulicznego na terenie gminy;
- 19) niewystarczający standard części parkingów i placów publicznych;
- 20) niewykorzystane powierzchnie budynków komunalnych (itp. szkoła w Pórzeczkach, Remiza w Jurkowie, Ośrodek zdrowia w Jurkowie itp.);
- 21) gmina nie jest właścicielem terenów inwestycyjnych;
- 22) nieuporządkowana/rozproszona zabudowa mieszkaniowa;
- 23) brak posterunku Policji na terenie gminy – długi czas reakcji Policji, rzadkie patrole;
- 24) zła opinia o SOR;
- 25) brak zagospodarowania brzegów rzeki,
- 26) słabe zabezpieczenie przeciwpowodziowe;
- 27) brak żłobka;
- 28) brak koordynacji rozkładów jazdy różnych przewoźników, przewoźnicy nie chcą udostępniać rozkładów jazdy – bardzo ograniczona dostępność informacji o kursach;
- 29) nieuregulowany stan prawny działek przy drogach;
- 30) zbyt mało strażaków w poszczególnych jednostkach OSP mogących wziąć udział w akcji;
- 31) zbyt mało aptek – 1/4863 mieszk. (s. 34);
- 32) potrzeby rodziców w zakresie opieki nad dziećmi obejmują:
  - a. zwiększenie dostępności zinstytucjonalizowanych usług opiekuńczych, zarówno w sensie przestrzennym jak i kosztowym;
  - b. zapewnienie bezpieczeństwa oraz godnego zaufania w odniesieniu do poziomu i jakości oferowanych usług edukacyjnych i nadzoru pedagogicznego (nauka i wychowanie);
  - c. uelastycznienie pracy placówek (wydłużenie godzin pracy placówek, powiązanie opłaty z liczbą godzin jaką dziecko przebywa w placówce przy zachowaniu pewnej opłaty stałej, zorganizowanie sieci współpracujących placówek opieki nad dzieckiem, otwarcie

- placówek w soboty i/lub niedziele, możliwość pozostawienia dziecka w placówce na noc w bardzo wyjątkowych sytuacjach);
- d. niewielki niedobór wolnych miejsc w przedszkolu funkcjonującym w Zespole Placówek Oświatowych w Skrzydłnej (3-5 dzieci);
- 33) stale wzrasta ilość miejscowych zagrożeń, które wymagają interwencji jednostki OSP tj. usuwanie skutków powodzi, udzielani pomocy w wypadkach drogowych, czyszczenie i wypompowywanie wody ze studni, itp.;
- 34) boisko sportowe w miejscowości Skrzydlna wymaga doposażenia m.in. w pomieszczenia szatni, doprowadzenie wody, utwardzenie drogi, trybuny;
- 35) wymagające renowacji zabytki zlokalizowane w gminie Dobra wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 36) przez gminę nie przebiega żadna czynna linia kolejowa;
- 37) gmina nie prowadzi gminnego transportu publicznego
- 38) brak mieszkań socjalnych.

Problemy techniczne

- 1) ograniczona dostępność do mediów sieciowych (kanalizacja 20%, wodociągi 20%);
- 2) ograniczona dostępność internetu szerokopasmowego poza Dobrą i Jurkowem (poniżej 30%);
- 3) brak sygnału telefonii komórkowej w niektórych częściach miejscowości gminy;
- 4) niezadowalający stan techniczny części obiektów administracyjnych (konieczność remontów, w tym termomodernizacji części obiektów);
- 5) brak lub niewystarczające zaplecze (szatnie itp.) przy obiektach sportowych;
- 6) zły stan techniczny niektórych mostów;
- 7) zły stan techniczny części obiektów komunalnych (mieszkania/Dom nauczyciela w Skrzydłnej, ośrodek zdrowia w Skrzydłnej);
- 8) niepełne przygotowanie (wyposażenie, infrastruktura techniczna) niektórych jednostek OSP;
- 9) zły stan techniczny część obiektów zabytkowych;
- 10) remiza OSP w Skrzydłnej w złym stanie technicznym, niedostosowana do potrzeb;
- 11) niszczące lub zaniedbane kapliczki (własność prywatna);
- 12) zły stan techniczny kościoła i dworu w Skrzydłnej.
- 13) niewystarczająca liczba pracowni komputerowych i komputerów, w tym z dostępem do internetu w szkołach podstawowych i gimnazjach;
- 14) analiza stanu technicznego szkół wraz ze wskazaniem braków;
  - a. Zespół Szkół Ogólnokształcących w Dobrej – sala gimnastyczna do generalnego remontu; budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
  - b. Zespół Placówek Oświatowych Jurków – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
  - c. Szkoła filialna w Pólrzeczkach – połowa budynku niedokończona;
  - d. Szkoła Podstawowa w Chyszówkach – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
  - e. Szkoła Podstawowa w Wilczycach – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
  - f. Zespół Placówek Oświatowych w Skrzydłnej – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;

- g. Szkoła Podstawowa Stróża – brak Sali gimnastycznej, budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
  - h. Gminne Przedszkole w Dobrej – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
  - i. Szkoła Muzyczna I Stopnia w Dobrej – budynek niedostosowany do potrzeb os. niepełnosprawnych;
- 15) Gminny Ośrodek Kultury w Dobrej – sala gimnastyczna wymaga dostosowania do wymagań jakie są niezbędne dla sal widowiskowych – wyciszenia, klimatyzacji, wyposażenia w scenę ruchomą lub stałą oraz krzesła;
- 16) Urząd Gminy Dobra mieszczący się pod adresem: 34-642 Dobra 233 – Układ pomieszczeń nie sprzyja komfortowi pracy ani pracowników, ani też interesantów. Duże pomieszczenia w układzie amfiladowym nie zapewniają intymności niezbędnej do zachowania ochrony danych osobowych. Pomieszczenia biurowe umieszczone na I piętrze niedostosowane są dla potrzeb niepełnosprawnych ruchowo, brak windy lub schodolazu, który nie może być zamontowany z powodu ograniczeń klatki schodowej. Od roku 1996 Urząd Gminy przygotował 3-krotnie projekty rozbudowy i remontu kapitalnego lecz ze względu na inne ważniejsze dla ogółu mieszkańców gminy zadania nie zostały one zrealizowane. Wymiana stolarki okiennej, ocieplenie budynku i wykonanie elewacji – adaptacja i remont kapitalny parteru to najpilniejsze prace do remontu kapitalnego. Punkt obsługi klienta oraz wygospodarowanie pomieszczeń dla archiwum zakładowego na parterze jest zadaniem priorytetowym;
- 17) budynek administracyjny trzykondygnacyjny 34-642 Dobra 38 – budynek ten podobnie jak Urzędu Gminy jest niedostępny dla osób niepełnosprawnych z powodu braku windy lub chociażby schodolazu. Pomieszczenia biurowe w układzie amfiladowym – szczególnie w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, znajdujące się na piętrze budynku są nieprzydatne do obsługi interesantów w sprawach niejednokrotnie wrażliwych;
- 18) na terenie gminy Dobra czynna sieć wodociągowa według stanu na koniec 2012 r. ma długość 50,3 km i korzysta z niej ponad 38,6% ogółu mieszkańców gminy, podczas gdy na obszarach wiejskich województwa małopolskiego 56,1 %, a w kraju 76,3%;
- 19) stan techniczny mienia komunalnego: obiekt mieszkalny z wydzielonymi czterema lokalami – samodzielnymi mieszkalnymi, wymaga kapitalnego remontu.
- 20) budynek, w którym się mieści ośrodek zdrowia w miejscowości Skrzydlina wymaga kapitalnego remontu i modernizacji, natomiast budynki, w których się mieści ośrodek zdrowia w miejscowościach Dobra i Jurków posiadają nie wykończone poddasza, które można przeznaczyć na cele służby zdrowia ewentualnie adaptację na mieszkania.

Warto podkreślić, że Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Dobra na lata 2016-2023 jest odpowiedzią na konkretne potrzeby gospodarcze, społeczne, przestrzenne i techniczne, zdiagnozowane w gminie, a ich realizacja wpisuje się w cele i problemy zdiagnozowane w Strategii rozwoju gminy Dobra. Chodzi przede wszystkim o cele zawarte w Strategii: Zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego, Aktywna zintegrowana społeczność lokalna, Wyższy standard i jakość życia mieszkańców Gminy, a także Dobrze rozwinięta, nowoczesna infrastruktura techniczna¹².

W strategii rozwoju gminy Dobra, określono następujące cele rozwojowe:

---

¹² Strategia Rozwoju gminy Dobra na lata 2014-2023, s. 7.

Obszar: Zaspokojenie potrzeb mieszkańców.

1. Wyższy standard i jakość życia mieszkańców Gminy

Obszar: Potencjały i zasoby Gminy.

2. Dobrze rozwinięta, nowoczesna infrastruktura techniczna
3. Zrównoważony ład przestrzenny
4. Zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego
5. Poprawa stanu środowiska naturalnego
6. Aktywna, zintegrowana społeczność lokalna

Obszar: Gospodarka i promocja Gminy.

7. Wzrost potencjału gospodarczego Gminy

Planowane do realizacji cele są spójne z zawartymi w rozdziale IV celami rewitalizacji. W obu przypadkach podkreślane są podobne problemy społeczno-gospodarcze: jakość życia mieszkańców: Strategia rozwoju gminy Cel 1., Gminy Program Rewitalizacji – Cel 2 oraz Cel 3; Zaawansowany poziom rozwoju infrastruktury technicznej: Strategia rozwoju gminy Cel 2., Gminy Program Rewitalizacji – Cel 3; Rozwój dziedzictwa kulturowego w oparciu o endogenne zasoby: Strategia rozwoju gminy Cel 4 i Cel 5., Gminy Program Rewitalizacji – Cel 1; Rozwój zasobów społecznych Gminy: Strategia rozwoju gminy Cel 6., Gminy Program Rewitalizacji – Cel 2 oraz Cel 3; rozwój gospodarczy gminy: Strategia rozwoju gminy Cel 7., Gminy Program Rewitalizacji – Cel 1.

Należy zatem przyjąć, że Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Dobra na lata 2016-2023, może być traktowany jako narzędzie wdrażania zapisów Strategii i osiągnięcia wskazanych powyżej celów.

G. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Gminna Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Dobra została uchwalona w dniu 17 stycznia 2014 r. W toku analiz diagnozy stanu faktycznego, zwrócono uwagę na następujące bariery rozwoju społecznego gminy Dobra:

Problemy społeczne

- 1) konieczne działania z zakresu stomatologii – stan uzębienia populacji poprawił się, ale nadal potrzebne są działania w tym kierunku;
- 2) duży procent zachorowań na choroby układu krążenia ok. 33 %, nadciśnienie tętnicze około 56 %, choroby układu kostno-stawowego 25 %; 40% dzieci posiada wady postawy;
- 3) zbyt mało pracowników socjalnych – 4 na 11 rejonów;
- 4) najczęstsze powody przyznawania pomocy rodzinom:
  - a. ubóstwo – objętych pomocą zostało odpowiednio: 225 rodzin w 2010 r., 251 rodzin rok później i w 2012 r. – 230 rodzin;

- b. długotrwała lub ciężka choroba – przyznanie pomocy: 194 rodzinom w 2010 r., 196 rodzinom w 2011 r. i 193 rodzinom w 2012 r.;
- c. niepełnosprawność – przyznanie pomocy 144 rodzinom w 2010 r., 149 rodzinom w 2011 r. i 146 rodzinom w 2012 r.;
- d. bezrobocie – w 2010 r. pomoc otrzymało 99 rodzin, rok później 109 rodzin, a w 2012 r. 122 rodziny; wyraźnie wzrasta liczba bezrobotnych;
- 5) wzrost liczby zgłoszeń przemocy w rodzinie i założonych niebieskich kart;
- 6) ranking potrzeb społecznych zgłaszanych przez mieszkańców (badanie ankietowe);

Tabela 32. Najważniejsze działania niezbędne do podjęcia celem rozwiązywania problemów społecznych gminy

Stypendia dla dzieci z ubogich rodzin	6,63
Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog)	6,53
Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach	6,14
Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży, dorosłych	5,83
Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	5,79
Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	4,74
Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych	4,62
Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy	4,6
Likwidacja barier architektonicznych w urzędach	4,57
Założenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	4,3
Wydłużenie czasu pracy przedszkoli	4,26
Założenie grup wsparcia dla osób niepełnosprawnych	3,94
Założenie wolontariatu	3,8
Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych	3,7
Mieszkania chronione, lokale socjalne	3,63
Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy	3,55
Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej	3,51
Dzienny Dom Pomocy Społecznej	3,24
Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych	2,81
Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy	2,54

Źródło: Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dobra.

- 7) główne problemy społeczne dzieci i młodzieży: brak pozytywnych wzorców i autorytetów, alkohol i papierosy, chuligaństwo;
- 8) główne problemy społeczne rodzin: bezrobocie, ubóstwo;
- 9) główne problemy społeczne osób starszych: izolacja rodzinna (odrzućenie);
- 10) główne problemy społeczne w obszarze opieki zdrowotnej: długi okres oczekiwania na usługi medyczne, mała liczba lekarzy specjalistów;

- 11) główne problemy społeczne w obszarze edukacji: niedostateczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, brak wykorzystania bazy szkolnej w czasie wolnym od nauki
- 12) główne problemy społeczne w obszarze sportu i kultury: nie w pełni wykorzystany potencjał historii i kultury regionu, brak organizacji pozarządowych inspirujących działalność kulturalną i sportową.
- 13) Analiza SWOT – słabe strony:
  - a. ubóstwo
    - i. obciążenie stanowisk pracy OPS, ciągła zmiana przepisów prawa,
    - ii. nowe zadania wprowadzane systematycznie jako zadania własne gminy, skierowane do realizacji przez GOPS,
    - iii. dużo dokumentacji, a za mało czasu na pracę socjalną,
    - iv. roszczeniowość postaw i wyuczona bezradność klientów pomocy społecznej,
    - v. - zaniżony wskaźnik zatrudnienia w stosunku do liczby mieszkańców tj. 1 pracownik socjalny na 2000 tys mieszkańców
  - b. bezrobocie
    - i. wysoki poziom bezrobocia,
    - ii. brak na terenie gminy małych i dużych przedsiębiorstw,
    - iii. słaba baza pod rozwój działalności gospodarczej,
    - iv. niewystarczająca liczba ofert pracy,
    - v. szara strefa bezrobocia (bezrobocie ukryte,
    - vi. występowanie długotrwałego bezrobocia wśród kobiet i mężczyzn,
    - vii. niski poziom wykształcenia ludności 50+
  - c. niepełnosprawność i starość
    - i. w sferze niepełnosprawności nie funkcjonują organizacje pozarządowe,
    - ii. na terenie gminy istnieją bariery architektoniczne,
    - iii. udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym
    - iv. oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi nie jest wystarczająca,
    - v. brak dokładnych danych o liczbie wszystkich osób niepełnosprawnych w gminie
  - d. uzależnienia
    - i. przyzwolenie społeczne , mity i stereotypy funkcjonujące w społeczeństwie,
    - ii. niewielka oferta pracy dla osób z wykluczenia społecznego,
    - iii. brak organizacji pozarządowych, zajmujących się osobami uzależnionymi od alkoholu,
    - iv. brak w okolicy izby wytrzeźwień,
    - v. opieszła procedura sądowa w stosunku do osób nadużywających alkoholu
  - e. edukacja
    - i. zmniejszenie liczby szkół,
    - ii. doposażenie szkół,
    - iii. trudności w nauce i problemy emocjonalne,
    - iv. niska motywacja uczniów do udziału w zajęciach pozalekcyjnych,
    - v. wsparcie uzdolnionych uczniów z rodzin w trudnej sytuacji materialnej,
    - vi. rak wiedzy rodziców w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
    - vii. zbyt mała ilość pomocy dydaktycznych,
    - viii. brak Sali gimnastycznej, brak przedszkola na wsi,
    - ix. brak świetlicy środowiskowej w szkole w Wilczycach,

- x. za małą ilość zajęć pozalekcyjnych,
- xi. ograniczona możliwość dostępu do dóbr kultury (kina, teatru, muza).

Problemy gospodarcze

- 1) spadek w latach 2010-2012 liczby przedsiębiorców z 507 do 456.

H. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Dobra jest podstawowym dokumentem planistycznym określającym kierunki rozwoju przestrzennego gminy. W szczególności dokument ten określa sposoby wykorzystania nieużytków, wskazuje tereny wymagające ochrony ze względu na ponadprzeciętne walory krajobrazowe, kulturowe, historyczne lub np. zasoby naturalne. Przede wszystkim wskazuje on jednak kierunki zagospodarowania przestrzennego tak, aby gmina Dobra rozwijała się w sposób harmonijny zarówno z punktu widzenia pełnionych funkcji, jak i biorąc pod uwagę aspekty czysto morfologiczne. Dokument ten ma charakter koncepcyjny, którego uszczegółowienie stanowić powinny Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. Ze względu na specyfikę GPR gminy Dobra, poniżej dokonano analizy przede wszystkim aspektów gospodarczych i społecznych, mających znaczenie w kontekście delimitacji obszarów zdegradowanych. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że poniższe analizy mają naprowadzić autorów na obszary zdegradowane w sposób bezpośredni lub pośredni – specyfika gminy w danym aspekcie prowadzi do tworzenia dalszych, pogłębionych badań określających obszary zdegradowane ze względu na konkretne kryteria.

- 1) Górski charakter środowiska uniemożliwia swobodne rozprzestrzenianie się zabudowy i narzuca konieczność jej skupienia w tzw. niszach osadniczych, nawiązujących do istniejących przysiółków;
- 2) erozyjno-osuwiskowy charakter stoków wymusza podjęcie działań w zakresie zwiększenia zalesień i zadrzewień ochronnych w obrębie wszelkich stromizn, koryt rzecznych i wylesionych stoków osuwiskowych;
- 3) źródłiskowy charakter około 2/3 obszaru gminy, przy jednoczesnym deficytowym pod względem zasobów wodnych charakterze zlewni łososiny wskazują na to, że gospodarka wodna jest jednym z wyzwań – w kontekście możliwości występowania deficytu dostępu do wody pitnej w szczególności w okresie suszy;
- 4) istnieje ustawowe ograniczenie przeznaczania lasów na cele nieleśne i obowiązek ciążyący na posiadaczach do trwałego utrzymania lasów i zapewnienia ich ciągłości użytkowania – wynika z tego ograniczenie możliwości swobodnego eksploatowania lasów, które mogłoby prowadzić do zachwiania istniejącej, trwałej, struktury drzewostanów;
- 5) występuje słabej jakości infrastruktura turystyczna, dlatego też w gminie Dobra dominuje turystyka jednodniowa;
- 6) społecznym problemem gminy Dobra jest ujemne saldo migracji oraz wysoki wskaźnik bezrobocia – wartości liczbowe obrazujące to zjawisko nie są wyższe od wartości podobnych zjawisk w

gminach sąsiadujących z Dobrą, jednak nadal należy uznać je za wysokie, a negatywne zjawiska z roku na rok intensyfikują się;

- 7) problemem gminy jest brak szybkich połączeń transportowych z Krakowem, co powoduje w dłuższym okresie czasu wspomniane już ujemne saldo migracji, erozję podatkową, a także brak ekspansji w zakresie przedsiębiorczości;
- 8) tradycja w zakresie opalania drewnem i węglem w domostwach wraz z górskim krajobrazem, tworzą niekorzystne warunki w odniesieniu do powietrza atmosferycznego;
- 9) brak jest dużych terenów pod inwestycje i pomimo chęci władz samorządowych jest to przeszkoda w działaniach na rzecz podnoszenia wskaźnika przedsiębiorczości w gminie.

Analizując zapisy dokumentów zapisanych pod literą G oraz H, uwagę zwraca spójność zdiagnozowanych problemów z dokumentem Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Dobra na lata 2016-2023. Niesprzeczny charakter zapisów ma również miejsce w przypadku analiz projekcyjnych, wskazujących kierunki działań rozwojowych. W przypadku wszystkich analizowanych dokumentów mamy do czynienia z mechanizmem samowzmacniającym zapisy o charakterze planistycznym, dzięki czemu będzie możliwe efektywniejsza realizacja zawartych w nim celów.

V. IDENTYFIKACJA POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

Do wyznaczenia potrzeb rewitalizacyjnych dla gminy Dobra, posłużyły prace analityczne, dotyczące przede wszystkim badania specyfiki (cech swoistych) każdego z podobszarów, które są wynikiem przeprowadzonej diagnozy obszarów kryzysowych, które opisano powyżej, jak również nakreślona wizja i cele rozwojowe. Do identyfikacji potrzeb rewitalizacyjnych w każdym z trzech podobszarów posłużyły wyniki ankiet oraz warsztaty konsultacyjne, stanowiące uspołeczniony aspekt przeprowadzenia analizy kierunków rewitalizacji. W dniu 13 października 2016 r. w OSP w Dobrej przeprowadzono warsztaty konsultacyjne z udziałem władz gminy, pracowników urzędu gminy Dobra, sołtysów, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i mieszkańców gminy Dobra. Wójt gminy Dobra we wprowadzeniu do dyskusji, pokazał dotychczasowe prace w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Dobra na lata 2016-2023 (GPR Dobra) wskazując na potrzebę opracowania tego dokumentu oraz ewentualne korzyści wynikające z jego przyjęcia. Wskazano również etapy prac nad dokumentem oraz miejsca, w którym obecnie znajdujemy się w harmonogramie prac w ramach projektu. Przedstawiono najważniejsze założenia projektu GPR Dobra, który został upubliczniony poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Dobra w dniu 13 października 2016 r. W szczególności uwagę zwrócono na kluczowe i uzupełniające projekty dla każdego z podobszarów: Dobra, Jurków, Skrzydlina. Po tym otwarto dyskusję.

Jeden z dyskutantów wskazywał na potrzebę posiadania dokument GPR Dobra. W dalszej części swojej wypowiedzi podkreślał słuszość wspierania przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego gminy Dobra, również pośrednio poprzez GPR Dobra. Radni z Jurkowa pytali szczegółowo o projekty przewidziane dla tego sołectwa. Bezpośrednio po zadaniu pytania udzielono odpowiedzi, wskazując na projekty przypisane do podobszaru Jurków. W dalszej części padły propozycje projektów zwracających uwagę na rozwój czyli ważnych historycznie miejsc, które wymagają ekspozycji oraz potrzeby remontu infrastruktury edukacyjnej w gminie Dobra. Dalej, uczestnicy pytali o pomysł na wykorzystanie budynku Urzędu Gminy Dobra oraz parku i o nowe funkcje, które mogłyby zostać wykreowane dzięki działaniom rewitalizacyjnym. Uczestnicy spotkania byli zgodni, że należy przede wszystkim wspierać przedsiębiorczość na terenie gminy Dobra, w tym działania na rzecz rozwoju turystyki oraz podkreślać lokalne tradycje, które między innymi prowadzą do rozwoju kultury oraz kapitału społecznego. W ciągu 30 dni od dnia przeprowadzenia warsztatowych konsultacji społecznych, wypełniono i dostarczono do Urzędu Gminy Dobra 22 ankiety, które dotyczyły m.in. spraw ważnych i ogólnych, jak rozwój przedsiębiorczości, czy kwestii szczegółowych, jak przykładowo: budowy placu zabaw, remontów szkół, itp. Generalnie opinie optowały za podjęciem działań mających na celu ekspozycję kultury i dziedzictwa historycznego gminy, rozwoju turystyki, infrastruktury komunalnej, poprawy estetyki, bezpieczeństwa i funkcjonalności gminy oraz kreowania nowych funkcji. Na tej podstawie, przedstawiono następujące potrzeby rewitalizacyjne z wyszczególnieniem poszczególnych podobszarów:

Podobszar Dobra:

- Zmniejszenie bezrobocia,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego,

- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem,
- wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców,
- wzrost atrakcyjności gospodarczej, w tym turystycznej poprzez odtworzenie unikalnych funkcji gospodarczych,
- aktywna integracja społeczna, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizacja obywatelska mieszkańców,
- rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, integracyjnej,
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia,
- poprawa wizerunku obszaru, w tym centrum miejscowości,
- zagospodarowanie terenów na cele rekreacyjno-turystyczne.

Podobszar Jurków:

- Zmniejszenie bezrobocia, w tym wtórnego i długotrwałego,
- zmniejszenie przestępczości,
- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem,
- aktywizacja osób niepełnosprawnych,
- wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców,
- aktywna integracja, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizacja obywatelska mieszkańców,
- wykreowanie nowych funkcji poprzez zagospodarowanie terenów posiadających niezbędny potencjał rozwojowy,
- rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, społecznej, opiekuńczej, integracyjnej, turystycznej,
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia.

Podobszar Skrzydlina:

- Zmniejszenie bezrobocia, w tym: długotrwałego, oraz wzrost zatrudnienia,
- włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem,
- aktywizacja osób niepełnosprawnych,
- wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców,
- wzrost atrakcyjności gospodarczej, w tym turystycznej poprzez odtworzenie unikalnych funkcji gospodarczych,
- aktywna integracja, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizacja obywatelska mieszkańców,
- rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, społecznej, opiekuńczej, integracyjnej, turystycznej,
- wykreowanie nowych funkcji poprzez zagospodarowanie terenów posiadających niezbędny potencjał rozwojowy,
- poprawa stanu technicznego budynków i ich otoczenia,
- poprawa wizerunku obszaru, w tym centrum miejscowości.

VI. POGŁĘBIONA ANALIZA OBSZARU REWITALIZACJI

Analiza komplementarności

Ze względu na potrzebę określenia hierarchizacji potrzeb, wyznaczono tereny o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujące obszar rewitalizacji dotknięty szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Przeprowadzona diagnoza, analiza danych oraz różne formy konsultacji społecznych wykazały, że w przypadku gminy Dobra, obszary o największej koncentracji procesów społeczno-gospodarczych i przestrzennych znajdują się w sołectwach: Dobra, Skrzydlina i Jurków. W obrębie tych obszarów dokonano pogłębionej analizy mającej na celu zidentyfikowanie potrzeb rewitalizacyjnych występujących na tych terenach, ale również traktując te podobszary jako kluczowe dla rozwoju całej gminy. Potrzeby te były również tematem konsultacji zarówno w czasie spotkań i wywiadów z mieszkańcami jak również z instytucjami i organizacjami działającymi na obszarze gminy Dobra, w tym szczególnie z mieszkańcami podobszarów rewitalizowanych, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Przy formułowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych, szczególna uwaga została zwrócona na zapewnienie ich komplementarności w wymiarach przestrzennych, problemowych, proceduralno-instytucjonalnych, międzyokresowych oraz finansowych (komplementarność źródeł finansowych).

Komplementarność przestrzenna wynika przede wszystkim ze wzajemnych powiązań pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, które realizowane będą na wyznaczonych podobszarach, a których oddziaływanie będzie wzajemnie się dopełniało. Schematy przestrzennego oddziaływania planowanych działań zostały przedstawione w rozdziale XIII niniejszego opracowania.

Komplementarność problemowa wynika z relacji pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Relacja ta polega na uzupełnieniu tematycznym działań we wszystkich aspektach. Ich kompleksowość i interdyscyplinarność zapewnia całościowe spojrzenie na obszary problemowe, wykluczając działania fragmentaryczne związane z projektami, na przykład jedynie o charakterze technicznym. Wszystkie proponowane przedsięwzięcia przedstawiają pożądane cele jakie mają one przynieść, jak również wymierne korzyści możliwe do monitorowania za pomocą wybranych wskaźników.

Komplementarność międzyokresowa wynika z wykonanych analiz i oceny oraz sformułowanych wniosków dotyczących sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania przedsięwzięć i projektów rewitalizacji. Działania te zostały zaplanowane z zachowaniem ciągłości programowej realizowanej w ramach realizowanej polityki spójności.

Pogłębiona diagnoza

Poniżej dokonano szczegółowej charakterystyki potencjału wyznaczonych terenów rewitalizacji, który został wyznaczony z poszanowaniem ścisłej metodologii dla tego typu delimitacji wynikających z Ustawy o rewitalizacji. Obszar rewitalizacji w przypadku gminy Dobra, jak już wspomniano, przypada na obszar o największej dynamice zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i kulturowych. Owa dynamika przemian z punktu widzenia analizy kierunków rozwoju obszaru rewitalizacji wskazuje w przypadku gminy Dobra na podobszary stanowiące społeczno-gospodarcze centrum gminy. Obszar rewitalizacji został wyznaczony w trzech podobszarach, których specyfikę omówiono poniżej w ramach

pogłębionej analizy. Warto jednakże dokonać pogłębionej analizy obszarów rewitalizacji według cech wspólnych dla wszystkich trzech podobszarów.

Po pierwsze na terenie trzech podobszarów, zgodnie z analizą danych zawartych w kwestionariuszach ankietowych, występuje niska jakość kapitału społecznego. Mamy do czynienia z sytuacją, w której społeczność nie utożsamia się z przestrzenią publiczną i nie czuje się jej częścią. Zadaniem samorządu gminnego jest inicjatywa na rzecz generowania aktywności mieszkańców w różnych obszarach (praca, spędzanie wolnego czasu, itp.). Tereny trzech podobszarów zaliczonych do obszarów rewitalizacji pełnią ważne role dla społeczności mikrolokalnych. Są miejscami kultu religijnego, co zalicza się do części dziedzictwa kulturowego gminy Dobra. Na terenach rewitalizacji występuje koncentracja firm zajmujących się działalnością z wykorzystaniem surowca drzewnego. Swoisty klaster drzewny stanowi – w ramach przeprowadzonej pogłębionej analizy obszarów rewitalizacji – jeden z możliwych filarów rozwoju przedsiębiorczości w gminie.

Uwarunkowaniem niesprzyjającym rozwojowi gospodarczemu i przestrzennemu jest występujące rozdrobnienie ziemi, co czyni rolnictwo niedochodowym z wyjątkiem tzw. rolnictwa specjalizacyjnego (np. hodowla pieczarek) lub rolnictwa ekologicznego. Zarówno w podobszarze Dobra, jak i Jurków oraz Skrzydlna notowane jest dodatnie saldo migracji. Większa liczba zameldowań stanowić będzie jeden z bodźców rozwoju społeczno-gospodarczego, którego procesy rewitalizacyjne mają być wzmocnieniem. Działania na rzecz rozwoju gospodarczego gminy Dobra mają charakter doraźny i chaotyczny. Potrzeba jest stworzenia dokumentu operacyjnego na rzecz rozwoju gospodarczego gminy oraz ciała kolegiального czuwającego nad realizacją zaprogramowanych działań.

Mapa ukazująca podobszary rewitalizacji pokazane na tle całej gminy oraz obszaru zdegradowanego znajduje się w załączniku nr 1.

Podobszar Dobra

Wyznaczony podobszar charakteryzuje się centralnym położeniem i dużą liczbą przyjeżdżających mieszkańców gminy i okolic. To swoiste „pulsowanie” podobszaru Dobra pozwala na wyciągnięcie wniosku, że stworzenie silnej podstawy dla rozwoju społeczno-gospodarczego, pozwoli na osiągnięcie korzyści dla całej gminy. W wyznaczonym podobszarze znajdują się miejsca pamięci narodowej. Pomnik znajdujący się na Cmentarzu Parafialnym, poświęcony ofiarom II Wojny Światowej. Zbiorowa mogiła upamiętnia zamordowanie mieszkańców wsi Porąbki i Gruszowca, a także osób zaginionych, czyli:

- żołnierzy Polski Podziemnej z AK i BCH,
- ofiar terroru okupanta i działań frontowych,
- ofiar przymusowo wywiezionych na roboty do Niemiec,
- więźniów zamęczonych w hitlerowskich więzieniach i obozach śmierci,
- żołnierzy poległych pod Gorlicami, Jasłem, Przemyślem, Lwowem, Samborem, Katyniem.

Znajdują się tu również placówki oświatowe: Zespół Szkół Ogólnokształcących, Szkoła Podstawowa, Publiczne Gimnazjum, przedszkole oraz Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy. Na terenie podobszaru Dobra znajdują się również inne placówki, m.in.: Urząd Gminy Dobra, Bank Spółdzielczy w Limanowej, Oddział w Dobrej, Urząd Pocztowy, Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki

Zdrowotnej, apteka, Punkt Informacji Turystycznej, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska", lecznica zwierząt, oczyszczalnia ścieków i Remiza OSP.

Obszar rewitalizacji w ramach podobszaru Dobra obejmuje 242,54 ha.

Dzięki przeprowadzonej wizji lokalnej w ramach pogłębionej diagnozy dla podobszaru Dobra, połączonej z analizą wypowiedzi mieszkańców podobszaru, działaniami rewitalizacyjnymi planuje objąć się najbardziej ludną część sołectwa, przez które przechodzą główne drogi dojazdowe, rzeka, a także infrastruktura turystyczna, sportowa, zabytki oraz miejsca użyteczności publicznej. Wymieniona infrastruktura wymaga nakładów na jej remont i rozbudowę. Pomimo faktu, iż Dobra jest centrum politycznym, społecznym i kulturalnym gminy, nadal widać niewykorzystany potencjał: istnieje potrzeba stworzenia lepszych warunków do nauki dla dzieci, organizacji imprez kulturalnych oraz wykreowania miejsc dla rozwoju mikroprzedsiębiorstw. Ponadto, ze względu na obecność wielu zabytków, istnieje potrzeba stworzenia „miejsc pamięci”, podkreślających ważne historycznie miejsca stanowiące turystyczne atrakcje oraz podkreślające dziedzictwo historyczne sołectwa i całej gminy.

Podobszar Dobra to miejsce z silnie rozwiniętą funkcją polityczną, miejsce wyraźnie centralne – węzeł rozwoju na skalę gminy: jest to miejsce pracy wielu mieszkańców gminy, centrum kulturalne, miejsce rekreacji i spotkań. To determinuje większą liczbę zdarzeń stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego (m.in. większa liczba zdarzeń drogowych, dewastacji, itp.). Ponadto warto podkreślić wspomnianą wielokrotnie przy okazji społecznych konsultacji zbyt małą ofertę gospodarczą i kulturalną dla mieszkańców, inwestorów, turystów i organizacji pozarządowych w stosunku do potencjalnych możliwości. Skutkuje to między innymi malejącą liczbą NGO. Dlatego też, w szczególności po przeprowadzeniu warsztatów konsultacyjnych wydaje się, że przyczyną gospodarczej stagnacji jest brak warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych oraz mikroprzedsiębiorstw. Młode osoby w wieku produkcyjnym często decydują się na wyjazd z gminy i podjęcie aktywności zawodowej w metropolii właśnie ze względu na brak możliwości rozwoju własnego podmiotu (organizacji pozarządowej lub własnej firmy). Jedną z przeszkód jest brak przestrzeni biurowej oraz konferencyjnej dla rozwoju organizacji.

Podobszar Dobra to niegdyś miejsce bardzo licznie odwiedzane przez turystów. Swoją popularność Dobra zawdzięcza dogodnemu położeniu: nad przecięciem drogowych szlaków komunikacyjnych, nad rzeką, która kiedyś była miejscem spotkań. Turystykę wypoczynkową wyparła turystyka górską, głównie z powodu słabości infrastrukturalnej związanej z podtrzymaniem pierwszej z wymienionych funkcji turystycznych.

Podobszar Jurków

Wyznaczony podobszar ma atrakcyjne dla turystów i letników położenie pomiędzy najwyższymi jego szczytami: Mogielicą, Łopieniem i Ćwilinem. Przez podobszar przepływa potok Jurkówka.

Wyznaczony podobszar ma typowo rolniczy charakter. Większość jego obszaru zajmują łąki, na których hodowane jest bydło mleczne. W uprawach przeważają rośliny zbożowe i pastewne. Relatywnie duży jest obszar wsi zajęty pod sady. Gospodarstwa są niewielkie, a należące do nich grunty znacznie rozdrobnione i oddalone od zabudowań. Największą atrakcją turystyczną podobszaru Jurków jest drewniany kościół pw.

Matki Bożej Nieustającej Pomocy z 1913, należący do parafii w Jurkowie, oraz znajdująca się przy nim stara plebania.

Dzięki przeprowadzonej wizji lokalnej w ramach pogłębionej diagnozy dla podobszaru Jurków, połączonej z analizą wypowiedzi mieszkańców podobszaru, ustalono, że największym problemem w ramach wyznaczonego podobszaru jest niski wskaźnik pracujących poza rolnictwem, a największy potencjał wyznaczonego podobszaru stanowi dobra baza wypadowa do zwiedzenia nie tylko tych pobliskich szczytów górskich, ale również tych położonych w dalszym sąsiedztwie Jurkowa. Umożliwiają to przechodzące przez miejscowość szlaki turystyki pieszej i rowerowej. W okolicach Jurkowa znajdują się cztery szczyty umożliwiające starty na paralotni. Są to Śnieżnica, Ćwilin, Mogielica oraz Łopień. Jurków posiada również bazę noclegową: schronisko młodzieżowe czynne przez cały rok i gospodarstwa agroturystyczne. W centrum wsi znajduje się restauracja.

Na terenie sołectwa Jurków zlokalizowane są następujące placówki: Zespół Placówek Oświatowych, szkoła podstawowa, publiczne gimnazjum, przedszkole, Filia Samodzielnego Publicznego Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Dobrej, Filia Banku Spółdzielczego w Limanowej, Oddział w Dobrej, apteka, Remiza OSP.

Obszar rewitalizacji w ramach podobszaru Jurków obejmuje 73,70 ha.

Jak wynika z przeprowadzonych badań do głównych problemów tej miejscowości zaliczymy m.in. niewielką liczbę miejsc do spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży, niewystarczająco rozwiniętą infrastrukturę turystyczną, a także wymagającą rozbudowy infrastrukturę mającą na celu podtrzymywanie więzi społecznych, kulturowych i podkreślanie lokalnego folkloru. Co równie istotne, wsparcia wymagają placówki świadczące publiczne usługi społeczne, głównie z zakresu ochrony zdrowia i edukacji. Co więcej, Jurków jest drugą co do wielkości wsią w Gminie Dobra pod względem liczby mieszkańców, co powoduje, iż ograniczony dostęp do wymienionej powyżej infrastruktury znacznie ogranicza możliwości rozwoju funkcji mających na celu podnoszenie jakości życia i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społeczno-gospodarczym. Jednak jednym z najważniejszych zadań jest wykorzystanie wielkiego potencjału Jurkowa w zakresie turystyki, poprzez rozwój infrastruktury, inwestycje w markę Jurkowa oraz kreowanie oferty turystycznej.

Kulturowo Jurków przynależy do Zagórzan. Dobra natomiast należy do kultury Lachów, co czyni gminę wielokulturową, różnorodną i przez to niezwykle ciekawą. Pomimo różnic kulturowych, Jurków nie zgłasza aspiracji do oddzielenia się od Dobrej. Jurków jest sołectwem o wysokim wskaźniku bezrobocia oraz również wysokim odsetku tzw. nierentownego rolnictwa. Niewątpliwie problemem Jurkowa jest peryferyjne położenie względem szlaków komunikacyjnych.

Jurków charakteryzuje się najlepszym potencjałem turystycznym w całej gminie. Oferta turystyczna obejmuje przede wszystkim turystykę pieszą, ale warto również wspomnieć o ofercie konferencyjnej oraz w zakresie imprez integracyjnych. Jurków dysponuje bardzo dobrym zapleczem gastronomicznym.

W Jurkowie funkcjonuje дума gminy: Zespół Regionalny „Jurkowianie”. Założony w 1966 r. zajmuje się przede wszystkim krzewieniem kultury, folkloru, lokalnych tradycji, gwary śpiewu, tańca, kultywowania rodzimych tradycji. Zespół jest rozpoznawalny w regionie małopolskim i jest laureatem wielu prestiżowych nagród, również międzynarodowych.

Jak wynika z przeprowadzonej pogłębionej analizy podobszaru Jurków, na jego terenie występuje ponadprzeciętnie wysoka liczba firm średnich. Podobszar Jurków uchodzi za miejsce o relatywnie wysokim odsetku gospodarstw prowadzących własną działalność gospodarczą. Dominuje rzemieślnictwo, usługi budowlane oraz produkcja.

Podobszar rewitalizacji w Jurkowie jest obszarem „niewykorzystanych szans”. Są to miejsca ludne, cenne kulturowo i krajobrazowo, o wysokim potencjale dla rozwoju turystyki i innych gałęzi gospodarki. Jurków wymaga kompleksowego wsparcia. Z jednej strony mamy do czynienia z wysokiej jakości potencjałem np. turystycznym, kulturalny, z drugiej brakuje infrastruktury dla jego rozwoju (np. działania na rzecz przyciągnięcia turystów na szlaki górskie, które zaczynają się w Jurkowie, czy też stworzenie przestrzennych warunków dla rozwoju zespołu ludowego „Jurkowanie”). Wiele problemów gospodarczych i społecznych, które zlokalizowano na terenie podobszaru rewitalizacji Jurków, dotyczy niewystarczającego zagospodarowania przestrzeni, które przyczyniłoby się i do rozwoju gospodarczego, społecznego, kulturalnego oraz poprawy bezpieczeństwa np. w kontekście poruszania się rowerem. Dotychczas odbywa się to po drogach asfaltowych bez wydzielonej ścieżki dla rowerów.

Podobszar Skrzydlina

Podobszar Skrzydlina położony jest na północnym stoku Śnieżnicy, u źródeł rzeki Stradomki. Rzeźba terenu ma charakter górzysty. Charakteryzuje się szerokimi garbami i łagodnymi stokami tworząc powierzchnie zrównania pocięte wąskimi dolinami. Na terenie podobszaru Skrzydlina znajduje się wiele zabytków: kościół pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa: prezbiterium i zakrystia - murowane z XVI wieku przez Prokopa Pieniążka, którego renesansowy nagrobek z piaskowca znajduje się z boku głównego ołtarza. Wieża i przylegająca do kościoła kaplica drewniana. Przy murze kościelnym piękne okazy starych dębów - pomników przyrody. Istnieje także kapliczka „Chrystus przy słupie” z XVIII w. oraz dwór obronny.

Na terenie podobszaru Skrzydlina zlokalizowane są następujące placówki: Zespół Placówek Oświatowych, szkoła podstawowa, publiczne gimnazjum, przedszkole, Filia Samodzielnego Publicznego Zakładu Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Dobrej, Filia Banku Spółdzielczego w Limanowej, Oddział w Dobrej, apteka, Remiza OSP.

Obszar rewitalizacji w ramach podobszaru Skrzydlina obejmuje 79,80 ha.

Centralny fragment Skrzydlnej stanowi historyczny rynek wraz z przyległymi ulicami. Jego układ przestrzenny to prostokątny plac wraz z siecią rozchodzących się ulic. Wzdłuż dróg i węzłów komunikacyjnych kiedyś prężenie rozwijały się pasma aktywności handlowo-usługowej. Jarmark w Skrzydlnej, który z powodzeniem odbywał się w połowie XX w., to było ważne wydarzenie w skali ponadlokalnej. Zauważa się jednak obecnie niski poziom koncentracji tej działalności w obrębie rynku, dlatego należy podjąć działania mające na celu jej ożywienie gospodarcze. Zabudowa na tym terenie jest w znacznym stopniu nieuporządkowana i chaotyczna, co znacznie obniża estetykę i funkcjonalność tego obszaru, powodując brak atrakcyjnych przestrzeni publicznych dla mieszkańców, sprzyjających integracji i nawiązywaniu kontaktów społecznych.

Podobszar Skrzydlina jest podobszarem o najlepiej w gminie rozwiniętym rolnictwie zawodowym. Istnieje kilka dużych gospodarstw rolniczych, które specjalizują się w hodowli i sprzedaży określonych produktów rolnych.

Mieszkańcy podobszaru Skrzydlina w wywiadach bezpośrednich wskazywali, podobnie jak w przypadku podobszaru Jurków (w mniejszym stopniu, ale również podobne postulaty padały pod adresem podobszaru Dobra), na potrzebę poprawy jakości świadczonych usług administracyjnych, ale również komunalnych, a przede wszystkim społecznych. W przypadku usług komunalnych najmocniej dotyczyło to remontów infrastruktury drogowej i ciągów pieszo-rowerowych. Dodatkowo, w zasadzie w każdym z trzech podobszarów istnieje potrzeba rozbudowy sieci kanalizacyjnej. W odniesieniu do usług społecznych, pogłębiona charakterystyka zasobów sołectwa Skrzydlina oraz Jurków wskazały na potrzebę rozwoju infrastruktury kulturalnej, oświatowej oraz świadczącej usługi z zakresu ochrony zdrowia.

Mieszkańcy podobszaru Skrzydlina zwracali uwagę na potrzebę podniesienia dostępności i jakości świadczonych usług publicznych, ale najważniejszym wskazywanym problemem jest gospodarcza stagnacja, która skutkuje niskim potencjałem społecznym. Wyzwaniem dla podobszaru Skrzydlina jest zatem rozwój przedsiębiorczości oraz odtworzenie i promocję kulturowego dziedzictwa charakterystycznego dla omawianego podobszaru. Prowadzić będzie to również do integracji mieszkańców różnych podobszarów, którzy są kulturowo różnorodni.

Należy zwrócić uwagę, że w przypadku wszystkich trzech podobszarów mowa jest o terytoriach najbardziej zaludnionych. Dlatego też wrażliwość na zmieniające się trendy gospodarczej jest wyższa. Wizja lokalna wykazała braki w zakresie infrastruktury technicznej, natomiast przeprowadzone wywiady z mieszkańcami podobszaru wskazywały, że mieszkańcy dostrzegają wiele zagrożeń dla ładu przestrzennego oraz utrzymania potencjału społeczno-gospodarczego, jako pierwsze z potencjalnych, narastających zagrożeń podając bezrobocie i biedę.

VII. WIZJA I CELE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Działania o charakterze projekcyjnym, które wynikają z dezagregacji wizji, a dalej głównych celów rozwojowych na kolejno: kierunki działań rewitalizacyjnych oraz projekty, angażować będą różne grupy podmiotów zlokalizowanych na terenie gminy Dobra. Wynikać będą z inicjatywy administracji samorządowej, która w sposób naturalny stanie się inicjatorem działań na rzecz poprawy stanu infrastruktury komunalnej, rozwoju funkcjonalności gminy, a także pobudzania biegunów rozwoju. Gmina Dobra poprzez realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji projekty, będzie koordynatorem działań zmierzających do rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu kapitału społecznego, a także aktywnym partnerem dla mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych chcących włączyć się w działania o charakterze rewitalizacyjnym w gminie Dobra.

Gmina Dobra zapewni również realizację wizji, celów i kierunków działań z zachowaniem narzędzi partycypacji społecznej. Wyobrażenie władz gminy Dobra, pracowników urzędu oraz pozostałych ekspertów bezpośrednio zaangażowanych w realizację wizji Gminnego Programu Rewitalizacji na temat sposobów osiągnięcia wizji będzie weryfikowane przez aktywnych mieszkańców gminy. Gmina Dobra będzie inicjatorem i koordynatorem konsultacji społecznych, mających na celu efektywne osiągnięcie wizji, celów i kierunków działań, a także partnerem dla realizacji wybranych projektów, które zostały opisane w dalszej części niniejszego opracowania.

W toku analiz diagnostycznych, przeprowadzonych na potrzeby Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Dobra, określone zostały najistotniejsze bariery rozwojowe, a także zasoby rozwojowe kluczowe z punktu widzenia procesów rozwojowych. Biorąc pod uwagę przeprowadzone analizy, bazując na najważniejszych determinantach, określono następującą wizję rozwoju, a następnie drzewo celów.

A. Wizja

Obszar rewitalizacji gminy Dobra to obszar zamieszkały przez aktywnych gospodarczo i zawodowo mieszkańców, wyposażony w wysokiej jakości infrastrukturę publiczną sprzyjającą tworzeniu lokalnych sieci współpracy i rozwoju kapitału społecznego, sprzyjający społecznej integracji, w pełni wykorzystujący zasoby gminy do prowadzenia działalności gospodarczej, i samorealizacji różnych grup mieszkańców niezależnie od ich społecznego statusu.

B. Cele główne i kierunki działań rewitalizacyjnych dla gminy Dobra na lata 2016-2023

Cel główny 1: Aktywizacja gospodarcza oraz zawodowa mieszkańców.

Kierunki działań rewitalizacyjnych:

1.1. Działania na rzecz aktywizacji i włączenia do życia zawodowego osób długotrwale bezrobotnych oraz niemających szans na zatrudnienie z uwagi na wiek, niepełnosprawność, brak odpowiedniego wykształcenia czy płeć.

- 1.2. Rozwój turystyki w gminie, w tym turystyki pieszej, rowerowej, rekreacyjnej, poznawczej (historycznej) i pielgrzymkowej.
- 1.3. Tworzenie nowych i poprawa istniejących warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji w obszarze rewitalizacji poprzez system wsparcia dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą na obszarze objętym rewitalizacją i zatrudniających mieszkańców obszaru.
- 1.4. Pomoc i ochrona dla miejsc podkreślających dziedzictwo historyczne gminy i tworzących klimat rewitalizowanego terenu (np. historyczne miejsca handlowe, zawody podkreślające lokalną specyfikę).
- 1.5. Rozwój ekonomii społecznej – rozwój spółdzielni socjalnych osób dotkniętych bezrobociem, ubóstwem i nie mających szans na zatrudnienie, zamieszkujących teren rewitalizacji.

Cel główny 2. Tworzenie lokalnych sieci wspierających rozwój kapitału społecznego.

Kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 2.1. Kreowanie i koordynowanie działań mających na celu budowanie i wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz zacieśnianie więzi sąsiedzkich poprzez organizację wspólnych wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym.
- 2.2. Tworzenie przez mieszkańców przy pomocy samorządu gminnego miejsc aktywności społecznej na terenie rewitalizowanym.
- 2.3. Wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców i organizacji pozarządowych realizowanych na obszarze rewitalizacji.
- 2.4. Realizacja programów profilaktyki i promocji zdrowia.

Cel główny 3. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez podniesienie jakości i dostępności publicznej infrastruktury.

Kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 3.1. Modernizacja i remonty budynków i obiektów publicznych w obszarze rewitalizacji, w tym modernizacja obiektów infrastruktury społecznej (kulturalnej, edukacyjnej, sportowej, technicznej) zapewniająca wzrost dostępności i jakości usług na obszarze rewitalizacji.
- 3.2. Stworzenie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz turystów w tym osób niepełnosprawnych.
- 3.3. Likwidacja barier architektonicznych, pozwalająca na korzystanie z przestrzeni i obiektów przez wszystkich, w tym osoby niepełnosprawne, starsze, rodziny z małymi dziećmi.
- 3.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszarów rewitalizowanych.

W wyznaczeniu celów głównych i wynikających z nich kierunków działań pomogła analiza wskaźników, za pomocą których wyznaczony został obszar zdegradowany. Sposób myślenia jest następujący: do wyznaczenia obszarów zdegradowanych posłużono się analizami ilościowymi. Wskaźniki pozwoliły na wskazanie miejsc o ponadprzeciętnych wartościach destymulant rozwoju lub niskim poziomie wartości stymulant rozwojowych. Analiza terytorialnego zróżnicowania w natężeniu występowania określonych zjawisk o charakterze gospodarczym, społecznym, przestrzennym, środowiskowym i technicznym, pozwoliła na ponownie wykorzystanie wskaźników, przy budowaniu drzewa celów oraz weryfikacji jego poprawności. Wydaje się bowiem, że najefektywniejszym sposobem weryfikacji czy określone cele zostały skonstruowane w sposób prawidłowy jest odwołanie się do mierników powiązanych ze zdiagnozowanymi

zjawiskami kryzysowymi. Nie chodzi jednak o to, aby powtarzać informacje zawarte w diagnozie potencjału gminy Dobra. Przywołanie mierników pozwoli na refleksję w kontekście dalszych analiz i odpowiedzi na pytanie, czy działania rewitalizacyjne były skuteczne, tj. czy doprowadziły do zmniejszenia kryzysu na obszarze rewitalizacji. Między innymi dzięki tak przeprowadzonej analizie, udało się dokonać wyróżnienia kluczowych i uzupełniających przedsięwzięć (projektów) rewitalizacyjnych, które stanowią konkretne kroki na tej drodze.

C. MECHANIZM INTEGROWANIA CELÓW REWITALIZACJI ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Sposób realizacji każdego z celów określa rozdział zawierający informacje o sposobie wdrażania zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji. Każde z planowanych do realizacji działań zostało opisane pod kątem terytorium, na którym miałyby zostać wdrożone, szacowanych nakładów finansowych, potrzeb – czyli problemu, który dzięki realizacji przedsięwzięcia zostanie przynajmniej w części rozwiązany w gminie, a także szczegółowego zakresu rzeczowego. Poniżej dokonano zaś analizy powiązań celów oraz przedsięwzięć, aby wskazać bez wątpienia, że określone cele strategiczne (długookresowe) są spójne z działaniami operacyjnymi. Sposób myślenia jest następujący: wizja i misja podlegają dezagregacji, która pozwoliła na stworzenie celów głównych oraz kierunków działań. Te zaś, w porozumieniu z mieszkańcami gminy Dobra, liderami społeczności lokalnych oraz władzami pozwoliły na stworzenie listy przedsięwzięć kluczowych oraz uzupełniających. Rozdział ten ma na celu między innymi potwierdzenie, że planowane do realizacji przedsięwzięcia, przyczynią się do osiągnięcia zakładanych celów.

Tabela 33. Powiązania wskaźników dotyczących obszarów zdegradowanych w gminie Dobra z celami rozwojowymi w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji

Sfera	Kryterium	Wskaźnik	Miara	Powiązanie z celem GPR
Sfera społeczna	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Korzystający z zasiłków	Liczba osób	2.2
		Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludność	Liczba osób Wartości procentowe	2.2
	Kurczący się rynek pracy	Stopa długotrwałego bezrobocia	Wartości procentowe	1.1
	Wysoka jakość kapitału społecznego	Frekwencja wyborcza	Wartości procentowe	2.1, 2.3
		Liczba organizacji	Liczba podmiotów	2.2, 2.3

		pozarządowych		
		Liczba inicjatyw obywatelskich zrealizowanych	Liczba osób Wartości procentowe	2.2, 2.3
	Dostęp do infrastruktury kulturalnej	Liczba wydarzeń kulturalnych zrealizowanych w gminie	Liczba inicjatyw	1.2, 1.4, 2.1
Sfera gospodarcza	Brak gospodarczegożywienia	Wskaźnik przedsiębiorczości	Wartości procentowe	1.1, 1.3
		Niski wskaźnik aktywności gospodarczej	Liczba osób w wieku produkcyjnym. Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej.	
	Uciekające zasoby gospodarcze	Saldo migracji	Promil	1.1, 1.3
Sfera techniczna	Adekwatność infrastruktury do aktywności społecznej mieszkańców	Stan techniczny obiektów edukacyjnych, z zakresu ochrony zdrowia oraz kultury	Nakłady na prace remontowe [PLN] Ilość wyremontowanych obiektów [wartości bezwzględne]	2.1, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4
	Niewystarczająca liczba infrastruktury technicznej w gminie	Długość sieci wodno-kanalizacyjnej	Km	3.1, 3.4
Sfera przestrzenna	Infrastruktura dla turystyki	Liczba miejsc turystycznie atrakcyjnych	Wartości bezwzględne	1.2, 3.1

	Infrastruktura dla podkreślania dziedzictwa historycznego gminy	Liczba miejsc pamięci	Wartości bezwzględne	1.2, 2.1, 2.3, 3.1

Źródło: opracowanie własne.

VIII. LISTA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH W OBSZARZE REWITALIZACJI

W niniejszym rozdziale przedstawiono listę projektów podstawowych i uzupełniających planowanych w obszarze rewitalizacji. Przed realizacją poszczególnych przedsięwzięć zostaną uzyskane wszelkie wymagane prawem dokumenty: opinie, pozwolenia itp.

A. Projekty kluczowe

Tabela 34. Zestawienie projektów kluczowych

Symbol	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Opis	Szacunkowa kwota oraz źródła finansowania	Lata realizacji	Wnioskodawca/Partnerzy realizujący	Wskaźniki	Zasięg projektu
K1.	Utworzenie przestrzeni dla rozwoju społeczno-gospodarczego	W ramach zadania planuje się stworzenie przestrzeni na rzecz rozwoju mikroprzedsiębiorstw oraz organizacji pozarządowych. Jednym z podstawowych wyzwań dotyczących budowania przewagi konkurencyjnej gminy Dobra jest stworzenie warunków do zatrzymywania zasobów ludzkich stanowiących potencjał dla gospodarki gminy. Mowa tu przede wszystkim o budowie kapitału społecznego gminy oraz tworzeniu narzędzi dla rozwoju społeczno-gospodarczego. By ten cel osiągnąć niezbędne jest w pierwszej kolejności stworzenie obiektu wielofunkcyjnego, w którym łączone będą różne funkcje społeczne oraz służącego aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców. Chodzi o stworzenie przestrzeni, która stanie się węzłem komunikacji pomiędzy poszczególnymi	8 mln zł Źródła finansowania: RPO WM, środki własne	2017-2019	Gmina Dobra	Średnia liczba zorganizowanych spotkań mieszkańców, przedsiębiorców, lub integracyjnych w UG w ciągu roku – 10 (weryfikowane na podstawie list obecności); Liczba inicjatyw w wyniku spotkań – 3 (weryfikowane na podstawie sprawozdań podmiotów objętych wsparciem); Liczba wydarzeń o charakterze kulturalnym lub naukowym, która jest wynikiem spotkań w UG – 2 (weryfikowane na podstawie list obecności); Liczba utworzonych nowych miejsc pracy – 2 (weryfikowane na podstawie sprawozdań podmiotów objętych wsparciem).	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków, Skrzydlina

		podmiotami generującymi rozwój gminy (głównie mikroprzedsiębiorstwa, NGO). Ponadto niezbędna jest adaptacja przestrzeni publicznych w najbliższym otoczeniu obiektu wielofunkcyjnego (np. parkingi). Celem projektu jest stworzenie w centralnym miejscu gminy Dobra centrum życia społecznego. W ramach przedsięwzięcia planuje się stworzenie przestrzeni dla organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców. W nowopowstałej przestrzeni przeznaczonej na cele społeczne planuje się stworzenie ogólnodostępnych pomieszczeń, w których będą mogli prowadzić swoją działalność nowopowstałe firmy zarejestrowane w gminie Dobra. Planuje się również udostępnienie sal konferencyjnych na spotkania biznesowe oraz w związku z prowadzonymi działaniami organizacji pozarządowych zlokalizowanych na terenie gminy Dobra. Przystosowanie budynku dla potrzeb osób niepełnosprawnych przez rozbudowę, nadbudowę i przebudowę budynku pozwoli osobom niepełnosprawnym aktywniej korzystać z życia społecznego, co przeciwdziała również wykluczeniu					

		społecznemu. Projekt będzie realizowany na terenie podobszaru Dobra, a z nowopowstałej przestrzeni będą korzystać podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji.					

Źródło: opracowanie własne.

B. Projekty uzupełniające

Tabela 35. Zestawienie projektów uzupełniających

Sy mb ol	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Opis	Szacunkowa kwota oraz źródła finansowania	Wnioskodawca / Partnerzy realizujący	Lata realizacji	Zasięg projektu
U1.	Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie Dobra	W ramach przedmiotowej inwestycji planuje się budowę sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej wraz z niezbędną infrastrukturą. Planowana inwestycja przyczyni się do poprawy środowiska naturalnego oraz zwiększy dostępność infrastruktury sanitarnej i wodociągowej dla mieszkańców gminy. W konsekwencji przyczyni się to do podniesienia jakości życia mieszkańców na obszarach objętych wsparciem.	16 mln zł Źródła finansowania: Środki własne, RPO WM, PROW, WFOŚiGW	Gmina Dobra	2016-2023	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków, Skrzydlina
U2.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Jurków	Rozbudowa i przebudowa obiektów użyteczności publicznej (szkoła, remiza OSP), które nie są w pełni wykorzystywane w odniesieniu do ich funkcji społecznych. W ramach niniejszego przedsięwzięcia jego efektem końcowym ma być m.in. stworzenie warunków technicznych umożliwiających rozwój działań pozwalających kultywować tradycje ludowe – rozwój lokalnych zespołów ludowych promujących tradycje regionu. Zakłada się też poprawę zagospodarowania istniejących przestrzeni publicznych w tym w szczególności placu przy budynku ośrodka zdrowia w Jurkowie oraz terenów wokół budynku remizy OSP.	2,5 mln zł Źródła finansowania: Środki własne, RPO WM, PROW, WFOŚiGW	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe.	2019-2022	Podobszar rewitalizacji Jurków

		Elementem tych działań będzie wyposażenie przestrzeni publicznych w małą architekturę oraz zieleni urządzoną. Wszelkie działania w ramach projektu mają na celu podtrzymanie i szersze kultywowanie lokalnych tradycji, społeczną integrację oraz rozwój potencjału kulturowego, także poprzez stworzenie przestrzeni dla rozwoju zespołu „Jurkowanie” oraz Koła Gospodyń Wiejskich.				
U3.	Zagospodarowanie placu targowego, budynków użyteczności publicznej i ich otoczenia w miejscowości Skrzydlina	Przebudowa i rozbudowa budynków użyteczności publicznej oraz zagospodarowanie placu targowego w centrum miejscowości Skrzydlina i terenu wokół zabytkowego kościoła pw. Św. Mikołaja Biskupa. Celem projektu jest stworzenie centrum życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Planuje się zorganizowanie miejsca spotkań dla przedsiębiorców, mieszkańców oraz organizacji pozarządowych. Dla osiągnięcia zamierzonego efektu konieczna jest m.in. rozbudowa i przebudowa budynku ośrodka zdrowia w Skrzydlnej, remont remizy OSP wraz z zagospodarowaniem terenów wokół budynku Zespołu Placówek Oświatowych w Skrzydlnej. Dzięki rozbudowie Ośrodka Zdrowia obiekt zostanie przystosowany dla potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach tej inwestycji planowane jest odtworzenie historycznego zasobu, jakim był targ w Skrzydlnej. Ma on służyć jako miejsce spotkań mieszkańców, sprzyjać nawiązywaniu i rozwijaniu więzi społecznych. Układ urbanistyczny centrum miejscowości zawierający place targowe stanowi o tożsamości całej miejscowości. Uczytelnienie unikatowego historycznego układu przestrzennego jest ważnym elementem w procesie odbudowy świadomości lokalnej społeczności gminy na temat posiadanego dziedzictwa. Dodatkowo, przestrzeń ta poprzez powrót na listę atrakcji regionu stanie się jednym z katalizatorów rozwoju turystyki w gminie Dobra. W budynku Remizy OSP ma znaleźć się Biblioteka Publiczna, służąca głównie potrzebom mieszkańców miejscowości oraz najbliższych wiosek. Planowane działania mają wpłynąć na poprawę relacji społecznych, odbudowę wizerunku gospodarczego miejscowości (głównie poprzez funkcje handlowe i turystyczne). W wyniku realizacji projektu zakłada się	2,5 mln zł Źródła finansowania: środki własne, PROW, RPO WM	Gmina Dobra	2016-2020	Podobszar rewitalizacji Skrzydlina

		zwiększenie ruchu turystycznego i ożywienie gospodarcze.				
U4.	Działania na rzecz ochrony zasobów natury	W ramach działań w tym obszarze, planuje się wsparcie dla mieszkańców na wymianę pieców węglowych na nowoczesne kotły gazowe lub spalające biomasę. Projekt zakłada wymianę nieekologicznych źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych przy zaangażowaniu mieszkańców i wykorzystaniu środków pochodzących z UE. Efektem realizacji zadania będzie obniżenie poziomu niskiej emisji na terenie gminy, a w konsekwencji poprawa jakości powietrza i życia mieszkańców	2 mln zł Źródła finansowania: Środki własne gminy, wkład własny mieszkańca, RPO WM, WFOŚiGW, PROW	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe	2017-2023	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków, Skrzydlina
U5.	Podnoszenie jakości życia i rozwój przedsiębiorczości poprzez poprawę bezpieczeństwa energetycznego gminy	Uniezależnienie się gminy od tradycyjnych źródeł energii poprzez rozwój zasobów odnawialnych źródeł energii tj. m.in. kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, pomp ciepła. Zastosowanie źródeł ciepła wykorzystujących odnawialne źródła energii pozwoli na poprawę powietrza na terenie gminy, co w konsekwencji przyczyni się do podniesienia jakości życia mieszkańców i stanu środowiska naturalnego.	4 mln zł Źródła finansowania: środki własne gminy, wkład własny mieszkańca, RPO WM, WFOŚiGW, PROW	Gmina Dobra	2018-2023	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków, Skrzydlina
U6.	Rozwój funkcji kulturalnych poprzez działania na rzecz rozwoju instytucji kultury	W ramach tego zadania przewiduje się przebudowę i rozbudowę części budynku należącego do zasobów gminnych, tj. byłej sali gimnastycznej w dawnym budynku ZPO w Dobrej. Działania w tym obszarze polegać będą zatem na adaptacji części budynku nr 490 w Dobrej na potrzeby kultury. Efektem realizacji projektu ma być utworzenie sali widowiskowej wraz z zapleczem, głównie na potrzeby Gminnego Ośrodka Kultury oraz Szkoły Muzycznej. Działania inwestycyjne w dłuższym okresie czasu przyczynią się do poszerzenia oferty kulturalnej, wzrostu zainteresowania zajęciami pozalekcyjnymi z zakresu kultury, sztuki.	1 mln zł źródła finansowania środki własne, środki Ministerstwa Kultury, PROW, RPO WM	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe	2018-2020	Podobszar rewitalizacji Dobra
U7.	Rozbudowa infrastruktury turystycznej w gminie Dobra	Podniesienie atrakcyjności regionu Beskidu Wyspowego, w tym w szczególności gminy Dobra poprzez poprawę infrastruktury turystycznej należy do priorytetowych zadań jakie stawiają sobie władze gminy. W ramach tego przedsięwzięcia planuje się przebudowę wieży widokowej na górze Mogielica wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Ze względu na bardzo	1 mln zł Źródła finansowania: środki własne gminy, PROW, RPO	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe	2018-2020	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków, Skrzydlina

		wysokie walory krajobrazowe oraz jednocześnie słabej infrastruktury hotelarsko-gastronomicznej, w gminie Dobra dominuje jednodniowa turystyka górską. Dodatkowo poza kilkoma w roku imprezami turystycznymi, brakuje turystów, którzy zechcieliby przybyć do Dobrej z innego względu niż impreza kulturalna, czy wycieczki górskie. Przy rozbudowie zostanie uwzględniony fakt, że wieża widokowa znajduje się na terenie rezerwatu przyrody i obszaru NATURA 2000. Korzyścią z realizacji projektu będzie podniesienie wiedzy mieszkańców i turystów nt. bogactwa przyrodniczego regionu. Jednym z planowanych działań w ramach tego projektu jest budowa edukacyjnych „ścieżek pamięci” – odnawiania pamięci o miejscach historycznych, zabytkowych, w których miały miejsca doniosłe wydarzenia historyczne. Będzie to budować tożsamość gminy, jednocześnie podnosząc jej atrakcyjność turystyczną.	WM			
U8.	Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	Działania skierowane są w szczególności do społecznych grup ryzyka: bezrobotnych, ubogich, rodzin wielodzietnych, mniejszości społecznych, niepełnosprawnych, itp. Chodzi o stworzenie warunków do rozwoju i poprawy warunków bytowych poprzez określenie ścieżki trwałego rozwoju i wdrażanie programu dedykowanego określonej grupie społecznej. Planowane działania będą tożsame z tymi, które zostały zapisane w Rocznym programie współpracy z NGO.	200 tys. zł Źródła finansowania: środki własne, środki GOPS	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe	2017-2023	Gmina Dobra
U9.	Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	W ramach tego przedsięwzięcia, najważniejszym elementem tworzenia nowych funkcji rozwojowych jest lokalizacja parkingu publicznego oraz podnoszących estetykę terenów zielonych. Kolejnym zadaniem szczegółowym jest rewitalizacja obszaru zabytkowego cmentarza, gdzie znajduje się pomnik ofiar działań wojennych autorstwa Xawerego Dunikowskiego a także zabytkowego kościoła pw. Św. Szymona i Judy Tadeusza. Planowane działania inwestycyjne wpisują się w szerszą koncepcję rozwoju walorów kulturalnych, działania mające na celu podkreślanie dziedzictwa historycznego, która prowadzić może do rozwoju kapitału społecznego oraz ożywienia w zakresie	1 mln zł Źródła finansowania: środki własne, środki prywatne	Gmina Dobra, parafia,	2018-2022	Podobszar rewitalizacji Dobra

		turystyki.				
U10	Poszerzenie oferty w zakresie służby zdrowia w gminie Dobra	Zadanie ma na celu poprawę jakości świadczenia usługi publicznej dotyczącej ochrony zdrowia mieszkańców. Działanie przyczynić ma się do zwiększenia dostępności do usług medycznych mieszkańców gminy Dobra wraz z ich informatyzacją. Realizacja zadania ma odbywać się poprzez modernizację ośrodków zdrowia w Dobrej, Jurkowie i Skrzydlnej (w zależności od dostępności środków finansowych zadania te będą realizowane łącznie w trzech sołectwach).	500 tys. zł Źródła finansowania: środki własne RPO WM, PO PC	Gmina Dobra, placówki zdrowotne	2018-2023	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków, Skrzydlina
U11	Poprawa bezpieczeństwa publicznego	Diagnoza barier rozwojowych w gminie Dobra, przeprowadzona na potrzeby GPR Dobra wykazała, że w niektórych sołectwach mamy do czynienia z większą liczbą zdarzeń drogowych, a także ze zjawiskami obniżającymi ogólne poczucie bezpieczeństwa publicznego (bójki, zakłócanie porządku publicznego, kradzieże). Zjawisk tych nie ma wiele, ale widać wyraźnie, że miejsca tych zdarzeń generalnie pokrywają się ze obszarami zdegradowanymi zdelimitowanymi w ramach GPR Dobra. Działania w ramach tego przedsięwzięcia mają na celu m.in. poprawę infrastruktury drogowej oraz infrastruktury chroniącej pieszych (chodniki, oświetlenie uliczne), a także stworzenie i promocję edukacyjnych programów z zakresu profilaktyki bezpieczeństwa publicznego.	7 mln zł Źródła finansowania: środki własne, RPO WM, PROW, WFOŚiGW	Gmina Dobra	2016-2023	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków, Skrzydlina
U12	Realizacja projektu pn. „Szkola oficerska w Stróży - śladami Józefa Piłsudskiego”	W ramach zadania planuje się odtworzenie historycznych miejsc związanych z osobą Józefa Piłsudskiego. Planuje się podjąć działania związane z edukacją historyczną poprzez utworzenie ścieżek edukacyjnych śladami Józefa Piłsudskiego.	800 tys. zł Źródła finansowania: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, PROW, RPO WM, środki własne	Gmina Dobra, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	2019-2023	Podobszar rewitalizacji Dobra oraz Stróża
U13	Zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Łososiny	Budowa kąpieliska na rzece Łososina oraz rewitalizacja terenów wokół rzeki podnoszące walory rekreacyjne. Wspomniane działanie ma na celu rozwój infrastruktury czasu wolnego, która sprzyja społecznej integracji mieszkańców oraz rozwojowi turystyki. Co istotne, zagospodarowanie terenów wokół Łososiny wytworzy nową, wysokiej jakości przestrzeń publiczną dla spotkań i	2 mln zł Źródła finansowania: PROW, RPO WM, środki własne, RZGW	Gmina Dobra	2019-2023	Podobszary rewitalizacji: Dobra, Jurków

		społecznej integracji, co sprzyjać będzie rozwojowi kapitału społecznego. W ramach tego przedsięwzięcia, najważniejszym elementem będzie zagospodarowanie nabrzeża rzeki Łososiny na cele rekreacyjno- sportowe (np. plaża, boiska, plac zabaw, zaplecze higieniczno-sanitarne itp.). Pozwoli to na wzmocnienie funkcji turystycznej gminy oraz podniesienie jakości infrastruktury dla czasu wolnego oraz dającej możliwości realizowania aktywności fizycznych, co pozytywnie wpłynie na stan zdrowia mieszkańców gminy Dobra oraz powiatu limanowskiego.				
U14	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	Przedsiębiorczość jest jednym w podstawowych elementów budujących przewagę konkurencyjną gminy. Obowiązkiem gminy jest tworzenie warunków do przyciągania nowych inwestorów. Podobne działania są wymieniane w wielu dokumentach strategicznych gminy Dobra. W ramach projektu planowane jest utworzenie Gminnego Forum Społeczno-Gospodarczego oraz działania podnoszące kompetencje zawodowe pracowników, w tym m.in. szkolenia zawodowe, kursy specjalistyczne, związane z uzyskaniem uprawnień, językowe i inne programy edukacyjne. Ponadto w ramach zadania planowane są działania o charakterze miękkim m.in. dotyczące promocji Dobrej jako miejsca sprzyjającego inwestycjom, wprowadzenie udogodnień proceduralnych, finansowych, itp. W ramach GPR dla gminy Dobra planuje się wdrożyć działania mające na celu wzmocnienie istniejących branż (np. przemysł drzewny, budowlany, turystyka). Planuje się stworzenie krótko- i średniookresowych dokumentów planistycznych związanych z rozwojem gospodarczym gminy Dobra, które będą podstawą do implementacji zaprogramowanych działań na rzecz rozwoju gospodarczego. Projekt będzie realizowany na terenie obszaru rewitalizowanego (trzy podobszary).	300 tys. zł Źródła finansowania: EFS w ramach RPO WM, środki własne, środki GOK.	Gmina Dobra	2017-2020	Gmina Dobra

Źródło: opracowanie własne.

Planowane do realizacji projekty uzupełniające U8 i U12 oraz drugi projekt kluczowy zasięgiem swojego oddziaływania wykraczają poza zdelimitowany obszar rewitalizacji ze względu na specyfikę planowanych przedsięwzięć. W przypadku projektu kluczowego, mamy do czynienia z działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego całej gminy w oparciu o zaprogramowane działania wynikające z planowanego do stworzenia programu rozwoju gospodarczego gminy. Można przypuszczać, że istotna część aktywności w ramach tego zadania będzie dotyczyć podobszarów rewitalizacji, ale działania zapewne wykrócą poza ten obszar. Podobnie rzecz ma się z zadaniem na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczenia społecznego zapisanego w projekcie U8. Projekt ten zapewne swoim oddziaływaniem „rozleje się” na obszar całej gminy Dobra. W przypadku projektu U12, „Szkoła oficerska – śladami Józefa Piłsudskiego” wpisuje się w szerszy kontekst budowy „ścieżek pamięci” w gminie Dobra, które będą spełniać misję społeczną (edukacyjną, historyczną) i gospodarczą (turystyczną). Dla spójności przedsięwzięcia związanego z budową ścieżek pamięci w gminie Dobra, zdecydowano się na włączenie jednego zadania wykraczającego poza obszar rewitalizacji.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA

Rewitalizacja wyznaczonych obszarów zdegradowanych wiąże się z koniecznością poniesienia znacznych wydatków inwestycyjnych. Ze względu na ograniczone zasoby finansowe Gminy Dobra, a także z uwagi na możliwość uzyskania wsparcia na realizację projektów w tym zakresie, wskazane jest pozyskanie dodatkowych środków finansowych z zewnętrznych źródeł. Program Rewitalizacji Gminy Dobra został przygotowany w taki sposób, aby był komplementarny w stosunku do zewnętrznych źródeł finansowania takich jak środki EFRR, EFS, FS i innych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. W zależności od potrzeb zaplanowane w budżecie środki własne Gminy Dobra będą uzupełniane o wsparcie finansowe ze źródeł zewnętrznych. Sprawna realizacja założonych inwestycji zostanie zapewniona poprzez wykorzystanie zarówno publicznych źródeł finansowania (krajowych i zagranicznych – m.in. w ramach funduszy europejskich), jak i prywatnych (np. poprzez tworzenie zachęt dla inwestorów).

A. Zagraniczne środki publiczne

Głównym zewnętrznym źródłem finansowania gminnych programów rewitalizacyjnych są środki pochodzące z funduszy unijnych – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS). W ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2014-2020 do najważniejszych programów operacyjnych pozwalających na sfinansowanie inwestycji założonych w ramach niniejszego Programu należy zaliczyć:

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020**

W ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego została wyznaczona 11. oś priorytetowa „Rewitalizacja przestrzeni regionalnej”, której celem jest ograniczenie problemów społecznych w miastach

i na obszarach wiejskich. W ramach tej osi priorytetowej Gmina Dobra może wykorzystać środki przypisane do następujących działań:

Działanie 11.2 Odnowa obszarów wiejskich

Obejmuje działania inwestycyjne służące rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych takie jak.:

- A. przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne;
- B. budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastruktury kultury;
- C. działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów;
- D. zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele społeczne;
- E. modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną;
- F. modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

Całkowita kwota przeznaczona w ramach Małopolskiego RPO na to działanie wynosi 35 mln zł.

Działanie 11.3 Fundusz Rewitalizacji i odnowy Małopolski

W ramach tego działania powołany zostanie fundusz, który przy pomocy instrumentów finansowych wspierać będzie projekty z zakresu rewitalizacji miast oraz odnowy obszarów wiejskich służące rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych. Wsparcie z uruchomionego w ten sposób funduszu będzie miało charakter zwrotny.

Całkowita kwota przeznaczona w ramach Małopolskiego RPO na to działanie wynosi 30 mln zł.

Działanie 11.4 Rewitalizacja terenów poprzemysłowych

W ramach działania wspierane będą przedsięwzięcia na rzecz społeczno-gospodarczego ożywienia terenów poprzemysłowych poprzez kreowanie warunków sprzyjających procesowi przywracania utraconych oraz wprowadzania nowych funkcji (gospodarczych, społecznych i środowiskowych). Pod pojęciem terenów poprzemysłowych rozumie się obszary, które przestały być miejscem produkcji przemysłowej lub przestały pełnić funkcje pomocnicze dla tej produkcji w obrębie zakładów przemysłowych, np. magazynowo-składowe lub transportowe, łącznie z obszarami niedokończonych inwestycji przemysłowych lub obszary zdegradowane przez działalność przemysłową.

Całkowita kwota przeznaczona w ramach Małopolskiego RPO na to działanie wynosi 15 mln zł.

Oprócz działań w ramach osi priorytetowej 11 dedykowanej *stricto* programom rewitalizacji można znaleźć w ramach innych osi priorytetowych Małopolskiego RPO szereg poddziałań pozwalających na

sfinansowanie wybranych inwestycji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Dobra. Można do nich zaliczyć m.in.:

Działanie 2.1 E-administracja i otwarte zasoby – w zakresie rozwoju elektronicznej administracji i e-usług. (Budżet działania: 140 mln zł)

Działanie 3.1 Strefy aktywności gospodarczej – w zakresie tworzenia lub rozbudowy SAG odpowiadających potrzebom potencjalnych inwestorów. (Budżet działania: 60 mln zł)

Działanie 4.1 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. (Budżet działania: 65 mln zł)

Działanie 4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym – m.in. w zakresie modernizacji energetycznej budynków publicznych. (Budżet działania: 96 mln zł)

Działanie 4.4 Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza – m.in. poprzez wymianę kotłów i urządzeń grzewczych. (Budżet działania: 100 mln zł)

Działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego – w zakresie opieki i ochrony nad zabytkami (w tym m.in. prace konserwatorskie) oraz rozwoju instytucji kultury. (Budżet działania: 79 069 362 zł)

Działanie 6.3 Rozwój wewnętrznych potencjałów regionu – w zakresie rozbudowy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. (Budżet działania: 80 mln zł)

Działanie 8.2 Aktywizacja zawodowa – działania na rzecz wsparcia osób pozostających bez pracy (bezrobotnych i biernych zawodowo), których sytuacja na rynku pracy jest najtrudniejsza. (Budżet działania: 50 389 148 zł)

Działanie 8.3 Wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej – zarówno w formie dotacji, jak i instrumentów zwrotnych. (Budżet działania: 50 mln zł)

Działanie 8.5 Wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego z prywatnym – poprzez tworzenie nowych miejsc opieki dla dzieci oraz dostosowywanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych. (Budżet działania: 25 mln zł)

Działanie 8.6 Wsparcie na rzecz wydłużania aktywności zawodowej – poprzez m.in. realizację programów przekwalifikowania pracowników i wsparcia dla pracodawców. (Budżet działania: 26 mln zł)

Działanie 9.1 Aktywna integracja – aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poprzez działania ośrodków pomocy społecznej mających na celu poprawę oraz wzmocnienie ich szans na zatrudnienie. (Budżet działania: 100 mln zł)

Działanie 9.2 Usługi społeczne i zdrowotne – realizację inicjatyw zwiększających dostępność oraz jakość usług kierowanych do osób niesamodzielnych oraz ich opiekunów, a także działań prewencyjno-profilaktycznych (skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży oraz rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych). (Budżet działania: 115 mln zł)

Działanie 10.1 Rozwój kształcenia ogólnego – w tym m.in. zwiększenie dostępu do edukacji przedszkolnej oraz poprawa jakości oferty w szkołach prowadzących kształcenie ogólne. (Budżet działania: 115 mln zł)

- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020**

W ramach PO IŚ inwestycje mogą zostać zrealizowane w ramach m.in. następujących działań:

Działanie 1.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych

Działanie 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach

Działania 1.5 Efektywna dystrybucja ciepła i chłodu

Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska

Działania 7.1 Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii

Działania 8.1 Ochrona zabytków i rozwój zasobów kultury.

- **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020**

W ramach PO WER potencjalne źródła finansowania znajdują się m.in. w działaniach zaliczanych do II osi priorytetowej – Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji:

Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna

Działanie 2.6 Wysoka jakość polityki na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób niepełnosprawnych

Działanie 2.7 Zwiększenie szans na zatrudnienie osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym

Działanie 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym

Działanie 2.9 Rozwój ekonomii społecznej

Działanie 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Działanie 2.14 Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie

Działanie 5.2 Działania projakościowe i rozwiązania organizacyjne w systemie ochrony zdrowia ułatwiające dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych.

- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020**

PROW stanowi kolejne potencjalne źródło uzyskania wsparcia finansowego dla realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Celem głównym PROW 2014 – 2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Środki w ramach PROW są rozdzielane między sześć priorytetów:

Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

- I. Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- II. Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- III. Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- IV. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
- V. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- VI. Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

B. Krajowe środki publiczne

Oprócz znacznych środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej będzie możliwe również uzyskanie wsparcia krajowego. Przewiduje się ukierunkowanie części środków z budżetu państwa na dofinansowanie inwestycji, które będą stanowić element opracowanych gminnych programów rewitalizacji. Pieniądze te będą pochodzić np. z rezerwy celowej przeznaczonej na dofinansowanie zadań własnych JST.

Dodatkowe źródło wsparcia w przypadku inwestycji związanych ze środowiskiem mogą pochodzić również z programów realizowanych w ramach Narodowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Z kolei dokonując rewitalizacji zabytków można skorzystać z dotacji celowych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

C. Środki prywatne

W przypadku wykorzystania środków prywatnych w celu sfinansowania inwestycji mamy do czynienia przede wszystkim z instrumentami zwrotnymi (kredyty i pożyczki) zaciąganyymi w komercyjnych bankach. Warto jednak zwrócić uwagę na potencjalną możliwość wykorzystania mniej tradycyjnych rozwiązań, takich jak loterie pieniężne czy zyskujący w ostatnich latach na popularności *crowdsourcing*.

Ciekawym rozwiązaniem pozwalającym na zwiększenie potencjału inwestycyjnego gminy jest wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Rozwiązanie to polega na ścisłej współpracy między przedstawicielem sektora publicznego (w tym przypadku jednostki samorządu terytorialnego) z prywatnymi podmiotami, które wspólnie podejmują się realizacji usług publicznych, dzieląc się ewentualnym ryzykiem z tytułu poniesionych strat oraz wypracowanymi zyskami. Z tego powodu, choć znaczenie tego narzędzia rośnie, w szczególności w gminach posiadających środki finansowe na

inwestycje, należy stosować określone mechanizmy zachęt dla przedsiębiorców: ulgi i zwolnienia z podatku lokalnego, przekazywanie nieruchomości na korzystnych warunkach, budowa, remont drożnych ciągów komunikacyjnych (ważne dla inwestorów wytwarzających dobra), czy też działania promocyjne. Partnerstwo to nie zwalnia JST z obowiązku świadczenia danej usługi i w dalszym ciągu ponosi ona odpowiedzialność za jakość jej świadczenia oraz dostępność.

X. RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY DOBRA NA LATA 2016-2023

Tabela 36. Ramy finansowe GPR dla gminy Dobra na lata 2016-2023

Nazwa przedsięwzięcia	Typ projektu	Lata realizacji projektu	Szacunkowe koszty realizacji przedsięwzięcia	Źródła finansowe
Utworzenie przestrzeni dla rozwoju społeczno-gospodarczego	infrastrukturalny	2015-2018	8 000 000 zł	RPO WM, środki własne
Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	infrastrukturalny	2017-2020	300 000 zł	EFS w ramach RPO WM, środki własne, środki GOK
Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie Dobra	infrastrukturalny	2016-2023	16 000 000 zł	Środki własne, RPO WM, PROW, WFOŚiGW
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Jurków	infrastrukturalny	2019-2022	2 500 000 zł	Środki własne, RPO WM, PROW, WFOŚiGW
Zagospodarowanie placu targowego, budynków użyteczności publicznej i ich otoczenia w miejscowości Skrzydlina	infrastrukturalny	2016-2020	2 500 000 zł	Środki własne, PROW, RPO WM
Działania na rzecz ochrony zasobów natury	infrastrukturalny	2017-2023	2 000 000 zł	Środki własne gminy, wkład własny mieszkańca, RPO WM, WFOŚiGW, PROW
Podnoszenie jakości życia i rozwój przedsiębiorczości poprzez poprawę bezpieczeństwa energetycznego gminy	infrastrukturalny	2018-2023	4 000 000 zł	Środki własne gminy, wkład własny mieszkańca, RPO WM, WFOŚiGW, PROW
Rozwój funkcji kulturalnych poprzez działania na rzecz rozwoju instytucji kultury	infrastrukturalny	2018-2020	1 000 000 zł	Środki własne, środki Ministerstwa Kultury, PROW, RPO WM
Rozbudowa infrastruktury turystycznej w gminie Dobra	miękki	2018-2020	1 000 000 zł	Środki własne gminy, PROW, RPO WM
Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	infrastrukturalny	2017-2023	200 000 zł	Środki własne, środki GOPS
Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	miękki	2018-2022	1 000 000 zł	Środki własne, środki prywatne
Poszerzenie oferty w zakresie	Infrastrukturalny	2018-2023	500 000 zł	Środki własne RPO

służby zdrowia w gminie Dobra				WM, PO PC
Poprawa bezpieczeństwa publicznego	miękki	2016-2023	7 000 000 zł	Środki własne, RPO WM, PROW, WFOŚiGW
Realizacja projektu pn. „Szkoła oficerska w Stróży - śladami Józefa Piłsudskiego”	miękki	2019-2023	800 000 zł	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, PROW, RPO WM, środki własne
Zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Łososiny	infrastrukturalny	2019-2023	2 000 000 zł	PROW, RPO WM, środki własne, RZGW

Źródło: opracowanie własne.

XI. ZARZĄDZANIE I SYSTEM WDRAŻANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zaproponowanych działań wynika z korelacji zachodzącej pomiędzy systemem zarządzania programem rewitalizacji i obecnie realizowanym systemem zarządzania gminą. W tym kontekście istotnym jest również zaplanowana efektywna współpraca pomiędzy instytucjami wraz z podziałem zakresu zadań i odpowiedzialności poszczególnych komórek oraz zasad koordynacji, współpracy, wdrażania, monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji w gminie Dobra.

Instytucją koordynującą proces rewitalizacji na terenie gminy Dobra, w tym przygotowanie i wdrożenie GPR są władze gminy Dobra. Głównym inicjatorem i koordynatorem procesów rewitalizacji, ze względu na zakres zadań własnych gminy, który obejmuje m.in.: sprawy ładu przestrzennego, gminnego budownictwa mieszkaniowego, pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, ochrony środowiska, czy infrastruktury jest Wójt Gminy Dobra.

Wójt Gminy jest odpowiedzialny za realizację założeń zawartych w GPR Dobra, natomiast funkcję kontrolną w zakresie postępów we wdrażaniu z ramienia samorządu będzie pełnić Rada Gminy Dobra.

Organizację planowanych działań należy powierzyć poszczególnym jednostkom samorządu według ich kompetencji, m.in. odpowiednim komórkom w Urzędzie Gminy Dobra lub samorządowym jednostkom organizacyjnym. Zadania o charakterze bardziej złożonym, wymagające współpracy z podmiotami zewnętrznymi, a także o charakterze ponadlokalnym, będą realizowane w formie partnerstwa podmiotów publicznych różnych szczebli.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego dokumentu wiązać się będzie z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania, a także monitoring i ocenę programu. Głównym zadaniem organów Gminy Dobra w zarządzaniu Gminnym Programem Rewitalizacji jest jego ukierunkowanie, uchwalenie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia strategii rozwoju. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji Programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp. Szczególne znaczenie odgrywać w tym względzie będzie wyodrębniona jednostka, tj. Komitet Rewitalizacji, będący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Dobra w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Pełnić będzie również funkcję opiniotawczą-doradczą Wójta. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji (w tym koszty zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Dobra) zapewniające wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli, określi w drodze uchwały Rada Gminy Dobra w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2016-2023. Podjęcie przedmiotowej uchwały poprzedzone zostanie konsultacjami społecznymi. Po przyjęciu uchwały, poszczególni członkowie Komitetu Rewitalizacji niezwłocznie zostaną powołani przez Wójta Gminy Dobra.

Działania rewitalizacyjne będą podlegać uspołecznieniu. Wójt Gminy Dobra oraz Komitet Rewitalizacji będą w drodze konsultacji społecznych ustalać szczegółowe rozwiązania planowane do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Planowane do realizacji działania będą podawane do

publicznej wiadomości, organizowane będą otwarte spotkania, podczas których mieszkańcy będą mogli wyrazić swoją opinię nt. planowanych do realizacji szczegółowych rozwiązań.

Zakresy zadań i odpowiedzialności poszczególnych komórek oraz zasady koordynacji, współpracy, wdrażania, monitorowania i ewaluacji przedmiotowego programu rewitalizacji przedstawia tabela 37.

Tabela 37. Zakresy zadań i odpowiedzialności poszczególnych komórek oraz zasady koordynacji i współpracy

L.p.	Nazwa komórki, Jednostki Organizacyjnej lub innych instytucji	Zakres zadań	Odpowiedzialność	Zasady koordynacji i współpracy
Etap przygotowania GPR				
1	Wójt Gminy Dobra	1. Powołanie zarządzeniem Zespołu ds. Rewitalizacji; 2. Wyłonienie firmy zewnętrznej opracowującej GPR; 3. Koordynacja pracy zespołu ds. rewitalizacji; 4. Weryfikacja przedsięwzięć wskazanych w projekcie GPR.	Odpowiedzialność za przygotowanie GPR (terminowe i zgodne z obowiązującymi przepisami prawa).	Współpracuje na bieżąco z Zespołem ds. Rewitalizacji, Radą Gminy Dobra oraz firmą opracowującą GPR.
2	Rada Gminy Dobra	1. Analiza projektu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji; 2. Podjęcie uchwały w sprawie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji; 3. Analiza i konsultacje GPR; 4. Podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia GPR dla Gminy Dobra.	Odpowiedzialność za podjęcie uchwał prawa miejscowego.	Analiza projektu GPR, wyjaśnianie na bieżąco wszelkich wątpliwości co do zapisów, konsultacje wśród radnych.
3	Zespół ds. Rewitalizacji	1. Koordynacja i zarządzanie działaniami związanymi z przygotowaniem GPR; 2. Organizacja konsultacji społecznych i przeprowadzenie badań ankietowych; 3. Finansowa obsługa przygotowania GPR; 4. Promocja GPR.	Odpowiedzialność za sprawne merytorycznie przeprowadzenie procesu opracowania GPR.	Zespół ds. Rewitalizacji organizuje spotkania koordynacyjne na których omawiane są na bieżąco problemy i postępy w opracowaniu GPR. Zespół składa ustne sprawozdania Wójtowi Gminy Dobra. Współpracuje na bieżąco z firmą opracowującą GPR, zbiera i przekazuje niezbędne dane.
Etap wdrażania GPR				
4	Wójt Gminy Dobra	1. Powierzenie poszczególnym komórkom, jednostkom czy innym instytucjom wdrażania działań zaplanowanych w GPR.	Odpowiedzialność za wdrażanie założeń zawartych w GPR.	Powierzenie zadań poszczególnym komórkom, jednostkom czy innym instytucjom będzie uzależnione od obszaru czy tematyki jakimi się zajmują. Nadzór i weryfikacja postępów wdrażania będzie się odbywała na naradach koordynacyjnych zwoływanych przez Sekretarza Gminy.
5	Sekretarz Gminy	1. Nadzór i weryfikacja postępów wdrażania.	Odpowiedzialność za bieżący nadzór i weryfikację postępów wdrażania GPR.	Funkcja wspierająca Wójta, bezpośrednio z nim współpracująca. Zwoływanie narad koordynacyjnych, analiza sprawozdań kierowników

				poszczególnych komórek, jednostek czy instytucji. Przedstawianie wyników analizy wójtowi. Kontrola promocji GPR.
6	Rada Gminy Dobra	1. Wyznaczanie posiedzeń Komisji Rewizyjnej.	Odpowiedzialność za kontrolę wdrażania GPR.	Wnioskowanie do kierowników poszczególnych komórek, jednostek, instytucji o przekazywanie dokumentacji celem kontroli na Komisjach Rewizyjnych.
7	Skarbnik Gminy Referat Finansowy	1. Obsługa budżetu Gminy Dobra i Wieloletniej Prognozy Finansowej w zakresie działań zaplanowanych w GPR.	Odpowiedzialność za finansową obsługę przedsięwzięć.	Długoletnie prognozowanie budżetu gminy, w tym: opracowanie i aktualizacja Wieloletniej Prognozy Finansowej. Wprowadzenie procesu hierarchizacji przedsięwzięć. Współpraca z Referatem Finansowym w celu obsługi finansowej przedsięwzięć.
8	Zespół ds. Zamówień Publicznych i Inwestycji w Urzędzie Gminy	1. Przygotowanie i realizacja zadań infrastrukturalnych ; 2. Współpraca z partnerami zaangażowanymi w poszczególne przedsięwzięcia infrastrukturalne.	Odpowiedzialność za realizację twardych (infrastrukturalnych) przedsięwzięć.	Przygotowanie założeń, zlecanie dokumentacji projektowej, programów funkcjonalno-użytkowych, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Monitoring wskaźników produktu, rezultatu.
9	Referat Organizacyjny Urzędu Gminy	1. Przygotowanie i realizacja zadań „miękkich” 2. Współpraca z partnerami zaangażowanymi w poszczególne przedsięwzięcia „miękkie”, głównie z organizacjami pozarządowymi.	Odpowiedzialność za realizację miękkich projektów.	Przygotowanie założeń, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Monitoring wskaźników.
10	Zespół ds. Gospodarki Komunalnej Urzędu Gminy	1. Przygotowanie i realizacja zadań środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych . 2. Współpraca z partnerami zaangażowanymi w przedsięwzięcia środowiskowe i przestrzenno-funkcjonalne.	Odpowiedzialność za realizację zadań środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych.	Przygotowanie założeń, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Monitoring wskaźników.
11	Ośrodek Pomocy Społecznej	1. Przygotowanie i realizacja zadań obejmujących kwestie społeczne ; 2. Współpraca z partnerami zaangażowanymi w poszczególne przedsięwzięcia społeczne.	Odpowiedzialność za realizację projektów społecznych.	Przygotowanie założeń, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Monitoring wskaźników.
12	Zespół Opieki Szkół i Przedszkoli	1. Przygotowanie i realizacja zadań związanych ze szkolnictwem ; 2. Współpraca z partnerami zaangażowanymi w przedsięwzięcia związane ze szkolnictwem.	Odpowiedzialność za realizację projektów związanych ze szkolnictwem.	Przygotowanie założeń, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Monitoring wskaźników. Współpraca z poszczególnymi placówkami szkolnymi na terenie gminy.
13	Gminny Ośrodek Kultury	1. Przygotowanie i realizacja zadań związanych z dziedzictwem kulturowym ; 2. Współpraca z partnerami zaangażowanymi w poszczególne przedsięwzięcia związane z dziedzictwem kulturowym.	Odpowiedzialność za realizację projektów związanych z dziedzictwem kulturowym.	Przygotowanie założeń, pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania. Monitoring wskaźników.

14	Informatyk Urzędu Gminy	1. Prowadzenie strony internetowej Urzędu (informacje o GPR, ujętych w nim projektach, źródłach finansowania przedsięwzięć itp.); 2. Redagowanie plakatów, folderów informujących o wykonywaniu konkretnych zadań.	Odpowiedzialność za promocję wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji.	Współpraca z poszczególnymi zespołami, referatami, jednostkami w zakresie pozyskiwania danych do zredagowania treści promocyjnych. Opracowanie graficzne przy pomocy programów komputerowych.
15	Komitety Rewitalizacji	1. Stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta. 2. Koordynowanie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie przestrzegania zasad wdrożenia zarówno o charakterze wewnętrznym, przyjętym w uchwale Rady Gminy Dobra, jak i zewnętrznym, związanym z finansowaniem projektów rewitalizacyjnych ze środków unijnych. 3. Opiniowanie propozycji zmian przedstawianych przez Wójta Radzie Gminy Dobra w zakresie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra na lata 2016-2023. 4. Planowanie zmian w oparciu o elastyczność programu oraz możliwość pojawienia się nowych partnerów zainteresowanych nowymi projektami rewitalizacyjnymi. 5. Promowanie działań rewitalizacyjnych i rozwijanie komunikacji społecznej w sektorach: publicznym, społecznym i gospodarczym, celem rozszerzania partnerstwa i partycypacji społecznej.		
Etap monitorowania i ewaluacji GPR				
1	Sekretarz Gminy, Referat Organizacyjny Urzędu	1. Monitorowanie wskaźników założonych w GPR	Odpowiedzialność za monitoring i ewaluację GPR	Wprowadzenie systemu sprawozdawczości do poszczególnych komórek, weryfikacja wskaźników. Przedstawianie zbiorczych wyników Wójtowi i Radzie Gminy.

Źródło: opracowanie własne.

W procesie rewitalizacji biorą udział podmioty prywatne, zarówno nastawione na zysk, jak i non-profit. Mogą one podejmować przedsięwzięcia, których elementem jest poprawa stanu lokali, budynków oraz ich otoczenia (m.in. roboty termomodernizacyjne), wyposażenie w infrastrukturę techniczną, remonty, jak

również działania w zakresie: aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców, przeciwdziałanie patologiom społecznym, promocja kultury, m.in. realizowane przez organizacje pozarządowe. Realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji będzie skuteczna dzięki szerokiej partycypacji społecznej. Współpraca z wieloma partnerami nakłada na operatora rewitalizacji szereg obowiązków. Podstawowym zadaniem jest informowanie partnerów o wszystkich istotnych dla nich aspektach procesu rewitalizacji. Następnym krokiem jest konsultacja planowanych działań i wspólne wdrażanie, tj. opracowanie koncepcji, akceptowanie rozwiązań i realizowanie projektów rewitalizacji. Uczestnictwo w procesie rewitalizacji ze strony partnerów jest w pełni dobrowolne – co gwarantuje realizację projektów w sposób zaangażowany. Władza samorządowa, zgodnie z definicją rewitalizacji, jest podmiotem odpowiedzialnym za cały proces. Z uwagi na swoje zadania i możliwości oraz zdobyte już doświadczenia, jest inicjatorem całego procesu, starając się zaangażować w niego lokalnych partnerów.

Działania rewitalizacyjne będą realizowane w porozumieniu z mieszkańcami gminy Dobra, ze szczególnym uwzględnieniem podobszaru, w którym wsparcie będzie się odbywać. Zgodnie z modelem partycypacyjnej realizacji działań na rzecz podnoszenia atrakcyjności lokalizacyjnej gminy, zakłada się konsultacje społeczne w przypadku realizacji projektów stanowiących działania rewitalizacyjne, jeżeli istnieje potrzeba konsultacji aspektów technicznych lub funkcjonalnych dla nowopowstałej inicjatywy. Konsultacje społeczne będą odbywać się poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy informacji o szczegółach planowanej inwestycji wraz ze wskazaniem sposobu zgłaszania ewentualnych uwag do koncepcji. W szczególnych przypadkach będą organizowane bezpośrednie spotkania z przedstawicielami Urzędu Gminy celem przedyskutowania kluczowych aspektów realizacji inwestycji.

XII. MONITORING I EWALUACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY DOBRA

Wdrożenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra wiąże się z koniecznością zaplanowania, realizacji oraz ewaluacji szeregu inicjatyw i inwestycji. W celu zapewnienia jak najsprawniejszego wykonania założonych działań niezbędne jest prowadzenie ciągłego monitoringu połączonego z ewaluacją, który pozwoli na zweryfikowanie czy wszystkie założenia Gminnego Programu Rewitalizacji są realizowane zgodnie z planem, czy konieczne jest podjęcie kroków korygujących.

Głównym organem odpowiedzialnym za monitoring i ewaluację Programu będzie Wójt wspierany przez Sekretarza Gminy oraz Referat Organizacyjny Urzędu, a także inne jednostki wskazane w tabeli 37. W związku z koniecznością wykorzystania wiedzy z różnych obszarów zarządzania samorządem gminnym będzie on wspierany przez zespół urzędników i ekspertów odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych projektów. W razie konieczności będą oni mogli liczyć na wsparcie ze strony wszystkich pracowników Urzędu Gminy Dobra, a także przedstawicieli lokalnej społeczności.

Monitoring i ewaluacja będą polegać na pozyskiwaniu informacji na temat podejmowanych działań w ramach realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobra, weryfikacji ich zgodności z założeniami Programu, przygotowywanie raportów opisujących ewentualne modyfikacje mogące się przyczynić do usprawnienia dalszych prac nad inwestycjami oraz weryfikację czy są one uwzględniane i faktycznie przyczyniają się do osiągnięcia założonych wskaźników.

Pod względem przedmiotowym przewiduje się przeprowadzenie dwóch form monitoringu:

- Rzeczowy – weryfikacja realizowanych inwestycji zarówno pod względem organizacyjno-logistycznym, jak i zgodności z przyjętymi założeniami (w tym m.in. specyfikacją techniczną oraz harmonogramem) w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji i przygotowanej na jego podstawie szczegółowej dokumentacji inwestycji.
- Finansowy – monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne inwestycje w oparciu o przyjęty budżet, w tym także pod względem pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania oraz kwalifikowalnością ponoszonych wydatków w kontekście obowiązujących wytycznych w tym zakresie.

Pod względem czasowym przewiduje się przeprowadzenie następujących form ewaluacji:

- *Ex-ante* – w ramach tego etapu założenia Gminnego Programu Rewitalizacji zostały przedstawione mieszkańcom Gminy Dobra organizowanych w ramach konsultacji społecznych spotkań, a także udostępniono je na stronie internetowej Urzędu Gminy Dobra. Zostały one również przedstawione na posiedzeniu Rady Gminy. Na podstawie uzyskanych w ten sposób opinii zostaną uwzględnione ewentualne poprawki, które pozwolą na skuteczniejszą realizację przyjętych założeń.
- *On-going* – w trakcie okresu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji będzie prowadzona na bieżąco ewaluacja wszystkich kluczowych działań, aby jak najszybciej wykryć ewentualne nieprawidłowości i wprowadzić usprawnienia.

- *Mid-term* – po upływie połowy okresu obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja pozwalająca na zweryfikowanie czy stopień realizacji założonych inwestycji wskazuje na zagrożenie przekroczenia przyjętego harmonogramu lub czy istnieje ryzyko wystąpienia poważnych przeszkód, które mogą utrudnić dalsze prace nad wykonaniem Programu.
- *Ex-post* – po zakończeniu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji planowane jest przygotowanie dodatkowego raportu podsumowującego wszystkie podjęte działania i oceniającego czy udało się zrealizować wszystkie założone cele i osiągnąć zakładane poziomy wskaźników. Raport ten jest szczególnie istotny, gdyż wynikające z niego rekomendacje pozwolą na sprawniejszą realizację Gminnego Programu Rewitalizacji obowiązującego w kolejnej perspektywie czasowej.

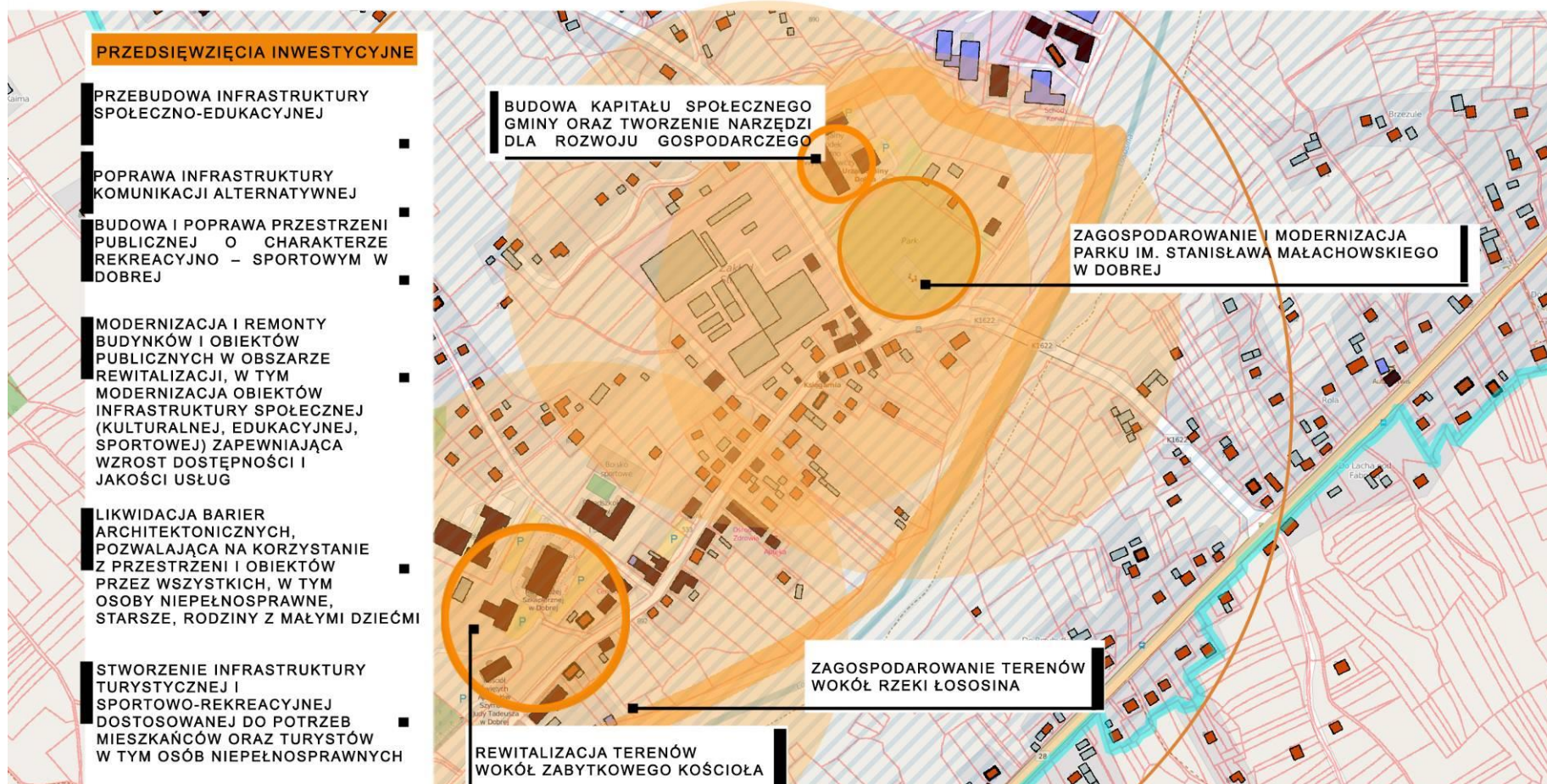
W ramach monitoringu i ewaluacji zakłada się również, że będą opracowywane coroczne raporty. W ramach tych dokumentów zostaną przedstawione istotne informacje o stopniu jego zarówno rzeczowej jak i finansowej realizacji ze szczególnym uwzględnieniem przyjętych wskaźników. Rada Gminy po zapoznaniu się z tymi sprawozdaniem będzie mogła podjąć uchwałę o wprowadzeniu ewentualnych zmian w obowiązującym Gminnym Programie Rewitalizacji.

XIII. PRZESTRZENNE KIERUNKI ZMIAN W OBSZARACH REWITALIZACJI

Działania przestrzenne i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zaprojektowane tak aby zapewnić ich komplementarność przestrzenną, która została oparta na głównym założeniu budowania wzajemnych powiązań pomiędzy nimi, na kształtowaniu ich. Prowadzone działania będą tworzyły pole oddziaływania na wyznaczony obszar zdegradowany, którego kompleksowość i efektywność polega na uwzględnieniu zarówno aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych oraz technicznych. Jednocześnie przeprowadzone przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie będą powodowały negatywnych efektów w postaci wypychania problemów na inne obszary gminy Dobra, które nie zostały wskazane jako obszary problemowe. Komplementarność przestrzenna jest związana z umocnieniem roli centrów lokalnych, których oddziaływanie pozwoli na redukcję negatywnych zjawisk zdiagnozowanych w niniejszym opracowaniu. Wszelkie podjęte działania będą zapobiegać tworzeniu się segregacji społecznej czy jakimkolwiek formom wykluczenia społecznego.

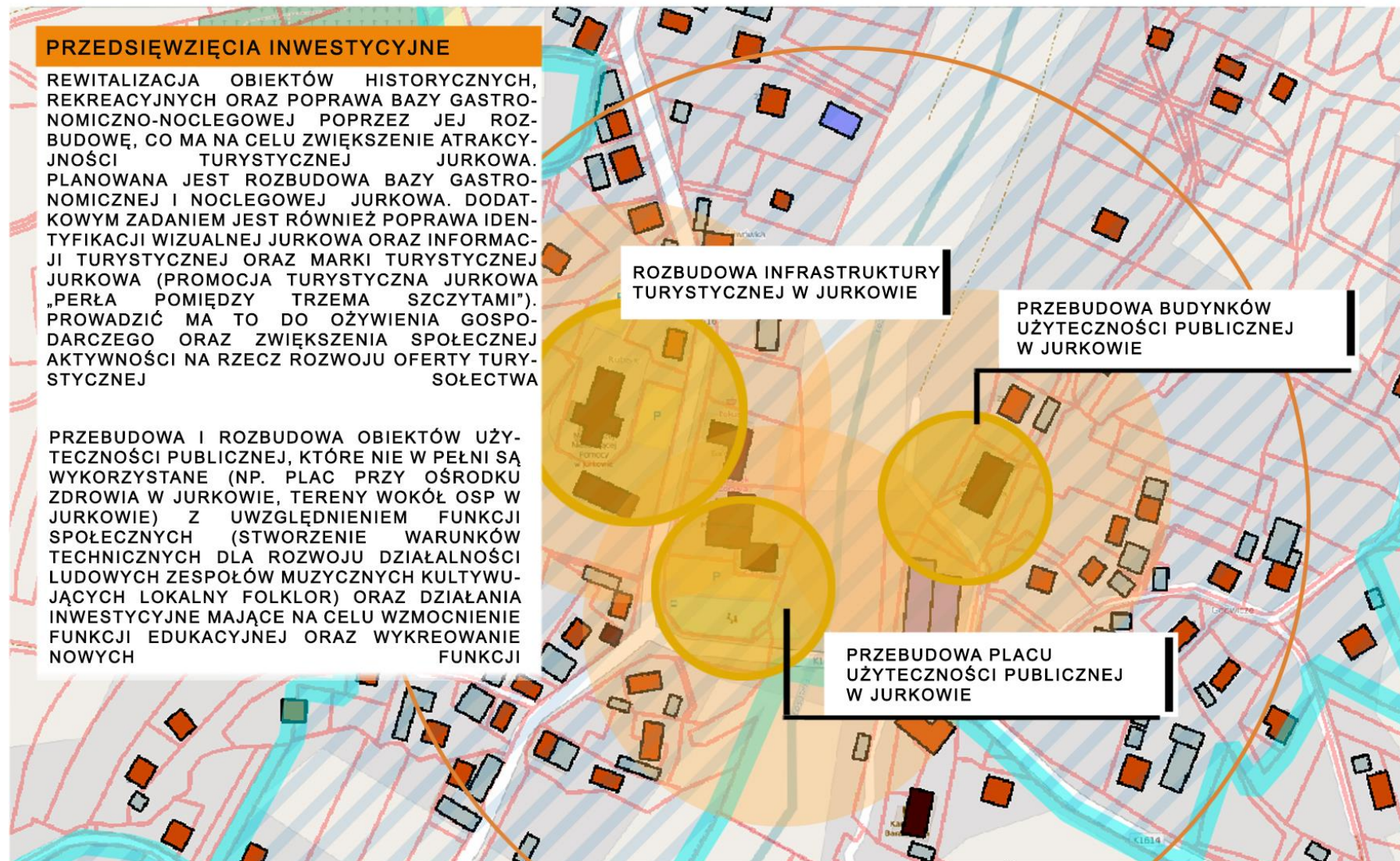
Na następnych stronach przedstawiono schematy oddziaływania planowanych projektów kluczowych w poszczególnych podobszarach Gminy Dobra.

SCHEMATY ODDZIAŁYWAŃ PROJEKTÓW KLUCZOWYCH W PODOBSZARZE DOBRA

SCHEMATY ODDZIAŁYWAŃ PROJEKTÓW KLUCZOWYCH W PODOBSZARZE JURKÓW

SCHEMATY ODDZIAŁYWAŃ KLUCZOWYCH PROJEKTÓW W PODOBSZARZE SKRZYDLNA

PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE

UTWORZENIE CENTRUM ŻYCIA SPOŁECZNEGO SKRZYDLNEJ, Z MIEJSCAMI DLA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH ORAZ DLA MIESZKAŃCÓW I DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

ODTWORZENIE HISTORYCZNEGO ZASOBU, JAKIM BYŁ TARG W SKRZYDLNEJ. PLANOWANE JEST OŻYWIENIE SPOŁECZNO – GOSPODARCZE ISTNIEJĄCYCH PRZESTRZENI PUBLICZNYCH. UKŁAD URBANISTYCZNY CENTRUM SKRZYDLNEJ ZAWIERAJĄCY DAWNE PLACE TARGOWE STANOWI O TOŻSAMOŚCI CAŁEJ MIEJSCOWOŚCI. REWITALIZACJA TEJ PRZESTRZENI WPŁYNIE NA POPRAWĘ RELACJI SPOŁECZNYCH SKRZYDLNEJ, ODBUDOWĘ WIZERUNKU GOSPODARCZEGO (GŁÓWNIENIE FUNKCJE HANDLOWE I TURYSTYCZNE). MA TO SKUTKOWAĆ ZWIĘKSZONYM RUCHEM TURYSTYCZNYM ORAZ OŻYWIENIEM GOSPODARCZYM SKRZYDLNEJ.

REWITALIZACJA HISTORYCZNYCH PLACÓW TARGOWYCH ORAZ ICH OTOCZENIA - CENTRA PRZESTRZENNE I GOSPODARCZE

PRZEBUDOWA BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ W SKRZYDLNEJ

XIV. MECHANIZM INTEGROWANIA CELÓW REWITALIZACJI ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Sposób realizacji każdego z celów określa rozdział zawierający informacje o sposobie wdrażania zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji. Każde z planowanych do realizacji działań zostało opisane pod kątem terytorium, na którym miałyby zostać wdrożone, szacowanych nakładów finansowych, potrzeb – czyli problemu, który dzięki realizacji przedsięwzięcia zostanie przynajmniej w części rozwiązany w gminie, a także szczegółowego zakresu rzeczowego. Poniżej dokonano zaś analizy powiązań celów oraz przedsięwzięć, aby wskazać bez wątpienia, że określone strategiczne (długookresowe) kierunki działań są spójne z działaniami operacyjnymi. Sposób myślenia jest następujący: wizja i misja podlegają dezagregacji, która pozwoliła na stworzenie Celów Głównych oraz Celów Operacyjnych. Te zaś, w porozumieniu z mieszkańcami gminy Dobra, liderami społeczności lokalnych oraz władzami pozwoliły na stworzenie listy przedsięwzięć kluczowych oraz uzupełniających. Rozdział ten ma na celu między innymi potwierdzenie, że planowane do realizacji przedsięwzięcia, przyczynią się do osiągnięcia zakładanych celów. Dlatego też poniższa analiza miała na celu ustalenie czy każdy z planowanych kierunków działań jest powiązany przynajmniej z jednym przedsięwzięciem i odwrotnie: czy nie ma sytuacji, w której istnieje przedsięwzięcie, którego realizacja nie jest spójna z przynajmniej jednym kierunkiem działania. Za powiązanie (spójność) uważa się sytuację, w której realizacja przedsięwzięcia przyczyni się w jakimkolwiek stopniu do realizacji poszczególnych kierunków działania. Brak wpływu (neutralność) została oznaczona jako puste pole.

Tabela 38. Analiza spójności przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projekty kluczowe lub uzupełniające) z celem głównym 1 wraz z przyporządkowanymi mu kierunkami działań

	1. Aktywizacja gospodarcza oraz zawodowa mieszkańców.	1.1. Działania na rzecz aktywizacji i włączenia do życia zawodowego osób długotrwale bezrobotnych oraz niemających szans na zatrudnienie z uwagi na wiek, niepełnosprawność, brak	1.2. Rozwój turystyki w gminie, w tym turystyki pieszej, rowerowej, rekreacyjnej, poznawczej (historycznej) i pielgrzymkowej.	1.3. Tworzenie nowych i poprawa istniejących warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji w obszarze rewitalizacji poprzez system wsparcia dla osób chcących rozpocząć działalność	1.4. Pomoc i ochrona dla miejsc podkreślających dziedzictwo historyczne gminy i tworzących klimat rewitalizowanego o terenu (np. historyczne miejsca handlowe, zawody podkreślające	1.5. Rozwój ekonomii społecznej – rozwój spółdzielni socjalnych osób dotkniętych bezrobociem, ubóstwem i nie mających szans na zatrudnienie, zamieszkujących teren rewitalizacji.

		odpowiedniego wykształcenia czy płeć.		gospodarczą na obszarze objętym rewitalizacją i zatrudniających mieszkańców obszaru.	lokalną specyfikę)	
Utworzenie przestrzeni dla rozwoju społeczno- gospodarczego	X	X		X		X
Rozbudowa infrastruktury wodno- kanalizacyjnej w gminie Dobra				X		
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Jurków	X	X	X	X		X
Zagospodarowanie placu targowego, budynków użyteczności publicznej i ich otoczenia w miejscowości Skrzydlna	X	X	X	X		X
Działania na rzecz ochrony zasobów natury			X		X	
Wymiana źródeł ciepła w gminie Dobra				X		
Podnoszenie jakości życia i rozwój przedsiębiorczości poprzez poprawę bezpieczeństwa energetyczne			X	X	X	

go gminy						
Rozwój funkcji kulturalnych poprzez działania na rzecz rozwoju instytucji kultury	X	X		X		
Rozwój funkcji turystycznej w gminie Dobra	X	X	X	X	X	
Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	X			X		
Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	X		X	X		
Poszerzenie oferty w zakresie służby zdrowia w gminie Dobra	X			X		
Poprawa bezpieczeństwa publicznego		X		X		
Realizacja projektu pn. „Szkoła oficerska w Stróży-śladami Józefa Piłsudskiego”		X	X	X	X	
Zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Łososiny	X		X	X	X	X

Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	X	X		X	X	X

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 39. Analiza spójności przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projekty kluczowe lub uzupełniające) z celem głównym 2 wraz z przyporządkowanymi mu kierunkami działań

	2. Tworzenie lokalnych sieci wspierających rozwój kapitału społecznego	2.1. Kreowanie i koordynowanie działań mających na celu budowanie i wzmacnianie tożsamości lokalnej oraz zacieśnianie więzi sąsiedzkich poprzez organizację wspólnych wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym	2.2. Tworzenie przez mieszkańców przy pomocy samorządu gminnego miejsc aktywności społecznej na terenie rewitalizowanym.	2.3. Wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców i organizacji pozarządowych realizowanych na obszarze rewitalizacji.	2.4. Realizacja programów profilaktyki i promocji zdrowia.
Utworzenie przestrzeni dla rozwoju społeczno-gospodarczego	X	X	X	X	
Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie Dobra				X	
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Jurków	X	X	X		
Zagospodarowanie placu targowego, budynków użyteczności publicznej i ich otoczenia w miejscowości Skrzydlina	X	X	X		

Działania na rzecz ochrony zasobów natury		X			X
Wymiana źródeł ciepła w gminie Dobra				X	
Podnoszenie jakości życia i rozwój przedsiębiorczości poprzez poprawę bezpieczeństwa energetycznego gminy		X			X
Rozwój funkcji kulturalnych poprzez działania na rzecz rozwoju instytucji kultury	X	X		X	
Rozwój funkcji turystycznej w gminie Dobra	X	X	X	X	
Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	X	X	X		X
Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	X	X	X	X	
Poszerzenie oferty w zakresie służby zdrowia w gminie Dobra		X		X	
Poprawa bezpieczeństwa publicznego	X	X	X		
Realizacja projektu pn. „Szkoła oficerska w Stróży-śladami Józefa Piłsudskiego”	X	X	X	X	

Zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Łososiny	X	X	X	X	
Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	X	X	X	X	

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 40. Analiza spójności przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projekty kluczowe lub uzupełniające) z celem głównym 3 wraz z przyporządkowanymi mu kierunkami działań

	3. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez podniesienie jakości i dostępności publicznej infrastruktury	3.1. Modernizacja i remonty budynków i obiektów publicznych w obszarze rewitalizacji, w tym modernizacja obiektów infrastruktury społecznej (kulturalnej, edukacyjnej, sportowej, technicznej) zapewniająca wzrost dostępności i jakości usług na obszarze rewitalizacji.	3.2. Stworzenie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz turystów w tym osób niepełnosprawnych.	3.3. Likwidacja barier architektonicznych, pozwalająca na korzystanie z przestrzeni i obiektów przez wszystkich, w tym osoby niepełnosprawne, starsze, rodziny z małymi dziećmi.	3.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszarów rewitalizowanych.
Utworzenie przestrzeni dla rozwoju społeczno-gospodarczego	X	X	X	X	X
Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w gminie Dobra	X				
Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Jurków	X	X	X	X	X
Zagospodarowanie placu targowego, budynków	X	X		X	

użyteczności publicznej i ich otoczenia w miejscowości Skrzydlina					
Działania na rzecz ochrony zasobów natury	X			X	
Wymiana źródeł ciepła w gminie Dobra	X				X
Podnoszenie jakości życia i rozwój przedsiębiorczości poprzez poprawę bezpieczeństwa energetycznego gminy	X				X
Rozwój funkcji kulturalnych poprzez działania na rzecz rozwoju instytucji kultury	X		X		X
Rozwój funkcji turystycznej w gminie Dobra	X	X	X		X
Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	X			X	
Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej	X			X	
Poszerzenie oferty w zakresie służby zdrowia w gminie Dobra	X			X	
Poprawa bezpieczeństwa publicznego		X		X	

Realizacja projektu pn. „Szkoła oficerska w Stróży - śladami Józefa Piłsudskiego”		X			X
Zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Łososiny			X	X	X
Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości	X	X	X	X	

Źródło: opracowanie własne.

XV. WYZNACZANIE SPECJALNEJ STREFY REWITALIZACJI

Zgodnie z artykułami 15 oraz 25 Ustawy o rewitalizacji z października 2015 r., dokonano analizy zasadności stworzenia w gminie Dobra Specjalnej Strefy Rewitalizacyjnej (SSR). Uchwalenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej w praktyce oznacza użycie przewidzianego prawem specjalnego narzędzia, które pozwala na przeprowadzenie wyjątkowych działań rewitalizacyjnych, jak np. skorzystanie z prawa pierwokupu nieruchomości, podjęcie decyzji o przeprowadzce lokatorów zamieszkujących obszar SSR, itp. Po przeanalizowaniu sytuacji w gminie Dobra, w świetle projektów i działań uzupełniających ujętych w GPR przyjmuje się, że w chwili obecnej nie ma potrzeby wyznaczenia SSR, jednakże gmina Dobra zastrzega sobie możliwość jej ustalenia w późniejszym okresie, jeżeli będą na to wskazywały dane z monitoringu realizacji GPR lub analiza potrzeb.

XVI. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH DO PRZEPROWADZENIA ZMIAN W UCHWAŁACH GMINY DOBRA

Rada Gminy Dobra podjęła w dniu 20 marca 2015 roku uchwałę V/35/2015 „w sprawie zmiany gminnego programu zagospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Dobra na lata 2011-2020”. Jest to uchwała dokonująca zmiany w dokumencie pierwotnym – uchwale numer VI/142/11 z dnia 30 listopada 2011 r. stanowiącym Gminny Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2011-2020”. W dokumencie wskazano między innymi zestawienie mieszkań stanowiących zasób gminy Dobra. Gmina dysponuje 29 lokalami stanowiącymi mieszkaniowy zasób gminy o łącznej powierzchni użytkowej 1388,11 m² znajdującymi się w sumie w 11 budynkach. Budynki te zlokalizowane są w sołectwach: Dobra, Skrzydlina, Jurków, Chyszówki, Gruszowiec, Wilczyce, Stróży i Woli Skrzydlańskiej.

Dokument z 2011 r. zawiera dodatkowo wykaz nieruchomości gminnych posiadających potrzeby remontowe wraz ze wskazaniem rekomendowanego zakresu prac oraz planowanymi kosztami inwestycji. Dalej wskazano zasady prowadzenia polityki czynszowej w gminie Dobra oraz zasady ewentualnego obniżenia czynszów.

Biorąc pod uwagę rodzaj planowanych działań w Gminnym Programie Rewitalizacyjnym, jak również ich zakres terytorialny stwierdza się, że w chwili obecnej nie ma potrzeby wprowadzania zmian w omawianych dokumentach.

XVII. SPOSÓB REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I. Dla obszaru Gminy Dobra obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra, które zostało przyjęte uchwałą Rady Gminy Dobra nr XII/111/99 z dnia 28.12.1999. Cały obszar gminy Dobra jest objęty Miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra, który został przyjęty uchwałą Rady Gminy Dobra (Uchwała Nr XXIII-143/16 z dnia 22 sierpnia 2016 roku).

Realizacja gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, obejmuje przedsięwzięcia rewitalizacyjne, w szczególności o charakterze środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym, których realizacja musi być zgodna z obowiązującymi dokumentami planistycznymi.

Ustalone w niniejszym GPR Obszary Rewitalizacji, są w pełni pokryte obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego (Uchwała Nr XXIII-143/16 Rady Gminy Dobra z dnia 22 sierpnia 2016 roku): Obszar Rewitalizacji Podobszar Dobra, Obszar Rewitalizacji Podobszar Jurków, Obszar Rewitalizacji Podobszar Skrzydlna.

1. Pokrycie wszystkich obszarów rewitalizacji obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, czyni zbędnym ustanawianie na obszarze specjalnych stref rewitalizacji: SSR OH i SSR OC, zgodnie z art. 30. Ustawy o rewitalizacji, zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy, o której mowa w art. 59 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Analiza wyżej wymienionego, obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Obszarów Rewitalizacji nie wskazuje na potrzebę – na obecnym etapie – dokonania istotnych zmian funkcjonalno-przestrzennych tych obszarów. Oznacza to także, że nie istnieje potrzeba dokonania zmian w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra (SUiKZP), którego Aktualizacja została przyjęta Uchwałą nr IV/1/2013 Rady Miejskiej w Bieruniu z dnia 25 kwietnia 2013 r.

3. Uwzględniając, że:

a. wszystkie obszary rewitalizacji są w całości objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,

b. w planie tym ustalono przeznaczenie terenów w Obszarze Rewitalizacji Podobszaru Dobra na funkcje mieszkaniowe, usługowe, mieszkaniowo –usługowe, terenów usług publicznych, terenów zieleni urządzonej i obiektów produkcyjnych, przy czym część terenów jest objętych ochroną konserwatorską,

c. w planie tym ustalono przeznaczenie terenów w Obszarze Rewitalizacji Podobszaru Jurków na funkcje mieszkaniowe, usługowe, przestrzeni publicznej i terenów zieleni,

d. w planie tym ustalono przeznaczenie terenów w Obszarze Rewitalizacji Podobszaru Skrzydlna na funkcje mieszkaniowe, usługowe, usług publicznych i terenów zieleni, przy czym część terenów jest objętych ochroną konserwatorską,

nie wnioskuję się ustalania miejscowych planów rewitalizacji, ani przekształcania obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowy plan rewitalizacji. Wprowadzanie tego nowego instrumentu jest zbędne na obecnym etapie działań rewitalizacyjnych w Dobrej. Opracowanie tych planów wpłynie jedynie na wzrost kosztów wdrożenia procesu rewitalizacji w Gminie Dobra. **Z uwagi na zgodność zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z proponowaną treścią projektów kluczowych i przedsięwzięć uzupełniających, załączniki graficzne, o których mowa w art. 15. 1. P. 14) Ustawy o rewitalizacji nie zakładają zmian funkcjonalno-przestrzennych obszarów rewitalizacji Podobszaru Dobra, Podobszaru Jurków i Podobszaru Skrzydlina.**

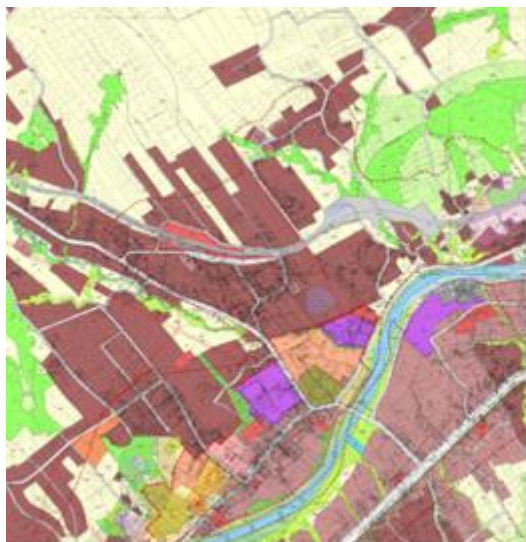
II. Proponowane są następujące przedsięwzięcia inwestycyjne w ramach projektów kluczowych:

1. W podobszarze Dobra:

- a. Budowa kapitału społecznego gminy oraz tworzenie narzędzi dla rozwoju gospodarczego
- b. Zagospodarowanie i modernizacja parku im. Stanisława Małachowskiego w Dobrej
- c. Przebudowa infrastruktury społeczno-edukacyjnej wraz z poprawą lokalowych warunków funkcjonowania obiektów społeczno – edukacyjnych (m.in. przedszkole, szkoła muzyczna, GOK). (przedszkole w Dobrej, szkoła muzyczna, GOK).
- d. Rewitalizacja terenów wokół zabytkowego kościoła w Dobrej
- e. Budowa i poprawa przestrzeni publicznej o charakterze rekreacyjno – sportowym w Dobrej
- f. Zagospodarowanie terenów wzdłuż rzeki Łososiny.

Tabela 41. Podobszar Dobra – zgodność z obowiązującymi dokumentami planistycznymi

	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne koncentrują się w centralnej części Podobszaru Dobra. Studium nie jest aktem prawa miejscowego a jedynie określa uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej, jednakże przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są niesprzeczne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi. Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra

Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.

Obszary objęte zasięgiem oddziaływania przestrzennego przedsięwzięć rewitalizacyjnych zajmują obszar terenów przeznaczonych na funkcje mieszkaniowe, usługowe, mieszkaniowo –usługowe, terenów usług publicznych, terenów zieleni urządzonej i obiektów produkcyjnych, przy czym część terenów jest objętych ochroną konserwatorską.

Źródło: MPZP gminy Dobra – dokument w oprac. Wersja: II wyłożenie do publicznego wglądu, kwiecień 2016.

Źródło: opracowanie własne.

2. W podobszarze Jurków:

- a. Przebudowa i rozbudowa przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej w Jurkowie.
- b. Rozbudowa infrastruktury turystycznej w Jurkowie
- c. Budowa i poprawa przestrzeni publicznej o charakterze rekreacyjno – sportowym w Jurkowie

Tabela 42. Podobszar Jurków – zgodność z obowiązującymi dokumentami planistycznymi

	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne koncentrują się w centralnej części Podobszaru Jurków. Studium nie jest aktem prawa miejscowego a jedynie określa uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej, jednakże przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są niesprzeczne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi. Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra.
	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi. Obszary objęte zasięgiem oddziaływania przestrzennego przedsięwzięć rewitalizacyjnych zajmują obszar terenów przeznaczonych na funkcje mieszkaniowe, usługowe, przestrzeni publicznej i terenów zieleni. Źródło: MPZP gminy Dobra – dokument w oprac. Wersja: II wyłożenie do publicznego wglądu, kwiecień 2016.

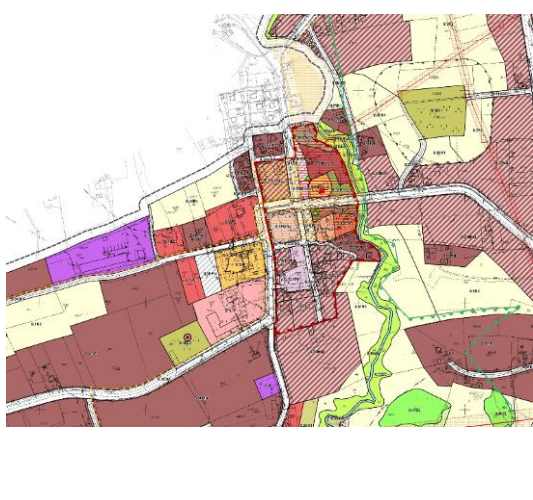
Źródło: opracowanie własne.

3. W podobszarze Skrzydlina:

- a. Przebudowa budynków użyteczności Publicznej w Skrzydlnej
- b. Rewitalizacja historycznych placów targowych w Skrzydlnej oraz ich otoczenia

Tabela 43. Podobszar Skrzydlina – zgodność z obowiązującymi dokumentami planistycznymi

	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra Proponowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne koncentrują się w centralnej części Podobszaru Skrzydlina. Studium nie jest aktem prawa miejscowego a jedynie określa uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej, jednakże przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są niesprzeczne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi.
	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra Przeznaczenie funkcjonalne obszarów poszczególnych działań oraz wskaźniki i parametry zabudowy określone w dokumencie są zgodne z proponowanymi zmianami przestrzenno-funkcjonalnymi. Obszary objęte zasięgiem oddziaływania przestrzennego przedsięwzięć rewitalizacyjnych zajmują obszar terenów przeznaczonych na funkcje mieszkaniowe, usługowe, usług publicznych i terenów zieleni, przy czym część terenów jest objętych ochrona konserwatorską,

Źródło: opracowanie własne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra dla obszarów objętych Gminnym Programem Rewitalizacji określa ich przeznaczenie funkcjonalne nie będące w sprzeczności z proponowanymi zmianami przestrzennymi. Studium, jako dokument określający politykę przestrzenną powinno zostać zaktualizowane w oparciu o nowe uwarunkowania i potencjał rozwoju gminy zmieniający kierunki określone blisko 20 lat temu.

Obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Dobra, jak i procedowana projektowana do niego zmiana zarówno pod względem przeznaczania terenu jak i wskaźników zagospodarowania terenu oraz parametrów zabudowy pozwalają na realizację planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dalsze zmiany w powyższych dokumentach nie są wymagane.

Spis aneksów i załączników

W skład dokumentacji niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Dobra na lata 2016-2023 wchodzi następujące aneksy i załączniki:

Aneks nr 1 – Stan wyposażenia w infrastrukturę techniczną w Gminie Dobra

Aneks nr 2 – Stan techniczny tkanki budowlanej w Gminie Dobra

Załącznik nr 1 - Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Dobra (skala 1:20000)

Załącznik nr 2 - Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Podobszaru Dobra (skala 1:5000)

Załącznik nr 3 - Zmiany funkcjonalno-przestrzenne obszaru rewitalizacji Podobszaru Dobra (skala 1:5000)

Załącznik nr 4 - Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Podobszaru Jurków (skala 1:5000)

Załącznik nr 5 - Zmiany funkcjonalno-przestrzenne obszaru rewitalizacji Podobszaru Jurków (skala 1:5000)

Załącznik nr 6 - Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Podobszaru Skrzydlina (skala 1:5000)

Załącznik nr 7 - Zmiany funkcjonalno-przestrzenne obszaru rewitalizacji Podobszaru Skrzydlina (skala 1:5000)